

Satura rādītājs

Revīzijas pamatojums	3
Revidējamās vienības atbildība	3
Valsts kontroles atbildība	3
Revīzijas apjoms	3
Revīzijas apjoma ierobežojumi	3
Revīzijas mērķis	3
Revidējamās jomas īss raksturojums	4
Kopsavilkums	4
Ilgtermiņa ieguldījumi	4
Kreditori	5
Valsts budžeta finanšu bilance: Valsts galvojumi	5
Parex bankas pārpemšanas process un valsts atbalsta sniegšana Parex bankai	5
2008.gada likumības revīzijas konstatētie tiesību normu pārkāpumi un to pārbaude	8
Atlīdzība	8
Valsts budžeta ieņēmumi	9
Revīzijas konstatējumi, secinājumi un ieteikumi	9
Augsta prioritāte	9
Pārskata sagatavošanas pareizība	9
Ilgtermiņa ieguldījumi	11
<i>Ministrījas un centrālās valsts iestādes</i>	11
<i>Pašvaldības</i>	14
Kreditori	17
Valsts budžeta finanšu bilance: Valsts galvojumu sniegšana un apkalošana	20
Akciju sabiedrības „Parex banka” pārpemšanas process	24
<i>Termiņnoguldījumi Parex bankā</i>	24
<i>Ieguldījuma līgums</i>	37
<i>Latvijas pastāvīgā darba grupa iespējamās finanšu krīzes vadības jautājumos</i>	43
<i>FKTK uzraudzības pasākumi</i>	47
<i>Par ierobežojumu uzlikšanu</i>	49
<i>Lēmuma pieņemšana par valsts atbalsta sniegšanu Parex bankai</i>	53
<i>Informācijas atklātība un pieejamība</i>	60
<i>Finanšu un kapitāla tirgus komisijas finansēšanas modelis</i>	61
<i>Notikumi pēc pārskata sagatavošanas</i>	62
<i>Parex bankas pārvaldība un konsultēšana</i>	62
<i>Valsts galvojums Parex bankas sindicētajiem kreditiem</i>	63
2008.gada likumības revīzijas konstatētie tiesību normu pārkāpumi un to pārbaude	67
Izdevumi atalgojumiem	76
<i>Gada nogalē noteikto ierobežojumu neievērošana</i>	76
<i>Ārējos un/ vai iekšējos normatīvajos aktos neparedzētie piešķirtie materiālie labumi</i>	79
<i>Pašvaldību sektorā strādājošo atalgojuma sistēma</i>	85
<i>Revīzijās konstatēto tiesību normu pārkāpumu pārbaude</i>	88
Vidēja prioritāte	93
Budžeta ieņēmumi	93
Pašvaldību komandējumu izdevumi	98
Debitori	99
Pielikumi	101

Revīzijas pamatojums

1. Pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3. panta 1. punktu, Valsts kontrole ir veikusi finanšu revīziju par finanšu ministra iesniegto Latvijas Republikas 2008.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem (turpmāk - Saimnieciskā gada pārskatu).

Revīzējamās vienības atbildība

2. Finanšu ministrijas vadība ir atbildīga par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu un tajā sniegtās informācijas patiesu uzrādīšanu saskaņā ar normatīvo aktu prasībām. Šī atbildība ietver tādu iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu, ieviešanu un uzturēšanu, kas nodrošina Saimnieciskajā gada pārskata, kas nesatur krāpšanas un kļūdu izraisa būtiskas neatbilstības, sagatavošanu un patiesu izklāstu, piemērotas grāmatvedības politikas izvēli un lietošanu.

Valsts kontroles atbildība

3. Valsts kontrole ir atbildīga par savu sniegtu atzinumu. Revīzija veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem.
4. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka Saimnieciskā gada pārskatā nav būtisku neatbilstību. Revīzija ietver procedūras, lai gūtu atbilstošus, pietiekamus un ticamus pierādījumus, ka Saimnieciskā gada pārskatā nav būtisku neatbilstību. Valsts kontrole veica Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas atbilstības Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām pārbaudes. Revīzija ietver arī pielietoto grāmatvedības principu izvērtējumu.

Revīzijas apjoms

5. Revīzijas ziņojums sagatavots, pamatojoties uz pierādījumiem, ko revidenti guvuši revīzijas laikā par Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanu un ziņojumā ir iekļauti būtiskākie secinājumi, kas minēti:
  - 5.1. finanšu revīziju ziņojumos par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada finanšu pārskatu sagatavošanas pareizību;
  - 5.2. starpziņojumā Finanšu ministrijai par 2008.gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem finanšu revīziju ieņēmumu daļā;
  - 5.3. starpziņojumā Finanšu ministrijai par 2008.gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem ietvertā pašvaldību budžetu izpildes kopsavilkuma pārskatu.
6. Revīzija nodrošina pietiekamu pamatu revīzijas ziņojuma sniegšanai.

Revīzijas apjoma ierobežojumi

7. No normatīvā akta¹ izriet, ka zīpas par klientu un viņa darījumiem, kuras kredītiestāde iegūst, sniedzot finanšu pakalpojumus saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, ir neizpaužamas zīpas. Līdz ar to, vērtējot akciju sabiedrības „Parex banka”, reģistrācijas numurs 40003074590 (turpmāk tekstā – Parex banka) pārņemšanas procesu, Valsts kontrole nepārbaudīja informāciju par klientu un viņa darījumiem un nevarēja gūt pārliecību par faktiem un pārbaudīt jebkuru informāciju, kas ir saistīta ar bankas klientiem un viņu darījumiem.

Revīzijas mērķis

8. Revīzijas mērķis – pārbaudīt, vai Saimnieciskā gada pārskats visos būtiskajos aspektos saskaņ ar finanšu pārskatiem, no kuriem tas ir atvasināts, kā arī izvērtēt Saimnieciskā gada pārskatā uzrādīto darījumu atbilstību tiesību aktos noteiktajam.

¹ Kredītiestāžu likuma 62.panta piektā daļa un 63.panta pirmās daļas 10.punkts.

Revidējamās jomas iss raksturojums

9. Saskaņā ar normatīvo aktu² Finanšu ministrija sagatavo Saimnieciskā gada pārskatu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apjomā.
10. Atbilstoši normatīvajam aktam³ Saimnieciskā gada pārskats ietver:
  - 10.1. visu valsts budžeta norēķinu gada slēguma bilances salīdzinājumā ar iepriekšējā gada bilancēm;
  - 10.2. pārskatu par ieņēumiem un izdevumiem visos valsts budžeta norēķinos salīdzinājumā ar valsts budžeta aprogrāciju un iepriekšējā gada ieņēumiem un izdevumiem kopā ar pielikumu par ieņēmumu atlikumiem saskaņā ar normatīvo aktu⁴ 27.pantu;
  - 10.3. pārskatu par izdevumiem sakarī ar neparedzētiem gadījumiem gada laikā;
  - 10.4. salīdzinājuma tabulu, kas parāda:
    - 10.4.1. neatmaksāto valsts parādu un maksājumus, kas saskaņā ar parāda saistībām veikti kārtējā gadā un pēdējos trijos gados;
    - 10.4.2. ikgaudējās parāda saistības attiecībā uz pieciem turpmākajiem gadiem;
  - 10.5. neatmaksāto valsts parādu, valsts pēmto aizpādmumu un doto aizdevumu pilnīgu sarakstu;
  - 10.6. pārskatu par valsts vārdā izsniegtajiem galvojumiem, kā arī darījumiem sakarā ar valsts galvojumu saistībām;
  - 10.7. pārskatu par finanšu ministra veiktais investīcijām;
  - 10.8. pašvaldību budžetu izpildes kopsavilkumu un konsolidētā kopbudžeta izpildes pārskatu;
  - 10.9. citus paskaidrojumus, kurus finanšu ministrs atzīst par nepieciešamiem.
11. Saimnieciskā gada pārskats ir atvasināts no:
  - 11.1. ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada pārskatiem;
  - 11.2. pašvaldību 2008.gada pārskatiem;
  - 11.3. valsts budžeta 2008.gada finanšu bilances.
12. Saimnieciskā gada pārskats ietver trīs finanšu pārskatus un 44 pielikumus.

Kopsavilkums

Ilgtermiņa ieguldījumi

13. Valsts kontroles sniegtajos atzinumos ministrijām un centrālajām valsts iestādēm uzrādīto kājūdu kopējā vērtība ir 213,65 milj.Ls un tā būtiski ietekmē Saimnieciskā gada pārskata pareizību, jo kājūdu kopējā vērtība pārsniedz Valsts kontroles noteikto būtiskuma līmeni.
14. Tā kā ārējos normatīvajos aktos nav noteikts, kā ministrijām rikoties gadījumos, kad valsts īpašumi tiek nodoti valdījumā kapitālsabiedrībām, valsts nekustamie īpašumi, kurus ministrijas nodod kapitālsabiedrībām valdījumā, netiek atspoguļoti ministriju finanšu pārskatos, kā rezultātā arī Saimnieciskā gada pārskatti netiek uzrādīti valstij piederošie nekustamie īpašumi par kopējo kadastrālo vērtību 186,3 milj.Ls apmērā.

² Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.panta ceturtā daļa

³ Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.panta otrā daļa

⁴ Likuma par budžetu un finanšu vadību 27.pants

15. Saimnieciskā gada pārskatā nav uzrādīta zeme 9,22 milj.Ls vērtibā, 5 067 ha platībā un 143 zemes gabali, kas nav novērtēti naudas izteiksmē, mežaudzes Ls 10 439 vērtibā un mežaudzes 150 ha platībā, kas nav novērtētas naudas izteiksmē.

Kreditori

16. Saimnieciskā gada pārskatā kreditoru saistības ir uzrādītas nepilnīgi, jo Kultūras ministrija ir uzpēmies saistības 4 milj.Ls vairāk, kā ministrijas budžeta līdzekļi ir pieejami, bet Rīgas pilsētas pašvaldība finanšu pārskatā nav uzrādījusi ilgtermiņa aizņēmumu 567,75 milj.Ls apmērā.

Valsts budžeta finanšu bilance: Valsts galvojumi

17. Vals ts galvojumu piešķiršanas process nav caurskatāms un Valsts kontroles revidenti neguva pārliecību par valsts galvojumu piešķiršanas pamatojumu, jo:
- 17.1. nevienā no normatīvajiem aktiem nav noteikts, kādā kārtībā pretendenti var pieteikties uz valsts galvojuma iekļaušanu gadskārtējā valsts budžeta likumā;
  - 17.2. nav noteikts, kur un kādā veidā tiek publicēta informācija par iespējam sapņēt valsts galvojumu, tādēļ Valsts kontroles revidenti neguva pārliecību, ka galvojuma sapņēju loks nav tīši sašaurināts;
  - 17.3. nav izstrādāti vienoti kritēriji, pēc kādiem tiek vērtēti potenciālie valsts galvojuma sapņēji un viņu realizējamie projekti pirms valsts galvojumu iekļaušanas gadskārtējā valsts budžeta likumā.
18. Lai gan LOK projektu aizdevumiem tika konstatēts pasaugstināts aizdevumu atmaksas risks, 2008. gada nogalē finanšu ministris ir lēmis par valsts galvojuma piešķiršanu diviem biedrības „Latvijas Olimpiskā komiteja” projektiem - Tenisa centra „Lielupe” rekonstrukcijas projekta īstenošanai un Latvijas Nacionālā valsts sporta centra „Mežaparks” rekonstrukcijas projektiem 14,2 milj.Ls apmērā. Tādejādi valsts budžetam ir uzliktas papildus saistības, jo LOK valsts galvotus kreditus plāno atmaksāt no valsts budžeta dotācijas līdzekjiem.

Parex bankas pārņemšanas process un valsts atbalsta sniegšana Parex bankai

19. Saimnieciskā gada pārskatu būtiski ietekmējuši darījumi ar Parex bankas pārņemšanu un valsts atbalsta sniegšanu Parex bankai.
20. Lai gan valstī tika izveidota Latvijas Pāstāvīgo darba grupa (turpmāk - LPDG) iespējamās finanšu krizes vadības jautājumos, kuras mērķis ir sniegt konsultācijas iespējamās krizes situācijās, un šo grupu pārstāvēja valsts augstākās uzraudzības institūcijas finanšu jomā, tomēr situācijā, kad kādai bankai iestājas faktiskās maksātībaspējas pazīmes, valstī nebija izstrādāti rīcības un darbības koordinācijas plāns, kurā būtu regulēta seīlga, koordinēta valsts institūciju rīcība un noteikti iespējamie atbalsta instrumenti, kā arī noteikti kritēriji, kādās gadījumos valstij ir jāsniedz atbalsts kredītiestādēm.
21. Lai gan LPDG 22.10.2008. sēdē tiek minēts, ka krīzes situācijās visu izlīķir laiks, un ir zināms, ka no 01.09.2008. līdz 22.10.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankai ir aptuveni 285 milj. Ls, kapitāla pietiekamība ir tuvu 8% kā arī bankas vadība līdz finansiālu atbalstu, tomēr darbības tiek veiktas ilgā laika periodā.
22. Lai gan FTKK bija izvērtējis, ka no augusta beigām līdz 30.10.2008., no Parex bankas noteik pārmērīga noguldījumu vai citu piesaistīto līdzekļu aizplūde (divu mēnešu laikā vairāk kā 140 miljonu latu apmērā pēc FTKK aprēķina), tomēr var secināt, ka banku uzraudzībā un kontrolē ekonomiskās krizes apstākjos ir trūkumi, jo:

- 22.1. netika veiktas darbības, lai savienīgi noteiktu ierobežojumus debeta operācijām.
 (ar iekšējo tiesību aktu⁵ FTKK pasdone ierobežojumus uzlikā tikai 31.10.2008.).
- 22.2. netika veiktas darbības, lai savienīgi novērstu pārbaudēs koñstatētos trūkumus bankas darbībā.
23. Arī 31.10.2008. LPDG sēdes laikā netiek izlemts par štru un konkrētu valsts rīcību, tai skaitā par ierobežojumu uzlikšanu Parex bankai, lai gan situācija Parex bankā bija paslītinājusies - naudas plūsma no noguldītāju kontiem no 22.10.2008. līdz 31.10.2008. aptuveni 87,8 milj.Ls un kapitāla pietiekamība samazinājusies līdz 6,55%.
24. Atbilstoši normatīvā akta⁶ prasībām, FTKK 07.11.2008. līdz sasaukt Ministru kabineta ārkārtas sēdi iespējami īstā laikā, lai noteiktu saistību ierobežojumus Parex bankai. Normatīvajos aktos nav noteikts, ka Ministru kabinetam būtu jārīkojas nekavējoties. Līdz ar to saistību ierobežojumi tiek uzlikti tikai pēc 24 dienām, kad no 07.11.2008. līdz 01.12.2008. no Parex bankas bija aizplūduši aptuveni 537,81 milj.Ls un kapitāla pietiekamības rādītājs bija 6,42 %.
25. 01.09.2008. līdz 01.12.2008. no Parex bankas bija aizplūduši aptuveni 1 003 milj. latu (pēc Valsts kontroles aprēķina).
26. L atvīja nav izveidota vadības sistēma, kas spēj darboties finanšu krīzes situācijās, nodrošinot kreditiestāžu sektora stabīlu darbību, jo:
- 26.1. Ministru kabinets un FTKK, konstatējot Parex bankas nespēju nodrošināt bankas darbības būtiskas prasības, neneteicā konkrētiem apstākļiem likumā paredzēto ietekmēšanas līdzekli;
- 26.2. Ministru kabinets, ar kavēšanos pieņemot lēmumu par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai, ir apdraudējis Parex bankas stabilitāti un tās noguldītāju mantu;
- 26.3. Ministru kabinets pieņem lēmumu par valdības atbalsta sniegšanas nepieciešamību Parex bankai bez izvērtas analīzes par Parex bankas ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību, jo vienīgā informācija, kas pamatoja lēmuma pieņemšanu bija:
- 26.3.1. FTKK vēstule⁷, kurā netika sniegtas kopējās sanācijas izmaksas, norādīti nepieciešamie līdzekļi, lai novērstu Parex bankas iespējamo bankrotu, atjaunotu maksītspēju un apmierinātu kreditoru prasības;
- 26.3.2. Latvijas Bankas vēstule⁸ sniegtais izvērtējums, kādas negatīvas sekas uz Latvijas finanšu sektoru un maksājumu sistēmu atstātu Parex bankas bankrots, kurā nav sniepta detalizēta situācijas analīze vai prognozes par to, kādas sekas valsts finanšu sistēmai atstātu Parex bankas bankrots. Vēstulē ir norādīta statistiska informācija par bankas rādītājiem, no kuriem ir veikts secinājums, ka „Āda mēroga finanšu tirgus dalībnieka bankrots nenoliedzami atstātu būtisku negatīvu ietekmi gan uz Latvijas finanšu sektoru, gan maksājumu sistēmu, mazinot ārvalstu investoru uzticību Latvijas komercbankām un valstij kopumā”.
27. Ministru kabinets pieņem lēmumu par valdības atbalsta sniegšanas nepieciešamību Parex bankai, neizstrādājot atbalsta pasākuma plānu un kvantitatīvi nenovērtējot nepieciešamā atbalsta apjomu, kā rezultātā netika noteikti:

⁵ FTKK 31.10.2008. lēmums Nr.156 „Par darbības ierobežojumu noteikšanu un finanšu pakalpojumu sniegšanas daļēju vai pilnīgu apturēšanu akciju sabiedrībai „Parex banka””.

⁶ Kreditiestāžu likuma 99.¹ pants.

⁷ FTKK 30.10.2008. priekšsēdētājas vēstule Nr.01.03.01/8DV „Par akciju sabiedrību „Parex banka””.

⁸ Latvijas Bankas prezidenta 31.10.2008. vēstule FTKK un finanšu ministram Nr.07.1-08.1/185 „Par akciju sabiedrību „Parex banka””.

- 27.1. paredzamie finansēšanas avoti, lai nodrošinātu kredītiesādes darbības nepārtrauktību;
- 27.2. nepieciešamais tekošās likviditātes apjoms un paredzamie atbalsta instrumenti;
- 27.3. finansēšanas avotu sagādes laiks.
28. Parex bankas pārpēcēmās darījuma organizācijā un vadībā bija būtiski trūkumi, jo:
- 28.1. LPDG nebija noteiktas kopīgas stratēģijas un finanšu analīzes par nepieciešamām atbalstā sniegšanu Parex bankai;
- 28.2. Ieguldījuma līgums, ar kuru valsts pārpēma kontroli Parex bankā, bija tikai sākuma posms vērienīgam darījumam, kura turpinājumā Parex bankā tiek ieguldīti vēl lielāki līdzekļi un valsts ir uzņemusies papildus saistības, ko neparedzēja sākotnējie Ministru kabineta plāni⁹ un Ieguldījuma līgums.
29. Pircējs un Latvijas Republika, noslēdzot Ieguldījuma līgumu ar Akcionāriem, nav vienojušies ar Akcionāriem par tādu Ieguldījuma līguma konstrukciju, formu un saturu, lai maksimāli nodrošinātu valsts un Pircēja intereses pret iespējamiem zaudējumiem un nodrošinātu iespējamos prasījumus pret Akcionāriem, tam piemīt vairāki būtiski juridiski un finanšu riski, kas izriet gan no tiesību normām, gan no darījuma praktiskās realizācijas viedokļa, kā arī darījuma puses nav līdzīsīgā stāvoklī.
30. I eguldījuma līguma projektā tika iekļauti noteikumi, kas paredzēja atšķirīgus noteikumus par labu akcionāriem, nekā bija paredzēts valdības mandāta¹⁰, darījums ir sagatavots un veikts neatbilstoši valdības sākotnējam mandātam¹¹, piekāpjoties Akcionāriem; samazinot Pircējam un Latvijas Republikai pretizpildījumus un nodrošinājumus, kā arī Akcionāru atbildību.
31. N oslēdzot Ieguldījuma līgumu, Valsts ir snieguusi būtisku atbalstu Akcionāriem, jo Akcionāru ieguvums no Ieguldījuma līguma ir ne tikai pirkuma cena divi lati, bet iespēja gūt tiešu labumu, ja Parex banka nebankrotē:
- 31.1. saglabājot un nezaudējot savus tiešos un netiešos noguldījumus (katram vismaz 14 miljonu latu apmērā saskaņā ar Ieguldījumu līgumu);
- 31.2. sagērot procentu maksājumus no saviem tiešajiem un netiešajiem noguldījumiem (vidēji¹² Ls 380 000 mēnesī);
- 31.3. nokārtojot Parex banka saistības pret klientiem, kuras bija izveidojušās periodā, kad Akcionāri vadīja banku, izmantojot valsts atbalstu.
32. Lai gan līdz 31.12.2008. valsts no termiņoguldījumu izvietošanas Parex bankā saņema procentus 1,92 milj.Ls (ieskaitīti valsts budžetā) un 2,72 milj.Ls kā uzkrātos procentus (noguldīti Parex bankā), atbalsta sniegšana Parex bankai valstij ir radījusi šādas sekas:
- 32.1. uz nenosakāmu termiņu no ekonomiskās aprites ir izņemti finanšu līdzekļi vismaz 673,92 milj.Ls apmērā un valsts ir uzņemusies augstu risku, ka termiņoguldījumi netiks atgūti, jo bankas rādītāji jau no 28.10.2008. neatbilda normatīvajos aktos noteiktajām minimālajām prasībām. Revīzijā netika gūta pārliecība, ka ar šo rīcību ir nodrošināta valsts budžeta līdzekļu efektīva un droša vadība saskaņā ar labāko finanšu vadības praksi un ka ar šo rīcību ir sasniegti normatīvajā aktā¹³ noteiktais

⁹ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 728.

¹⁰ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 728.

¹¹ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 728.

¹² Valsts kontroles aprēķini, analizējot ar Parex bankas 17.08.2009. pavadīstuli Nr.2.22.-01/197 iesniegto informāciju.

¹³ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izķīrēšanas novēršanu” I.pants.

- mērķis - valsts finanšu līdzekļus izmantot likumīgi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm;
- 32.2. ir ievērojami palielināts valsts parāds un valsts budžetam ir radīts papildu slogs resursu piešķiršanas izmaksu veidā, jo valsts rīcībā nebija brīvu finanšu resursu termiņu noguldījumu veikšanai un tāpēc:
- 32.2.1. tika emitētas valsts parādzīmes, kas 2009.gadā radīja valsts budžeta izdevumus 6,23 milj.Ls apmērā (starpība starp parādzīmu pārdošanas un atpirkšanas vērtību);
  - 32.2.2. tika organizēta aizņemšanās no starptautiskajiem aizdevējiem, 2008.gada beigās sapemot 409 milj.Ls lielu aizdevumu un uzņemties aptuveni 31,86 milj.Ls lielus procentu maksijumus;
- 32.3. Parex bankas pārņemšanas izmaksas (juridiskie pākalpojumi, ieguldījumu liguma sagatavošana, situācijas analīze un citi) par laiku posmu līdz 30.06.2009. bija vismaz 1,01 milj.Ls.
33. Valsts ir vienojusies ar Parex banku par komercķīli, nepārliecinoties par Parex bankas iekilātā komercķīļas priekšmeta vērtību un atbilstību noteiktajām prasībām. Tā kā Parex banka par labu valstij ir iekilājusi arī valsts galvotos kredītus un kredītus, kas neatbilst noteiktajām kvalitātēm prasībām (zemsstandarta vai ūnīgais kredītus, kuru atmaksu kavēta par vairāk nekā 90 dienām un kredītus, kuru pēmējiem nav pieiekamu ienākumu, lai spētu pildīt kredītīgumos noteiktās saistības), gadījumā, ja Parex banka nespēs pildīt savas saistības pret valsti, valsts 'no komercķīļas realizācijas nevarēs pilnībā atlīgt savus ieguldījumus.
- 2008.gada likumības revīzijas konstatētie tiesību normu pārkāpumi un to pārbaude**
34. Valsts kontroles konstatējumi par nelietderīgu, neefektīvu un neekonomisku rīcību ar budžeta līdzekļiem un mantu netiek pietiekami izvērtēti, kā arī netiek novērsta nelietderīgas un neefektīvas rīcības atkārtošanās un atbildīgās amatpersonas netiek sauktas pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.

Atrīdījumi

35. Valsts sektorā strādājošo atlagojuma sistēma 2008.gadā nav bijusi caurskatāma, pilnīga un vienlīdzīga, kā rezultātā pastāv risks, ka valsts budžeta līdzekļi vismaz Ls 1 728 301 apmērā nav izlietoti efektīvi un ekonomiski, pretēji normatīvajam aktam¹⁴, jo:
- 35.1. ministrijās un to padotības iestādēs nav nodrošināta vienota pieeja tiesību aktu piemērošanai atlīdzības jomā, kā arī to nepareizas piemērošanas rezultātā radīto tiesisko sekū izvēršanai;
  - 35.2. ministrijas un centrālās valsts iestādes 2008.gadā darbiniekiem piešķrušas materiālos labumus, kas nav paredzēti ārējos un/ vai ickšējos normatīvajos aktos, Ls 1 728 301 apmērā;
  - 35.3. desmit ministrijās un/ vai to padotībā esošajās iestādēs un divās centrālajās valsts iestādēs darbiniekiem 2008.gadā kopā piešķirti 11 veida materiālie labumi, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos¹⁵;

¹⁴ Likums par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

¹⁵ Darba likums; likums „Par tiesu varu”, MK 23.11.2004. noteikumi Nr.960 "Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi"; MK 20.12.2005. noteikumi Nr.995 "Noteikumi par tiesības pārvaldes iestāžu ierēdu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakalpēm, kā arī ierēdu pabalstiem un kompensāciju".

- 35.4. noteiku valsts sektorā nodarbināto atalgojuma daļu veido atlīdzības par uzņēmuma ligumu izpildi. Revīzijās, izlases veidā pārbaudot atalgojumu, konstatēts, ka septiņas ministrijās un/ vai to padotibā esošajās iestādēs un divās centrālajās valsts iestādēs ar darbiniekiem 2008.gadā tika noslēgti 825 uzņēmuma līgumi un ar vienu darbinieku vidēji noslēgti pat līdz septiņiem uzņēmuma līgumiem, secināms, ka darbinieku noteiktie amata pienākumi neatbilst pilnai darba slodzei;
- 35.5. tā kā ar darbiniekiem papildus tiek slēgti uzņēmuma līgumi, secināms, ka:
- 35.6. valsts sektora nodarbinātības sistēma vērtējama kā nepilnīga un necaurskatīma, un norāda uz darbinieku neracionālās darba organizācijas risku, kā arī slēptas papīlēs darba samaksas un neatbilstoši noteiktas atlīdzības risku;
- 35.7. pastāv risks, ka, slēdzot uzņēmuma līgumus ar darbiniekiem, budžeta līdzekļi netiek izlietoti efektīvi un ekonomiski, pretēji normatīvajam aktam.¹⁶

Valsts budžeta iegēmumi

36. Saimnieciskā gada pārskata iepēriņumu dajas revīzijā, izlases veidā pārbaudot nodokļu aprēķinus izvēlētajās Valsts iepēriņumu dienesta struktūrvienībās, konstatēts, ka Valsts iepēriņumu dienestā nav nodrošināta kontrole pār iepēriņumiem Ls 8 608 258 apmērā, kā rezultātā nav nodrošināta nodokļu iepēriņumu iekasēšana budžetā vismaz Ls 2 398 475.
37. Tā kā Saimnieciskā gada pārskata iepēriņumu dajā netiek atspoguļoti valsts un pašvaldību nodokļu un nodevu aprēķinātie iepēriņumi, kā arī nesareņtās summas, kas izveidojušas nodokļu maksātājiem likunos noteikto nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, tad Saimnieciskā gada pārskata iepēriņumu daja nesniedz informāciju atbilstoši Starptautiskā publiskā sektora grāmatveidības standarta¹⁷ „Iepēriņumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferi)” prasībām.
38. Tā kā normatīvie akti nenosaka, kādā kārtībā ir jāuzskaita nodevu iepēriņumi, kā arī kura iestāde vai institūcija atbild par nodevu atspoguļošanu Saimnieciskā gada pārskatā par valsta budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem iepēriņumu dajā, pastāv risks, ka netiek nodrošināta pilnīga nodevu iepēriņumu iekasēšana, uzskaitē un kontrole.
39. I zveidotā nodokļu parādu uzskaites, dzēšanas un atspoguļošanas sistēma nemodrošina skaidras un patiesas informācijas par nodokļu parādu stāvokli uzrādišanu Saimnieciskā gada pārskatā, jo pārskatā nav iekļauta būtiska informācija, ka pārskata gadā netika dzēsti nodokļu parādi bankrotējušiem uzņēmumiem kopsummā vismaz Ls 20 829 994.

Revīzijas konstatējumi, secinājumi un ieteikumi

Augsta prioritāte

Pārskata sagatavošanas pareizība

Konstatējumi

40. Normatīvais akts¹⁸ nosaka, ka ministrijas un centrālās valsts iestādes iesniedz Valsts kasei gada pārskatu līdz pārskata gadam sekojošā saimnieciskā gada 1.maijam, pārskatam pievienojot Valsts kontroles atzinumu par gada pārskata sastādīšanas pareizību.
41. Atbilstoši Valsts kontroles likuma 3.panta otrajai daļai Valsts kontrole ir izteikusi atzinumus par 30 ministriju un centrālo valsts iestāžu pārskatiem, tajā skaitā:

¹⁶ Līkuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

¹⁷ IFAC's International Public Sector Accounting Standards Board Issues Standard on Reporting Revenue From Non-Exchange transactions, 14.12.2006. www.ifac.org pārejas noteikums 116., 117. un 124. punkts, (standarts ir spēkā gadsakstējiem finanšu pārskatiem sākot no vai pēc 30.06.2008.).

¹⁸ Līkuma par budžetu un finanšu vadību 30.panta trešā daļa.

- 41.1. 25 ministrijām un centrālajām valsts iestādēm sniegti atzinumi bez iebildēm, no kuriem septīgos gndijumos (Ministru kabinetā, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, Aizsardzības ministrijā, Iekšlietu ministrijā, Labklājības ministrija, Tieslietu ministrijā). Ipašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātā) norādīti tiesību normu pārkāpumi;
- 41.2. piecām ministrijām un centrālajām valsts iestādēm (Finanšu ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Satiksmes ministrijai, Kultūras ministrijai, Veselības ministrijai) sniegti atzinumi ar iebildēm, tai skaitā vienai ministrijai (Kultūras ministrija) norādīti arī tiesību normu pārkāpumi;
- 41.3. divām iestādēm (Nacionālā radio un televīzijas padomei, Ipašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariātam), nelzaikot atzinumus ar iebildi, ir norādīts uz apstākļu akcentējumu, kurā uzsverīti būtiski jautājumi, kas saistīti ar notikumiem nākotnē un var ietekmēt finanšu pārskatam;
42. Normatvairs akts¹⁹ nosaka, ka pašvaldības iesniedz Valsts kasei gada pārskatu līdz pārskata gadam sekojošā saimnieciskā gada 1.maijam, pievienojot zvērinātu revidenta ziņojumu.
43. Par pašvaldību 2008. gada pārskatiem zvērināti revidenti sniedza šādus atzinumus:
- 43.1. bez iebildēm – 539 pašvaldībām, no kurieni astoņām pašvaldībām (Ludzas rajona Ciblas novada dome, Gulbenes rajona Stradi pagasta padome, Madonas rajona Dzelzavas pagasta padome un Mārcielas pagasta padome, Liepājas rajona Sakas novada dome un Vaiņodes pagasta padome, Limbažu rajona Umurgas pagasta padome, Ventspils pilsētas dome) norādīti apstākļu akcentējumi;
- 43.2. ar iebildēm – sešām pašvaldībām (Madonas rajona Bērzaunes pagasta padome, Ogres rajona Ikšķiles novada dome, Čēsu rajona Drustu pagasta padome, Bauskas rajona Ceraukstes pagasta padome, Rīgas un Rēzeknes pilsētas dome), no kurām divām pašvaldībām (Rīgas dome un Madonas rajona Bērzaunes pagasta padome) norādīti apstākļu akcentējumi. Šajos modificētajos atzinumos, galvenokārt, iebildes ir vērstas uz pamatlīdzekļu, ilgtelpīga finanšu ieguldījumu, galvojujam saistītajam uzņēmumam un ārvalstu finanšu palīdzības uzskaiti un atspoguļošanu finanšu pārskatos;
- 43.3. negatīvs atzīnuma – četrām pašvaldībām (Valmieras rajona Vaidavas pagasta padome, Rēzeknes rajona Nagļu pagasta padome, Lūznavas pagasta padome un Ilzeskalna pagasta padome), kuru kopējie aktīvi ir Ls 3 129 817;
- 43.4. par Jēkabpils rajona Saukas pagasta padomes 2008.gada pārskatu zvērināts revidents atzinumu nav sniedzis. Pašvaldības bilances aktīvu summa – Ls 794 307.
44. A tālākotā Starptautiskajiem revīzijas standartiem²⁰ informācija ir būtiska, ja tās neuzrādīšana vai neatbilstība varētu ietekmēt finanšu pārskatu lietotāju ekonomiska rakstura lēmumus, kurus viņi pieņem, balstoties uz finanšu pārskatiem. Būtiskumu nosaka posteņa vai pieļautās kļūdas lielums, nemot vērā tā neuzrādīšanu vai neatbilstību konkrētos apstākļos.
45. Valsts kontroles sniegtajos atzinumos ministrijām un centrālajām valsts iestādēm uzrādīto kļūdu kopējā vērtība ir Ls 213 646 220. Lielākā kļūdas vērtība veidojas no Finanšu ministrijas gada pārskata, kurā nekustamie ipašumi Ls 166 191 408 vērtībā, kas nodoti

¹⁹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 30.panta trešā daļa.

²⁰ Starptautisko revīzijas, apliecinājuma pakalpojumu un etikas oficiālo pazīpojumu rokasgrāmatu, Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija, 2004.gads, 303.lpp.

pārvaldišanai valsts kapitālsabiedrībai, 2008.gada pārskatā uzrādīti zembilancei nevis bilancei ilgtermiņa ieguldījumu sastāvā.

Secinājums

46. Ministriju un centrālo valsts iestāžu pārskatos atklātās un neizlabotās kļūdas būtiski ietekmē Saimnieciskā gada pārskatu, jo kļūdu kopējā vērtība pārsniedz noteikto būtiskuma līmeni.

Ilgtermiņa ieguldījumi

Konstatējumi

Ministrijas un centrālās valsts iestādes

47. Normatīvais akts²¹ nosaka, ka grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patessai, salīdzināmai, savlaicīgai, nozīmīgai, saprotamai un pilnīgai.
48. Normatīvais akts²² nosaka, ka informācija par visiem valsts teritorijā esošajiem nekustamajiem īpašumiem, to īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem ir iekļaujama Nekustamā īpašuma valsts kadastrā, kā arī nosaka, ka ziņas, kas nepieciešamas Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas uzturēšanai, Valsts zemes dienestam sniedz kadastra subjekti, vietējās pašvaldības, valsts institūcijas.
49. Normatīvais akts²³ nosaka, ka ilgtermiņa ieguldījumi, tai skaitā pamatlīdzekļi, ir visu veidu resursi, kurus budžeta iestāde plāno izmantojot ilgā nekā gadu.
50. Normatīvais akts²⁴ nosaka, ka zembilancei reģistrē budžeta iestādes iespējamos aktīvus, kuri radušies pagātnes notikumu rezultātā un kuru pastāvēšana aptiprināsies tikai atkarībā no viena vai vairāku tādu nākotnes notikumu notikšanas vai nenotikšanas, kurus budžeta iestāde pilnībā nevar kontroloēt.
51. Veicot revīzijas par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada finanšu pārskatu sagatavošanas pareizību, Valsts kontrole konstatējusi, ka divu ministriju informācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā atšķiras no ministriju rīcībā esošās informācijas par kopējo kadastrilo vērtību Ls 12 461 552:
- 51.1. atbilstoši Valsts zemes dienesta informācijai un informācijai Zemesgrāmatā, uz 31.12.2008. Valsts zemes dienestā ne pie zemēm, ne būvēm nebija reģistrēti 94 nekustamie īpašumi no Zemesgrāmatā reģistrētiem 387 nekustamiem īpašumiem, kuru valdītājs ir Izglītības un zinātnes ministrija;
- 51.2. konsolidētajā gada pārskatā nav iekļauts 671 Satiksmes ministrijai piekrītošs nekustamais īpašums. Pārskatā nav uzrādītas visas Satiksmes ministrijai piederošās zemes. Informācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā atšķiras no ministrijas rīcībā esošās informācijas par Ls 9 215 957. Pārskatā nav uzrādītas visas Satiksmes ministrijai piederošās ēkas un būves. Informācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā atšķiras no ministrijas rīcībā esošās informācijas par Ls 3 245 595.
52. Saskaņā ar normatīvu akta²⁵ prasībām grāmatvedībā uzskatāmi atspoguļojami visi uzņēmuma saimnieciskie darījumi, kā arī katrs fakts vai notikums, kas rada pārmaiņas

²¹ Likuma „Par grāmatvedību” 2.panta otrā daļa.

²² Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 2., 3.pants un 84.panta pirmā daļa.

²³ 15.11.2005. MK noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtīto grāmatvedības uzskaiti” 4. un 5.punkts.

²⁴ MK 15.11.2005. noteikumu Nr. 867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtīto grāmatvedības uzskaiti” Pielikuma otrs daļas 247.punkts.

²⁵ Likuma „Par grāmatvedību” 2.pants.

uzņēmuma mantas stāvokli. Grāmatvedību kārto tā, lai grāmatvedības jautājumos kvalificēta trešā persona varētu gūt patiesu un skaidru priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli bilances datumā, tādurbības rezultātiem, naudas plūsmu noteiktā laikposmā, kā arī konstatēt katru saimnieciskā darījuma sākumu un izsekot tā norisei.

53. Ārējos normatīvajos aktos nav noteikts, kā ministrijai jāveic nekustamā īpašuma uzskaitē gadījumos, kad valsts īpašums tiek nodots valdījumā kapitālsabiedrībai.
54. Revīzijas laikā izlases veidā veicot ministriju un centrālo valsts iestāžu pamatlīdzekļu uzskaites kārtības pārbaudi tika konstatēts, ka ministriju gada pārskatos netiek uzrādīti nekustamie īpašumi, kuri ir nodoti valdījumā valsts kapitālsabiedrībām, piemēram:
  - 54.1. atbilstoši Finanšu ministrijas metodiskajiem norādījumiem²⁶ citos zembilances aktīvos, saskaņā ar Finanšu ministrijas rīkojumu²⁷ uzskaita valsts nekustamos īpašumus, kuri ir reģistrēti uz valsts vārda Finanšu ministrijas personā, bet kurus savā bilancei uzskaita Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” reģ. Nr. 40003294758 (FM ir Valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” (turpmāk VAS VNI) kapitāldālu turētāja). Beidzot pārskata gadu, Finanšu ministrija sagatavo vēstuli VAS VNI, ar lūgumu iesniegt informāciju par uz valsts vārda Finanšu ministrijas personā reģistrētajiem īpašumiem uz 31.decembri. Vēstulē tiek lūgts sniegt šādu informāciju: iestādes nosaukums, kura iesniegusi ziņas, valstij piederošās zemes platība, ēku, zemesgabalu skaits, ēku platību un kadastrālais novērtējums.
  - 2008.gadā Valsts kontroles revidenti veica likumības revīziju „Finanšu ministrijas un valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” rīcības ar nekustamo īpašumu atbilstība normatīvo aktu prasībām”, kurā²⁸ secināta:
    - 54.1.1. lai gan normatīvais akts²⁹ nosaka, ka Finanšu ministrija ir grāmatvedības politikas izstrādātāja un Iestenotāja, Finanšu ministrija nav izstrādājusi normatīvos aklus, kas noteikuši nekustamā īpašuma grāmatvedības uzskaiti gadījumos, kad valsts īpašums nodots pārvaldišanā kapitālsabiedrībām, kā rezultātā Finanšu ministrijas finanšu pārskata aktīvos netiek atspoguļoti Finanšu ministrijai valdījumā nodotie valsts nekustamie īpašumi;
    - 54.1.2. Finanšu ministrija nav nodrošinājusi visu tai īpašumā un valdījumā nodoto nekustamo īpašumu atspoguļošanu tās 2007.gada finanšu pārskata posmē „Pamatlīdzekļi” par kopējo vērtību Ls 184 280 559, jo no normatīvajā akta³⁰ sniegtā zembilances skaidrojuma izriet, ka zembilance reģistrē iespējamos aktīvus, kā rezultātā nav ievērotas normatīvā akta³¹ prasības attiecībā uz iestādes grāmatvedības uzskaiti;
    - 54.1.3. Finanšu ministrija, atspoguļojot 2007.gada finanšu pārskata zembilance valstij piederošās ēkas VAS VNI grāmatvedības datiem neatbilstošā vērtībā, nav nodrošinājusi kontroli pār VAS VNI sniegtās informācijas pilnīgumu un pareizību par tās valdījumā esošajiem nekustamajiem īpašumiem, kā rezultātā Finanšu ministrijas zembilancei uzrādīto valstij piederošo nekustamo īpašumu objektu skaits ir par 191 mazāks, bet par Ls 12 336 008

²⁶ FM 20.05.2008. „Metodiskie norādījumi par Finanšu ministrijas grāmatvedības uzskaites kārtību” 308. un 309.punkts.

²⁷ FM 25.10.2005. rīkojums Nr.1264 „Par VAS „Valsts nekustamie īpašumi” faktiskā valdījumā nodoto nekustamo īpašumu uzskaiti grāmatvedībā”.

²⁸ Valsts kontroles 16.02.2009. ziņojums Nr. 5.1-2-9/2008 „Finanšu ministrijas un valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” rīcības ar nekustamo īpašumu atbilstība normatīvo aktu prasībām”.

²⁹ MK 29.04.2003. noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums” 4.punkts.

³⁰ MK 15.11.2005. noteikumu Nr. 867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti” Pielikuma otrs daļas 247.punkts.

³¹ Likuma „Par grāmatvedību” 2.panta pirmā daļa.

lielāks kā VAS VNī grāmatvedībā uzskaitīto valsts nekustamo īpašumu objektu skaits un to vērtība.

Finanšu ministrija 2008.gada pārskatā valstij piederošos valsts nekustamos īpašumus atspoguļojusi tāpat kā 2007.gadā – zembilancē. To vērtība uz 31.12.2008. saskaņā ar Finanšu ministrijas iesniegto gada pārskatu uzrādīta Ls 166 191 408, norādot, ka valsts nekustamie īpašumi norādīti atbilstoši vērtībai, kādi tie uzrādīti valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” bilance;

- 54.2. pamatojoties uz valsts akciju sabiedrības „Tiesu namu aģentūra” (reģ.Nr.40003334410) (turpmāk tekstā – *Tiesu namu aģentūra*) 2009.gada 7.aprīlī sniegtu informāciju³², revīzijā konstatēts, ka atbilstoši Ministru kabineta 1999.gada rīkojumiem³³, astoņas zemes vienības ar kopējo kadastrālo vērtību Ls 80 693 un 20 (divdesmit) būvju vienības ar kopējo kadastrālo vērtību Ls 939 136 nodotas *Tiesu namu aģentūras valdījumā*, kura tos iekļaujusi grāmatvedības uzskaitē un uzrāda savā gada pīrskatā. Tieslietu ministrija informāciju par valdījumā nodotajiem nekustamajiem īpašumiem, konkrēti nenorādot zemes un būvju vienības, ir atspoguļojusi paskaidojumi pie veidlapas Nr.5 *Nemateriālo ieguldījumu un pamatlīdzekļu izmaiņu pārskats*.
- 54.3. Ministru kabineta rīkojums³⁴ nosaka nodot LAD valdījumā esošās valsts meliorācijas sistēmas un valsts nozīmes meliorācijas sistēmas par kopējo summu Ls 19 086 700 VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” un nodalit valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu, kā arī tehnoloģisko iekārtu un tehnisko projektu grāmatvedības uzskaiti no VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” pārējās saimnieciskās darbības uzskaites.

Zemkopības ministrijas tiesību akti³⁵ nosaka minēto valsts mantu uzņemti VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” bilancē.

Saskaņā ar tiesību aktiem³⁶ un nodošanas – pieņemšanas aktiem no LAD bilances ir izslēgtas valsts meliorācijas sistēmas un valsts nozīmes meliorācijas sistēmas par kopējo summu Ls 19 086 700, kurus ir nodotas VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” valdījumā. Minētos aktīvus VSIA „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” ir uzyņemusi savā bilances uzskaitē, savukārt Zemkopības ministrijas konsolidētajā 2008.gada finanšu pārskatā šie aktīvi vairs netiek uzrādīti.

55. Finanšu ministrija, atbilstoši Valsts kontroles 16.02.2009. revīzijas³⁷ ieteikumiem likumiņas revīzijā „Finanšu ministrijas un valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie

³² Valsts akciju sabiedrības "Tiesu namu aģentūra" (reģ.Nr.40003334410) 2009.gada 7.aprīla vēstule Nr.01-02/125 "Par informācijas sniegšanu".

³³ Ministru kabineta 1999.gada 10.novembra rīkojums Nr.519 "Par valsts nekustamā īpašuma nodošanu Tiesu namu aģentūras valdījumā", Ministru kabineta 1999.gada 10.novembra rīkojums Nr.520 "Par nekustamā īpašuma Jelgavai, Akadēmijas ieli 9, un Rīga, Brīvības bulvārī 34., saglabāšanu valsts īpašumā".

³⁴ MK 13.06.2008. rīkojums Nr.328 „Par valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu nodošanu valsts sabiedrības ar ierobežotu atbilstību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” valdījumā”.

³⁵ ZM 18.06.2008. rīkojums Nr.114 „Par valsts īpašumu nodošanu valdījumā valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbilstību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”, ZM 22.11.2008. rīkojums Nr.224 „Par valsts īpašumu nodošanu valdījumā valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbilstību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”.

³⁶ MK 13.06.2008. rīkojums Nr.328 „Par valsts meliorācijas sistēmu un valsts nozīmes meliorācijas sistēmu nodošanu valsts sabiedrības ar ierobežotu atbilstību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi” valdījumā”, ZM 18.06.2008. rīkojums Nr.114 „Par valsts īpašumu nodošanu valdījumā valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbilstību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”, ZM 22.11.2008. rīkojums Nr.224 „Par valsts īpašumu nodošanu valdījumā valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbilstību „Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi”.

³⁷ Valsts kontroles 16.02.2009. ziņojums Nr. 5.1-2-9/2008 "Par Revīzijas ziņojuma un Revidējamās vienības ziņošanas par ieteikuma ieviešanu laika grafika apstiprināšanu".

"Ipašumi" rīcības ar nekustamo īpašumu atbilstība normatīvo aktu prasībām" paredzējusi līdz 01.10.2010. pilnveidot normatīvus aktus un veikt pasākumus, lai nodrošinātu valstij piederošo nekustamo īpašumu uzskaiti atbilstoši normatīvo aktu prasībām³⁸.

56. Revīzijas laikā netika iegūti pictiekami pierūdījumi uzrādītā apjomā novērtējumam naudas izteiksmē, jo konstatēts, ka no Latvijas Nacionālās bibliotēkas bibliotēku fonda izslēgtā literatūra netiek izslēgta no grāmatvedības uzskaites. Bibliotēkas fondu vērtība uz 2008.gada 31.decembri pēc grāmatvedības datiem ir Ls 3 665 792, pēc Krājuma atlības un saglabāšanas departamenta datiem Ls 3 699 268.

Pašvaldības

57. Revīzijā konstatēts, ka sešas pašvaldības bilances posteņi „Zeme, ēkas un būves” nav uzrādījušas tām piederošos nekustamos īpašumus:

- 57.1. Rīgas pilsētas pašvaldība:

57.1.1. 5 000 ha zemes gabalus, kuru kadastrālā vērtība uz 2008.gada 31.decembri pēc Rīgas pilsētas pašvaldības sniegīšas informācijas³⁹, varētu būt ap 400 milj. latu, jo pašvaldība nav pabeigusi tai piederošo zemes gabalu īpašuma tiesību reģistrāciju zemesgrāmatā;

57.1.2. zemes gabalus Ls 18 425 720 vērtībā, kuri reģistrēti uz pašvaldības vārda un nodoti valdījumā pašvaldības sabiedrībām un aģentūram, 2008.gada finanšu pārskatā uzrāda zembilancē;

57.2. Jelgavas pilsētas pašvaldība zemes gabalus 1 187 ha platībā ar kopējo vērtību Ls 4 761 287, kuri nav ierakstīti zemesgrāmatā, uzrāda zembilancē;

57.3. Gulbenes pilsētas pašvaldība – 143 zemes gabalus, kas atrodas zem ielām un cejiem, kā arī divus zemes gabalus (meža zeme) ar kopējo platību 9 ha un vērtību Ls 14 456;

57.4. Jūrmalas pilsētas pašvaldība – zemes gabalus 63 ha platībā, par kuriem ir pieņemti Zemes komisijas atzinumi;

57.5. Rēzeknes pilsētas pašvaldība – zemes gabalus 4 ha platībā;

57.6. Ventspils pilsētas pašvaldība zemes gabalus 673 ha platībā ar vērtību Ls 35 363 634, kas saskāra ar normatīvo aktu⁴⁰ nodoti Ventspils Brīvostas pārvaldei valdījumā, reģistrējusi zemesgrāmatā kā pašvaldības īpašumu, bet pašvaldības bilance tie atspoguļoti ilgtermiņa finanšu ieguldījumu sastāvā.

58. Normatīvais akts⁴¹ nosaka, ka mežaudze ir mežs ar viendabīgiem meža augšanas apstākļiem, koku sugu sastāvu un vecumu.

59. Atbilstoši normatīvajam aktam⁴² kontā 1263 „Mežaudzes” uzskaita mežaudzes, kuru vērtība mainīs, tām augot.

60. Normatīvajā akta⁴³ noteikts, ka mežaudzes, kas līdz šim nav iekļautas bilancē, nem uzskaitē atbilstoši Meža valsts reģistra datiem un tajā notiektais vērtībām līdz

³⁸ Likuma „Par grāmatvedību” 2.panta pirmā daļa, MK 15.11.2005. noteikumu Nr. 867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtīgo grāmatvedības uzskaiti” Piešķiruma otrās daļas 247.punkts.

³⁹ Rīgas pilsētas pašvaldības 2008.gada finanšu pārskata pielikuma II nodajas „Pamatlīdzekļi” b. apakšnodaja „Zemes gabalu grāmatvedības uzskaiti” (168. lpp.).

⁴⁰ Likuma par ostām 4.panta trešā daļa un Pārejas noteikumu 5.punkts.

⁴¹ Meža likuma 1.panta 20.apakšpunktis.

⁴² MK 15.11.2005. noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtīgo grāmatvedības uzskaiti” pielikuma 52. punkts.

⁴³ MK 15.11.2005. noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtīgo grāmatvedības uzskaiti” 112. punkts.

31.12.2008., bet, iekļaujot bilancē līdz šim neuzskaitītu esošu mežaudzi, atzīst aktīvu un rezerves.

61. Revīzijā konstatēts, ka no 31 izlasē iekļautās pašvaldības 22 pašvaldību īpašumā ir mežaudzes.
62. No 22 izlasē iekļautajām pašvaldībām, kurām ir mežaudzes, četras pašvaldības (Rīgas, Jelgavas, Daugavpils pilsētas dome un Dricānu pagasta padome) nav pieprasījušas informāciju no Valsts meža dienesta (turpmāk – VMD) par mežaudzēm uz 2008.gada 31.decembri.
63. Revīzijā konstatēts, ka piecas pašvaldības 2008.gada finanšu pārskata bilances posteņi „Bioloģiskie un pazemes aktīvi” nav uzrādījušas mežaudzes:
  - 63.1. Aizkraukles novada pašvaldība – mežaudzes 19 ha platībā, prognozējamā mežaudžu vērtība Ls 4 193⁴⁴;
  - 63.2. Daugavpils pilsētas pašvaldība – iestādītos 6 000 priežu stādus⁴⁵;
  - 63.3. Gulbenes pilsētas pašvaldība – mežaudzes Ls 6 246 vērtībā;
  - 63.4. Jersikas pagasta padome – mežaudzes 53 ha platībā⁴⁶;
  - 63.5. Līvānu novada pašvaldība – mežaudzes 97 ha platībā⁴⁷. Pašvaldība pieprasīja no VMD informāciju par mežaudzēm, bet, tā kā pašvaldība nav veikusi meža inventarizāciju, VMD informāciju par pašvaldības mežaudžu vērtībām un platībām nav sniedzis.
64. Revīzijā konstatēts, ka Liepājas pilsētas pašvaldība, nepieprasot informāciju no VMD, bet pamatojoties uz Valsts zemes dienesta (turpmāk – VZD) sniegto informāciju, inventarizācijas rezultātā 2008.gadā pētma uzskaite mežaudzes 180 764 ha platībā ar kopējo vērtību Ls 180 764. Uzrādītā vērtība var būt nepatiesa, jo atbilstoši normatīvajam aktam⁴⁸ mežaudzes pēm uzskaite, pamatojoties uz Meža valsts reģistra datiem.
65. Gulbenes pilsētas pašvaldība, iegrāmatojot līdz šim neuzskaitītās mežaudzes Ls 12 231 apmērā, minēto summu nav uzrādījusi rezervēs, bet iegrāmatojusi kontā 8580 „Iepēnumi no ilgtermiņa ieguldījumu sākotnējās atzīšanas iestādes bilancē”.
66. Revīzijā konstatēts, ka četras pašvaldības mežaudzes uzskaita citos kontos:
  - 66.1. Rīgas pilsētas pašvaldība mežaudzes Ls 19 665 052 vērtībā uzrādījusi kontā 1269 „Pārējie bioloģiskie aktīvi”;
  - 66.2. Dricānu pagasta padome mežus un to stādījumus Ls 5 333 vērtībā uzrādījusi kontā 1217 „Pārējā zeme”;
  - 66.3. Jelgavas pilsētas pašvaldība mežaudzes Ls 474 317 vērtībā, pamatojoties uz meža inventarizācijas datiem, uzrādījusi kontā 1269 „Pārējie bioloģiskie aktīvi”;
  - 66.4. Saulkrastu pilsētas pašvaldība mežaudzes Ls 95 231 vērtībā uzrādījusi kontā 1216 „Atpūtai un izklaidei izmantojamā zeme”.

⁴⁴ Aizkraukles novada pašvaldības 30.04.2009. vēstules Nr.1-6-1/09/360 pielikums „SIA „A.Kursites auditorfirms” 27.04.2009. Vēstule vadībā”.

⁴⁵ Daugavpils pilsētas pašvaldības 27.04.2009. vēstules Nr.02.01-07/755 pielikums „BDO Invest Rīga auditorfirms 22.04.2009. Ziņojums vadībai”.

⁴⁶ Jersikas pagasta padomes 2008.gada finanšu pārskata bilances posteņu atšifrējumu un skaidrojumu 2.sadaļa „Pamatlīdzekļi”.

⁴⁷ Līvānu novada pašvaldības 06.05.2009. vēstules Nr.3-6/811 pielikums „SIA “AKTĪVS M AUDITS” 15.04.2009. Revīzijas rezultātu kopsavilkums par 2008.gada pārskatu”.

⁴⁸ MK 15.11.2005. noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtā grāmatvedības uzskaiti” 112.1 punkts.

67. Valsts kontrole revīzijas ziņojuma⁴⁹ ieteica Finanšu ministrijai izstrādāt pasākumus, lai veicinātu, ka ministriju, centrālo valsts iestāžu un pašvaldību finanšu pārskatos, kas konsolidējas saimnieciskā gada pārskatā, tiek uzrādīti visi tām piederošie nekustamie īpašumi. Atbilstoši ieteikumu ieviešanas grafikam⁵⁰ Finanšu ministrija ir sagatavojusi starpziņojumu par ministriju un pašvaldību gadu pārskatu bilances aktīvos uzrādāmo visu nekustamo īpašumu uzskaiti. Normatīvajos aktos vai plānošanas dokumentos:

- 67.1. jānosaka termipi, kuros jāveic normatīvajos aktos noteikto normu ieviešanu;
- 67.2. jānosaka institūciju vai institūcijas, kurus ir atbildīgas par normatīvajos aktos noteikto normu izpildi un kontroli;
- 67.3. jāizvērtē iespēju noteikt soda sankcijas, kādus tiek piemērotas par normatīvajos aktos noteikto normu neievērošanu;
- 67.4. jāatvieglo administratīvais slogs valsts un pašvaldību institūcijām attiecībā uz nekustamā īpašuma pirmreizējo reģistrāciju uz valsts vai pašvaldības vārdu zemesgrāmatā;
- 67.5. jāizvērtē iespēja noteikt normatīvajos aktos, kādos gadījumos valsts un pašvaldību institūcijām tiek sniegtā bezmaksas informācija, dati vai ziņas, lai veicinātu visu nekustamo īpašumu pirmreizējo reģistrāciju uz valsts vai pašvaldības vārda zemesgrāmatā.

Secinājumi

68. Bilances postenis „Pamatlīdzekļi” ir uzrādīts neatbilstoši vērtībā un nesniedz pilnīgu informāciju par pamatlīdzekļu apjomu, atbilstoši normatīvo aktu⁵¹ prasībām, jo:
  - 68.1. Izglītības un zinātnes ministrija un Satiksmes ministrija nav nodrošinājušas apzināto datu aktualizāciju Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā:
    - 68.1.1. informācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā atšķiras no Izglītības un zinātnes ministrija rīcībā esošās informācijas par 157 zemes vienībām un 441 būvēm;
    - 68.1.2. Valsts Zemes dienestā ne pie zemēm, ne būvēm nebija reģistrēti 94 Zemesgrāmatā reģistrētie nekustamie īpašumi, kuru valdītājs ir Izglītības un zinātnes ministrija,
    - 68.1.3. informācija Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā atšķiras no Satiksmes ministrijas rīcībā esošās informācijas par 598 zemes vienībām ar kopējo kadastrālo vērtību Ls 9 215 957 un 1023 būvēm ar kopējo kadastrālo vērtību Ls 3 245 595;
    - 68.1.4. Satiksmes ministrijas konsolidētajā gada pārskatā nav iekļauts 671 Satiksmes ministrijai piekrītošs nekustamais īpašums.
- 68.2. Pašvaldības nav uzrādiļušas grāmatvedības uzskaitē un gada pārskatā:
  - 68.2.1. zemes platības 5 076 ha platībā;
  - 68.2.2. 143 zemes gabalus, kas nav novērtēti naudas izteiksmē;
  - 68.2.3. mežaudzes Ls 10 439 vērtībā;

⁴⁹ Valsts kontroles 12.09.2008. revīzijas ziņojums Latvijas Republikas 2007.gada pārskats par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem.

⁵⁰ Valsts kontroles 12.09.2008. Finanšu ministrijas ziņojums par ieteikumu ieviešanu laika grafiks.

⁵¹ Likuma „Par grāmatvedību” 2.pants, MK 15.11.2005. noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtī grāmatvedības uzskaiti” pielikums „Grāmatvedības kontu plāna shēma un kontu apraksts”, Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 2., 3.pants un 84.panta pirmsā daļa.

- 68.2.4. mežaudzes 150 ha platībā, kas nav novērtētas naudas izteiksmē;
- 68.2.5. 6 000 priežu stādus, kas nav novērtēti naudas izteiksmē un nav uzskaitīti;
- 68.3. pašvaldību pamatlīdzekļu sastāvā nav uzrādītas zemes platības Ls 23 187 007 vērtībā, kuras nepamatoti ir uzrādītas zembilancē;
- 68.4. Liepājas pilsētas pašvaldība 180 860 ha mežaudžu pēmusi uzskaitē, pamatojoties uz VZD datiem, kuri nebija salīdzināti ar VMD datiem.
- 68.5. Pašvaldību 2008.gada finanšu pārskatā neatbilstošos grāmatvedības kontos ir uzrādītas:
- 68.5.1. mežaudzes Ls 20 239 933 vērtībā;
  - 68.5.2. zemes platības Ls 35 363 634 vērtībā.
69. Revīzijas laikā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā netika iegūti pietiekami pierādījumi bibliotēkas fondu uzrādītā apjoma Ls 3 665 792 novērtējumam naudas izteiksmē.
70. Tā kā ārējos normatīvajos aktos nav noteikts, kā ministrijām rīkoties gadījumos, kad valsts īpašumi tiek nodoti valdījumā kapitālsabiedrībam, valsts nekustamie īpašumi, kurus ministrijas nodod kapitālsabiedrībām valdījumā, netiek atspoguļotas ministrijū finanšu pārskatos, kā rezultātā arī Saimnieciskā gada pārskatā netiek uzrādīti valstij piederošie nekustamie īpašumi par kopējo kadastrālo vērtību Ls 186 297 937 apmērā, tai skaitā:
- 70.1. Finanšu ministrijas Ls 166 191 408 apmērā;
  - 70.2. Tieslietu ministrijas Ls 1 019 829 apmērā;
  - 70.3. Zemkopības ministrijas Ls 19 086 700 apmērā.

Ieteikums

71. Lai grāmatvedības sniegtā informācija būtu pilnīga, kā to nosaka normatīvais akts⁵², Finanšu ministrijai veikt nepieciešamos pasākumus, lai noteiku pārenākumu ministrijām, centrālajām valsts iestādēm un pašvaldībām nodrošināt obligātu nekustamā īpašuma datu salīdzināšanu ar valsts reģistriem, un noteikt informācijas apmaiņas termiņus.

Kreditori

Konstatējumi

72. Saskaņā ar normatīvo aktu⁵³ Rīgas koncertzāles būvniecību un sagatavošanu darbības uzsākšanai un funkciju izpildei nodrošina valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi””.
73. 30.12.2008. līdzekļu Rīgas koncertzāles būvniecības projekta īstenošanai atlikums ir Ls 4 010 480. Papildus līdzekļi akustiskās koncertzāles būvniecībai nav paredzēti likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam”.
74. Līdz 30.12.2008. akustiskās koncertzāles būvniecības projekta īstenošanas organizatoriskiem darbiem iztērēti Ls 2 989 520, tajā skaitā 2008.gadā iztērēti Ls 188 345:
- 74.1. AB dambja apsaimniekošanai Ls 10 204;
  - 74.2. komandējumu izdevumiem Ls 9 848 (piemēram, komandējums uz Franciju, Dāniju);
  - 74.3. par zemes nomu Ls 6 786;
  - 74.4. sarmaksāts nekustamā īpašuma nodoklis Ls 14 377;
  - 74.5. par izstāžu un semināru organizēšanu Ls 33 468;

⁵² Likuma „Par grāmatvedību” 2.panta otrā daļa.

⁵³ MK 12.04.2005. noteikumu Nr.249 „Valsts aģentūras „Jaunie „Trīs brāļi”” nolikums” 1.punkts.

- 74.6. par detālplānojumu un tam līdzīgiem darbiem Ls 45 496;
- 74.7. par konsultācijām Rīgas koncertzāles projekta realizācijā, tas ir, pirmsprojekta stadijā, skīcu projekta izstrādes stadijā, tēhniskā projekta izstrādes stadijā, kā arī būvprojekta izstrādātāja iesniegto detalizēti darba rasējumu un iepirkumu procedūras dokumentu izvērtēšanai Ls 57 883;
- 74.8. un ciemrā izdevumiem Ls 10 283 apmērā.
75. Valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi”” ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību „AB.SZK” (reģistrācijas Nr.40103166302) 30.12.2008. noslēgusi līgumu Nr.1-6/119 par Rīgas koncertzāles būvprojektu izstrādi, saskaņošanu un nodošanu. Līguma summa ir Ls 7 987 299 (tai skaitā PVN).
76. Starpība starp 30.12.2008. noslēgtā līguma Nr.1-6/119 summu Ls 7 987 299 (tai skaitā PVN) un pieejamajiem naudas līdzekļiem 31.12.2008. Ls 4 010 480 Rīgas koncertzāles būvniecības projekta īstenošanai ir Ls 3 976 819.
77. Saskaņā ar 02.04.2009. vienošanos par 30.12.2008. noslēgtā līguma Nr.1-6/119 izbeigšanu starp valsts aģentūru „Jaunie „Trīs brāļi”” un sabiedrību ar ierobežotu atbildību „AB.SZK” (reģistrācijas Nr.40103166302) līgums spēku zaudē 03.04.2009..
78. Normatīvajā aktā⁵⁴ noteikts, ka grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai un salīdzināmai.
79. Normatīvajā aktā⁵⁵ noteikts, lai konsekventi uzskaitu darījumus un kvalitatīvi sagatavotu pārskatus, budžeta iestādes grāmatvedības uzskaitei lieto grāmatvedības kontu plānu.
80. Saskaņā ar normatīvo aktu⁵⁶ pašvaldības pēm aizpēmurnus, noslēdzot aizpēmuma līgumu ar Valsts kasi. Finanšu ministrs, pēm vērā pašvaldību iesniegumus par konkrētu projektu īstenošanu, var apstiprināt citu aizdevēju, ja cita aizdevēja aizdevuma nosacījumi ir izdevīgāki nekā no valsts budžeta izsniedzamo aizdevumu nosacījumi.
81. Normatīvais akts⁵⁷ noteica, ka pašvaldība iegūst tiesības pēm aizpēmumu tikai pēc apstiprinoša finanšu ministra izveidotās padomes lēmuma sapemšanas.
82. Rīgas pilsētas pašvaldība Dienvidu tilta 1. un 2.kārtas projektēšanas un būvniecības finansēšanai un būvniecības papildus finansēšanai attiecīgi 22.06.2005., 28.06.2006. un 226.06.2007. noslēdza ar „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli šādus līgumus:
- 82.1. mijmaipas struktūras līgumu;
  - 82.2. līgumu par maksājumiem starp Rīgas pilsētas pašvaldību un „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli;
  - 82.3. EUR daļas mijmaipas līgumu;
  - 82.4. Ls daļas mijmaipas līgumu;
  - 82.5. izpildītāja mijmaipas līgumu starp akciju sabiedrību (turpmāk – A/S) „Dienvidu tilts” un „Deutsche Bank AG”.
83. Saskaņā ar iepriekš minētiem līgumiem Rīgas pilsētas pašvaldībai par Dienvidu tilta 1. un 2.kārtas projektēšanu, būvniecību un finanšu līdzekļu piesaistīšanu periodā no 15.07.2010. līdz 15.07.2027. būs jāmaksā Ls 567,7 milj. No šo līgumu būtības izriet, ka Rīgas domei par šo summu ir saistības pret „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli.

⁵⁴ Likuma „Par grāmatvedību” 2.panta otrs daja.

⁵⁵ MK 15.11.2005. noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtīto grāmatvedības uzskaiti” 3.punkts.

⁵⁶ Likuma „Par pašvaldību budžetiem” 22. pants.

⁵⁷ MK 17.12.2002. noteikumu Nr.543 „Noteikumi par pašvaldību aizpēmumiem un galvojumiem” (spēkā līdz 04.04.2008.) 8.punkts.

84. Rīgas pilsētas pašvaldība zembilances kontā „Nākotnes saistības” uzrādīja šādas summas:
- 84.1. ar „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli noslēgtā EUR daļas mijmaiņas līguma nākotnes saistības Ls 568 154 007;
  - 84.2. ar „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli noslēgtā LVL daļas mijmaiņas līguma nākotnes prasības Ls 567 746 858;
  - 84.3. A/S „Dienvidu tilts” būvniecības nākotnes maksājumus un piesaistītā finansējuma nākotnes procentu maksājumus Ls 39 541 275.
85. Rīgas pilsētas pašvaldība bilances postenī „Ilgtermiņa parādi piegādātājiem un darbuzņēmējiem” uz 31.12.2008. uzrādījusi Dienvidu tilta būvniecības izmaksas Ls 163 450 613 apmērā, kas faktiski ir saistību pret „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli daļa un gada pārskatā bija jāuzrāda postenī „Ilgtermiņa aizpēmumi”.
86. Rīgas pilsētas pašvaldības finanšu pārskata pielikumā veidlapā Nr. 9-1 „Pārskats par aizpēmumiem” nav uzrādīta Rīgas pilsētas pašvaldības saistību summa, kas Rīgas pilsētas pašvaldībai būs jāatmaksā „Deutsche Bank AG” Londonas filiālei saskaņā ar 2005.gada 22.jūnija, 2006.gada 28.jūnija un 2007.gada 26.jūnija līgumiem par Dienvidu tilta būvniecību.

Secinājumi

87. Saīsmnieciskajā pārskatā ā saistības ir uzrādītas nepatiesi, jo:
- 87.1. Rīgas pilsētas pašvaldības noslēgtie līgumi ar „Deutsche Bank AG” Londonas filiāli un A/S „Dienvidu tilts” par Dienvidu tilta būvniecības finansēšanu veido sarežģītu finansēšanas modeli (sistēmu), kas, pēc pašvaldības domām, jauj ilgtermiņa saistības gada pārskatā uzrādīt kā „Ilgtermiņa parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem”, nevis kā „Ilgtermiņa aizpēmumi” un jauj neievērot normatīvo aktu⁵⁸ prasības par pašvaldību aizpēmumiem un galvojumiem.
  - 87.2. Pēc darījuma ekonomiskās būtības Dienvidu tilta būvniecības finansējums Rīgas pilsētas pašvaldības 2008.gada finanšu pārskatā Ls 163 450 613 apmērā ir uzrādīts nepareizi – kā „Ilgtermiņa parādu piegādātājiem un darbuzņēmējiem”, nevis kā „Ilgtermiņa aizpēmumi”.
  - 87.3. Rīgas pilsētas pašvaldība gada pārskatā nav ievērojusi normatīvo aktu⁵⁹ prasības, kā rezultātā pašvaldību konsolidētajā pārskatā bilances postenis „Kreditori” nesniedz patiesu un pilnīgu informāciju, jo Rīgas pilsētas pašvaldība gada pārskatā nav uzrādījusi ilgtermiņa aizpēmumu Ls 567 746 858 apmērā un nav uzrādījusi šo aizpēmumu gada pārskata pielikumā veidlapā Nr. 9-1 „Pārskats par aizpēmumiem”.
88. Valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi””, 30.12.2008. noslēdzot līgumu Nr.1-6/119 ar sabiedrību ar ierobežotu atbildību „AB.SZK” (reģistrācijas Nr.40103166302) par Rīgas koncertzāles būvprojektu izstrādi, saskaņošanu un nodošanu, uzņēmusies nepamatotas ilgtermiņa saistības par Ls 3 976 819 vairāk kā ir pieejami finanšu resursi.

⁵⁸Likuma „Par pašvaldību budžetiem” 22. punkts un MK 17.12.2002. noteikumu Nr.543 „Noteikumi par pašvaldību aizpēmumiem un galvojumiem” (spēkā līdz 04.04.2008.) 8.punkts.

⁵⁹Likuma „Par grāmatvedību” 2.punkta otrs daļa, MK 15.11.2005. noteikumu Nr.867 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārto grāmatvedības uzskaiti” 3.punkts

Valsts budžeta finanšu bilance: Valsts galvojumu sniegšana un apkalpošana Konstatējumi

89. Normatīvais akts⁶⁰ nosaka, ka galvojumus valsts vārdā sniedz tikai studiju un studējošo kreditēšanas, Valsts investīciju programmas projektu un komercdarbības atbalsta programmu īstenošanai un saskaņā ar normatīvo aktu⁶¹ galvojumus valsts budžetā arī plāno saskaņā ar Valsts investīciju programmu un komercdarbības atbalsta programmām, kā arī studiju un studējošo kreditēšanai.
90. Revīzijā konstatēts, ka galvojumu sniegšanas process neatbilst normatīvajos aktos⁶² noteiktajam, jo Valsts investīciju programma kopš 2006.gada netiek sagatavota. Revīzijā konstatēts, ka neviens no normatīvajiem aktiem nav noteikts, kas un kādā kārtībā var pretendēt uz valsts galvojuma iekļaušanu ikgadējā valsts budžeta likumā un kādā veidā tiek izvēlēti projekti, kam valsts galvojums tiek paredzēts ikgadējā valsts budžeta likumā.
91. Normatīvais akts⁶³ noteica, ka finanšu ministrs 2008.gadā valsts vārdā varēja sniegt galvojumus Ls 46 104 468 apmērā. Šie galvojumi iepļānoti gadskārtējā valsts budžeta likumā⁶⁴ un tika paredzēti studiju un studējošo kreditēšanai, kā arī citiem mērķiem (skatīt 1.tabulu).

1.tabula

2008.gadā plānoto galvojumu saraksts

Nr.p.k	Sapņējīgs	Summa (Ls)	Mērķis
1.	Eiropas Investīciju banka	990 000	Kredītu izsniegšana projektu līdzfinansēšanai Āfrikas, Karbu jūras un Klaudi oceāna reģiona valstis un Alžīrijas zemēs un teritorijās
2.	Biedrība „Latvijas Olimpiskā komiteja”	7 100 000	Lieliskā sporta veida centra „Kleisti” attīstības projekta īstenošana
3.	Biedrība „Latvijas Olimpiskā komiteja”	6 900 000	Tenisu centra „Lielupe” rekonstrukcijas projekta īstenošana
4.	Biedrība „Latvijas Olimpiskā komiteja”	7 300 000	Latvijas Nacionālā valsts sporta centra „Mežaparks” rekonstrukcijas projekta īstenošana
5.	Studiju kreditēšana	13 122 468	Kredītu izsniegšana studiju maksas segšanai
6.	Studējošo kreditēšana	10 692 000	Kredītu izsniegšana studējošajiem

Datu avots: Likuma Par valsts budžetu 2008.gadam 15.pielikums

92. Revīzijā konstatēts, ka valsts galvojums 2008.gadā piešķirts studiju un studējošo kreditēšanai, kā arī diviem biedrības „Latvijas Olimpiskā komiteja” (turpmāk – LOK) projektiem - Tenisa centra „Lielupe” rekonstrukcijas projekta īstenošanai un Latvijas Nacionālā valsts sporta centra „Mežaparks” rekonstrukcijas projekta īstenošanai.
93. Saskaņā ar normatīvo aktu⁶⁵ tikai finanšu ministram ir tiesības valsts vārdā gadskārtējā valsts budžeta likuma ietvaros sniegt galvojumus, kas uzliek saistības valsts līdzekļiem, ar noteikumu, ka no attiecīgā ministrijas ir sapemts un izskaitīts galvojuma sniegšanai nepieciešamais parnatojums un saistības ar ierosinātajiem vai jau esošajiem galvojumiem

⁶⁰ Likuma par budžetu finanšu vadību 37.panta piektā daļa.

⁶¹ MK 12.07.2005.noteikumu Nr.513 „Galvojumu sniegšanas un uzraudzības kārtība” 2.punkts.

⁶² Likuma par budžetu finanšu vadību 37.panta piektā daļa un MK 12.07.2005. noteikumu Nr.513 „Galvojumu sniegšanas un uzraudzības kārtība” 2.punkts.

⁶³ Likuma „Par valsts budžetu 2008.gadam” 6.pants.

⁶⁴ Likuma „Par valsts budžetu 2008.gadam” 15.pielikums.

⁶⁵ Likuma par budžetu finanšu vadību 37.panta pirmā daļa.

un izdevumi, kas rodas sakarā ar šo galvojumu saistību izpildi, tiek attiecināti uz valsts parādu.

94. Normatīvajā aktā⁶⁶ noteikti gadījumi, kad Finanšu ministrs nesniedz galvojumu, tai skaitā, ja ir paaugstināts aizdevuma atmaksas risks vai nav galvojuma nodrošinājuma.
95. Kārtību, kādā tiek noformēti dokumenti valsts galvojuma sapemšanai saskaņā ar kārtējā gada valsts budžeta likumā noteikto galvojuma summu par kredītu nēmēja finanšu saistībām, un kārtību, kādā tiek uzraudzīta projekta īstenošana un galvoto saistību izpilde, nosaka normatīvais akts⁶⁷.
96. Revīzijā konstatēts, ka galvojuma sapemšanai nepieciešamos dokumentus analizē un atzinumu Finanšu ministram sniedz Valsts kase. Izanalizējot Valsts kases sniegto atzinumus par 2008.gadā piešķirtajiem galvojumiem, konstatēts, ka visiem valsts galvojumu saņēmušajiem projektiem konstatēts paaugstināts aizdevuma atmaksas risks. Valsts kase vēstulēs⁶⁸ ir norādījusi uz faktiem, ka:
  - 96.1. nēmot vērā LOK ieņēmumu apjomu, specifiku un struktūru, ievērojamo esošo aizdevumu maksājumu nastu, izvērtējot LOK līdzšinējo izdevumu struktūru kopumā un pamatojoties uz biznesa plānā ietverto saimnieciskās darbības plānoto ieņēmumu un izdevumu attiecību, bez valsts budžeta ilgtermiņa dotāciju sapemšanas LOK nevarētu rast pietiekamu līdzekļu apjomu valsts galvotā aizdevuma saistību savlaicīgai un pilnīgai dzēšanai;
  - 96.2. valsts budžetā plānotā dotācija varētu būt nepietiekama projekta realizācijas izmaksu segšanai un valsts galvotā aizdevuma izmaksu segšanai visa valsts galvotā aizdevuma atmaksas perioda laikā, nēmot vērā līdz šim LOK realizēto Liepājas olimpiskā centra, Daugavpils Olimpiskā centra un Zemgales Olimpiskā centra projektu īstenošanas pieredzi, kad LOK pieļāva olimpisko centru būvniecības darbu uzsākšanu, neskatoties uz sadārdzinājumu pēc projekta iepirkumu procedūru veikšanas un šī sadārdzinājuma finansēšanas avotu trūkumu;
  - 96.3. ir apšaubāma analizējamā projekta būvniecības finansēšanas tūlītēja nepieciešamība, kamēr nav veikti visi rekonstrukcijas uzsākšanas priekšdarbi;
  - 96.4. pastāv bažas par Sporta centra Mežaparks rekonstrukcijas projekta kopējo izmaksu prognozes, kas ir sastādīta 2008.gada oktobrī, ticamību;
  - 96.5. negatīvu ietekmi uz līdzekļu pietiekamību var atstāt latu procentu likmju kāpums finanšu tirgū. Plānotā valsts galvotā aizdevuma likme ir 16,6% apmērā un pieļaujot šādas aizdevumu likmes saglabāšanos, projekta īstenošanas fāzē un valsts galvotā aizdevuma atmaksāšanas laikā būs nepieciešams paredzēt papildus līdzekļus valsts budžetā, lai atmaksātu valsts galvotā aizdevuma procentu maksājumus, kas uz projekta biznesa plānā sastādīšanas brīdi tika paredzēti valsts budžeta ilgtermiņa saistībās pie kopējās aizdevumu procentu likmes 10%;
  - 96.6. pēc provizoriiskiem aprēķiniem jau līdz šim LOK izsniegtu valsts galvoto aizdevumu maksājumi 2009.gadā pie šī brīža latu procentu likmju kāpuma varētu aptuveni par Ls 600 000 pārsniegt likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam” paredzētos valsts budžeta līdzekļus galvoto aizdevumu atmaksai;

⁶⁶ Likuma par budžetu finanšu vadību 37.panta trešā daļa.

⁶⁷ MK 12.07.2005. noteikumu Nr.513 „Galvojumu sniegšanas un uzraudzības kārtība”.

⁶⁸ Valsts kases 30.12.2008.vēstule Nr.1.4/3079 finanšu ministram Par valsts galvojumu Latvijas Nacionālā valsts sporta centra „Mežaparks” rekonstrukcijas projekta īstenošanai un Valsts kases 30.12.2008.vēstule Nr.1.4/3080 finanšu ministram Par valsts galvojumu Tenisa centra „Liepāja” rekonstrukcija projekta īstenošanai.

- 96.7. izsniedzot galvojumu valsts budžets faktiski uzņemsies visu valsts galvoto aizdevumu atmaksas procentu likmju risku, kas pie šī brīža procentu likmju kāpuma analizētajā projektā ir neadekvāti augsts (valsts budžetam varētu nākties pie investīcijām Latvijas Nacionāla valsts sporta centra „Mežaparks” rekonstrukcijas projektā Ls 7 300 000 apmērā paredzēt valsts budžeta līdzekļus līdz Ls 16 659 208 valsts galvotā kredītu pamatsummas un procentu atmaksai, bet Tenisa centra „Lielupe” rekonstrukcija projektam pie investīcijām Ls6 900 000 – Ls15 746 375);
- 96.8. LOK un aizdevējs (banka), saskaņojot aizdevuma līgumu, to ir papildinājuši ar nosacījumu, ka bankai ir iespēja vienpusēji ik pēc viena gada pārtraukt līgumattiecības. Šāda līguma nosacījuma iekļaušana rada pārfinansēšanas risku un pastāv iespējamība, ka pēc bankas vienpusējas atkāpšanās no aizdevuma līguma LOK būs jādzēš aizdevums pilnā apmērā pirms termiņa vai jāatrod cits finansējuma avots. Tā kā jau šobrīd LOK finanšu situācija liez iespēju brīvi piesaistīt finanšu resursus bez valsts atbalsta, tad pastāv liela varbūtība, ka šis aizdevums būs jādzēš Finanšu ministrijai kā galviniekam piesaistot šāda apjoma resursus iekšējā vai ārējā finanšu tirgū. Šāda piespiedu resursu piesaiste var radīt būtiskus papildus izdevumus par aizdevuma lietošanu nākamajos gados tādējādi radot papildus slogu valsts budžetam.
97. Lai nodrošinātu LOK saistību izpildi, katru gadu valsts budžetā tika plānotas ilgtermiņa saistības, kas paredzētas pamatsummas un procentu maksājumu segšanai. Likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam” nav paredzēts ilgtermiņa saistību paliecinājums jau esošo projektu finansēšanai, tādēļ Vālsts kase ierosināja plānoto ilgtermiņa saistību novirzīšanu jau esošo projektu sadārdzinājuma finansēšanas nodrošināsanai un apšaubīju jaunu projektu realizācijas uzsākšanas lietderību pašreizējos ekonomiskajos apstākļos. Revīzijā konstatēts, ka neskatoties uz Valsts kases norādītajiem pauaugstinātās aizdevuma atmaksas riskiem, finanšu ministrs ir sniedzis valsts galvojumus šiem projektiem.
98. Revīzijā konstatēts, ka uz 31.12.2008. valsts kopumā izsniegusi galvojumus 48 projektiem (aizpēmumiem), tai skaitā:
- 98.1. 12 galvojumus par veselības aprūpes iestāžu aizpēmumiem (11 slimnīcām un Rīgas Stradiņa universitātei) par kopējo summu Ls 157,3 miljoni;
  - 98.2. 8 galvojumus par LOK aizpēmumiem sporta būvju celtniecībai par kopējo summu Ls 45,27 miljoni;
  - 98.3. 7 galvojumus par ostu pārvalžu aizpēmumiem ostu infrastruktūras attīstībai par kopējo summu Ls 14,36 miljoni;
  - 98.4. 19 citu aizpēmumu galvojumus (VAS „Latvenergo”, VAS „Latvijas Dzelceļš”, ūdensapgādes projekti u.c.) par kopējo summu Ls 127 miljoni;
  - 98.5. galvojumus studiju un studējošo kreditēšanai par kopējo summu Ls 96,75 miljoni;
  - 98.6. 2 galvojumus Ziemeļu investīciju bankai Investīciju projektiem un Vides investīciju projektiem par kopējo summu Ls 15,62 miljoni.
99. Revīzijā konstatēts, ka atsevišķi valsts galvojuma saņēmēji nespēj pildīt savas saistības pret aizdevējiem:
- 99.1. SIA „Ludzas rajona slimnīca” (turpmāk – Ludzas rajona slimnīca):
    - 99.1.1. 2006.gadā tika sniegti valsts galvojums par aizdevumu Ls 3 999 939 apmērā. Ludzas rajona slimnīcas jaunā korpusa būvniecībai. Galvotā aizdevuma atlikums uz 31.12.2008. bija Ls 3 999 939;

- 99.1.2. Ludzas rajona slimnīca 04.09.2008. informēja Finanšu ministriju, ka tās rīcībā nav procentu nomaksai nepieciešamās summas un ka arī turpmākie procentu maksājumi un kredīta atmaksas ar pašreizējo finansējumu nav iespējama;
- 99.1.3. Finanšu ministrija kā galvotājs 2008.gadā veica maksājumus Ludzas rajona slimnīcas vietā par kopējo summu EUR 140 924,28 jeb Ls 99 042,15;
- 99.1.4. Finanšu ministrija ar Ludzas rajona slimnīcu 02.12.2008. noslēdza līgumu par saistību izpildī⁶⁹, ar ko Ludzas rajona slimnīca apņēmās atmaksāt Finanšu ministrijai maksājumus, ko Finanšu ministrija kā galvotājs veica Ludzas rajona slimnīcas vietā.
- 99.2. SIA „Kuldīgas rajona slimnīca” (turpmāk – Kuldīgas rajona slimnīca):
- 99.2.1. 2002.gadā tika sniegti valsts galvojums par aizdevumu Ls 1 800 000 apmērā Kuldīgas rajona slimnīcas pabeigšanai un aprīkošanai. Galvotā aizdevuma atlikums uz 31.12.2008. bija Ls 729 757;
- 99.2.2. 2008.gadā Kuldīgas rajona slimnīca aizdevējam neveica pamatsummas maksājumus, tādēļ Finanšu ministrija (Valsts kase) kā galvotājs veica maksājumus Kuldīgas rajona slimnīcas vietā par kopējo summu Ls 35 772;
- 99.2.3. Finanšu ministrija ir piedāvājusi Kuldīgas rajona slimnīcai izvērtēt reālās parāda saistību atmaksas iespējas un piedāvāt savu parāda atmaksas grafiku, lai varētu slēgt parāda nomaksas līgumu, kas jautu piemērot parāda saistībām valsts aizdevumu procentu likmi, nevis nokavējuma procentu likmi (0,1 % apmērā no parāda saistību summas dienā), tomēr vienošanās ar Kuldīgas rajona slimnīcu līdz 30.06.2009. nav panākta.

100. Valsts kases sagatavotajā ziņojumā par valsts vārdā sniegtajiem galvojumiem⁷⁰ kopumā par potenciāli problemātiskiem atzīti seši valsts galvotie kredīti Ls 56,61 miljonu apmērā.

Secinājumi

101. Valsts galvojumu piešķiršanas process nav caurskatāms un Valsts kontroles revidenti neguva pārliecību par valsts galvojumu piešķiršanas pamatojumu, jo:

- 101.1. nevienā no normatīvajiem aktiem nav noteikts, kādā kārtībā pretendenti var pieteikties uz valsts galvojuma iekļaušanu gadskārtējā valsts budžeta likumā;
- 101.2. nav noteikts, kur un kādā veidā tiek publicēta informācija par iespējām saņemt valsts galvojumu, tādēļ Valsts kontroles revidenti neguva pārliecību, ka galvojuma saņēmēju loks nav tiši sašaurināts;
- 101.3. nav izstrādāti vienoti kritēriji, pēc kādiem tiek vērtēti potenciālie valsts galvojuma saņēmēji un viņu realizējamie projekti pirms valsts galvojumu iekļaušanas gadskārtējā valsts budžeta likumā.

102. Lai gan LOK projektu aizdevumiem tika konstatēts paaugstināts aizdevumu atmaksas risks, 2008.gada nogalē finanšu ministrs ir lēmis par valsts galvojuma piešķiršanu diviem biedrības „Latvijas Olimpiskā komiteja” projektiem - Tenisa centra „Lielupe” rekonstrukcijas projekta īstenošanai un Latvijas Nacionālā valsts sporta centra „Mežaparks” rekonstrukcijas projektiem Ls 14 200 000 apmērā. Tādejādi valsts budžetam ir uzliktas papildus saistības, jo LOK valsts galvotos kreditus plāno atmaksāt no valsts budžeta dotācijas līdzekļiem.

⁶⁹ 02.12.2008. Līgums par saistību izpildi Nr.C/F08/981 starp Finanšu ministriju un Ludzas rajona slimnīcu.

⁷⁰ Valsts kases 22.09.2008. Ziņojums Nr.1.4-5.4/2334 valsts sekretāram Par valsts vārdā sniegtajiem galvojumiem.

Ieteikums

- 103.Lai nodrošinātu galvojumu piešķiršanas procesa caurskatāmību, Finanšu ministrijai pilnveidot normatīvos aktus un iekšējo kontroles sistēmu:
- 103.1.nosakot kārtību, kādā pretendenti var pieteikties uz valsts galvojuma saņemšanu, kā arī nosakot, kur un kādā veidā tiek publicēta informācija par iespējām saņemt valsts galvojumu;
  - 103.2.izstrādājot vienotus kritērijus, pēc kādiem tiek vērtēti potenciālie valsts galvojuma saņēmēji un viņu realizējamie projekti;
  - 103.3.nodrošinot, ka potenciālie galvojuma saņēmēji un viņu realizējamie projekti tiktu izvērtēti pirms galvojumu iekļaušanas gadskārtējā valsts budžeta likumā.

Akciju sabiedrības „Parex banka” pārņemšanas process

Termiņoguldījumi Parex bankā

Konstatējumi

- 104.Saimnieciskā gada pārskatā ietvertā Valsts budžeta finanšu bilance (turpmāk - finanšu bilance) ir pārskats par valsts finansiālo darbību, kas parāda valsts finanšu aktīvus un saistības, to pārmaiņas pārskata periodā, kā arī valsts budžeta finanšu darbības rezultātu.
- 105.Saskaņā ar Saimnieciskā gada pārskata⁷¹ datiem 2008.gada finanšu bilancē īstermiņa noguldījumi ir Ls 867 061 261 vērtībā, no kuriem 78 % jeb Ls 673 915 659 noguldīti Parex bankā, tai skaitā īstermiņa depozīti latos Ls 150 000 000 vērtībā un īstermiņa depozīti EUR 745 464 822 jeb Ls 523 915 659 vērtībā.
- 106.Normatīvais akts⁷² nosaka, ka par valsts budžeta izpildes procesa organizāciju un vadību atbild, kā arī Valsts kases darbību uzrauga finanšu ministrs. Saskaņā ar normatīvo aktu⁷³ budžeta līdzekļu ieguldīšanu valsts budžeta finanšu līdzekļu vadības ietvaros veic Valsts kase, kuras darbības mērķis ir efektīva valsts pārvaldes funkciju īstenošana valsts finanšu vadības jomā.
- 107.No normatīvā akta⁷⁴ izriet, ka valsts finanšu līdzekļi ir jāizmanto likumīgi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm. Saskaņā ar politikas plānošanas dokumentu⁷⁵ arī Valsts kases virsmērķis ir attīstīties par dinamisku un mūsdienu, sniegtgo pakalpojumu kvalitātes jomā uz klienta vajadzībām orientētu organizāciju, kas saskaņā ar labāko finanšu vadības praksi efektīvi un droši vada Valsts kases pārvaldībā nodotās finanses atbilstoši valsts un tās iedzīvotāju interesēm.
- 108.Politikas plānošanas dokuments⁷⁶ nosaka, ka Valsts parāda vadības mērķis ir nodrošināt nepieciešamos finanšu resursus ar iespējami zemākām izmaksām, ierobežojot finanšu riskus un nemot vērā Latvijas valsts kapitāla tirgus un visas finanšu sistēmas attīstību.
- 109.Normatīvais akts⁷⁷ nosaka, ka finanšu ministra naudas vadības ietvaros var ieguldīt Valsts kases budžetu kontos esošos līdzekļus fiksēta ienākuma vērtspapīru vai noguldījumu veidā, kā arī citos aktīvos saskaņā ar Ministru kabineta lēmmu Ilgtermiņa stabilizācijas rezerves veidošanai, likvidēt šādus ieguldījumus, lai nodrošinātu valsts budžeta izpildi, kā arī izmantot naudas vadības ietvaros atvasinātos finanšu instrumentus.

⁷¹ Latvijas Republikas 2008.gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem ietvertais Skaidrojums 2008.gada valsts budžeta finanšu bilancei.

⁷² Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta otrā daļa.

⁷³ MK 03.08.2004. noteikumu Nr. 677 „Valsts kases nolikums” 2.punkts un 5.2.apakšpunkts.

⁷⁴ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izķērdešanas novēršanu” 1.pants.

⁷⁵ 16.11.2007.Valsts kases darbības stratēģija 2007.- 2009.gadam (aktualizēta 2008.-2010.gadam) Nr.73.

⁷⁶ Valsts kases 22.04.2008. Latvijas valsts parāda vadības stratēģija Nr.25 (apstiprinājis finanšu ministrs).

⁷⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 34.panta pirmā daļa.

110.2008.gadā Parex bankā tika veikti devipi valsts budžeta līdzekļu termiņnoguldījumi ar mērķi sniegt valsts atbalstu Parex bankai. Par katu ūdens noguldījumu tika izdots finanšu ministra rīkojums, kas tika pamatots ar nepieciešamību nodrošināt Ministru kabineta 08.11.2008. protokollēmuma Nr.79 §27 izpildi:

- 110.1.ar finanšu ministra rīkojumu⁷⁸ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu Ls 199 999 925 apmērā ar atmaksas termiņu 06.11.2009. Lai nodrošinātu resursus termiņnoguldījuma veikšanai, Valsts kasei tika noteikts veikt valsts iekšējā aizņēmuma parādīzīmu emisiju Ls 199 999 925 apmērā (Ls 219 054 700 pēc nominālvērtības), kā arī pārtraukt Latvijas Bankā izvietotos termiņnoguldījumus 235 miljonu EUR apmērā.
- 110.2.ar finanšu ministra rīkojumu⁷⁹ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu Ls 100 000 000 apmērā ar atmaksas termiņu 19.11.2008. Finanšu resursu avots termiņnoguldījuma veikšanai netika norādīts;
- 110.3.ar finanšu ministra rīkojumu⁸⁰ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu EUR 9 000 000 apmērā ar atmaksas termiņu 24.11.2008. Finanšu resursu avots termiņnoguldījuma veikšanai netika norādīts;
- 110.4.ar finanšu ministra rīkojumu⁸¹ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu Ls 45 000 000 apmērā ar atmaksas termiņu 26.11.2008. Finanšu resursu avots termiņnoguldījuma veikšanai netika norādīts;
- 110.5.ar finanšu ministra rīkojumu⁸² Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu Ls 50 000 000 apmērā ar atmaksas termiņu 08.01.2009. Finanšu resursu avots termiņnoguldījuma veikšanai netika norādīts;
- 110.6.ar finanšu ministra rīkojumu⁸³ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu EUR 20 000 000 apmērā ar atmaksas termiņu 12.01.2009. Finanšu resursu avots termiņnoguldījuma veikšanai netika norādīts;
- 110.7.ar finanšu ministra rīkojumu⁸⁴ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu EUR 30 000 000 apmērā ar atmaksas termiņu 15.01.2009. Finanšu resursu avots termiņnoguldījuma veikšanai netika norādīts;
- 110.8.ar finanšu ministra rīkojumu⁸⁵ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu EUR 43 386 276 apmērā ar atmaksas termiņu 16.01.2009. Lai nodrošinātu resursus termiņnoguldījuma veikšanai, Valsts kasei tika noteikts veikt valsts iekšējā aizņēmuma parādīzīmu emisiju EUR 43 386 276 apmērā (EUR 44 391 700 pēc nominālvērtības);
- 110.9.ar finanšu ministra rīkojumu⁸⁶ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņnoguldījumu EUR 287 074 548 apmērā ar atmaksas termiņu 23.01.2009. Lai nodrošinātu resursus termiņnoguldījuma veikšanai, Valsts kasei tika noteikts veikt valsts iekšējā aizņēmuma parādīzīmu emisiju EUR 287 074 548 apmērā (EUR 300 000 000 pēc nominālvērtības).

⁷⁸ Finanšu ministra 10.11.2008. rīkojums Nr.1223 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁷⁹ Finanšu ministra 12.11.2008. rīkojums Nr.1225 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸⁰ Finanšu ministra 14.11.2008. rīkojums Nr.1240 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸¹ Finanšu ministra 19.11.2008. rīkojums Nr.1253 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸² Finanšu ministra 08.12.2008. rīkojums Nr.1314 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸³ Finanšu ministra 12.12.2008. rīkojums Nr.1323 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸⁴ Finanšu ministra 15.12.2008. rīkojums Nr.1325 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸⁵ Finanšu ministra 16.12.2008. rīkojums Nr.1346 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁸⁶ Finanšu ministra 22.12.2008. rīkojums Nr.1360 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

111. Revīzijā konstatēts, ka uz 31.12.2008. Valsts kasei Parex bankā bija deviņi termiņoguldījumi par kopējo summu Ls 673 915 659, tai skaitā divi termiņoguldījumi latos par kopējo summu Ls 150 000 000 un septiņi termiņoguldījumi eiro par kopējo summu EUR 745 464 822, kuras ekvivalenti latos pēc Latvijas Bankas oficiālā kura ir Ls 523 915 659. **Neviens no termiņoguldījumiem netika atmaksās noteiktajā termiņā un visu noguldījumu atmaksas termiņi tika pagarināti.** Papildus informācija par Valsts kases veiktais termiņoguldījumiem Parex bankā sniegtā zipojuma 1.pielikumā.
112. Finanšu ministra rīkojumos „Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”” termiņoguldījumu veikšana Parex bankā tika pamatota ar Ministru kabineta protokollēmuma⁸⁷ izpildes nodrošināšanu. Revīzijā konstatēts, ka Ministru kabineta protokollēmums tieši neuzdod finanšu ministram pienākumu veikt termiņoguldījumu Parex bankā, bet nosaka šādus finanšu ministra uzdevumus:
- 112.1. pieņemt zināšanai finanšu ministra, FKTK priekšsēdētājas un Latvijas Bankas prezidenta sniegtu informāciju;
- 112.2. pilnvarot finanšu ministru parakstīt leguldījuma līgumu Latvijas Republikas vārdā un izsniegt galvojumu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā Leguldījuma līguma paredzētajā apjomā sindicēto kreditu pārfinansēšanai 2009.gadā;
- 112.3. Finanšu ministrijai kopīgi ar Tieslietu ministriju sagatavot un finanšu ministram steidzami iesniegt Ministru kabinetā likumprojektu „Banku pārņemšanas likums”.
113. Savukārt Ministru kabineta protokollēmums⁸⁸ noteica:
- 113.1. pieņemt zināšanai finanšu ministra, Valsts kases pārvaldnieka un Latvijas Bankas prezidenta sniegtu informāciju par līdzšinējo sniegtu finansējumu akciju sabiedrībai „Parex banka” un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas informāciju par noguldījumu izmaiņām akciju sabiedrībā „Parex banka”;
- 113.2. nepieciešamības gadījumā finanšu ministram arī turpmāk nodrošināt valsts rīcību akciju sabiedrības „Parex banka” likviditātes nodrošināšanai.
114. Revīzijā konstatēts, ka trīs noguldījumu veikšanai Parex bankā resursi tika iegūti, veicot valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmju emisiju un noslēdzot līgumu ar Parex banku par parādzīmju iegādi:
- 114.1. Valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmju emisija (ISIN kods LV0000540987):
- 114.1.1. ar finanšu ministra rīkojumu⁸⁹ Valsts kasei tika noteikts veikt valsts iekšējā aizņēmuma parādzīmju emisiju Ls 199 999 925 apmērā (Ls 219 054 700 pēc nominālvērtības), noslēdzot līgumu ar Parex banku par parādzīmju emisijas iegādi;
- 114.1.2. saskajā ar vienošanos⁹⁰ Valsts kase pārdeva Parex bankai 2 190 547 valsts vērtspapīrus ar ienesīguma gada likmi 9,501 %. Viena vērtspapīra cena bija Ls 91,301362, kopējā pārdošanas cena Ls 199 999 925. Vienošanās nosacījumi paredzēja, ka Valsts kase un Parex banka vienojas par savstarpēju naudas norēķinu mijieskaitu depozīta izvietošanas un vērtspapīru pārdošanas darījumiem;

⁸⁷ MK 08.11.2008. protokollēmums Nr.79 §27.

⁸⁸ MK 20.11.2008.protokollēmuma Nr.81 §52 1.punkts.

⁸⁹ Finanšu ministra 10.11.2008. rīkojums Nr.1223 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁹⁰ 10.11.2008. Vienošanās Nr.1 starp Valsts kasi un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un valsts vērtspapīru pārdošanas darījumu 2.punkts.

- 114.1.3. saskaņā ar līgumu⁹¹ Valsts kase atpirka no Parex bankas 1 420 547 Latvijas valsts iekšējā aizpēmuma vērtspapīrus. Viena vērtspapīra cena bija Ls 93,996638, kopējā atpirkšanas summa Ls 133 526 642;
- 114.1.4. ar vērtspapīru darījumu valsts budžeta izdevumi ir Ls 3 828 766, jo viena vērtspapīra pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība ir Ls 2,695276 un atpērkot 1 420 547 vērtspapīrus Valsts kase samaksāja par Ls 3 828 766 vairāk nekā saņēma vērtspapīrus izlaižot.
- 114.2. Valsts iekšējā aizpēmuma parādzīmu emisija (ISIN kods LV0000532307):
- 114.2.1. ar finanšu ministra rīkojumu⁹² Valsts kasei tika noteikts veikt valsts iekšējā aizpēmuma parādzīmu emisiju EUR 43 386 276 apmērā (EUR 44 391 700 pēc nominālvērtības) un pārdošanu Parex bankai;
- 114.2.2. saskaņā ar vienošanos⁹³ Valsts kase pārdeva Parex bankai 443 917 valsts vērtspapīrus ar ienesīguma gada likmi 4,543 %. Viena vērtspapīra cena bija EUR 97,735108, kopējā pārdošanas cena EUR 43 386 276. Vienošanās nosacījumi paredzēja, ka Valsts kase un Parex banka veic savstarpēju naudas norēķinu mijieskaitu, izvietojot noguldījumu un pārdodot vērtspapīrus;
- 114.2.3. saskaņā ar līgumu⁹⁴ Valsts kase atpirka no Parex bankas 443 917 Latvijas valsts iekšējā aizpēmuma vērtspapīrus. Viena vērtspapīra cena bija EUR 98,854583, kopējā atpirkšanas summa EUR 43 883 230;
- 114.2.4. ar vērtspapīru darījumu valsts budžeta izdevumi ir EUR 496 954 jeb Ls 349 261, jo viena vērtspapīra pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība ir EUR 1,119475 un atpērkot 443 917 vērtspapīrus Valsts kase samaksāja par EUR 496 954 vairāk nekā saņēma vērtspapīrus izlaižot.
- 114.3. Valsts iekšējā aizpēmuma parādzīmu emisija (ISIN kods LV0000541035):
- 114.3.1. ar finanšu ministra rīkojumu⁹⁵ Valsts kasei tika noteikts veikt valsts iekšējā aizpēmuma parādzīmu emisiju EUR 287 074 548 apmērā (EUR 300 00 000 pēc nominālvērtības) un pārdošanu Parex bankai;
- 114.3.2. saskaņā ar vienošanos⁹⁶ Valsts kase pārdeva Parex bankai 3 000 000 valsts vērtspapīrus ar ienesīguma gada likmi 4,502 %. Viena vērtspapīra cena bija EUR 95,691516, kopējā pārdošanas cena EUR 287 074 548. Vienošanās nosacījumi paredzēja, ka Valsts kase un Parex banka veic savstarpēju naudas norēķinu mijieskaitu, izvietojot noguldījumu un pārdodot vērtspapīrus;
- 114.3.3. saskaņā ar līgumu⁹⁷ Valsts kase atpirka no Parex bankas 3 000 000 Latvijas valsts iekšējā aizpēmuma vērtspapīrus. Viena vērtspapīra cena bija EUR 96,663623, kopējā atpirkšanas summa EUR 289 990 869;
- 114.3.4. ar vērtspapīru darījumu Valsta kases izdevumi ir EUR 2 916 321 jeb Ls 2 049 602, jo viena vērtspapīra pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība ir EUR 0,972107 un, atpērkot 3 000 000 vērtspapīrus, Valsts kase samaksāja par EUR 2 916 321 vairāk nekā saņēma vērtspapīrus izlaižot.

⁹¹ 06.03.2009. līgums starp Valsts kasi un Parex banka par vērtspapīru atpirkšanu.

⁹² Finanšu ministra 22.12.2008. rīkojums Nr.1346 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai Parex banka.

⁹³ 17.12.2008. Vienošanās Nr.8 starp Valsts kasi un Parex banka par noguldījuma izvietošanu, valsts vērtspapīru emisijas iegādi un saistību izpildi.

⁹⁴ 19.03.2009. līgums par vērtspapīru atpirkšanu Nr.3. starp Valsts kasi un Parex banka.

⁹⁵ Finanšu ministra 22.12.2008. rīkojums Nr.1360 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai Parex banka.

⁹⁶ 22.12.2008. Vienošanās Nr.9 par noguldījuma izvietošanu, valsts vērtspapīru emisijas iegādi un saistību izpildi starp Valsts kasi un Parex banka.

⁹⁷ 17.03.2009. līgums par vērtspapīru atpirkšanu Nr.2. starp Valsts kasi un Parex banka.

115. Revīzijā konstatēts, ka, lai iegūtu līdzekļus, ko noguldīt Parex bankā, papildus valsts parādīzīmu izlaišanai saskaņā ar finanšu ministra rīkojumu⁹⁸ pirms termiņa tika pārtraukti 13 termiņoguldījumi Latvijas Bankā EUR 235 000 000 jeb Ls 165 158 940 apmērā. Negūtie iepēmumi no šo darījumu pārtraukšanas (starpība starp iegūtajiem procentu iepēmumiem un procentu iepēmumiem, kurus Valsts kase būtu saņemusi, ne pārtraucot termiņoguldījumus pirms termiņa) ir EUR 226 379 jeb Ls 159 100.
116. Iepriekšminētie termiņoguldījumi Latvijas Bankā tika aizstāti ar termiņoguldījumu Parex bankā. Šis termiņoguldījums bija ar gada procentu likmē 20,27 % un valsts no šī darījuma ieguva uzkrātos procentus Ls 1 013 499 apmērā. Revīzijā konstatēts, ka šie procentu iepēmumi netika ieskaitīti valsts budžetā, bet tika noguldīti Parex bankā kā daja no jauna depozīta.
117. Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru emisiju (ISIN kodi: LV0000540987; LV0000532307 un LV0000541035) rezultātā iegūtie līdzekļi Ls 432 249 114 apmērā, kā arī citi budžeta līdzekļi Ls 254 000 000 apmērā Parex bankā tika noguldīti uz procentiem. Revīzijā konstatēts, ka 2008.gadā līdz 31.12.2008. saņemtie procenti (procentu iegēmumi, kas ir ieskaitīti valsts budžetā) par termiņoguldījumiem ir Ls 1 926 975, bet Ls 2 724 711 kā uzkrātie procenti ir noguldīti Parex bankā.
118. 2009.gadā (no 01.01.2009. līdz 30.06.2009.) saņemtie procentu iegēmumi no termiņoguldījumiem Parex bankā ir Ls 13 457 102.
119. Saskaņā ar Saimnieciskā gada pārskatā⁹⁹ sniegtā informāciju, nemot vērā pieaugošo valsts budžeta finansēšanas nepieciešamību, Valsts kase 2008.gadā būtiski palielinājusi sākotnējās izvietošanas apjomus iekšējās valsts vērtspapīru izsolēs: 2007.gadā ar iekšējiem valsts vērtspapīriem piesaistīto resursu apjoms bija Ls 97,5 miljoni, bet 2008.gadā – Ls 986,4 miljoni, no kā gandrīz puse – vērtspapīri Ls 471,6 miljoni apjomā emitēti valsts pārņemtās Parex bankas likviditātes nodrošināšanai.
120. Saskaņā ar pārskatā¹⁰⁰ galvenokārt nestabilās situācijas vietējā naudas tirgū, kā arī latu likviditātes trūkuma dēļ valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru izsolēs aktivitāte bija salīdzinoši zema un likmes sasniedza loti augstus līmeņus, īpaši gada beigās. Lai gan tirgus apstākļi bija nelabvēlīgi, pildot finanšu ministra rīkojumus, Valsts kase veica parādīzīmu emisijas speciāli Parex bankai. Valsts izmaksas no resursu piesaistes bija salīdzinoši augstas un Valsts kontroles revidenti neguva pārliecību, ka Valsts kase, emitējot valsts parādīzīmes un pārdodot tās Parex bankai, ieguva nepieciešamos finanšu resursus ar iespējami zemākām izmaksām un ierobežojot finanšu riskus.
121. Saskaņā ar pārskatā¹⁰¹ sniegtā informāciju kopumā no vērtspapīru emisijām 2008.gadā iekšējā finanšu tirgū piesaistīto resursu apjoms palielinājies par Ls 904,5 miljoniem. Papildu likviditātes nodrošināšanai tika izmantotas arī kredītlīnijas un aizņēmumi no kredītiestādēm iekšējā tirgū. 2008.gada laikā Latvijas iekšējā tirgū palielinājās pieprasījums pēc naudas resursiem, bet samazinājās uzticība starpbanku tirgū, kā rezultātā pieauga aizdevumu procentu likmes. Visu termiņu RIGIBOR likmes piedzīvoja strauju kāpumu 2008.gada pēdējā ceturksnī – līdz pat 11,86 % (overnight likme) un 15,24 % (gada likme).

⁹⁸ Finanšu ministra 10.11.2008. rīkojums Nr.1223 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”.

⁹⁹ LR 2008.gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem ietvertais Skaidrojums pārskatam par valsts konsolidētu parādu.

¹⁰⁰ Valsts kases izdots informatīvais Valsts parāda vadības pārskats par 2008.gadu.

¹⁰¹ Valsts kases izdots informatīvais Valsts parāda vadības pārskats par 2008.gadu.

122. Saimnieciskā pārskata¹⁰² dati liecina, ka īstermiņa iekšējais parāds palielinājās no 6 % 2007.gada beigās līdz 38 % 2008.gada beigās. Iekšējā parāda ipatsvars kopējā parāda struktūrā būtiski pieauga, galvenokārt, dēļ ierobežotajām iespējām resursu piesaistīšanai arējā finanšu tirgū.
123. Revīzijā konstatēts, ka sešos no deviņiem finanšu ministra rīkojumiem par termiņpoguldījumu veikšanu Parex bankā netika norādīts resursu avots. Valsts kase termiņpoguldījumus Parex bankā veica no Valsts kases vienotā norēķinu konta Latvijas Bankā.
124. Saskaņā ar pārskatā¹⁰³ sniegtu informāciju valsts atbalsts Parex bankai tika sniegs apstākjos, kad bija būtiski samazinājusies kreditresursu pieejamība pasaules finanšu tirgos un ievērojami kritās iepēmumi valsts budžetā. Finanšu līdzekļi, kas tika sniegti Parex bankas likviditātes nodrošināšanai, būtiski samazināja Valsts kases likviditātes rezerves pozīciju. Nēmot vērā Parex bankas problēmas, kā arī citus apstākļus (nodokļu iepēmumu neizpilde u.c.), 2008.gada otrajā pusgadā tika lemts par būtiskiem samazinājumiem valsts budžeta izdevumu sadaļā, kā arī, lai nodrošinātu finanšu resursu pieejamību potenciāli lielākā apjomā, tika uzsākta sarunas ar Eiropas Komisiju, Starptautisko Valūtas fondu, kā arī citu valstu valdībām par aizdevumu piešķiršanu.
125. Saskaņā ar Saimnieciskā gada pārskatā¹⁰⁴ sniegtu informāciju uz 31.12.2008. valsts ilgtermiņa saistības ir palielinājušās par nepilniem 534 miljoniem latu. Lielāko palielinājumu veido 29.12.2008. no Starptautiskā Valūtas fonda saņemtais aizņēmums 535 344 000 XDR (Starptautiskā Valūta fonda norēķinu vienības) jeb Ls 409 002 816 vērtībā (pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas kura uz 31.12.2008. 1 XDR = 0,764 LVL) vērtībā.
126. Lai saņemtu Starptautiskā Valūtas fonda aizdevumu, Latvijas valdība ir appēmusies izpildīt nosacījumus, kas formulēti nodomu vēstulē fondam¹⁰⁵. Aizdevumam ir mainīga procentu likme. Saskaņā ar maksājumu grafiku projektu¹⁰⁶ aizdevuma atmaksas galīgais termiņš ir 01.02.2014. un Latvijas Republikas % maksājumi par aizdevumu pēc provizoriskajiem aprēķiniem būs XDR 40 999 346 jeb Ls 31 856 492 (pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas kura uz 30.06.2009. 1 XDR = 0,777 LVL). Procentu samaksas tiks veikta no valsts budžeta līdzekļiem.
127. Normatīvais akts¹⁰⁷ nosaka, ka finanšu ministrs valsts vārdā var iņamt aizņēmumus gadskārtējā valsts budžeta likumā atlautajos apmēros. Normatīvais akts¹⁰⁸ noteica maksimālo valsts parādu gada beigās pēc nomināla Ls 1 685 000 000 apmērā. No 26.11.2008. tika papildināta tiesību norma¹⁰⁹, kas noteica, ka Finanšu ministrs, pamatojoties uz Ministru kabineta lēmumu, ir tiesīgs lemt par vērtspapīru izlaišanu vai izdot pieprasījumu naudas līdzekļu saņemšanai atbilstoši aizņēmuma līgumiem normatīvajā aktā¹¹⁰ noteikto mērķu realizācijai (lai samazinātu vispārējos ekonomiskos riskus, izvairītos no sociālekonomiskas krizes vai mazinātu tās ietekmi un nodrošinātu

¹⁰² LR 2008.gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem ietvertais Skaidrojums pārskatam par valsts konsolidēto parādu.

¹⁰³ Valsts kases izdots informatīvais Valsts parāda vadības pārskats par 2008.gadu.

¹⁰⁴ LR 2008.gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem ietvertais Skaidrojums 2008.gada valsts budžeta finanšu bilancei.

¹⁰⁵ 18.12.2008. Latvijas nodomu protokols (Latvia: Letter of Intent).

¹⁰⁶ Latvia, Republic of: Projected Payments to the IMF as of July 31, 2009 publicēts Starptautiskā Valūtas fonda mājas lapā <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extforth.aspx?memberkey=1575&date1key=2009-07-31&category=forth&year=2009&trtype=repcchg&overforth=f&schedule=exp&extend=y>.

¹⁰⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 35.pants.

¹⁰⁸ Likuma „Par valsts budžetu 2008.gadam” 6.pants.

¹⁰⁹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 35.panta piektā daļa.

¹¹⁰ Likuma par budžetu un finanšu vadību 8.¹ panta pirmā daļa.

finanšu līdzekļu pieejamību ārkārtas situācijas gadījumā), nepiemērojot atsevišķus normatīvajā aktā¹¹¹ noteiktus nosacījumus. Saskaņā ar normatīvo aktu¹¹² šīs tiesības finanšu ministrs drīkst izmantot, ja:

- 127.1. paredzamo izlaižamo vērtspapīru nominālvērtība un atbilstoši aizpēmumu līgumiem pieprasāmo naudas līdzekļu kopējais apjoms saimnieciskā gada laikā nepārsniedz 20 % no gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktā iekšzemes kopprodukta apjoma saimnieciskajā gadā;
- 127.2. Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija vienas darba dienas laikā no attiecīgās finanšu ministra sniegtās informācijas sapemšanas brīža nav iebildusi pret vērtspapīru izlaišanu vai pieprasījuma izdošanu naudas līdzekļu saņemšanai.
128. Saskaņā ar Saimnieciskā pārskata¹¹³ datiem kopumā 2008.gadā valsts konsolidētais parāds (uzskaites vērtībā), salīdzinot ar 2007.gadu, ir palielinājies par aptuveni 1,6 miljardi latu un 31.12.2008. veidoja Ls 2,7 miljardi jeb 16,9 % no iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP). 31.12.2008. valsts parāds pēc nomināla sasniedza Ls 2,645 miljardi (16,3 % no IKP) un tas par 960 miljoniem latu pārsniedza likumā¹¹⁴ noteikto limitu (1,685 miljardi Ls) pēc nomināla.
129. Ministru kabinets ar tiesību aktu¹¹⁵ atlāva finanšu ministram pēc saskaņošanas ar Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisiju pārsniegt likumā „Par valsts budžetu 2008.gadam” noteiktos valsts vārdā nemto aizpēmumu apmērus un neatmaksātā valsts parāda robežas.
130. Revīzijā konstatēts, ka nevienā no normatīvajiem aktiem vai citiem dokumentiem nav precīzēts, kādi pasākumi uzskatāmi par vispārējo ekonomisko risku mazinošiem vai sociālekonomiskas krīzes ietekmes mazinošiem. Nav noteikts arī, pēc kādiem kritērijiem tiek vērtēts, vai vērtspapīru izlaišana vai aizpēmums konkrētajā situācijā samazinās vispārējos ekonomiskos riskus, sekmēs izvairīšanos no sociālekonomiskas krīzes vai mazinās tās ietekmi un nodrošinās finanšu līdzekļu pieejamību ārkārtas situācijas gadījumā.
131. Termiņoguldījuma definīcija normatīvajā aktā¹¹⁶ netiek sniepta. Saskaņā ar normatīvo aktu¹¹⁷ noguldījums tiek definēts kā naudas līdzekļu glabāšana bankas kontā noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem. Saskaņā ar normatīvo aktu¹¹⁸, viens no noguldījumu veidiem ir termiņoguldījums, kas var būt uz noteiktu laiku vai arī uz nenoteiktu laiku ar klientu iepriekšēju pieteikumu par izņemšanu.
132. Kārtību, kādā tiek nodrošināta finanšu resursu izvietošana termiņoguldījumā bankās un pieprasījuma noguldījumos, izvietoto finanšu resursu kontroli un uzskaiti, kā arī struktūrvienību pienākumus un atbilstību darījuma īstenošanā nosaka Valsts kases Kvalitātes vadības sistēmu reglamentējošais dokuments¹¹⁹.
133. Saskaņā ar iekšējo tiesību aktu¹²⁰ pirms termiņoguldījumu darījumu veikšanas, ir jāveic vairākas darījuma tiesiskumu un lietderību pamatojošās darbības:

¹¹¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 35.panta pirmā un ceturtā daļa.

¹¹² Likuma par budžetu un finanšu vadību 35.panta pieteikta daja.

¹¹³ Latvijas Republikas 2008.gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem ietvertais Skaidrojums pārskatam par valsts konsolidēto parādu.

¹¹⁴ Likuma „Par valsts budžetu 2008.gadam” 6.pants.

¹¹⁵ MK 09.12.2008. protokollēmums Nr.89 §8.

¹¹⁶ Likums par budžetu un finanšu vadību.

¹¹⁷ Kredītiestāžu likuma 1.panta 6.punkts.

¹¹⁸ Kredītiestāžu likuma 67.panta pirmā daja.

¹¹⁹ Valsts kases Darījumu apraksts DA.VK.Nr.4 Finanšu resursu izvietošana termiņoguldījumā.

¹²⁰ Valsts kases Darījumu apraksts DA.VK.Nr.4 Finanšu resursu izvietošana termiņoguldījumā 1.punkts.

- 133.1. jānosaka iespējamā darījumu partnera atbilstība Valsts kases darījumu partnera statusam, jānosaka darījumu limitus ar konkrētu darījuma partneri un jānoslēdz termiņoguldījuma vai naudas tirgus darījuma līgums;
- 133.2. jānosaka, vai Valsts kases rīcībā ir brīvi finanšu līdzekļi un uz kādu termiņu tos ir iespējams noguldīt termiņoguldījumā – ir jāsagatavo un jāizanalizē informācija par brīvajiem darījumu limitiem, ikiņas naudas plūsmas un likviditātes prognoze, ikiņas valūtu plūsmas prognoze un ārvalstu finanšu palīdzības naudas plūsmas prognoze (par līdzekļu izvietošanu termiņoguldījumā lemj finanšu resursu pārpalikuma gadījumā, savukārt finanšu resursu nepieciešamības gadījumā ir jālejm par termiņoguldījuma pirmstermiņa pieprasīšanu, ka to paredz noslēgtais līgums);
- 133.3. jāanalizē notikumi procentu likmju tirgū un valsts vērtspapīru procentu likmju izmaiņu tendences, kā arī jāveic banku aptauju (jāsazinās ar vismaz trim darījuma partneriem), lai noskaidrotu, kurš darījuma partneris piedāvā visizdevīgāko termiņoguldījuma likmi.
134. Revizijā konstatēts, ka termiņoguldījumi Parex bankā tika veikti, izpildot Finanšu ministra rīkojumu un termiņoguldījumu veikšana Parex bankā tiek definēta kā valsts atbalsts bankai nevis peļņas darījumi ar brīvajiem finanšu resursiem, tāpēc darījumiem ar Parex banku nebija iespējams piemērot iekšējā tiesību akta¹²¹ normas to tā briža redakcijā un tādēļ netika veiktas darījuma lietderību pamatojošās darbības.
135. Valsts kases veiktie termiņoguldījumi Parex bankā pēc būtības nav klasificējami kā Valsts kases standarta „ikiņas” termiņoguldījumu darījumi, jo:
- 135.1. šo darījumu mērķis nav peļņas gūšana no brīvajiem budžeta līdzekļiem, bet likviditātes atbalsts konkrētai bankai;
- 135.2. noguldījuma darījumi Parex bankā tika veikti, norādot konkrētu mērķi, piemēram, sindicēto kredītu atmaksai vai Parex bankas likviditātes nodrošināšanai;
- 135.3. veicot noguldījuma darījumus Parex bankā, netika vērtēts noguldījuma darījumu izdevīgums;
- 135.4. noguldījuma darījumi Parex bankā tika veikti, neskatoties uz noguldījumu neatgūšanas risku un Parex bankas likviditātes problēmām.
136. Saskaņā ar FTKT sniegtu informāciju,¹²² laikā, kad Valsts kase veica termiņoguldījumus Parex bankā, bankas rādītāji neatbilda normatīvajos aktos noteiktajām minimālajām prasībām: kapitāla pietiekamības rādītājs jau 28.10.2008. bija 7,89 %, bet uz 11.12.2008. vēl zemāks - 5,95 un tas ir zemāk nekā normatīvajā akta¹²³ noteiktie 8 %. Savukārt likviditātes rādītājs, sākot no 28.10.2008., bija tuvu tiesību akta¹²⁴ noteiktajai minimālajai prasībai 30 %.
137. Saskaņā ar tiesību aktu¹²⁵ pirms termiņoguldījuma darījuma veikšanas ar darījuma partneri ir jānoslēdz termiņoguldījuma vai naudas tirgus darījuma līgums. Revizijā konstatēts, ka līgums par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi¹²⁶ starp Finanšu ministriju un Parex banku noslēgts 14.11.2008., lai gan Valsts kase termiņoguldījumus

¹²¹ Valsts kases Darījumu apraksts DA.VK.Nr.4 Finanšu resursu izvietošana termiņoguldījumā.

¹²² FTKT 30.10.2008. vēstule Nr.01.03.01 / 8DV Latvijas Banks prezidentam un finanšu ministram Par akciju sabiedrību “Parex banka”.

¹²³ Kredīttestāžu likuma 35.panta pirmā daļa.

¹²⁴ FTKT 23.12.2005. noteikumu Nr.166 “Likviditātes prasību izpildes noteikumi” 3.2.apakšpunkts.

¹²⁵ Valsts kases Darījumu apraksts DA.VK.Nr.4 Finanšu resursu izvietošana termiņoguldījumā 1.punkts.

¹²⁶ 14.11.2008. Pamatlīgums starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908.

- Parex bankā izvietojusi jau 10.11.2008. un 12.11.2008., noslēdzot atsevišķas vienošanās par šiem darījumiem.
138. Saskaņā ar līguma¹²⁷ noteikumiem, par noguldījumu Parex banka maksā procentus atbilstoši noteiktajai gada procentu likmei, kas tiek noteikta vienāda ar šādu komponentu summu:
- 138.1. noguldījuma slēgšanas dienā noteiktā attiecīgās valūtas naudas tirgus indeksa RIGIBOR, EURIBOR, LIBOR vai cita atbilstošajā valūtā noteiktā naudas tirgus indeksa likme (%);
- 138.2. zemākais no starptautisko reitingu aģentūru Moody's Investors Service, Fitch, Capital Intelligence noteiktajiem Parex bankas reitingiem, kurš atbilst Bloomberg Informācijas sistēmā kotētajai attiecīgā līmepa banku vidējai kredītriska apdrošināšanas (Credit Default Swap) līgumu cenai 5 (pieciem) gadiem (%);
- 138.3. atlīdzība 0,5 % apmērā atbilstoši Eiropas Centrālās bankas 20.10.2008. rekomendācijām „Par valdības garantijām banku parāda saistībām”;
- 138.4. papildu atlīdzība par sniegtajiem pakalpojumiem 0,25 %.
139. Revīzijā konstatētas atsevišķas nebūtiskas neprecizitātes un nekonsekvences procentu likmju piemērošanā noguldījumiem Parex bankā. Piemēram:
- 139.1. atsevišķos gadījumos konstatēts, ka EURIBOR likmes nav noteiktas atbilstoši tirgus praksei un EURIBOR likmju noteikšanas principiem¹²⁸, kas nosaka, ka atbilstošā termiņa EURIBOR likmes tiek noteiktas divas darba dienas pirms noguldījuma sākuma datumā;
- 139.2. atsevišķos gadījumos, nosakot termiņnoguldījumu likmes nav ievērots princips, ka, nosakot likmes, nem vērā tikai TARGET sistēmā paredzētās brīvdienas,¹²⁹ bet faktiski ir piemērotas arī Latvijas Republikas oficiāli noteiktāsbrīvdienas.
- 139.3. atsevišķos gadījumos konstatētas tehniskas neprecizitātes līgumos attiecībā uz likmju noteikšanas datumiem un veidu (1 nedēļas, mēneša vai gada likme utt.).
140. Līguma grozījumi¹³⁰ paredz, ka par noguldījumu Parex banka maksā procentus atbilstoši noteiktajai gada procentu likmei, kura tiek noteikta vienāda ar šādu komponentu summu:
- 140.1. Valsts kases resursu piesaistīšanas atbilstošajā valūtā;
- 140.2. papildu uzcenojumu, izmantojot Eiropas Centrālās bankas 20.10.2008. rekomendācijas „Par valdības garantijām banku parāda saistībām”.
141. Saskaņā ar Ministru kabineta protokollēmu iem um un finanšu ministra rīkojumiem darījumi Parex bankā tika veikti ar mērķi sniegt valsts atbalstu bankai nevis nopelnīt procentus no brīvajiem budžeta līdzekļiem, tāpēc noguldījumu izdevīgums bankā netika vērtēts. Šī iemesla dēļ revīzijā nebija iespējams pārliecināties par termiņnoguldījumiem Parex bankā piemērojamās procentu likmes pamatotību un atbilstību tirgus apstākļiem, kā arī nav iespējams aprēķināt, vai noguldīt valsts budžeta līdzekļus citās bankās, procentu ieņēmumi nebūtu lielāki.

¹²⁷ 14.11.2008. Pamatlīguma starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 3.punkts.

¹²⁸ http://www.euribor.org/html/content/euribor_about.html .

¹²⁹ <http://www.euribor.org/html/content/target.html> .

¹³⁰ 08.12.2008. Vienošanās starp Finanšu ministriju un Parex banku Nr.2 par grozījumiem 14.11.2008. pamatlīgumā par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 1.punkts.

142. Saskaņā ar līgumu¹³¹ Parex banka kā nodrošinājumu izvietotajiem noguldījumiem sniedz finanšu ķīlu uz publiski tirgotiem vērtspapiņiem, hipotēku vai komercķīlu, noslēdzot komercķīlas līgumu un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā iesniedz nepieciešamos dokumentus ķīlus reģistrācijai. No kredīta līgumiem izrietošās prasījuma tiesības (standarta un uzraugāmos kreditus saskaņā ar FTK Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumiem) Parex banka iekīlā par labu Valsts kasei pēc komercķīlas līgumam pievienotā saraksta ar nosacījumu, ka komercķīlā iekļauto kredītu attiecība pret Valsts kases galvenā prasījuma apmēru saskaņā ar noslēgto vienošanos sastādītu ne mazāk par 1,2. Gadījumā, ja šo kredītu kvalitāte vairs neatbilst standarta un uzraugāmo kategorijai, Parex bankas pienākums ir komercķīlas līgumā noteiktajā termiņā nodrošināt citu atbilstošu ķīlu.
143. Līguma grozījumi¹³² nosaka, ka Parex bankai nekavējoties, bet ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc Valsts kases pieprasījuma jānodrošina Valsts kasei rakstisku pārskatu par izmaiņām iekīlātajās prasījuma tiesībās (kredīta līgumos) – kredītu kvalitātes klasifikācijas izmaiņas, izmaiņas neatmaksātajās kredītu summās un citu informāciju, ko pieprasī Valsts kase.
144. Revīzijā konstatēts, ka normatīvie akti neparedz obligātu nodrošinājumu Valsts kases veiktajiem termiņoguldījumiem (neparedz Valsts kases pienākumu slēgt komercķīlaslīgumus ar banku), tomēr, nemot vērā noguldījumu neatgušanas paaugstināto risku, Valsts kase pēc savas iniciatīvas ir noslēgusi komercķīlas līgumus ar Parex banku.
145. Līdz 31.12.2008. kopumā noslēgti 6 Komercķīlas līgumi, ar kuriem Parex banka par labu valstij ir iekīlājusi prasījuma tiesības: komercķīlas priekšmets ir 9739 kredītlīgumi, kuru neatmaksātā pamatsumma uz komercķīlas līgumu noslēgšanas brīdi bija Ls 875 568 757.
146. Revīzijā konstatēts, ka 17.03.2009. noslēgts vēl viens Komercķīlas līgums, ar kuru Parex banka par labu valstij ir iekīlājusi prasījuma tiesības - 885 kredītlīgumus, kuru neatmaksātā pamatsumma uz 13.03.2009. ir Ls 211 083 584.
147. Tā kā iekīlāto saistību pamatsummas atlikums regulāri mainās, tiek izdarīti arī grozījumi Komercķīlas līgumos, mainot komercķīlas priekšmeta vērtību. Revīzijā konstatēts, ka Valsts kases atbildīgais darbinieks, balstoties uz Parex bankas iesniegto informāciju par komercķīlas priekšmeta stāvokli (iekīlāto saistību pamatsummas atlikumu), vērtē ķīlas vērtības attiecību pret noguldījuma apmēru. Tieka vērtēts, vai noguldījuma pamatsummas attiecība pret ķīlas vērtību nav mazāka kā noteikts līgumā¹³³ - vai komercķīlā iekļauto kredītu attiecība pret Valsts kases galvenā prasījuma apmēru saskaņā ar noslēgto vienošanos sastāda ne mazāk kā 1,2.
148. Revīzijā konstatēts, ka Finanšu ministrija nav veikusi pārbaudes ar mērķi pārliecināties par to, ka:
- 148.1. komercķīlas priekšmets atrodas komercķīlas devēja īpašumā un valdījumā, ka komercķīlas priekšmets nav uzdāvināts, pārdots un nekādā citā veidā atsavināts;
  - 148.2. komercķīlas priekšmets nav apķīlāts, aizdots, patapināts vai nodots glabāšanā;
  - 148.3. nepastāv strīdi par komercķīlas priekšmeta piederību;

¹³¹ 14.11.2008. Pamatlīguma starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 5.punkts.

¹³² 26.11.2008. Vienošanās Nr.1 starp Finanšu ministriju un Parex banku par grozījumiem 14.11.2008. pamatlīgumam par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 2.punkts.

¹³³ 14.11.2008. Pamatlīguma starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 5.punkts.

- 148.4. nepastāv ierobežojumi vai aizliegumi komercķīlas priekšmeta iekīlāšanai, lietošanai, atsavināšanai vai piedziņas vēršanai uz to;
- 148.5. komercķīlas priekšmets ir brīvs no trešo personu prasījumiem un tam nav uzlikts arests;
- 148.6. komercķīlas līgumos norādītā komercķīlas priekšmeta vērtība atbilst tā reālajai vērtībai;
- 148.7. ka iekīlāti ir tikai standarta un uzraugāmie kredīti atbilstoši līgumā¹³⁴ noteiktajam.
149. FTKK noteikumi¹³⁵ nosaka, ka pamatojoties uz kredītu novērtējumu, kredīti klasificējami kā standarta, uzraugāmie, zemstandarta, šaubīgie un zaudētie kredīti.
150. Saskaņā ar FTKK noteikumiem¹³⁶ standarta kredīti ir kredīti, kas neapšaubāmi tiks samaksāti. Standarta kredītus klasificē kā:
- 150.1. kredītus aizpēmējiem, kuriem nav gaidāmas problēmas ar parāda samaksu, jo pašreizējā un prognozējamā naudas plūsmā ir pietiekama, lai samaksātu parādu, un kuri parāda samaksu veic saskaņā ar līgumā noteiktajiem termiņiem vai kavē parāda samaksu līdz 5 dienām;
- 150.2. no nodrošinājuma atkarīgos kredītus, ja to nodrošinājuma vērtība (t.sk. piespiedu pārdošanas gadījumā) ir vienāda vai lielāka par parāda summu, ja šo nodrošinājumu var savlaicīgi pārdot, jo pastāv likvīds tirgus, un iestādei nav juridisku šķēršļu šā nodrošinājuma atsavināšanai.
151. Saskaņā ar FTKK noteikumiem¹³⁷ uzraugāmie kredīti ir kredīti, kuriem nepieciešama pastiprināta iestādes vadības kontrole, jo tiem piemīt potenciāla nedrošība, kas, ja situācija netiek mainīta, nākotnē var ietekmēt parāda samaksu un iestādei radīt zaudējumus. Kredītus klasificē kā uzraugāmos, ja:
- 151.1. ekonomiskie vai tirgus apstākļi var nelabvēlīgi ietekmēt aizpēmēju;
- 151.2. vērojamas aizpēmēja darbības paslīktināšanās tendences vai aizpēmēja bilancē ir nelīdzvarotas pozīcijas, bet ne tik nozīmīgas, lai apdraudētu parāda samaksu;
- 151.3. aizpēmējs kavē parāda samaksu līdz 30 dienām;
- 151.4. aizpēmējs kavē parāda samaksu 31-90 dienas, bet sekundārais kredīta samaksas avots ir drošs;
- 151.5. no nodrošinājuma atkarīgo kredītu nodrošinājuma stāvoklis un tā kontroles iespējas izraisa šaubas;
- 151.6. nav iespējams nodrošināt atbilstošu kredīta uzraudzību līguma kvalitātes dēļ;
- 151.7. konstatētas novirzes no iestādes kreditiska pārvaldīšanas politikas un procedūrām.
152. Revīzijā konstatēti gadījumi, kad Parex banka par labu valstij iekīlājusi kredītus, kas neatbilst līgumā¹³⁸ noteiktajām prasībām (standarta un uzraugāmos kredītus saskaņā ar

¹³⁴ 14.11.2008. Pamatlīguma starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 5.punkts.

¹³⁵ FTKK 21.12.2001. noteikumu Nr.24/9 „Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi” 2.8.apakšpunkts.

¹³⁶ FTKK 21.12.2001. noteikumu Nr.24/9 „Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi” 2.9.apakšpunkts.

¹³⁷ FTKK 21.12.2001. noteikumu Nr.24/9 „Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi” 2.10.apakšpunkts.

¹³⁸ 14.11.2008. Pamatlīguma starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 5.punkts.

normatīvajā aktā¹³⁹ sniegtu definīciju skaidrojumu) un ir iekīlājusi arī zemstandarta un šaubīgos kreditus.

153. Saskaņā ar FKTK noteikumiem¹⁴⁰ zemstandarta krediti ir krediti, kuriem ir skaidri izteikta nedrošības pakāpe, kas liek apšaubīt pilnu parāda samaksu, un kuri kreditiestādei radīs zaudējumus, ja šī nedrošība netiks novērsta. Kā zemstandarta kreditus klasificē kreditus, ja:

- 153.1. aizpēmēja naudas plūsma nav pietiekama, lai regulāri veiktu parāda maksājumus;
- 153.2. iestāde nesajēm apmierinošu kārtējo informāciju par aizpēmēja finansiālo stāvokli vai atbilstošu dokumentāciju par kredīta nodrošinājumu un parāda samaksas avotiem;
- 153.3. aizpēmējs kavē parāda samaksu 31-90 dienas;
- 153.4. aizpēmēja finansiālais stāvoklis kļūst nedrošs, parāda samaksas kavējums pārsniedz 90 dienas, bet sekundārais kredīta samaksas avots ir drošs.

154. Savukārt šaubīgie krediti saskaņā ar FKTK noteikumiem¹⁴¹ ir krediti, kuru dēļ iestādei ir liela zaudējumu iespēja, novērtēšanas laikā nav iespējams precīzi noteikt zaudējumu apjomu, bet ir pamatotas cerības daļēji atgūt kredītu. Kā šaubīgos kreditus klasificē to aizpēmēju kreditus:

- 154.1. kuriem ir likviditātes problēmas un faktiskās maksātnespējas pazīmes;
- 154.2. kas ir likvidējami un to aktīvu vērtība ir nepietiekama, lai pilnā apjomā apmierinātu iestādes prasības;
- 154.3. kas parāda samaksu kavējuši 91-180 dienas un kuriem izsniegto kredītu sekundārais kredīta samaksas avots ir apšaubāns.

155. Revīzijā konstatēts, ka ar 19.11.2008. Komercķīlas līgumu¹⁴² Parex banka ir iekīlājusi tādu fizisku personu kreditus, kas saskaņā ar FKTK pārbaudes materiālos¹⁴³ konstatēto atbilst zemstandarta vai šaubīgo kredītu definīcijai:

- 155.1. kredīts A, kura atlikums uz 30.06.2008.ir Ls 333 340 un procentu maksājumi uz 30.06.2008. kavēti 108 dienas;
- 155.2. kredīts B, kura atlikums uz 30.06.2008.ir Ls 198 894 un procentu maksājumi uz 30.06.2008. kavēti 174 dienas (uz 20.08.2008.maksājumu kavējums ir 224 dienas);
- 155.3. kredīts C, kura atlikums uz 30.06.2008.ir Ls 314 074 un procentu maksājumi uz 30.06.2008. kavēti 91 dienu;
- 155.4. kredīts D, kura atlikums uz 30.06.2008.ir Ls 289 028 un procentu maksājumi uz 30.06.2008. kavēti 91 dienu.

156. Revīzijā konstatēts, ka Parex banka par labu valstij ir iekīlājusi arī tādu fizisku personu kreditus, kurām saskaņā ar FKTK pārbaudes materiālos¹⁴⁴ konstatēto nav pietiekamu ienākumu, lai spētu pildīt kredītlīgumos noteiktās saistības, lai savlaicīgi un pilnā apmērā atmaksātu aizdevumu vai arī ikmēneša aizdevuma pamatsummas un/ vai procentu maksājums pārsniedz aizpēmēja pierādāmos mēneša ienākumus. Piemēram, ar

¹³⁹ FKTK 21.12.2001. Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi Nr.24/9.

¹⁴⁰ FKTK 21.12.2001. noteikumu Nr.24/9 „Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi” 2.11.apakšpunkts.

¹⁴¹ FKTK 21.12.2001. noteikumu Nr.24/9 „Aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi” 2.12.apakšpunkts.

¹⁴² 19.11.2008. Komerckīlas līgums Nr. Nr.K/A/08/914 starp Valsts kasi un Parex banku.

¹⁴³ FKTK izziņa par 18.08.2008. –03.10.2008. veiktās Parex bankas pārbaudes rezultātiem.

¹⁴⁴ FKTK izziņa par 18.08.2008. –03.10.2008. veiktās Parex bankas pārbaudes rezultātiem.

- 19.11.2008. Komerçķīlas līgumu¹⁴⁵ Parex banka ir ieķīlājusi arī kredītus, kuru ikmēneša kredīta maksājums ir vienāds vai pat 10 reizes pārsniedz kredītūmēja ar Valsts ieņēmumu dienesta izziņām apliecinātos vidējos mēneša bruto ienākumus.
157. Sākot ar 24.08.2008. Parex banka reizi nedēļā iesniedz Valsts kasei rakstisku bankas vadības apstiprinājumu, ka neatmaksāto kredītu pamatsummu kopsummas attiecības pret galveno prasījumu aprēķināsānā izmantotie komercķīlas priekšmeti atbilst klasifikācijai „standarta” vai „uzraugāmās”.
158. Revīzijā konstatēts, ka Parex banka par labu valstij ir ieķīlājusi arī valsts kapitālsabiedrību un pašvaldību un to uzņēmumu kredītus, kā arī valsts galvotos kredītus. Piemēram, Parex banka par labu valstij ir ieķīlājusi šādus pašvaldību kredītus:
- 158.1. Daugavpils pilsētas domes kredīts (pamatsummas atlikums uz 14.12.2008. Ls 3 148 047);
  - 158.2. Daugavpils pilsētas izglītības pārvalde (pamatsummas atlikums uz 14.12.2008. Ls 112 558);
159. Parex banka par labu valstij ir ieķīlājusi šādus pašvaldību uzņēmumu kredītus:
- 159.1. Rīgas pilsētas pašvaldības uzņēmuma „Tālava” (reģistrācijas numurs 40003129634) kredīts (pamatsummas atlikums uz 14.12.2008. Ls 384 884);
  - 159.2. Rīgas pilsētas SIA „Rīgas satiksme” (reģistrācijas numurs 40003619950) divi kredīti (pamatsummas atlikumi uz 14.12.2008. Ls 2 576 881 un Ls 70 552);
  - 159.3. Daugavpils dzīvokļu un komunālās saimniecības uzņēmuma (reģistrācijas numurs 41503002485) kredīts (pamatsummas atlikums uz 14.12.2008. Ls 319 833);
  - 159.4. SIA „Kuldīgas komunālie pakalpojumi” (reģistrācijas numurs 56103000221) kredīts (pamatsummas atlikums uz 14.12.2008. Ls 101 930);
160. Parex banka par labu valstij ir ieķīlājusi šādus valsts uzņēmumu kredītus:
- 160.1. VAS „Tiesu namu aģentūra” (reģistrācijas numurs 40003334410) trīs kredīti (pamatsummas atlikumi uz 14.12.2008. Ls 38 761, Ls 114 165 un Ls 489 467);
  - 160.2. VAS „Latvijas pasts” (reģistrācijas numurs 40003052790) kredīts (pamatsummas atlikums uz 14.12.2008. Ls 14 758 884);
  - 160.3. VAS „Latvijas dzelzceļš” (reģistrācijas numurs 40003032065) divi kredīti (pamatsummas atlikumi uz 14.12.2008. Ls 2 900 194 un Ls 1 220 036). Vienam no ieķīlātajiem kredītiem (ar pamatsummas atlikumu uz 14.12.2008. Ls 1 220 036) valsts ir sniegusi galvojumu;
  - 160.4. Parex banka par labu valstij ir ieķīlājusi divus Latvijas Olimpiskās komitejas valsts galvotos kredītus (pamatsummu atlikumi uz 14.12.2008. Ls 6 299 362 un Ls 3 213 631).
161. Līgumā par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi¹⁴⁶ noteikts, ka Valsts kasei ir tiesības vienpusēji lauzt noslēgtās vienošanās par noguldījumu izvietošanu un saistību izpildi. Līguma grozījumi¹⁴⁷ nosaka Valsts kasei tiesības nekavējoties pieprasīt Parex bankai atmaksāt visus termiņnoguldījumus un to blakus prasījumus (visus procentu maksājumus un līgumsodus) saskaņā ar noslēgtajām vienošanām un līgumiem. Parex

¹⁴⁵ 19.11.2008. Komerçķīlas līgums Nr.K/J/A/08/914 starp Valsts kasi un Parex banku.

¹⁴⁶ 14.11.2008. Pamatlīguma starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 7.punkts.

¹⁴⁷ 26.11.2008. Vienošanās Nr.1 par grozījumiem 14.11.2008. pamatlīgumā starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 3.punkts.

banka appēmas pēc Valsts kases pieprasījuma saņemšanas ieskaitīt Valsts kases kontā visus termiņoguldījumus un to blakus prasības (visus procentu maksājumus un līgumsodus), saskaņā ar noslēgtajām vienošanām un līgumiem ar Valsts kasi. Šis līguma nosacījums nav praktiski izpildāms, jo vienpusēji laužot noslēgtās vienošanās, nebūtu iespējams turpināt nodrošināt pietiekošu likviditātes līmeni Parex bankai un izpildīt Ministru kabineta doto uzdevumu.

162. Līguma grozījumi¹⁴⁸ nosaka, ka gadījumā, ja Parex banka nav noteiktajā termiņā ieskaitījusi Valsts kases kontā termiņoguldījumus un to blakus prasījumus, Parex banka cedē (nodod) Valsts kasei prasījuma tiesības, kas ir ieķīlātas par labu Valsts kasei saskaņā ar starp Valsts kasi un Parex banku noslēgtajiem komercķilas līgumiem un to grozījumiem, kā arī nodod visus Valsts kases pieprasītos dokumentus, kas nepieciešami cedēto prasījuma tiesību realizācijai un kuru nodošana Valsts kasei nav pretrūnā ar normatīvajiem aktiem. Parex banka apliecinā, ka nodrošinājuma tiesības, kas izriet no starp Valsts kasi un Parex banku noslēgtajām vienošanās un līgumiem, ietver tiesības izmantot Valsts kasei arī piedziņu pret šajās vienošanās un līgumos paredzēto nodrošinājumu, tajā skaitā pārņemot nodrošinātā kreditora tiesības.
163. Revīzijā konstatēts, ka 2009.gadā Parex bankā papildus veikts viens termiņoguldījums - ar finanšu ministra rīkojumu¹⁴⁹ Valsts kasei tika noteikts izvietot Parex bankā termiņoguldījumu EUR 232 500 000 apmērā ar atmaksas termiņu 17.04.2009. Finanšu resursu avots termiņoguldījuma veikšanai netika norādīts. Noguldījuma mērķis bija Parex bankai nepieciešamie likviditāresursi sindicēto kredītu daļas atmaksai.
164. Revīzijā konstatēts, ka 2009.gadā līdz 30.06.2009. veikta divu termiņoguldījumu (EUR 9 000 000 un Ls 50 000 000) atmaksa, kā arī divi termiņoguldījumi atmaksāti daļēji. Uz 30.06.2009. Valsts kasei Parex bankā bija astoņi termiņoguldījumi par kopējo summu Ls 646 297 589, tai skaitā viens noguldījums latos un septiņi noguldījumi eiro. Septiņiem termiņoguldījumiem atmaksas termiņš iestājās 2009.gada jūlijā un augustā, tomēr pēc Valsts kases telefoniski sniegtās informācijas uz 13.08.2009. neviens no šiem termiņoguldījumiem nav atmaksāts un visi termiņoguldījumi ir pagarināti.
165. Revīzijā konstatēts, ka nav konkrētu plānu valsts veikto termiņoguldījumu atmaksai valsts budžetā. Saskaņā ar Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas 15.07.2009. apvienotās sēdes ar Budžeta un finanšu (nodokļu) komisiju protokolu Nr.64., Parex bankas valdes priekšsēdētājs ir izteicies, ka, strādājot pie esošās situācijas, atmaksāt visu valsts finansējumu ir paredzēts piecu gadu laikā.

Ieguldījuma līgums

Konstatējumi

166. 04.11.2008. Valsts kancelejā tika sapēmts Parex bankas vairākuma akcionāru (turpmāk – Akcionāri) iesniegums ar līgumu sniegt Parex bankai valsts atbalstu. Ministru kabinets 04.11.2008. sēdē konceptuāli atbalstīja Parex bankas Akcionāru priekšlikumu, izvirzot 10 nosacījumus Akcionāriem. Piekritot šiem nosacījumiem, Latvijas finanšu sektora atbalsta pasākumu ietvaros Ministru kabinets piekrita galvojumu izsniegšanai Parex bankai sindicēto kredītu pārfinansēšanai 2009.gadā, kā arī subordinētā kapitāla palielināšanai, nemot vērā Parex bankas nepieciešamību pēc tā, bet ne vairāk kā 200 miljonu latu divu gadu laikā. Finanšu ministrija atbilstoši Ministru kabineta

¹⁴⁸ 26.11.2008. Vienošanās Nr.1 par grozījumiem 14.11.2008. pamatlīgumā starp Finanšu ministriju un Parex banku par noguldījuma izvietošanu un saistību izpildi Nr.N2/F08/908 3.punkts.

¹⁴⁹ Finanšu ministra 16.03.2009. rīkojums Nr.173 Par valsts atbalsta sniegšanu akciju sabiedrībai Parex banka.

- uzdevumam¹⁵⁰ 08.11.2008. iesniedza izskatīšanai Ministru kabinetā Ieguldījuma līguma projektu.
167. Ieguldījuma līguma projektā tika iekļauti noteikumi, kas paredzēja atšķirīgus noteikumus, nekā bija paredzēts valdības mandātā¹⁵¹:
- 167.1. projektā nebija paredzēts noteikums, ka Akcionāriem jāpārveido tiem piederošo subordinēto kapitālu par bankas apmaksāto kapitālu;
- 167.2. projektā, nebija noteikts, ka Akcionāri ieskaita bankas kapitālā tiem tieši vai netieši piederošos noguldījumus finanšu iestādēs Latvijā vai ārvalstīs, bet tikai katram vismaz 14 miljonu latu apmērā Parex bankā;
- 167.3. projektā bija noteikts, ka Akcionāri sniedz personīgo galvojumu par bankas bilancē neatspoguļotiem zaudējumiem, to nodrošinot ar akcionāriem tieši vai netieši piederošo kapitāla daļu kapitālsabiedrībās un citu īpašumu ieķīlāšanu par labu valstij. Līguma projektā šim nodrošinājumam ir ierobežots apjoms - viens miljons latu.
168. Noslēgtajā Ieguldījuma līgumā šādi nosacījumi arī netika iekļauti un Ieguldījuma līguma noteikumi atšķiras no Ministru kabineta sākotnēji izvirzītajiem nosacījumiem¹⁵² šim darījumam.
169. Iesniedzot Ieguldījuma līguma projektu izskatīšanai Ministru kabinetā, Finanšu ministrija norādīja uz šaubām, vai Akcionāriem Parex bankā reāli bija ieguldīts tāds naudas apjoms, lai nodrošinātu Ieguldījuma līguma 4.3.8. apakšpunktā minēto prasību izpildi, taču Ministru kabinets palījās uz Akcionāru sniegtio informāciju, ka viņiem ir šādi naudas līdzekļi Parex bankā un, ka viņiem nav citu tiešu vai netiešu noguldījumu kredītiestādēs Latvijā vai ārvalstīs.
170. Finanšu ministrijas sagatavotajā pavadvēstulē¹⁵³ Valsts kancelejai norādīts, ka nepieciešams precizēt Latvijas valsts sniegtio galvojumu izbeigšanas nosacījumus un valsts sniegtā aizdevuma, kas kalpo par pamatu subordinētā kapitāla veidošanai apmērā līdz 200 miljoniem latu, izmaksu apmēru un grafiku, kā arī atsaukšanas noteikumus. 10.11.2008. parakstītajā Ieguldījumu līgumā šādi precizējumi netika izdarīti.
171. Valsts akciju sabiedrība „Latvijas Hipotēku un zemes banka” (turpmāk šajā nodalā - Pircējs), Latvijas Republika, Parex banka un Akcionāri 10.11.2008. noslēdza Ieguldījumu līgumu, kurš saskaņā ar līguma pricksmetu ir pirkuma līgums.
172. Saskaņā ar Ieguldījuma līgumā izklāstītajiem noteikumiem un nosacījumiem Akcionāri piekrīta pārdot un nodot Pircējam, un Pircējs piekrīta pirkst un iegūt no Akcionāriem akcijas kopā ar visām ar tām saistītajām tiesībām un pienākumiem. Tādējādi pēc Ieguldījuma līgumā paredzētā darījuma sākotnēji Akcionāru īpašumā palika 22 001 194 (divdesmit divi miljoni viens tūkstotis viens simts deviņdesmit četros) Parex bankas akcijas, kas sastāda 33,83% no Parex bankas apmaksātā pamatkapitāla, taču ar 03.12.2008. vienošanos par grožījumiem Ieguldījuma līgumā Akcionāri piekrīta pārdot visas viņiem piederošās akcijas Parex bankā, līdz ar to Pircēja īpašumā nonāca jau 84,83% Parex bankas akcijas.
173. Kopējā pirkuma cena par akcijām bija divi lati (turpmāk - Pirkuma Cena). Ieguldījuma līgumā tika noteikts, ka Pirkuma Cena tiek uzskaitīta par pilnu un visu samaksu Akcionāriem par akcijām un par jebkuriem Akcionāru pienākumiem saskaņā ar Ieguldījumu līgumu, un Pircējs, Latvijas Republika un Parex banka nemaksā

¹⁵⁰ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 72\$.

¹⁵¹ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 72\$.

¹⁵² MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 72\$.

¹⁵³ Finanšu ministrijas 08.11.2008. vēstule Nr. 19-s Par AS „Parex banka”.

Akcionāriem nekādu papildus atlīdzību par pienākumiem, kas jāveic Akcionāriem saskaņā ar leguldījumu līgumu. Ar noteikumu, ka Latvijas Republika izpilda leguldījuma līguma 5.sadalā noteiktās apjomīšanās (izsniegt galvojumus Parex bankai sindicēto kredītu pārfinansēšanai 775 miljoni EUR un izsniegt aizdevumu, kas var kalpot par pamatu subordinētā kapitāla veidošanai apmērā līdz 200 miljoniem latu), Akcionāri piekrita, ka Pirkuma Cena ir taisnīga un godīga samaksa par akcijām un bez nosacījumiem un neatsaucami atteicās celt jebkādas prasības par leguldījuma līgumā paredzētā darījuma atcelšanu pārmērīga zaudējuma dēļ.

174. Leguldījuma līgumā tika noteikts, ka Akcionāri apstiprina, ka viņi apzinās, ka Pirkuma Cenas aprēķins ir pamatots ar Pircēja pašāvību uz to, ka saskaņā ar leguldījuma līguma 5. punktu sniegtie Akcionāru apliecinājumi un garantijas ir patiesi un pilnīgi. Leguldījuma līgumam tika pievienots pielikums Nr.1. „Apliecinājumi un garantijas”, kurā Akcionāri sniedza detalizētus apliecinājumus un garantijas par Parex bankas darbības tiesiskumu, finanšu stāvokli u.tml., no kurām būtiskākās bija šādās:
- 174.1. ieguldījuma līguma Pielikuma Nr.1. 1.5.1.apakšpunktā minētie pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Parex bankas finansiālo stāvokli un darbības rezultātiem attiecīgo pārskatu datumā;
  - 174.2. Parex banka nav noslēgusi līgumu, kas ietver noteikumus, kas neatbilst godīgiem tirgus noteikumiem, nosacījumiem un cenām;
  - 174.3. jebkuri dokumenti, ko Akcionāri vai Parex banka iesniegusi Pircējam un/vai Latvijas Republikai vai, kas iesniegti to vārdā ir patiesi un pareizi, un nevienā dokumentā, ko Akcionāri vai Parex banka iesniegusi Pircējam un/vai Latvijas Republikai vai kas iesniegti to vārdā, neietver būtisku faktu nepatiesus izklāstu vai nenoslēpj būtisku faktu, kas nepieciešams, lai dokumentā ietvertos apgalvojumus nepadarītu par maldinošiem;
  - 174.4. nav faktu vai apstākļu, kas attiecas uz Parex bankas darbību, kas nebūtu atklāti Pircējam un Latvijas Republikai un kurus atklājot, varēja pamatoti sagaidīt, ka tie ieteikmētu Pircēja un/vai Latvijas Republikas lēmumu noslēgt leguldījumu līgumu;
  - 174.5. visi darījumi un vienošanās, ko Parex banka noslēgusi ar kādu no Akcionāriem vai kādu Akcionāra kontrolētu Personu ir noslēgti ar noteikumiem, kas nekādā veidā nenovirzās no tā, kas būtu saskaņots starp neatkarīgām pusēm (atbilstoši tirgus nosacījumiem).
175. Saskaņā ar normatīvo aktu¹⁵⁴ pirkuma līgums ir civiltiesisks darījums, un civiltiesībās darbojas privātautonomijas princips – neviens nav paklaus otram un attiecības ar citiem var veidot brīvi, pēc saviem ieskatiem, nepārkāpjot likumu. Taču atbilstoši normatīvajam aktam¹⁵⁵, iesaistoties civiltiesiskā darījumā publiska persona darbojas privāto tiesību jomā, uz to attiecas likumi, kas reglementē privāttiesiskus darījumus vispār, ciktāl šo darībību neierobežo citi normatīvie akti. Normatīvās akts¹⁵⁶ nosaka, ka valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs un informē sabiedrību par savu darbību. Tas attiecas it īpaši uz to sabiedrības daļu un tām privātpersonām, kuru tiesības vai tiesiskās intereses Istenotā vai plānotā darbība skar vai var skart. Līdz ar to, slēdzot pirkuma līgumu, līdzēji darbojas civiltiesisko attiecību jomā, taču publisko tiesību subjekta darbība un pilnvaras tiek ierobežotas tiesību aktos noteiktajās robežās.

¹⁵⁴ Civillikuma 2002.pants.

¹⁵⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87.panta otrā daja.

¹⁵⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešā un septītā daja.

176. Tādejādi konstatējams, ka formāli starp līgumslēdzējiem pastāv civiltiesiskas attiecības, kas izriet no pirkuma līguma kā civiltiesiska darījuma. Slēdzot privāta (civiltiesiska) rakstura līgumu, neatkarīgi no līgumslēdzēju pušu statusa, puses neatrodas savstarpejās pakļautības attiecībās, kā tas ir publisko tiesību jomā. No tā izriet, ka darījuma puse var būt jebkura persona, tostarp arī Latvijas Republika. Tomēr, tas vien, ka pirkuma līgums noslēgta starp pusēm, no kurām viena ir Latvijas Republika, nepiešķi pirkuma līgumam un no tā izrietošajām saistībām publiski tiesisku raksturu.
177. No augstākminētā izriet, ka darījuma pusēm ir jārīkojas saskaņā ar civiltiesību normām un darījumu pusei, kura pilnvarota pārstāvēt Latvijas Republiku, papildus jāievēro arī publisko tiesību akti un principi.
178. Saskaņā ar starptautisku praksi kapitālsabiedrību pirkšanas vai pārdošanas gadījumā, pirms vai pēc līguma slēgšanas par kapitāla daļu iegūšanu daju ieguvējs personīgi vai ar savu pārstāvju pašīzību veic sabiedrības darbības *due diligence*, kas var sastāvēt no finanšu, juridisks un organizatorisks daļas. Juridiskā *due diligence* ietver sabiedrības saistību juridisko analīzi, pamatojoties uz uzrādītajiem dokumentiem, kā arī balstoties uz pārrunām ar sabiedrības vadību un darbiniekiem. Noslēdzot *due diligence*, tās pasūtītājs saņem rakstisku atzinumu, kurā norādīti iespējamie riski iegādājoties sabiedrības kapitāla dajas. Izvērtējot šo atzinumu, pircējs var pieņemt lēmumu par sabiedrības kapitāla daju pirkšanu un cenu.
179. Revīzijas laikā, izvērtējot ar Parex bankas pārņemšanu saistītos dokumentus, revidenti konstatēja, ka pirms darījuma noslēgšanas atbildīgās iestādes (Ministru kabinets, FKTK, Finanšu ministrija) nepieņēma lēmumu par *due diligence* veikšanu Parex bankā, tomēr vienprātīgi atbalstīja¹⁵⁷ Parex bankas pārņemšanu. Revidenti arī neguva aprēķinus, kādēj leguldījuma līgumā Latvijas Republiku uzņēmās sniegt aizdevumus un galvojumus tieši šādā apmērā (galvojumiem Sabiedrības sindicēto kredītu pārfinansēšanai 775 miljoni EUR un aizdevumam, kas var kalpot par pamatu subordinētā kapitāla veidošanai apmērā līdz 200 miljoniem latu).
180. Lai arī normatīvajā aktā¹⁵⁸ noteikts, ka katrā atlīdzināma atsavinājuma līgumā, kā: pirkumā, maiņā, mantojuma un kopmantas dalījumā, ieķīlajumā un izlīgumā, atsavinātājam jānes atbildība pret ieguvēju par to: ka lietu neattiesās un ka lietai nav nekādu apslēptu trūkumu un ka tai ir visas tās labās īpašības, kādas apgalvotas vai pieņemamas, kā arī atbildības pienākums pastāv, kaut arī līgumā par to nekas nebūtu tieši noteikts, ir jāizvērtē darījuma raksturs un jāiegūst informācija, vai pretējās puses atbildību ir iespējams nodrošināt ar reāliem mantiskiem labumiem – naudas līdzekļiem, kustamajiem un nekustamajiem īpašumiem un citām pretējai pusēm piederošām tiesībām, kas var kalpot par darījuma puses atbildības nodrošinājumu. Normatīvajā aktā noteikta darījuma puses atbildība pati par sevi nevar būt par reālu darījuma nodrošinājumu.
181. Parakstot leguldījuma līgumu, finanšu ministrs Latvijas Republikas vārdā un Pircējs AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”, nebija guvuši pārliecību par apliecinājumu un garantiju patiesumu, jo uz to brīdi Parex bankā nebija veiktas pārbaudes (*due diligence*), kuru rezultāti apstiprinātu apliecinājumos un garantijās, kā arī finanšu pārskatos¹⁵⁹ sniegtās informācijas patiesumu.
182. Uz leguldījuma līguma noslēgšanas brīdi Parex banka bija 100% dalībnieks vai akcionārs 27 komercsabiedrībās un mazāk kā 100% dalībnieks vai akcionārs trīs komercsabiedrībās Latvijā un ārvalstīs. Ne leguldījuma līgumā, ne Ministru kabineta

¹⁵⁷ MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums Nr.79., 27§ 3.punkts.

¹⁵⁸ Civillikuma 1593. un 1594.pants.

¹⁵⁹ Leguldījuma līguma Pielikuma Nr.1. 1.5.1. apakšpunktā minētie pārskati.

lēmumos vai rīkojumos un citos revidētu rīcībā esošajos informācijas avotos, nav informācijas par šo komercsabiedrību finanšu ietekmes izvērtēšanu uz Parex banku tās pārņemšanas procesā¹⁶⁰.

183. Izvērtējot pakalpojuma sniedzēju piedāvājumus¹⁶¹ konstatējams, ka *due diligence* var veikt pēc kapitāla daļu pirkuma līgumu noslēgšanas. Tad pircējam ar juridiskiem līdzekjiem būtu jāizveido mehānisms, kā nodrošināt savus iespējamos prasījumus, ja pēc *due diligence* tiktu atklāts, ka sabiedrībai ir bijuši pārskatos neuzrādīti zaudējumi u.tml. periodā pirms kapitāldaļu pirkuma. Ieguldījuma līgumā nebija iespējams paredzēt Pircēja tiesības pieprasīt pamatotas korekcijas kapitāla daļu cenai, jo pirkuma cena ir divi lati. Ieguldījuma līgumā, kur pirkuma cena ir divi lati, pieprasīt pamatotas korekcijas kapitāla daļu cenai ir nesaprātīgi, tādēļ būtu jānodrošina iespējamie pircēja prasījumi ar reālu, materiāli vērtīgu nodrošinājumu.
184. Ieguldījuma līguma sadaļā „Atbildība” norādīts, ka Akcionāri appēmas pēc Pircēja vai Latvijas Republikas Finanšu ministrijas pirmā pieprasījuma šādā pieprasījumā norādītajā termiņā samaksāt Parex bankai kompensāciju, kuras apmērs ir vienlīdzīgs ar to Parex bankas zaudējumu apmēru, kas nav pienācīgi atspoguļoti Parex bankas pārskatos uz leguldījuma līguma noslēguma datumu 05.12.2008. Ieguldījumu līgumā noteiktā samaksas termiņa nokavējuma gadījumā Pircējam ir tiesības nekavējoties realizēt kīlas tiesības uz ieķīlāto īpašumu saskaņā ar kīlas līgumiem un izmantot citas kīlas līgumos noteiktās tiesības, un/vai Pircējs ir tiesīgs prasīt no Akcionāriem līgumsoda samaksu 0,5 % apmēra no laikā nesamaksātās summas par katu nokavējumu dienu. Savukārt saskaņā ar Leguldījuma līguma 4.3.7.apakšpunktu kīlas ir aprobežotas līdz vienam miljonam latu.
185. Saskaņā ar normatīvo aktu¹⁶² katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatošība. Līdz ar to, ja Parex bankai būs pārskatos neuzrādīti zaudējumi uz Ieguldījuma līguma noslēguma datumu 05.12.2008., lai Akcionāri maksātu kompensāciju, zaudējumu apmērs būs jāpierāda Pircējam, taču revīzijas laikā revidēti neguva pārliecību, ka uz šo datumu ir sagatavots un revidēts finanšu pārskats.
186. SIA PricewaterhouseCoopers no 16.12.2008. līdz 23.01.2009. veica *Financial, Tax and IT Due Diligence*, saskaņā ar AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka” 16.12.2008. uzdevumu par Parex bankas finansiālo stāvokli uz 30.11.2008. Šajā datumā nav bütisku notikumu, jo Ieguldījumu līguma noslēguma datums ir 05.12.2008. un leguldījumu līguma pielikuma Nr.1. „Apliecinājumi un garantijas” sadaļā „Finanšu pārskati un gada pārskati” Akcionāri apliecinā un garantē, ka Finanšu pārskats par Sabiedrības stāvokli 31.10.2008. sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Sabiedrības finansiālo stāvokli darbības rezultātiem.
187. Saskaņā ar Ieguldījumu līgumu Akcionāri ir solidāri atbildīgi un viņiem ir pienākums atlīdzināt Pircējam un Parex bankai jebkurus, tai skaitā, visus tiešos un netiešos zaudējumus, kas tiem radušies, ja Akcionāri neizpilda vai nepienācīgi pilda jebkurus viņiem Ieguldījumu līgumā noteiktos pienākumus, vai nav patiesi vai precīzi jebkuri no Ieguldījumu līgumā noteiktajiem apliecinājumiem vai garantijām. Ieguldījumu līgumā noteiktais zaudējumu atlīdzības pienākums nekādā veidā neierobežo Akcionāri pienākumu noteiktos gadījumos maksāt Pircējam līgumsodus. Termiņš jebkuru zaudējumu atlīdzības prasību pret Akcionāriem celšanai saskaņā ar

¹⁶⁰ Izpēmums: SIA PricewaterhouseCoopers Financial, Tax and IT Due Diligence, kas veikts saskaņā ar AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka” 16.12.2008. uzdevumu no 16.12.2008 – 23.01.2009. par Parex bankas finansiālo stāvokli uz 30.11.2008., kas ietver arī Lietuvas AB Parex bankas (reģ.nr. Li-112021619).

¹⁶¹ Piemēram,

¹⁶² <http://www.lawin.lv/html/lilikumsosana/situacijas/lidzdaliba.php>.

Civilprocesa likuma 93.panta pirmā daļa.

šo Ieguldījumu līgumu ir trīs kalendārie gadi no Ieguldījuma līguma noslēguma datuma 05.12.2008.¹⁶³

188. Revīzijā ir iegūta informācija, ka ne visi Akcionāri sniegtie apliecinājumi un garantijas ir patiesi:
- 188.1. Akcionāri bija noslēguši kredīta līgumus ar Parex banku, kuru procentu likmes ir būtiski zemākas un noteikumi labvēlīgāki Akcionāriem, nekā parasti tirgū šādiem kreditiem piemērotajām procentu likmēm un noteikumiem.¹⁶⁴ Termiņdepozīta pieņemšanas un apkalpošanas līgumos, saskaņā ar kuriem Akcionāri bija atļauši viju termiņdepozītus izmantot kā Parex bankas subordinēto kapitālu, ir ar būtiski augstākām procentu likmēm, nekā parasti tirgū piemērotajām. Tikai 04.12.2008. tika veikti grozījumi un samazinātas piemērojamās procentu likmes;
- 188.2. SIA PricewaterhouseCoopers veiktajā *Financial, Tax and IT Due Diligence*¹⁶⁵ par Parex bankas finansiālo stāvokli uz 30.11.2008. ir norādīts, ka Parex banka nav veidojusi uzkrājumus nedrošiem kreditiem 71 milj. Ls apmērā, kas ietekmē Parex bankas peļjas rādītājus.
189. Ministru kabinets Akcionāriem kā būtisku nosacījumu Parex bankas pārņemšanai noteica¹⁶⁶ Akcionāru pienākumu turpināt darbu Parex bankas valdē, lai nodrošinātu Parex bankas darbības nepārtrauktību un klientu bāzes saglabāšanu. Ieguldījuma līgumā nav noteikti konkrēti uzdevumi, kādus Akcionāriem būtu jāveic, lai pēc iespējas nodrošinātu Parex bankas finanšu stabilitāti, piemēram, darbs ar lielākajiem noguldītājiem un nerezidentiem, kas ietvertu pienākumu skaidrot noguldītājiem situāciju Parex bankā, lai nodrošinātu Parex bankas finanšu stabilitāti un noguldījumu neizaplūšanu.
190. Līgumā nav iekļauti vairāki būtiski noteikumi, lai noteiktu Akcionāru pienākumus un atbildību, kā arī ierobežojumus Akcionāriem, lai novērstu iespējas Akcionāriem rīkoties pretēji labticības principam. Pēc Ieguldījuma līguma noslēšanas 10.11.2008. Akcionāri turpināja darboties Parex bankā līdz 04.12.2008. un šajā periodā netika papildus¹⁶⁷ noteikta atbildība un nodrošināta uzraudzība un kontrole pār Akcionāru darbu.
191. Zvērinātu advokātu biroja „Eversheds Bitāns” veiktajā Legal Due diligence minēts, ka informācija par klientiem un viju kontiem Parex bankā, kas ir uzskatīma par komercnoslēpumu, ir nonākusi AS „Aizkraukles banka” rīcībā. Ar finanšu ministra 26.02.2009. rīkojumu Nr. 146 „Par starpinstītūciju darba grupas izveidošanu” izveidotā darba grupa nolema Valsts akciju sabiedrībai „Privatizācijas aģentūra” līdz 25.09.2009. iesniegt izskatīšanai Parex vadības grupas sēdē lēmuma projektu par atbildīgo par prasības sagatavošanu pret bijušajiem Parex akcionāriem ar nepieciešamo rīcību.
192. Ieguldījumu līgumā arī nav iekļauti nosacījumi, kādas sekas ir Akcionāru līdz Ieguldījuma līgumam noslēgtajiem aizdevuma un kredīta līgumiem ar Parex banku, kas bija noslēgti uz būtiski labvēlīgākiem noteikumiem, nekā parasti tirgū šādiem noguldījumiem un kreditiem piemērotajām procentu likmēm un noteikumiem.

¹⁶³ Saskaņā ar Civillikuma 1895.pantu vispārējs noilgums, kas izriet no saistību tiesībām ir 10 gadi.
¹⁶⁴ 28.12.2007. noslēgtais kredīta līgums USD 13 884 000 ar procentu likmi 0.30% līdz 30.11.2018. un 19.03.2008. noslēgtais kredīta līgums EUR 14 056 080 ar procentu likmi 3.55% līdz 30.11.2018.

¹⁶⁵ SIA PricewaterhouseCoopers Financial, Tax and IT Due Diligence, kas veikts saskaņā ar AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka” 16.12.2008. uzdevumu no 16.12.2008 – 23.01.2009. par Parex bankas finansiālo stāvokli uz 30.11.2008.

¹⁶⁶ MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums Nr.79., 27§ 3.punkts.

¹⁶⁷ Papildus Komercclīkumā noteiktajai valdes un padomes locekļa atbildībai.

193. Ministru kabinets Akcionāriem, kā būtisku nosacījumu, Parex bankas pārņemšanai, noteica¹⁶⁸ pienākumu Akcionāriem piederošo subordinēto kapitālu pārveidot Parex bankas apmaksātajā kapitālā, taču Finanšu ministrija, Ministru kabinetts un Pircējs nav izveidojuši mehānismu leguldijuma līguma ietvaros, lai nodrošinātu, minētā nosacījuma izpildi.
194. Kreditiestādes pašu kapitālu veido pirmā līmeņa kapitāla un otrā līmeņa kapitāla kopsumma. Viens no otrā līmeņa kapitālu veidošajiem elementiem ir subordinētais kapitāls¹⁶⁹, kuru veido naudas līdzekļi, kurus iestāde aizpemas uz laiku, kas nav īsāks par pieciem gadiem. Vienošanos par subordinētā kapitāla aizņemšanos noformē ar aizpēmuma līgumu, turklāt aizpēmuma līgums paredz, ka aizdevējs var atprasīt aizdevumu pirms termiņa vienīgi iestādes likvidācijas gadījumā un aizdevēja prasība tiek apmierināta pēc visu citu kreditoru prasību, bet pirms akcionāru prasību apmierināšanas.
195. Lai arī, pieņemot lēmumu sniegt atbalstu Parex bankai, Ministru kabinets Akcionāriem izvirzija nosacījumu pārveidot tiem piederošo subordinēto kapitālu par bankas apmaksāto kapitālu, gan uz Leguldijuma līguma noslēgšanas datumu 10.11.2008., gan 30.06.2009. uz Akcionāru un viņu radinieku vārda ir devipi subordinētā kapitāla aizpēmuma līgumi EUR 25 452 000 un Ls 18 000 000 vērtībā. Turklāt šo līgumu noteikumos noteikts, ka jebkurš strīds, nesaskapa vai prasība, kas izriet no šiem līgumiem, kas skar tos vai to pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību, tiks galīgi izšķirts šķirjtiesā viena tiesneša sastāvā.
196. LPDG nebija noteiktas kopīgas stratēģijas un finanšu analīzes par nepieciešamā atbalsta sniegšanu Parex bankai.
197. Leguldijuma līgums bija tikai sākuma posms vērienīgam darījumam, kura turpinājumā Parex bankā tiek ieguldīti vēl lielāki līdzekļi, kā rezultātā valsts ir uzņēmusies papildus saistības, ko neparedzēja Ministru kabineta sākotnēji izvirzītie nosacījumi¹⁷⁰ un leguldijuma līguma redakcija, kas bija spēkā līdz 03.12.2008..
198. Parex bankas pārņemšanas izmaksas (juridiskie pakalpojumi, ieguldījumu līguma sagatavošana, situācijas analīze un citi) par laika posmu līdz 30.06.2009. bija vismaz Ls 1 012 646, tai skaitā:
- 198.1. Finanšu ministrijai - komandējuma izdevumi Ls 964;
  - 198.2. Valsts kasei - juridiskajiem pakalpojumiem, makroekonomiskajiem pētījumiem un konsultācijām Ls 63 390 un komandējumiem Ls 1864;
  - 198.3. valsts akciju sabiedrībai „Privatizācijas aģentūra”- juridiskie pakalpojumi Ls 108 707;
  - 198.4. FKTK – juridiskie pakalpojumi Ls 91 094, apsardzes izdevumi FKTK telpām Ls 818, komandējumi Ls 3 376;
  - 198.5. valsts akciju sabiedrībai „Latvijas Hipotēku un zemes banka” - Ls 742 433, no kuriem Ls 264 672 atlīdzinājuši Akcionāri, bet Ls 477 761 Parex banka.

Latvijas pastāvīgā darba grupa iespējamās finanšu krīzes vadības jautājumos

Konstatējumi

199. Finanšu ministrs, Latvijas Bankas prezidents un FKTK priekšsēdētājs 09.10.2007. apstiprināja „Vienošanos par sadarbības pamatprincipiem iespējamās finanšu krīzes

¹⁶⁸ MK 08.11.2008. sēdes protokolēums Nr.79., 27§ 3.punkts.

¹⁶⁹ Finanšu un kapitālu tirgus komisijas padomes 14.12.2007. noteikumu Nr. 173. „Minimālo kapitāla prasību apreķināšanas noteikumi” 343.punkts.

¹⁷⁰ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 72§.

situācijās”, izveidojot Latvijas Pastāvīgo darba grupu iespējamās finanšu krīzes vadības jautājumos. Saskaņā ar tiesību aktu¹⁷¹ LPDG ir konsultatīva institūcija, kuras mērķis ir mazināt sistematisku finanšu krīžu iespējamību un sekmēt iespējamu finanšu krīžu vadību un pušu darbību koordināciju iespējamās finanšu krīzes gadījumā.

200. No 22.10.2008. līdz Ieguldījuma liguma noslēgšanai 10.11.2008., LPDG sēdes notika trīs reizes (22.10.2008., 28.10.2008. un 31.10.2008.), kad tika apspriesti jautājumi par iespējamiem pasākumiem, kādi jāveic banku krīzes situācijās un par atbalstu Parex bankai.
201. Viens no LPDG 22.10.2008. sēdes¹⁷² darba kārtības jautājumiem bija veicamie pasākumi atbilstoši izstrādātajiem simulācijas vingrinājumiem iespējamās krīzes situācijās un rezerves pasākumu plāns. Sēdē tika spriests par speciālu aizdevumu izsniegšanas kārtību, par aizpēmumiem ārējos tirgos un vērtspapīru izlaišanu. Latvijas Bankas prezidents komentēja, ka „krīzes situācijā izšķirošais ir ātrums, tas ir - 2 dienu laikā jārod iespēju piešķirt bankai iztrūkstošos līdzekļus, piemēram, 400-800 milj., kā arī Ministru kabinetam jāizlempj par saistību ierobežojumu uzlikšanu 3-4 stundu laikā”.

LPDG pieņēma zināšanai Valsts kases ziņojumu par „Iespējamās finanšu krīzes dažādos posmos izmantojamie instrumenti”.

Sēdē tika noteikts:

- 201.1. Finanšu ministrijai sadarbībā ar Valsts kasi veikt nepieciešamās redakcijas izstrādi „Likumā par budžetu un finanšu vadību” (paredzot speciālu aizdevumu izsniegšanas kārtību kreditiestādei);
- 201.2. FKTK veikti nepieciešamās redakcijas izstrādi Noguldījumu garantiju likumā;
- 201.3. informēt valdības vadītāju par Kreditiestāžu likuma 113.pantā noteikto procedūru, kas paredz, ka uz FKTK lēmuma pamata Ministru kabinets var lemt par kādas bankas saistību izpildes ierobežojumiem;
- 201.4. ka valsts īpašumtiesību pārņemšana „ar darījumu” notiek, vienojoties ar bankas akcionāriem un slēdzot individuālu līgumu par kapitāla daju pārņemšanu. Katrs gadījums, kad valsts īpašumtiesību pārņemšana notiek piespiedu kārtā, jāskata atsevišķi, un jāizstrādā atsevišķs likums. Likuma redakcijas parauga izstrāde nav nepieciešama;
- 201.5. pārbaudīt, vai valdībai, iegādājoties banku īpašumā, ir jāveic iepirkuma procedūra;
- 201.6. Finanšu ministrijai sagatavot grozījumus „Likumā par budžetu un finanšu vadību”, paredzot finanšu ministram pilnvaras sniegt garantijas.
202. No 01.09.2008. līdz 22.10.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā bija aptuveni Ls 285 000 873 (pēc Valsts kontroles aprēķiniem 2.pielikums) un Parex bankas kapitāla pietiekamība 22.10.2008. bija tuvu 8% (no FKTK materiāliem 3.pielikums).
203. Normatīvais akts¹⁷³ nosaka, ka finanšu ministrs naudas vadības ietvaros var ieguldīt Valsts kases budžeta kontos esošos līdzekļus fiksēta ienākuma vērtspapīru vai noguldījumu veidā, kā arī citos aktīvos saskaņā ar Ministru kabineta lēmumu Ilgtermiņa stabilizācijas rezerves veidošanai, likvidēt šādus ieguldījumus, lai nodrošinātu valsts budžeta izpildi, kā arī izmantot naudas vadības ietvaros atvasinātos finanšu instrumentus.

¹⁷¹ 09.10.2007. Vienošanās par sadarbības pamatrincipiem iespējamās finanšu krīzes situācijās 3.2. punkts.

¹⁷² LPDG 22.10.2008. sēdes protokols Nr.6.

¹⁷³ Likuma par budžetu un finanšu vadību 34. panta pirmā daļa (redakcijā spēkā līdz 25.11.2008.).

204. Saskaņā ar normatīvo aktu¹⁷⁴ budžeta līdzekļu ieguldīšanu valsts budžeta finanšu līdzekļu vadības ietvaros veic Valsts kase. Normatīvais akts¹⁷⁵ nosaka, ka Valsts kases darbības mērķis ir efektīva valsts pārvaldes funkciju īstenošana valsts finanšu vadības jomā.
205. Parex bankas valdes priekšsēdētājs 22.10.2008. vēstulē Finanšu ministrijas valsts sekretāram „Par depozītu izvietošanu”, norāda, ka „sakarā ar to, ka Zviedrijas valdība ir izziņojusi palīdzības paketi Zviedrijas bankām, tajā skaitā tām, kas darbojas Latvijā, tad mūs māc nopietnas bažas par iespējamo noguldījumu aizplūšanu no mūsu Bankas uz Zviedrijas banku meitas bankām Latvijā, kuras bauda Zviedrijas valdības palīdzību. Pašlaik pastāv risks, ka šo Zviedrijas banku meitas banks Latvijā noguldītāju acis var būt drošakas un pievilcīgākas.

Lai novērstu jebkādas šaubas noguldītāju vidū par mūsu kā vietējās bankas, kurai nav Zviedrijas vai kādas citas valdības atbalsta, stabilitāti un noguldījumu drošumu, tad līdzam Jūs izvietot EUR 300 000 000 vai ekvivalentu latos, kas sastāda Ls 211 000 000, depozītu Parex bankā uz Valsts kasei izdevīgiem un tirgum atbilstošiem nosacījumiem, un appinemāsies izpildīt sekojošus papildus nosacījumus...”

206. Finanšu ministrijas valsts sekretārs 23.10.2008. vēstulē Nr.1-2-04/36-IP „Par depozītu izvietošanu” atbild Parex bankas valdes priekšsēdētājam „ka minētais lūgums nav izpildāms šādu iemeslu dēļ:

- Valsts kases rīcībā nav EUR 300 000 000, kurus iespējams izvietot depozītā uz termiņu viens gads”.

Vēstules kopija zināšanai tika adresēta Latvijas Bankas prezidentam I.Rimšēvičam un FTKT priekšsēdētājai I.Krūmanei.

207. LPDG 28.10.2008. sēde¹⁷⁶, pieaicinot ministru prezidentu, viens no jautājumiem ir reālās situācijas analīze un reālās rīcības modeļu izstrāde. Tieki apskatīti bankas „A” finanšu un kapitāla rādītāji, kuri tuvi kapitāla pietiekamības un likviditātes rādītāja zemākajam pieļaujamajam slieksnim. Sēdē tika noteikts:

- 207.1. FTKT nākamajā sēdē (31.oktobrī) sniegt informāciju par pēdējo dienu datiem attiecībā uz kredītiestāžu kapitāla pietiekamības un likviditātes rādītājiem;
- 207.2. FTKT nākamajā sēdē sniegt informāciju par veiktajām sarunām ar komercbankas „A” akcionāriem, par iespējamo plānu attiecībā uz kapitāla pietiekamības palielināšanu.

208. Periodā no 22.10.2008. līdz 28.10.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā bija aptuveni Ls 34 403 070 (pēc Valsts kontroles aprēķiniem) un kapitāla pietiekamība 28.10.2008. ir 7,89 % (no FTKT materiāliem).

209. LPDG 31.10.2008. sēde¹⁷⁷, pieaicinot ministru prezidentu, vienīgais jautājums ir reālās situācijas analīze un reālās rīcības modeļu izstrāde. FTKT priekšsēdētāja informē, ka notikusi saruna ar „A” bankas akcionāriem, kuri ir iemaksājuši 3 milj.latus bankas kapitālā un tā rezultātā kapitāla pietiekamības rādītājs uz 31.10.2008. ir 8,01 %, likviditātes rādītāji ir 32,3 %. Noguldījumi joprojām turpina aizplūst, no 31.08.2008. aizplūduši ir 180 milj. lati. 29.10.2008 ir sasniegti maksimālais aizplūšanas apjoms 14 milj. latu dienā. Kopējais valsts un pašvaldību ieguldījumu apjoms veido aptuveni 160 milj.latu.

¹⁷⁴ MK 03.08.2004. noteikumu Nr. 677 „Valsts kases nolikums” 4 .punktts.

¹⁷⁵ MK 03.08.2004. noteikumu Nr. 677 „Valsts kases nolikums” 2. punkts.

¹⁷⁶ LPDG 28.10.2008. sēdes protokols Nr.7.

¹⁷⁷ LPDG 31.10.2008. sēdes protokols Nr.8.

Latvijas Bankas prezidents norāda, ka 27.10.2008. aizplūda 29 milj. latu un „pilsētā klīst baumas”. Latvijas Bankas prezidenta priekšlikums ir pārņemt banku par vienu latu un akcionāri ir gatavi to darīt. Ministru prezidents komentē, ka tā ir 800 milj. latu pārmaksā. Diskusija par to, cik iegūs valsts, iegādājoties banku un garantējot tai likviditāti 1 mljrd. latu. Latvijas Bankas prezidents norāda, ka pēc Latvijas Bankas aprēķina kapitāla pietiekamības rādītājs ir 0 % un izsaka bažas, ka FKTK tiks pārmests, ka tā nav laicīgi apturējusi bankas darbību, kurai nav pietiekams kapitāla apjoms. Latvijas Banka ir piešķirusi aizdevumu likviditātes atbalstam 170 milj. latu apmērā un plāno 220 milj. latus piešķirt nākamnedēj.

Tiek diskutēts, ka nopērkot banku, kur ir liela daļa nerezidentu noguldījumu (60% 4.pielikums), tos būs jāatlod. Tiek izteiktas bažas, ka, valstij pārņemot banku, garantējot tai likviditāti 1 mljrd. latu apmērā, tā tiks aizpludināta nerezidentu noguldījumos, secīgi rodas jautājums, cik liels ieguvums valstij būtu iegādājoties minēto banku.

Ministru prezidents informē, ka arī akciju sabiedrībai Latvijas Hipotēku un zemes banka kapitāla pietiekamība ir 9% un tā nevar sapņot kredītus bez valsts garantijām. Latvijas Bankas prezidents atgādina, ka Latvijas Banka ir par to, lai banku „A” noturētu. Aiztaisīšanas gadījumā zaudējumi - 1:5.

Ministru prezidents komentē, ka nav lietderīgi rēķināt, kurš no variantiem attiecībā uz bankas kapitāldaju pārņemšanu vai garantiju sniegšanu būs lētāks. Latvija ir uzņēmusies starptautiskas saistības. Viņš neļaus aizvērt, tas nav viens lats.

Sēdē nosaka:

- 209.1. veikt bankas sistemātiskās nozīmes analīzi pirms lēmuma pieņemšanas par iesaisti komercsabiedrību kapitālā;
  - 209.2. FKTK kvantitatīvi izmērit bankas „A” noguldījumu aizplūdes apjomu, pēc kura bankai varētu piemērot saistību izpildes ierobežojumus;
  - 209.3. Latvijas Bankai un FKTK rūpīgi izvērtēt un rakstiskā formā iesniegt priekšlikumus. Iestrādāt mehānismu, kādā veidā, valdībai klūstot par bankas mazākuma vai vairākuma akcionāru, tiks nodrošināta likviditāte;
  - 209.4. iespējamās sarunas par bankas pārņemšanu var notikt tikai tad, kad Latvijas Banka dos rakstiski apliecinājumu, ka vēlāk šai bankai tiks nodrošināts likviditātes atbalsts;
  - 209.5. sarunās ar bankas „A” akcionāriem tiks pausts vienots un saskapots viedoklis;
  - 209.6. veikt stingru pieprasījumu bankas „A” akcionāriem/menedžmentam stiprināt minētās kredītiesstādes kapitālu.
210. Saskaņā ar sēdes lēmumu FKTK vēstule¹⁷⁸ ministru prezidentu, Latvijas Bankas prezidentu un finanšu ministru informē, ka :
- 210.1. Valstij, klūstot par Parex bankas akciju kontrolpaketes īpašnieku, finansiālā ziņā valsts uzņemas risku zaudēt līdzekļus, kuri tiks ieguldīti akciju kontrolpaketes iegādes procesā (piemēram, samaksa par akcijām, juridisko pakalpojumu apmaksu u.c.);
  - 210.2. pastāv risks, ka pēc Parex bankas pārņemšanas tās likviditāte turpinās pasliktināties. Bankai 21.02.2009. jāatlaksā 275 milj. EUR un 29.06.2009. jāatlaksā 500 milj.EUR āvalstu banku sindicētie kredīti, kuru pārfinansēšana bez Latvijas valsts garantijas ir neiespējama;

¹⁷⁸ FKTK 03.11.2008. vēstule Nr.04.02.12/10DV „Par AS „Parex banka”

- 210.3. uz 30.10.2008. bankā iestāsies likviditātes normatīva neizpilde, ja no bankas aizplūdīs 70 milj.Ls;
- 210.4. bankas rīcībā ir neapgrūtināti aktīvi, pret kuriem varētu saņemt Latvijas Bankas kreditu, bet ne vairāk kā 200 milj.Ls;
- 210.5. 60% bankas noguldītāju ir nerezidenti un likviditātes zaudēšanas risks būtiski pieauga, ja no bankas vadības tiks atbrīvotas personas, kas nodrošina sadarbību ar šiem klientiem (Top 100).
- 210.6. bankas kapitāla pietiekamība svārstās ap 8%. Turpinoties pasliktināties bankas aktīvu kvalitātei, pieauga nepieciešamā summa;
- 210.7. pārņemot banku, valstij rodas 2 veidu reputācijas risks: 1)bankai 60% ir nerezidenti, bankas klienti ir iekļauti starptautiski izmantotos aizdomīgo klientu sarakstos un apsūdzēti krāpnieciskos finanšu darījumos un 2) banka var bankrotēt, neskatoties uz veiktajiem pasākumiem;
- 210.8. risks, ka valstij ilgstoši (ilgāk par 6 mēnešiem) neizdodas atrast finansiāli stabilu investoru, kas nodrošinās bankas darbību bez valsts līdzdalības;
- 210.9. ja valsts nepiedalās un banka kļūst maksātnespējīga, 3 mēnešu laikā noguldītājiem būs jāizmaksā 660 milj.Ls (šobrīd noguldījumu garantiju fondā uzkrāti 81.8 milj.Ls, pārējie izdevumi jāsedz no valsts budžeta);
- 210.10. Valsts un pašvaldību, to uzņēmumu un iestāžu, kā arī pensiju fondu noguldījumi bankā ir 160 milj.Ls;
- 210.11. aktīvu likvidācijas vērtība nepārsniegs 50% no bilances vērtības. Noguldījumu garantiju fonds būs pirmās kārtas kreditors, pārējie nesaņems vairāk par 60%. Ja sindikāti izmanto savas tiesības, pārējie kreditori nesaņems vairāk kā 15%.
211. No 22.10.2008. līdz 31.10.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā bija aptuveni Ls 87 795 120 (pēc Valsts kontroles aprēķiniem) un kapitāla pietiekamība 31.10.2008. bija 6.55% (no FKTK materiāliem). Noguldītāju sadalījums procentos - 60 % nerezidenti, 24% rezidenti privātpersonas, 8% valsts un pašvaldību noguldījumi un 8% pārējie rezidenti.

FKTK uzraudzības pasākumi

212. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem¹⁷⁹ FKTK ir pilntiesīga autonoma valsts iestāde, kas atbilstoši savam darbības mērķim un uzdevumiem regulē un pārrauga finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību. FKTK patstāvīgi pieņem lēmumus savas kompetences ietvaros, veic tai ar likumu noteiktos uzdevumus un atbild par to izpildi. FKTK darbības mērķis ir veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.
213. FKTK normatīvajā akta¹⁸⁰ ir noteiktas šādas funkcijas: apkopot un analizēt ar finanšu un kapitāla tirgu saistīto informāciju un publicēt to, kā arī sistematiski pētīt, analizēt un prognozēt finanšu un kapitāla tirgus attīstību.
214. Saskaņā ar normatīvo aktu¹⁸¹ FKTK nekavējoties rakstveidā informē Latvijas Bankas prezidentu un finanšu ministru par atsevišķa finanšu un kapitāla tirgus dalībnieka īslaicīgām likviditātes problēmām, maksātnespējas iestāšanās iespējamību vai faktisko maksātnespēju. FKTK ir tiesīga lūgt Latvijas Banku izsniegt kreditiestādēm kredītu pret kīlu.

¹⁷⁹ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 2. un 5.pants.

¹⁸⁰ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 6.panta 5. un 9.punkts.

¹⁸¹ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma III nodaļa 10.pants.

215. Saskaņā ar normatīvo aktu¹⁸², lai panāktu Latvijas kreditiestāžu sektora drošību, stabilitāti un attīstību, FKTK veic kreditiestāžu uzraudzību. FKTK ir pienākums nekavējoties veikt pasākumus, lai noverstu kreditiestāžes darbību un kreditiestāžu sektorā trūkumus, kuri apdraud vai varētu apdraudēt kādas kreditiestāžes vai visa kreditiestāžu sektora stabili darbību, traucē pienācīgi veikti darījumus, sniegt finanšu pakalpojumus vai varētu radīt ievērojamus zaudējumus visas valsts tautsaimniecībai.
216. Pildot savas funkcijas, FKTK saskaņā ar normatīvo aktu¹⁸³ ir tiesības:
- 216.1. noteikt ierobežojumus normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbībai;
  - 216.2. piemērot normatīvajos aktos noteiktās sankcijas finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem un to amatpersonām, ja šie akti tiek pārkāpti.
217. Normatīvais akts¹⁸⁴ nosaka, ka pēc Latvijas Bankas prezidenta rakstveida pieprasījuma FKTK sniedz informāciju par atsevišķu kreditiestāžu finansiālo stāvokli. Līdz ar to FKTK ir jābūt detalizētai informācijai par katras kreditiestāžes finansiālo stāvokli.
218. 2008.gadā FKTK līdz 22.10.2008. veicis divas pārbaudes Parex bankā:
- 218.1. FKTK 30.07.2008. vēstulē Nr.05.01.01.015/2379 Parex bankas valdes priekšsēdētājam „Par bankas risku novērtēšanas rezultātiem” norādīts, ka pārbaude veikta par periodu no 12.11.2007. līdz 18.01.2008. un pārbaudes materiālos ir norādīts, ka „bankas darbībai raksturīgs mērens risku līmenis, un institūcijas lietotās metodes risku pārvaldišanai ir apmierinošas, lai gan atsevišķās jomās ir nepieciešami uzlabojumi.”
- Institūcijas darbība tās vairākos pamatdarbības veidos ir stabila un risku pārvaldišanas metodes ir pietiekamas - tās riskiem, darbības apmēriem un sarežģītībai atbilstošas. Kreditiska pārvaldišanā, operacionālā riska pārvaldišanā un darbības atbilstības kontrolē banka nepietiekami identificē, mēra un kontrolē tai piemītošos riskus. Paaugstinātu risku uzņemšanās un nepietiekama to kontrole var paslīktināt kopējo bankas stāvokli.”
- 218.2. FKTK 17.10.2008. vēstulē Nr.05.01.03.015/3339 Parex bankas valdes priekšsēdētājam „Par pārbaudē konstatētajiem trūkumiem un nepilnībām” norādīts, ka pārbaudes mērķis bija bankas kreditēšanas procesa izskatīšana un novērtējums par periodu no 18.08.2008. līdz 03.10.2008.

Pārbaudē konstatētās nepilnības un trūkumi ir norādīti 17 punktos. No tiem 2.punktā norādīts, ka „FKTK apstiprināto „Kreditiestāžu un krājaizdevu sabiedrību ienākumu un izdevumu uzskaites noteikumu” 2.2. un 2.3. punktos noteikts, ka uzkrātie ienākumi jāiekļauj peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja nepastāv nekādas šaubas par to saņemšanu noteiktajā laikā. Ja uzkrāto ienākumu samaksas termiņa nokavējums ir vairāk nekā 90 dienas, jāpārtrauc uzkrāto ieņēmumu iekļaušana peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādi krediti uzskatīmi par ienākumus nenesošiem, un uzkrātie ienākumi, kas iepriekš ir bijuši iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā, jāizslēdz no tā, izveidojot speciālos uzkrājumus uzkrātējiem ienākumiem 100 procentu apjomā.

Konstatēts, ka no FKTK pārbaudītajiem kreditiem, šādiem kreditiem banka nav izslēgusi peļņas un zaudējumu aprēķinā uzkrātos ienākumus, lai gan procentu samaksas termiņa nokavējums 30.06.2008. ir vairāk nekā 90 dienas.

¹⁸² Kreditiestāžu likuma VII nodaļa 99.¹ pants.

¹⁸³ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās dajas 3. un 5. punkts.

¹⁸⁴ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 11. pants.

Nemot vērā minēto, bankai jāpārtrauc uzkrāto ienākumu iekļaušana peļņas un zaudējumu aprēķinā un uzkrātie ienākumi, kas iepriekš bijuši iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā, jāizslēdz no tā, izveidojot speciālos uzkrājumus uzkrātiem ienākumiem 100% apmērā.”

Kopumā pārbaudē tika konstatēts, ka „banka nebija izveidojusi kreditportfeja kvalitātei atbilstošu uzkrājumu apjomu (uzkrājumu izstrūkums Ls 40 184 919, t.sk. Ls 38 834 294 pamatsummai un Ls 1 350 625 uzkrātajiem procentiem), kā arī tika konstatēti trūkumi kreditriska vadības jomā.”¹⁸⁵

219. Pēc pārbaudes materiāliem izriet, ka tika vērtēti vieni un tie paši kredītu pēmēji, kuru kredīti ir izsniegti pirms 2008.gada. Otrajā pārbaudē 19 no 28 pārbaudītajiem gadījumiem kavējuma dienas ir no 185 līdz 547 dienām.
220. FKTK vēstulē¹⁸⁶ norāda, ka kredīti, kas izsniegti vienā periodā un konstatēti vieni un tie paši riski, var būt novērtēti atšķirīgi daudzā faktoru (ekonomiskās krīze, tirgu zaudēšana, aizņēmēja finanšu stāvokļa izmaiņas, kīlas vērtības izmaiņas u.c) dēļ.
221. Par pārbaudē (no 12.11.2007. līdz 18.01.2008) konstatēto FKTK pārstāvji un Parex bankas vadība tikās 15.08.2008. Komisijas padomes sēdē. FKTK vēstulē Nr.7.-5.1-2/1396 Valsts kontrolei norāda, ka Komisijas padomes sēdē tika izskatīta bankas kreditēšanas politika, investīciju politika un bankas klientu monitoringa un apkalpošanas politika. Banka pazīpoja, ka piekrīt FKTK novērtējumam un apņēmās veikt nepieciešamos pasākumus risku pārvadīšanas uzlabošanā.
222. FKTK padomes 15.08.2008. sēdes protokola Nr.32 izraksta lēmuma daļā norādīts, ka ziņojums ir pieejams zināšanai un pievienots protokolam.
223. Ar FKTK 14.10.2008. lēmumu Nr.147 „Par atļaujas sniegšanu akciju sabiedrībai „Parex banka” 2008.gada pirmā pusgada peļņas iekļaušanai bankas pirmā līmeņa kapitālā un Parex grupas 2008.gada pirmā pusgada peļņas iekļaušanai Parex bankas konsolidācijas grupas pirmā līmeņa kapitālā”, FKTK atļāva Parex bankai iekļaut 2008. gada pirmā pusgada revidēto peļņu Ls 10 438 000 apmērā pirmā līmeņa kapitālā un iekļaut Parex grupas 2008. gada pirmā pusgada revidēto peļņu Ls 11 608 000 apmērā Parex konsolidācijas grupas pirmā līmeņa kapitālā.

Par ierobežojumu uzlikšanu

224. Pildot savas funkcijas, FKTK saskaņā ar normatīvo aktu¹⁸⁷ ir tiesības:
- 224.1. noteikt ierobežojumus normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbībai;
- 224.2. piemērot normatīvajos aktos noteiktās sankcijas finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem un to amatpersonām, ja šie akti tiek pārkāpti.
225. Saskaņā ar normatīvo aktu¹⁸⁸ banka, no kurās notiek pārmērīga noguldījumu vai citu piesaistīto līdzekļu aizplūde, var lūgt Finanšu un kapitāla tirgus komisiju noteikt bankas saistību izpildes ierobežojumus.
- Lēmumu par ierobežojumu noteikšanu pieņem kopīgi Finanšu un kapitāla tirgus komisija un Ministru kabinets, nosakot šo ierobežojumu darbības laiku, taču tas nedrīkst pārsniegt 12 mēnešus. Nosakot saistību izpildes ierobežojumus bankai, kas apkalpo

¹⁸⁵ No FKTK 12.05.2009. mājaslapas http://www.fktk.lv/lv/publikacijas/citas_publikacijas/2009/2009-05-12_as_parex_bankas_paremsan/ A/S “Parex banka” pārņemšanas apskats.

¹⁸⁶ FKTK 08.09.2009. vēstule Nr.01.02.04./14 DV Atbile uz 02.09.2009.vēstuli Nr.7.-5.1-2/44-DV.

¹⁸⁷ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7.panta pirmās daļas 3. un 5. punkts.
¹⁸⁸ Kreditiestāžu likuma VIII nodaļa 113. un 114. pants (spēkā līdz 12.02.2009.).

tranzītkredītu, Finanšu ministrija kopīgi ar Finanšu un kapitāla tirgus komisiju pieņem lēmumu par tranzītkredīta apkalpošanas turpināšanu šajā bankā vai nodošanu citām bankām.

Šā panta pirmajā daļā minēto lēmumu par ierobežojumu noteikšanu Finanšu un kapitāla tirgus komisija un Ministru kabinetis ir tiesīgs pieņemt arī bez bankas lūguma.

226. FTKT 31.10.2008. lēmumā Nr.156 „Par darbības ierobežojumu noteikšanu un finanšu pakalpojumu sniegšanas daļēju vai pilnīgu apturēšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”” norādīts, ka:
- 226.1. Parex bankas likviditātes rādītājs kopš 31.08.2008. strauji samazinās;
- 226.2. no 2008.gada augusta beigām vērojama pārmērīga noguldījumu aizplūde (vairāk kā 140 miljonu latu apmērā)¹⁸⁹ no Parex bankas;
- 226.3. paslīktinājies Parex bankas kapitāla pietiekamības rādītājs, kas saskaņā ar FTKT aprēķiniem ir tuvu kritiskai robežai, jo sākot ar 24.10.2008. saskaņā ar FTKT aprēķinu svārstībs no 8.07% līdz 7.89%¹⁹⁰ apmērā. Kapitāla pietiekamības rādītāja samazināšana ir saistīta ar FTKT 18.08.2008.-03.10.2008. pārbaudes rezultātiem (nepieciešamiem papildu speciāliem uzkrājumiem un aktīvu pārklasificēšanu uz augstāko riska pakāpi), kā arī negatīvām izmaiņām finanšu instrumentu pārvērtēšanas rezervē;
- 226.4. iepriekš minētie fakti liecina par negatīvu tendenci paslīktināties Parex bankas darbības būtiskiem rādītājiem, kas, neesot pamatojot negatīvo tendenci ietekmes novēršanas plānam, lauj FTKT secināt, ka Parex banka neievēros Kreditiestāžu likuma 35. pantā pirmās daļas 1. punkta, 37. panta pirmās un otrās daļas prasības un FTKT 23.12.2005. noteikumu Nr.166 „Likviditātes prasību izpildes noteikumi” 3.2. apakšpunkta prasības, proti, Parex banka nenodrošinās tiesību aktiem atbilstošu kapitāla pietiekamības un likviditātes rādītāju;
- 226.5. FTKT bezdarbība vai neatbilstoša konkrētiem apstākļiem likumā noteikta ieteikmēšanas līdzekļa izvēle (piemēram, brīdinājums), konstatējot Parex bankas nespēju nodrošināt banku darbības būtiskas prasības, jautu secināt, ka Latvijā nav izveidota profesionāla uzraudzības sistēma, kas pretēji Eiropas Kopienas normatīvo aktu prasībām, pieļauj, ka Latvijas Republikā reģistrētās bankas neievēro likumā noteiktās prasības finanšu stabilitātes nodrošināšanai;
- 226.6. līdz ar to FTKT uzskata, ka tai ir nepieciešams pieņemt lēmumu par darbības ierobežojumu noteikšanu Parex bankai un daļēju vai pilnīgu finanšu pakalpojumu sniegšanas apturēšanu, ar kuru FTKT veiks pasākumus, lai novērstu ne tikai neatgriezeniskas negatīvas sekas Parex bankas darbībai un stabilitātei, bet arī novērstu apdraudējumu visai Latvijas finanšu sistēmas integritātei, atbilstīgai funkcjonēšanai, reputācijai un stabilitātei, kā arī jaus izvairīties no kreditiestāžu uzraudzības reputācijas iespējamās apšaubīšanas kā Latvijā, tā arī starptautiski.

227. Ar iekšējo tiesību aktu¹⁹¹ FTKT padome nosaka:

227.1. noteikt šādus darbības ierobežojumus bankai:

227.1.1. aizliegt izsniegt jaunus kredītus un palielināt esošo kredītu limitus;

¹⁸⁹ Pēc Valsts kontroles aprēķina noguldījumu noplūde no 01.09.2008. līdz 31.10.2008. aptuveni ir Ls 372 795 993.

¹⁹⁰ Saskaņā ar Kreditiestāžu likuma 35.panta pirmās daļas 1.punktu kapitāla pietiekamības rādītājs nedrīkst būt zemāks par 8%.

¹⁹¹ FTKT 31.10.2008. lēmums Nr.156 „Par darbības ierobežojumu noteikšanu un finanšu pakalpojumu sniegšanas daļēju vai pilnīgu apturēšanu akciju sabiedrībai „Parex banka””.

227.1.2. aizliegt veikt darījumus ar finanšu instrumentiem peļņas gūšanai (spekulatīvos darījumus);

227.1.3. aizliegt jaunu kapitālu un parāda vērtspapīru iegādi.

227.2. Uzlikt par pienākumu Parex bankai saskaņot ar FTKU Uzraudzības departamenta direktoru:

227.2.1. jebkurus darījumus (naudas līdzekju izvietošanu starpbanku tirgū, ārvalstu valūtas bezskaidrā naudas konvertāciju, jebkuru aktīvu atsavināšanu u.c.), kas tiek slēgti Parex bankas vārdā, un ar tiem saistītos maksājumus;

227.2.2. jebkurus darījumus ar Parex banku vai tās akcionāriem saistītajām personām.

227.3. Noteikt, ka Parex bankai nav nepieciešams saskaņot ar FTKU:

227.3.1. maksājumus valsts budžetā;

227.3.2. darījumus ar Latvijas Banku;

227.3.3. esošo klientu pārskaitījumus un izmaksas no to kontiem;

227.3.4. Parex bankas ikdienas saimnieciskos maksājumus (avansi, darba algas, nomas, elektrības u.tml. maksājumi);

227.3.5. Latvijas valsts iekšējā aizpēmuma vērtspapīru iegādi.

228. FTKU 07.11.2008. lēmumā Nr.162 „Par nepieciešamību informēt ministru prezidentu un finanšu ministru par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu A/S „Parex banka”” nolemj:

228.1. informēt Ministru prezidentu un finanšu ministru par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai;

228.2. lūdz sasaukt Ministru kabineta ārkārtas sēdi iespējamī ūtā laikā;

228.3. lūdz Ministru kabinetam pieņemt ar FTKU kopīgu lēmumu par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai, ņemot vērā vēstulē¹⁹² minētos faktiskos un tiesiskos apstākļus.

229. Ar 07.11.2008. Parex bankas lēmumu „Par A/s „Parex banka” līgumu FTKU”¹⁹³ bankas valde nolemj lūgt FTKU ieviest ierobežojumus noguldījumu izplūšanai no Parex bankas uz termiņu divas nedēļas.

230. No 01.09.2008. līdz 07.11.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā bija aptuveni Ls 465 671 263 (pēc Valsts kontroles aprēķiniem).

231. Finanšu ministrija 08.11.2008. iesniedza¹⁹⁴ izskatīšanai Ministru kabineta 8.novembra ārkārtas sēdes slēgtajā dajā jautājumus par Parex banku, viens no jautājumiem bija „saskaņā ar FTKU priekšlikumu veikt nepieciešamos pasākumus, lai AS „Parex banka” piemērotu saistību izpildes ierobežojumus”.

232. Ministru kabineta 08.11.2008. sēdē netika izlemts jautājums par saistību izpildes ierobežumiem Parex bankā, kā arī netika lemts par jautājuma izskatīšanu kādā no nākamajām sēdēm.

233. 20.11.2008. Finanšu ministrija, pamatojoties uz FTKU 07.11.2008. vēstuli par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu akciju sabiedrībai Parex banka, iesniedz izskatīšanai Ministru kabineta un FTKU lēmuma projektu „Par saistību izpildes ierobežojumu

¹⁹² FTKU 07.11.2008. vēstule Nr.01.02.04./13DV „Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu AS „Parex banka””.

¹⁹³ Saeiema FTKU 08.11.2008. Nr.4753.

¹⁹⁴ Finanšu ministrijas 08.11.2008. vēstule Nr.19-s “Par AS “Parex banka””.

- noteikšanu AS „Parex banka”¹⁹⁵. Finanšu ministrija līdz ministru prezidentu pasludināt jautājumu par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai par Ministru kabineta lietu.
234. Ministru kabineta 20.11.2008. sēdē nolēma Finanšu ministrijas iesniegto Ministra kabineta sēdes protokollēmuma projektu „Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu AS „Parex banka”¹⁹⁶ Ministru kabineta sēdē neskatīt”¹⁹⁷.
235. No 07.11.2008. līdz 20.11.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā bija aptuveni Ls 457 415 817 (pēc Valsts kontroles aprēķiniem).
236. FKTK 28.11.2008. lēmumā Nr.174 „Par nepieciešamību atkārtoti informēt ministru prezidentu un finanšu ministru par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu AS „Parex banka”¹⁹⁸ nolemj: atkārtoti informēt Ministru prezidentu un finanšu ministru par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai. Finanšu ministrija 01.12.2008. iesniedz¹⁹⁹ izskatīšanai Ministru kabineta ārkārtas sēdē jautājumu par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai”.
237. Ministru kabinetā 01.12.2008. lēmuma¹⁹⁷ par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai noteikts, ka:
- 237.1. saskaņā ar Kreditiestāžu likuma 99.¹ panta otro daļu FKTK ir pienākums nekavējoties veikt pasākumus saskaņā ar Kreditiestāžu likumā noteikto, lai novērstu kreditiestādes darbībā un kreditiestāžu sektorā trūkumus, kas apdraud vai varētu apdraudēt kādas kreditiestādes vai visa kreditiestāžu sektora stabili darbību, traucē pienācīgi veikt darījumus, sniegt finanšu pakalpojumus vai varētu radīt ievērojumus zaudējumus visas valsts tautsaimniecībai;
- 237.2. lēmuma pieņemšana par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai ir steidzama un kavēšanās to pieņemt tieši apdraud Parex bankas stabilitāti un tās noguldītāju mantu¹⁹⁸;
- 237.3. Ministru kabinets un FKTK uzskata, ka Kreditiestāžu likuma 114.panta pirmajā daļā noteikto pasākumu piemērošana, nemot vērā faktiskos apstākļus, ir lietderīga situācijā, kad no Parex bankas notiek pārmērīga noguldījumu vai citu piesaistīto līdzekļu aizplūde. Ministru kabinets un FKTK uzskata, ka Parex bankas lūgtie saistību izpildes ierobežojumi ar noteiktu divu nedēļu termiņu nav pietiekami efektīvi situācijas stabilizēšanai, jo īpaši pie tādiem faktiskiem apstākļiem, kad laikā no 30.09.2008. no Parex bankas aizplūduši ne mazāk kā 492 milijoni latu, un šāda tendence apdraud Parex bankas spēju izpildīt Kreditiestāžu likumā noteiktās prasības Parex bankas kapitāla pietiekamībai un likviditātei. Tāpat Ministru kabinets un FKTK uzskata, ka tiesiskais (legitimus) mērķis Ministru kabinetā un FKTK lēmuma pieņemšanai, ievērojot Kreditiestāžu likuma 114.panta otro daļu, ir nodrošināt Kreditiestāžu likuma 99.¹ panta pirmās daļas prasību izpildi¹⁹⁹,
- 237.4. pieņemot lēmumu, tiks nodrošināta Kreditiestāžu likuma 99.1 panta otrajā daļā noteikto pienākumu – nekavējoties veikt pasākumus, lai novērstu kreditiestādes darbībā un kreditiestāžu sektorā trūkumus, kuri apdraud vai varētu apdraudēt kādas kreditiestādes vai visa kreditiestāžu sektora stabili darbību vai varētu radīt

¹⁹⁵ MK 20.11.2008. sēdes protokols Nr.81 52§ 6.punkts.

¹⁹⁶ Finanšu ministrijas 01.12.2008. vēstule Nr.22-2 “Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu AS “Parex banka””.

¹⁹⁷ MK 01.12.2008. lēmums Nr.1 Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu akciju sabiedrībai “Parex banka”.

¹⁹⁸ MK 01.12.2008. lēmums Nr.1 Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu akciju sabiedrībai “Parex banka” 5.punkts.

¹⁹⁹ MK 01.12.2008. lēmums Nr.1 Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu akciju sabiedrībai “Parex banka” 6.punkts.

ievērojumus zaudējumus visas valsts tautsaimniecībai, – izpilde. Tāpat tiks aizsargātas personas, kuras izmanto Parex bankas pakalpojumus, un veikti pasākumi, lai nodrošinātu citu ar Parex bankas darbību saistīto personu ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību²⁰⁰.

238. No 07.11.2008. līdz 01.12.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā bija aptuveni Ls 537 812 547, bet no 01.09.2008. līdz 01.12.2008. aptuveni Ls 1 003 483 810 (pēc Valsts kontroles aprēķiniem) un kapitāla pietiekamība uz 01.12.2008. bija 6,42% (no FKTK materiāliem).

Lēmuma piegēmšana par valsts atbalsta sniegšanu Parex bankai

239. Saskaņā ar tiesību aktu²⁰¹ iestājoties viena vai vairāku finanšu tirgus dalībnieku maksātnespējai vai sapemot paziņojumu par viena vai vairāku finanšu tirgus dalībnieku maksātnespējas procedūras sākšanu, kas var izraisīt sistematisku finanšu krīzi, Latvijas Banka novērtē, kādas negatīvas sekas uz Latvijas finanšu sektoru un maksājumu sistēmu atstātu attiecīgā finanšu tirgus dalībnieka vai finanšu tirgus dalībnieku bankrots.
240. FKTK vēstule²⁰² Latvijas Banks prezidentam un finanšu ministram raksta:
Informējam, ka saskaņā ar FKTK aprēķinu Parex bankai 29.10.2008. aprēķinātā kapitāla pietiekamība pēc stāvokļa 28.10.2008. bija 7,89%, kas ir mazāk kā Kredītiestāžu likumā noteiktais (8%).
- Saskaņā ar Vienošanās par sadarbības pamatprincipiem iespējamu banku krīžu situācijās, kuru 2006.gada septembrī noslēguši finanšu ministrs, Latvijas Banks prezidents un FKTK priekšsēdētājs 5.1.1. punktu²⁰³ FKTK veica aprēķinus par nepieciešamo līdzekļu apjomu Parex banks sanācijai. Lai kapitāla pietiekamība sasniegta 8 %, nepieciešams palielināt pašu kapitālu par 2,5 milj. latiem, 9 % - 27 milj. latiem, 10 % - 51 milj. latiem. Lūdzam Latvijas Banks novērtēt, kādas negatīvas sekas uz Latvijas finanšu sektoru un maksājumu sistēmu atstātu Parex banks bankrots (Vienošanās 5.1.2.punkts), lai saskaņā ar Vienošanos 5.2. punktu šo aprēķinu nekavējoties varētu iesniegt finanšu ministram.
241. Sanācija ir maksātnespējas procesa stāvokļa risinājums, kas izpaužas kā finansiālo, tiesisko un organizatorisko pasākumu kopums, kura mērķis ir novērst parādnieka iespējamu bankrotu un atjaunot viņa maksātspēju²⁰⁴.
242. Saskaņā ar normatīvo aktu²⁰⁵ Latvijas Banks ir Saeimas un Ministru kabineta konsultante naudas politikas un citos ar Latvijas Banks uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos. Latvijas Banks ir tiesības sapēt no FKTK un citām valsts un valsts pārvaldes institūcijām savu uzdevumu veikšanai nepieciešamo informāciju. Latvijas Banks galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti valstī.
243. Latvijas Banks prezidents vēstule²⁰⁶ FKTK priekšsēdētājai un finanšu ministram sniedz šādu informāciju:

²⁰⁰ MK 01.12.2008. lēmums Nr.1 Par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu akciju sabiedrībai "Parex banka" 7.punkts.

²⁰¹ LPDG 09.10.2007. „Vienošanās par sadarbības pamatprincipiem iespējamās finanšu krīzes situācijās” 6.1.2. punkts.

²⁰² FKTK priekšsēdētājas 30.10.2008. vēstule Nr.01.03.01./8DV „Par akciju sabiedrību „Parex banka””.

²⁰³ LPDG 29.09.2006. „Vienošanās par sadarbības pamatprincipiem iespējamu banku krīžu situācijās” tika izbeigta ar LPDG 09.10.2007. „Vienošanās par sadarbības pamatprincipiem iespējamās finanšu krīzes situācijās” stāšanos spēkā.

²⁰⁴ Maksātnespējas likuma 114.panta pirmā daļa.

²⁰⁵ Likuma "Par Latvijas banku" 3. un 6.pants.

²⁰⁶ Latvijas banks prezidenta 31.10.2008. vēstule Nr.07.1-08.1/185 „Par akciju sabiedrību „Parex banka””.

- 243.1. saskaņā ar aktuālākajiem Latvijas Bankas rīcībā esošajiem datiem 30.09.2008. banka pēc aktīvu apjoma bija otrs lielākā banka Latvijā, un tās aktīvi veidoja 13.8% no kopējiem Latvijas banku sektora aktīviem. Banka ieņēma nozīmīgu lomu Latvijas privātpersonu un komercabiedrību darījumu apkalpošanā;
- 243.2. kopējā Latvijas valsts maksājumu sistēmā (2008.gada 1. pusgads) banka bija trešajā vietā pēc atvēroto klientu norēķinu kontu skaita (646 tūkst.) un emitētajām maksājumu kartēm (448 tūkst.); trešā lielākā banka pēc Latvijā veikto klientu kredīta pārvedumu un karšu maksājumu skaita (attiecīgi- 4.5 un 6.5 milj. transakciju), ceturtā lielākā pēc kredīta pārvedumiem (16.5 mlrd.latu) un otra lielākā karšu maksājumos (167.7 milj.latu);
- 243.3. saskaņā ar Latvijas Bankas rīcībā esošajiem datiem par naudas tirgus darījumiem no šā gada 16.oktobra līdz 23.oktobrim bankas darījumi Latvijas naudas tirgū veidoja 2% no kopējā vietējā starpbanku naudas tirgus apgrozījumam. Savukārt tās īpatvars vietējā valūtas tirgus apgrozījumā 2008.gada septembrī bija 23 %;
- 243.4. 2008.gada septembrā beigās banka bija piesaistījusi 13.6% no kopējiem Latvijas rezidentu noguldījumiem, t.sk. 14.3% no visiem privātpersonu noguldījumiem un 11.4% no komercabiedrību noguldījumiem. Bankas tirgus daļa rezidentu komercabiedrību kreditēšana bija 7.7%, savukārt privātpersonu kreditēšanā- 8.6%. Banka ieņēma līderpozīcijas nerezidentu noguldījumu, kas ir svarīgs Latvijas komercbanku, kā arī Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficitā finansējuma avots, piesaistīšanā- 26.2% no kopējiem Latvijā izvietotajiem nerezidentu noguldījumiem;
- 243.5. Latvijas Bankas ieskatā, šāda mēroga finanšu tirgus dalībnieka bankrots nenoliedzami atstātu būtisku negatīvu ietekmi gan uz Latvijas finanšu sektoru, gan maksājumu sistēmu, mazinot ārvalstu investoru uzticību Latvijas komercbankām un valstīj kopumā.
244. Pamatjojoties uz iepriekš minētām FKTK un Latvijas Bankas vēstulēm, finanšu ministrs vēstule²⁰⁷ informē ministru prezidentu, ka „sapemtas LB un FKTK vēstules par akciju sabiedrību „Parex banka” finanšu stāvokli un secinājumiem, ka šāda mēroga finanšu tirgus dalībnieka bankrots nenoliedzami var atstāt būtisku negatīvu ietekmi gan uz Latvijas finanšu sektoru, gan maksājumu sistēmu, mazinot ārvalstu investoru uzticību Latvijas komercbankām un valstīj kopumā.” un lūdz Ministru kabineta ārkārtas sēdes slēgtajā daļā iekļaut un izskatīt jautājumu „Par pilnvarojumu finanšu ministram organizēt un piedalīties sarunās ar Latvijas kredītstādēm globālās finanšu krīzes izraisīto sekū ‘mazināšanai’.”
245. Ministru kabineta 03.11.2008. sēdē nolēma:
- 245.1. pieņemt zināšanai finanšu ministra, Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas iesniegto informāciju;
- 245.2. atbalstīt finanšu ministra priekšlikumus grozījumiem likumā "Par budžetu un finanšu vadību";
- 245.3. pilnvarot finanšu ministru kopīgi ar Latvijas Banku un Finanšu un kapitāla tirgus komisiju organizēt un piedalīties sarunās ar a/s "Parex banka", kas saistītas ar Latvijas valsts piedalīšanos bankas kapitāla bāzes nostiprināšanā;
- 245.4. finanšu ministram iesniegt priekšlikumus Ministru kabinetā par valdības iespējamiem pasākumiem noguldītāju uzticības stiprināšanā Latvijas finanšu sektoram.

²⁰⁷ Finanšu ministra 03.11.2008. vēstule Nr.7/DV "Par Latvijas Republikas finanšu stabilitāti".

246. Ministru kabineta 04.11.2008. sēdē²⁰⁸ nolēma pieņemt zināšanai finanšu ministra sniegtos ziņojumus par a/s "Parex banka" 2008.gada 4.novembra vēstulē Nr.2.7.-02/1047 minēto un nolemj konceptuāli atbalstīt vienošanās noslēgšanu ar Parex bankas akcionāriem V.Karginu un V.Krasovicki (turpmāk – akcionāri) par valsts piedalīšanos Parex bankas kapitāla bāzes nostiprināšanā.
247. Uz Ministru kabineta 04.11.2008. sēdi netika iesniegti priekšlikumi par valdības iespējamiem pasākumiem noguldītāju uzticības stiprināšanā Latvijas finanšu sektoram, vai citi finanšu risku izvērtējumi, pamatojumi, audita ziņojumi, no kuriem tiku secināts par nepieciešamību sniegt atbalstu Parex bankai.

Secinājumi

Termiņnoguldījumi Parex bankā

248. Lai gan līdz 31.12.2008. valsts no termiņnoguldījumu izvietošanas Parex bankā sapēma procentus Ls 1 926 975 (ieskaņoti valsts budžetā) un Ls 2 724 711 kā uzkrātos procentus (noguldīti Parex bankā), atbalsta sniegšana valstij ir radījusi šādas sekas:
- 248.1. uz nenosakāmu termiju no ekonomiskās aprites ir izņemti finanšu līdzekļi vismaz 673,92 milj.Ls apmērā un valsts ir uzņēmusies augstu risku, ka termiņnoguldījumi netiks atgūti, jo bankas rādītāji jau no 28.10.2008. neatbilda normatīvajos aktos noteiktajām minimālajām prasībām. Revizijā netika gūta pārliecība, ka ar šo rīcību ir nodrošināta valsts budžetu līdzekļu efektīva un droša vadība saskaņā ar labāko finanšu vadības praksi un ir sasniegti normatīvajā akta²⁰⁹ noteiktais mērķis - valsts finanšu līdzekļus izmantot likumīgi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm;
- 248.2. ir ievērojami palielināts valsts parāds un valsts budžetam ir radīts papildu slogan resursu piesaistīšanas izmaksu veidā, jo valsts rīcībā nebija brīvu finanšu resursu termiņnoguldījumu veikšanai un tāpēc:
- 248.2.1. tika emitētas valsts parādzīmes, kas 2009.gadā radīja valsts budžeta izdevumus 6,23 milj.Ls apmērā (starpība starp parādzīmu pārdošanas un atpirkšanas vērtību);
- 248.2.2. tika organizēta aizpemšanās no starptautiskajiem aizdevējiem, 2008.gada beigās saņemot 409 milj.Ls lielu aizdevumu un uzņemoties aptuveni 31,86 milj.Ls lielus procentu maksājumus;
- 248.3. Parex bankas pārpemšanas izmaksas (juridiske pakalpojumi, ieguldījumu līguma sagatavošana, situācijas analīze un citi) par laiku posmu līdz 30.06.2009. bija vismaz Ls 1 012 646.
249. Lai gan sešos no deviņiem finanšu ministra rikojumiem par valsts atbalstu Parex bankai netika norādīts resursu avots, var secināt, ka noguldījumi tika veikti no valsts budžeta līdzekļiem, jo Valsts kase termiņnoguldījumus Parex bankā veica no Valsts kases vienotā norēķinu konta Latvijas Bankā.
250. Valsts ir vienojusies ar Parex banku par komercķīlu, nepārliecinoties par Parex bankas ieķīlātā komercķīlas priekšmeta vērtību un atbilstību noteiktajām prasībām. Tā kā Parex banka par labu valstij ir ieķīlājusi arī valsts galvotos kredītus un kredītus, kas neatbilst noteiktajām kvalitātēm prasībām (zemstandarta vai šaubīgos kredītus, kuru atmaksu kavēta par vairāk nekā 90 dienām un kredītus, kuru pēmējiem nav pieteikamu ienākumu, lai spētu pildīt kredītlīgumos noteiktās saistības), gadījumā, ja Parex banka nespēs pildīt

²⁰⁸ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr.78 72§ .

²⁰⁹ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēšanu” 1.pants

savas saistības pret valsti, valsts no komercķīlas realizācijas nevarēs pilnībā atgūt savus ieguldījumus.

251. Tā kā termiņoguldījumi Parex bankā tika veikti, izpildot Finanšu ministra rīkojumu un termiņoguldījumu veikšana Parex bankā tika definēta kā valsts atbalsts bankai nevis peļņas darījumi ar brīvajiem finanšu resursiem, tāpēc:
  - 251.1. netika veiktas iekšējā tiesību akta²¹⁰ noteiktās termiņoguldījumu darījumu lietderību un tiesiskumu pamatojošās darbības: netika noteikti darījumu limiti, netika nemeta vērā informācija par brīvajiem darījumu limitiem un analīze par notikumiem procentu likmju tirgū un valsts vērtspapīru procentu likmju izmaiņu tendencēm;
  - 251.2. pirms darījumu veikšanas netika analizēti notikumi procentu likmju tirgū un netika veikta banku aptauja, līdz ar to nav iespējams gūt pārliecību par procentu likmes atbilstību tirgus apstākļiem un aprēķināti valsts ieguvumi vai zaudējumi no šiem darījumiem.
252. Termiņoguldījumi Parex bankā tika veikti, norādot konkrētu mērķi (sindicēto kredītu atmaksai vai Parex bankas likviditātes nodrošināšanai), neizvērtējot termiņoguldījumu izdevīgumu un nepemot vērā augsto termiņoguldījumu neatgūšanas risku bankas likviditātes problēmu dēļ, tādēļ var secināt, ka pēc būtības ar finanšu ministra rīkojumu veiktie termiņoguldījumi Parex bankā nav klasificējami kā Valsts kases „standarta” ikdienas termiņoguldījumu darījumi, kurus finanšu ministrs var veikt saskaņā ar normatīvo aktu,²¹¹ bet gan cita veida darījumi, kuru veikšanu nereglementē neviens Valsts kases iekšējais tiesību akts.

Ieguldījuma līgums

253. Tā kā jau Ieguldījuma līguma projektā tika iekļauti noteikumi, kas paredzēja atšķirīgus noteikumus par labu akcionāriem, nekā bija paredzēts valdības mandātā²¹², darījums ir sagatavots un veikts neatbilstoši valdības sākotnējam mandātam²¹³, piekāpjoties Akcionāriem, samazinot Pircējam un Latvijas Republikai pretispildījumus un nodrošinājumus, kā arī Akcionāru atbildību.
254. Pircējs un Latvijas Republika, noslēdzot Ieguldījuma līgumu ar Akcionāriem, nav vienojušies ar Akcionāriem par tādu Ieguldījuma līguma konstrukciju, formu un saturu, lai maksimāli nodrošinātu valsts un Pircēja intereses pret iespējamiem zaudējumiem un nodrošinātu iespējamos prasījumus pret Akcionāriem, tam piemīt vairāki būtiski juridiski un finanšu riski, kas izriet gan no tiesību normām, gan no darījuma praktiskās realizācijas viedokļa, kā arī darījuma pusēs nav līdztiesīgā stāvoklī jo:
  - 254.1. pirms darījuma noslēgšanas nav veiktas pārbaudes (*due diligence*), kuru rezultāti apstiprinātu leguldījuma līguma pielikumā Nr.1. „Aplicinājumi un garantijas”, kā arī finanšu pārskatos²¹⁴ sniegtās informācijas patiesumu;
  - 254.2. Latvijas Republika bija galvojusi Parex bankas sindicēto kredītu pārfinansēšanu 775 miljoni EUR un appēmusies izsniegt aizdevumu, kas var kalpot par pamatu subordinētā kapitāla veidošanai apmērā līdz 200 miljoniem latu, uzpmēties nesamērīgi lielas saistības, bez reāla, materiāli vērtīga un samērīga nodrošinājuma, jo ar ķīlas līgumiem nodrošināto prasījumu vērtība ir ierobežota par labu Akcionāriem viena miljona latu apmērā;

²¹⁰ Valsts kases Darījumu apraksts DA.VK.Nr.4 Finanšu resursu izvietošana termiņoguldījumā.

²¹¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 34.panta pirmā daļa.

²¹² MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 72\$.

²¹³ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 72\$.

²¹⁴ Ieguldījuma līguma Pielikuma Nr.1. 1.5.1. apakšpunktā minētie pārskati.

- 254.3. termiņš jebkuru zaudējumu atlīdzības prasību pret Akcionāriem celšanai saskaņā ar leguldījuma līgumu ir trīs kalendārie gadi no Noslēguma Datuma²¹⁵;
- 254.4. nosakot minimālu (simbolisku) pirkuma maksu, nav logisks leguldījuma līguma noteikums, kurš nosaka, ka Pirkuma Cenas aprēķins ir pamiatots ar Pircēja paļāvību uz to, ka saskaņā ar leguldījuma līguma 8. punktu sniegtie Akcionāru apliecinājumi un garantijas ir patiesi un pilnīgi. Šis darījuma noteikums leguldījuma līgumā ir iekļauts neatbilstoši šā darījuma būtībai, jo leguldījuma līgumā nebija iespējams paredzēt Pircēja tiesības pieprasīt pamatotas korekcijas kapitāla daļu cenai, ja pēc *due diligence* atklātos pārskatos slēpti zaudējumi u.tml., jo pirkuma cena ir tikai divi lati;
- 254.5. leguldījuma līgumā nav iekļauti noteikumi, lai noteiktu Akcionāru pienākumus un atbildību, kā arī ierobežojumus Akcionāriem, lai nodrošinātu Parex bankas finanšu stabilitāti un noguldījumu neaizplūšanu, netika nodrošināti apstākļi, lai Akcionāri maksimāli darboties Parex bankas interesēs.
255. Lai gan leguldījuma līgums paredz Akcionāru atbildību un zaudējumu segšanu (lai arī nodrošinājums ir ķīlas līgumi, kuru vērtība ir ierobežota viena miljona latu apmērā) par pārskatos neuzrādītīmu zaudējumiem vai, ja nav patiesi un precīzi jebkuri no ieguldījumu līgumā minētajiem apliecinājumiem un garantijām, nav nodrošināta atbilstošu pārbaužu, lai šādus zaudējumus aprēķinātu, veikšana uz attiecīgajiem datumiem un būs grūti pierādīt šādu zaudējumu apmēru. SIA PricewaterhouseCoopers no 16.12.2008. līdz 23.01.2009. veiktais Financial, Tax and IT Due Diligence ir par Parex bankas finansiālo stāvokli uz 30.11.2008., kas neatbilst ne leguldījuma līguma noslēguma datumam 05.12.2008., ne datumam, ar kuru akcionāri beidza darboties Parex bankā, ne datumam, uz kuri ir bijis sagatavots Parex bankas finanšu pārskats, par kuru Akcionāri ir snieguši savus apliecinājumus un garantijas saskaņā ar leguldījuma līguma pielikumu Nr.1. „Apliecinājumi un garantijas”.
256. Tā kā pēc leguldījuma līguma noslēgšanas no 10.11.2008. līdz 04.12.2008. Akcionāri darbojās Parex bankā bez pietaikamas kontroles, šajā periodā varēja iestāties būtiski nelabvēlīgi notikumi, kā rezultātā Parex bankai varēja rasties saistības, par kurām Akcionāri nav snieguši apliecinājumus un garantijas saskaņā ar leguldījuma līguma pielikumu Nr.1. „Apliecinājumi un garantijas”.
257. Valsts ir sniegusi būtisku atbalstu Akcionāriem, jo Akcionāru ieguvums no leguldījuma līguma ir ne tikai pirkuma cena divi lati, bet iespēja gūt tiešu labumu, ja Parex banka nebankrotē:
- 257.1. saglabājot un nezaudējot savus tiešos un netiešos noguldījumus (katram vismaz 14 miljonu latu apmērā saskaņā ar leguldījumu līgumu);
  - 257.2. sapemot procentu maksājumus no saviem tiešajiem un netiešajiem noguldījumiem (vidēji²¹⁶ Ls 380 000 mēnesī);
  - 257.3. nokārtojot Parex banka saistības pret klientiem, kuras bija izveidojušās periodā, kad Akcionāri vadīja banku, izmantojot valsts atbalstu.
258. Parex bankas pārņemšanas darījuma organizācijā un vadībā bija būtiski trūkumi, jo:
- 258.1. LPDG nebija noteiktas kopīgas stratēģijas un finanšu analīzes par nepieciešamā atbalsta sniegšanu Parex bankai;

²¹⁵ Saskaņā ar Civillikuma 1895.pantu vispārējs noilgums, kas izriet no saistību tiesībām ir 10 gadi.

²¹⁶ Valsts kontroles aprēķini, analizējot ar Parex bankas 17.08.2009. pavadvēstuli Nr.2.22.-01/197 iesniegto informāciju.

- 258.2. Ieguldījuma līgums bija tikai sākuma posms vērienīgam darījumam, kura turpinājumā Parex bankā tiek ieguldīti vēl lielāki līdzekļi un valsts ir uzpēmies piepildus saistības, ko neparedzēja sākotnējie Ministru kabineta plāni²¹⁷ un Ieguldījuma līgums.

Latvijas Pastāvīga darba grupa iespējamās finanšu krīzes vadības jautājumos

259. Lai gan valstī tika izveidota LPDG iespējamās finanšu krīzes vadības jautājumos, kuras mērķis ir sniegt konsultācijas iespējamās krīzes situācijās, un šo grupu pārstāvēja valsts augstākās uzraugošās institūcijas finanšu jomā, tomēr situācijā, kad kādai bankai iestājas faktiskās maksātnespējas pazīmes, valstī nebija izstrādāts rīcības un darbības koordinācijas plāns, kurā būtu regulēta secīga, koordinēta valsts institūciju rīcība un noteikti iespējamie atbalsta instrumenti, kā arī noteikti kritēriji, kādos gadījumos valstij ir jāsniedz atbalsts kreditiestādēm.
260. Lai gan LPDG 22.10.2008. sēdes protokolā nav minēta Parex banka, tomēr pēc protokoliem var secināt, ka tiek meklēti risinājumi, kā sniegt valsts atbalstu šai bankai, un tiek lemts par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos.
261. Lai gan LPDG 22.10.2008. sēdē tiek minēts, ka krīzes situācijās visu izšķir laiks, un ir zināms, ka no 01.09.2008. līdz 22.10.2008. naudas plūsma no noguldītāju kontiem Parex bankā ir aptuveni Ls 285 000 873, kapitāla pietiekamība ir tuvu 8% kā arī bankas vadība līdz finansīalu atbalstu, tomēr darbības tiek veiktas ilgā laika periodā.
262. Lai gan FTKK bija izvērtējis, ka no augusta beigām līdz 30.10.2008., no Parex bankas notiek pārmērīga noguldījumu vai citu piesaistīto līdzekļu aizplūde (divu mēnešu laikā vairāk kā 140 miljonus latu apmērā pēc FTKK aprēķina), tomēr var secināt, ka banku uzraudzībā un kontrolē ekonomiskās krīzes apstākjos ir trūkumi, jo:
- 262.1. netika veiktas darbības, lai savlaicīgi noteiktu ierobežojumus debeta operācijām (ar iekšējo tiesību aktu²¹⁸ FTKK padome ierobežojumus uzlikā tikai 31.10.2008.);
  - 262.2. netika veiktas darbības, lai savlaicīgi novērstu pārbaudēs konstatētos trūkumus bankas darbībā.
263. Arī 31.10.2008. LPDG sēdes laikā netiek izlemts par ātru un konkrētu valsts rīcību, tai skaitā par ierobežojumu uzlikšanu Parex bankai, lai gan situācija Parex bankā bija paslīktinājusies – naudas plūsma no noguldītāju kontiem no 22.10.2008. līdz 31.10.2008. aptuveni Ls 87 795 120 un kapitāla pietiekamība samazinājusies līdz 6,55%.
264. Atbilstoši normatīvā akta²¹⁹ prasībām, FTKK 07.11.2008. līdz sasaukt Ministru kabineta ārkārtas sēdi iespējami īsā laikā, lai noteiktu saistību ierobežojumus Parex bankai. Normatīvajos aktos nav noteikts, ka Ministru kabinetam būtu jārikojas nekavējoties, līdz ar to saistību ierobežojumi tiek uzlikti tikai pēc 24 dienām, kad no 07.11.2008. līdz 01.12.2008. no Parex bankas bija aizplūduši aptuveni Ls 537 812 547 un kapitāla pietiekamības rādītājs bija 6.42 %.
265. 01.09.2008. līdz 01.12.2008. no Parex bankas bija aizplūduši aptuveni 1 003 483 810 milj. latu (pēc Valsts kontroles aprēķina).

Lēmuma pieņemšana par valsts atbalsta sniegšanu Parex bankai

266. Latvijā nav izveidota vadības sistēma, kas spēj darboties finanšu krīzes situācijās, nodrošinot kreditiestāžu sektora stabili darbību, jo:

²¹⁷ MK 04.11.2008. sēdes protokols Nr. 78., 725.

²¹⁸ FTKK 31.10.2008. lēmums Nr.156 „Par darbības ierobežojumu noteikšanu un finanšu pakalpojumu sniegšanas daļēju vai pilnīgu apturēšanu akciju sabiedrībai „Parex banka”“.

²¹⁹ Kreditiestāžu likuma 99.¹ pants.

- 266.1.** Ministru kabinets un FKTK, konstatējot Parex bankas nespēju nodrošināt bankas darbības būtiskas prasības, nenoteica konkrētiem apstākļiem likumā paredzēto ietekmēšanas līdzekli;
- 266.2.** Ministru kabinets, ar kavēšanos pieņemot lēmumu par saistību izpildes ierobežojumu noteikšanu Parex bankai, ir apdraudējis Parex bankas stabilitāti un tās noguldītāju mantu;
- 266.3.** Ministru kabinets pieņema lēmumu par valdības atbalsta sniegšanas nepieciešamību Parex bankai bez izvērstas analizes par Parex bankas ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību, jo vienīgā informācija, kas pamatoja lēmuma pieņemšanu bija:
- 266.3.1.** FKTK vēstule²²⁰, kurā netika sniegtas kopējās sanācijas izmaksas, norādīti nepieciešamie līdzekji, lai novērstu Parex bankas iespējamo bankrotu, atjaunotu maksātspēju un apmierinātu kreditoru prasības;
- 266.3.2.** Latvijas Bankas vēstule²²¹ sniegtais izvērtējums, kādas negatīvas sekas uz Latvijas finanšu sektoru un maksājumu sistēmu atstātu Parex bankas bankrots, kurā nav sniegtā detalizēta situācijas analīze vai prognozes par to, kādas sekas varētu ietekmēt finanšu sistēmai atstātu Parex bankas bankrots. Vēstulē ir norādīta statistiska informācija par bankas rādītājiem, no kuriem ir veikts secinājums, ka „šāda mērogā finanšu tirgus dalībnieka bankrots nenoliedzami atstātu būtisku negatīvu ietekmi gan uz Latvijas finanšu sektoru, gan maksājumu sistēmu, mazinot ārvalstu investori uzticību Latvijas komercbankām un valstij kopumā”.
- 267.** Ministru kabinets pieņema lēmumu par valdības atbalsta sniegšanas nepieciešamību Parex bankai, neizstrādājot atbalsta pasākuma plānu un kvantitatīvi nenovērtējot nepieciešamā atbalsta apjomu, kā rezultātā netika noteikti:
- 267.1.** paredzamie finansēšanas avoti, lai nodrošinātu kreditiestādes darbības nepārtrauktību;
- 267.2.** nepieciešamais tekošās likviditātes apjoms un paredzamie atbalsta instrumenti;
- 267.3.** finansēšanas avotu sagādes laiks.

Ieteikums

- 268.** Lai valsts un atbildīgās iestādes nodrošinātu caurskatāmu darījumu veikšanu, neiesaistoties darījumos, kuriem piemīt būtiski juridiski un finanšu riski, Finanšu ministrijai:
- 268.1.** izstrādāt vadlīnijas, kas noteiktu detalizētu pazīmju kopumu un rādītajus, kas raksturotu tādu situāciju, kurā valstij būtu jāizvērtē un jāpieņem lēmums sniegt atbalstu privātai kapitālsabiedrībai;
- 268.2.** noteikt būtiskus nosacījumus un prasības, lai nepieciešamības gadījumā valsts varētu pārņemt vai atbalstīt privātas kapitālsabiedrības, neieguldīt lielus līdzekļus darījuma administrēšanā, darījuma dokumentu izstrādē un juridisko pakalpojumu pirkšanai.

²²⁰ FKTK 30.10.2008. priekšsēdētājas vēstule Nr.01.03.01./8DV „Par akciju sabiedrību „Parex banka”“.

²²¹ Latvijas Bankas prezidenta 31.10.2008. vēstule FKTK un finanšu ministram Nr.07.1-08.1/185 „Par akciju sabiedrību „Parex banka”“.

Informācijas atklātība un pieejamība

Konstatējumi

269. Normatīvais akts²²² nosaka, ka valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs un informē sabiedrību par savu darbību. Tas attiecas it īpaši uz to sabiedrības daļu un tām privātpersonām, kuru tiesības vai tiesiskās intereses īstenošai vai plānotā darbība skar vai var skart.
270. Valsts atbalsta sniegšana Parex bankai ir ietekmējusi valsts budžeta izpildi, ekonomisko stāvokli valstī un Latvijas Republikas iedzīvotāju dzīves līmeni, jo:
- 270.1. ir ievērojami palielināts valsts parāds un valsts budžetam ir radīts papildus slogs resursu piesaistīšanas izmaksu veidā 38,09 milj.Ls apmērā (izdevumi no valsts parādīzimju emisijas un dzēšanas un procentu maksājumi par Starptautiskā Valūtas fonda aizdevumu);
  - 270.2. no 10.11.2008. līdz 30.06.2009., izņemot no ekonomiskās aprites, Valsts kase ir noguldījusi Parex bankā valsts budžeta līdzekļus vismaz Ls 646 297 590 apmērā, kas ir 37 % no valsts budžetā plānotajiem nodokļu ieņēmumiem 2009.gadā;
  - 270.3. Parex banka sindicēto kredītu EUR 232 500 000 faktiski atmaksājusi no valsts ieguldījuma.
271. Saskaņā ar normatīvo aktu²²³ aizliegts piešķirt valsts noslēpuma statusu un ierobežot pieejamību informācijai par ekonomisko stāvokli valstī, budžeta izpildi un iedzīvotāju dzīves līmeni. Parex bankas pārpemšanas darījums un ar to saistīta informācija pēc būtības neatbilst normatīvajā akta²²⁴ definītiem kritērijiem, lai šo informāciju klasificētu, turklāt normatīvais akts²²⁵ uzsvēr, ka ir aizliegta informācijas un citu par valsts noslēpumu atzīstamo objektu sarakstā iekļautās slepānas informācijas un objektu statusa un apjoma patvaižīga paplašināšana un attiecināšana uz informāciju un objektiem, kas ir bijuši un ir publiski izmantojami un pieejami.
272. Pretēji tam kā nosaka normatīvais akts²²⁶, lielai daļai dokumentu par Parex bankas darījumu ir bijis vai joprojām ir klasificētas informācijas statuss, kā arī leguldījuma līgumā ir iekļauti nosacījums, ka tā saturis paliek stingri konfidenciāls nenoteiktu laiku, un pušes nav panākušas vienošanos leguldījuma līguma saturu publiskot. Jautājumi par Parex bankas pārpemšanu arī Ministru kabinetā ir skatīti sēdes slēgtajā daļā, kuru saskaņā ar normatīvo aktu²²⁷, pretēji tam, kā tas ir sēdes atklātā daļā, neieraksta audioformātā.

Secinājums

273. Lai arī Parex bankas pārpemšanas darījums ir ietekmējis Latvijas Republikas budžeta izpildi, ekonomisko stāvokli un iedzīvotāju dzīves līmeni, tas ir noticis sabiedrībai neskaidros un necaurspīdīgos apstākjos, jo:
- 273.1. lielai daļai dokumentu par Parex bankas darījumu ir bijis vai joprojām ir klasificētas informācijas statuss;

²²² Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešā un septītā daļa.

²²³ Likuma „Par valsts noslēpumu” 5.panta 5.punkts.

²²⁴ Likums „Par valsts noslēpumu” 4.pants.

²²⁵ Likuma „Par valsts noslēpumu” 4.panta ceturtā daļa.

²²⁶ Likuma „Par valsts noslēpumu” 5.panta 5.punkts.

²²⁷ MK iekārtas likuma 28.panta seštā daļa.

- 273.2. leguldījuma līgumā ir iekļauts nosacījums, ka tā saturs paliek stingri konfidenciāls ncnoteiktu laiku, un puces nav panākušas vienošanos leguldījuma līguma saturu publiskot;
- 273.3. jautājumi, kas ir saistīti ar par Parex bankas pārņemšanu Ministru kabinetā ir skaitīti sēdes slēgtajā daļā, kuru saskaņā ar normatīvo aktu²²⁸, pretēji tam, kā tas ir sēdes atklātā daļā, neieraksta audioformātā.

Ieteikums

274. Tā kā Parex bankas pārņemšanas darījums ir saistīts ar valsts budžeta izpildi, valsts ekonomisko situāciju un iedzīvotāju dzīves līmeni, Finanšu ministrijai izvērtēt nepieciešamību deklasificēt ar Parex bankas pārņemšanu saistīto informāciju un vienoties ar leguldījuma līguma slēdzējiem par leguldījuma līguma publiskošanu.

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas finansēšanas modelis

Konstatējumi

275. 01.07.2001. stājās spēkā normatīvais akts²²⁹, ar kuru tika izveidota Finanšu un kapitāla tirgus komisija. Līdz 01.07.2001. Latvijas Republikā bija trīs institūcijas, kas uzrauga finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus: Latvijas Banka, Valsts apdrošināšanas inspekcija un Vērtspapīru tirgus uzraudzības komisija. Likumprojekta izskatīšanas gaitā Saeimā notika plašas diskusijas²³⁰ par to, vai Komisija būs valsts pārvaldes iestāde, kura nodarbojas ar uzraudzību, un kura var uzlikt administratīvos sodus, vai pakalpojumu sniedzēja.
276. Analizējot ar normatīvā akta pieņemšanu saistītos dokumentus²³¹ ir konstatējams, ka Saeima šo institūciju ir attīstījusi kā tādu, kuras prioritāte ir pakalpojumu sniegšanas funkcija, nevis administratīvās varas, izmeklēšanas un sodīšanas funkcijas²³².
277. Saeima pieņēma likumu²³³, kurš noteica, ka Finanšu un kapitāla tirgus komisija ir pilnītiesīga autonoma valsts iestāde, kas atbilstoši savam darbības mērķim un uzdevumiem regulē un pārrauga finanšu un kapitāla tirgu un tā dalībnieku darbību.
278. Komisija sniedz pakalpojumus publiskajā sfērā, taču tai ir arī dažas tādas funkcijas, kuras ir administratīvās, piemēram, piemērot normatīvajos aktos noteiktās sankcijas finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem un to amatpersonām, ja tiek pārkāpti normatīvie akti, Komisijas normatīvie noteikumi un lēmumi.
279. Saskaņā ar normatīvo²³⁴ aktu Komisijai ir nošķirta valsts manta un patstāvīga bilance. Komisijas darbība tiek finansēta no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem padomes noteiktajā apmērā. Finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumi tiek ieskaņoti Komisijas kontā Latvijas Bankā un izmantojami vienīgi Komisijas darbības finansēšanai.

²²⁸ MK iekārtas likuma 28.panta sestā daļa.

²²⁹ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums.

²³⁰ Latvijas Republikas 7.Saeimas 27.01.2000. ziemas sesijas trešās sēdes stenogramma.

²³¹ Latvijas Republikas 7.Saeimas 27.01.2000. ziemas sesijas trešās sēdes stenogramma.

²³² Deputāts Linards Mucīgs, debatējot Saeimā par likumprojektu, norādīja „Līdz ar to būtu jāizpēm ārā dažas **keit** ielavījusās administratīvās varas funkcijas, kuras ir nevajadzīgas, bet tas nenozīmē, ka tās vispār paliek karātīties gaisā. Finanšu ministrijai tad ir jāuzņemas dažas sodīšanas funkcijas un dažas izmeklēšanas funkcijas, kas tai būtu jādara, jo valstī šīs funkcijas ir jāveic”.

²³³ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 2. un 5.pants.

²³⁴ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 3.pants un 22.panta pirmā daļa.

280. Komisijas finansēšanas modelis nav ordinārs, jo, gramatiski tulkojot normatīvo aktu²³⁵, tie nav nodokļi un nodevas un tie nav valsts budžeta līdzekļi, taču tie tiek iekasēti, realizējot publiskās varas tiesības un tie ir noteikti ar normatīvo aktu²³⁶. No vienas puses šāds finansēšanas modelis ir vērts uz Komisijas neatkarības pastiprināšanu, taču šāda situācija nav savienojama ar valsts budžeta un finanšu vadības pamatprincipiem, jo faktiski komisija sniedz maksas pakalpojumus vai iekasē nodevu²³⁷.
281. Saskaņā ar termina „nodeva” definīciju normatīvajā aktā²³⁸, tas ir maksājums par sniegtajiem pakalpojumiem, kā arī normatīvajos aktos paredzētam mērķim – FTKK funkciju nodrošināšanai.
282. Saskaņā ar normatīvo aktu²³⁹ Finanšu ministrs atbild par valsts budžeta izpildes procesa organizāciju un vadību, kā arī uzrauga Valsts kases darbību atbilstoši šā likuma prasībām. Lai nodrošinātu Saimnieciskajā gada pārskatā patiesu informāciju par faktiskajiem iepēriumiem un izdevumiem, realizējot publiskās varas piešķirtās pilnvaras, FTKK pārskats ir jākonsolidē Finanšu ministrijas finanšu pārskatā.

Secinājums

283. FTKK finansēšanas modelis ir neatbilstošs valsts budžeta un finanšu vadības pamatprincipiem, jo:
- 283.1. Saimnieciskā gada pārskatā nav uzrādīti visi valsts iepēriumi un izdevumi, jo FTKK pārskats netiek konsolidēts Saimnieciskajā gada pārskatā.
- 283.2. Normatīvajā aktā²⁴⁰ minētie atskaitījumi faktiski ir valsts nodeva.

Ieteikums

284. Lai nodrošinātu pilnīgu informācijas iekļaušanu Saimnieciskā gada pārskatā, Finanšu ministrijai izvērtēt FTKK finanšu informācijas uzrādīšanas atbilstību valsts budžeta un finanšu vadības pamatprincipiem.

Notikumi pēc pārskata sagatavošanas

Parex bankas pārvaldība un konsultēšana

Konstatējumi

285. 17.02.2009. starp Parex banku un personu X ir noslēgts darba līgums. Saskaņā ar darba līgumu persona X veic valdes priekšsēdētāja pienākumus Parex bankā. 02.03.2009. starp Parex banku un SIA „Riga Capital” (reģ.nr. 40003951755) ir noslēgts konsultāciju pakalpojuma līgums.
286. Ar Ministru kabineta protokollēnumu²⁴¹ tika atbalstīts darba uzdevums un atlīdzība Parex bankas akciju atsavināšanas procesa organizēšanas vadošajam konsultantam, kā arī

²³⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 5.pants.

²³⁶ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 22.panta pirmā daļa.

²³⁷ Deputēts Linards Muceniešs, debatējot Saeimā par likumprojektu, norādīja“(…) un tas, kādā veidā tiek aksaiķiti zināmi naudas līdzekļi šīs institūcijas darbībai, liek padomāt arī par to, kā budžetā šī nauda iriet. Acīmredzot tas ir valsts budžets, kurā iejet šī nauda, bet, neskaitotuz to, ka šajā likumā ir noteikti precīzi atskaitījumi šīs institūcijas uzturēšanai, tonēr nevar būt tā, ka vienotais valsts budžets apiet šo institūciju, jo, ja ir noteikti kādi naudas maksājumi, tad tie jāregulē caur publisko budžetu, pēmōt vērā, ka tā ir vienotā valsts māsta, kas tikai tiek nodokēti atlicēgi pastāvīgā bilancē.”

²³⁸ Likuma “par nodokļiem un nodevām” I.panta 1.punkts.

²³⁹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta otrā daļa.

²⁴⁰ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 22.panta pirmā daļa.

²⁴¹ MK 24.03.2009. protokollēnumums Nr.21.

atbalstīts konsultāciju pakalpojumu līguma projekts ar „Nomura International plc”, uzlodot VAS „Privatizācijas Aģentūra” noslēgt minēto līgumu.

287. Darba līgumā ar valdes priekšsēdētāju, Konsultāciju pakalpojuma līgumā un līgumā ar akciju atsavināšanas procesa organizēšanas vadošo konsultantu „Nomura International plc” minētie mērķi un uzdevumi būtiski neatšķiras, jo tie ir saistīti ar Parex bankas darbības nodrošināšanu, piemēram, atsavināšanas procesa organizēšanu un stratēģiskā investora piesaisti, kā arī darba uzdevumu un pienākumu sadali bankas un tās struktūrvienību darbiniekiem.
288. Parex banka maksā ikmēneša darba algu valdes priekšsēdētājam Ls 12 000 (bruto atlgojums). Saskaņā ar konsultāciju pakalpojuma līgumu Parex banka maksā SIA „Riga Capital” (turpmāk – Konsultants) honorāru EUR 12 500 bez PVN nedēļā un papildus honorāram Parex banka apmaksā arī Konsultanta tiešos izdevumus, kas Konsultantam radašies, sniedzot pieprasītos pakalpojumus un kas saprātīgi nepieciešami pakalpojuma sniegšanai, tai skaitā komandējumu izmaksas, transporta, pasta un citus izdevumus. Līdz 25.09.2009. „Nomura International plc”, izsniedza rēķinu Ls 108 707 VAS „Privatizācijas Aģentūra” par sniegtajiem pakalpojumiem divos mēnešos.

Seicinājums

289. Tā kā darba līgumā ar Parex bankas valdes priekšsēdētāju, Konsultāciju pakalpojuma līgumā un līgumā ar akciju atsavināšanas procesa organizēšanas vadošo konsultantu „Nomura International plc” minētie mērķi un uzdevumi būtiski neatšķiras, un pakalpojumiem ir būtiskas izmaksas (vismaz Ls 100 000 mēnesī), pastāv risks, ka līdzekļi šo pakalpojumu pirkšanai tiek izlietoti neefektīvi.

Ieteikums

290. Finanšu ministrijai veikt pasākumus, lai AS „Privatizācijas Aģentūra” kā Parex bankas kapitāldaju īpašnieks izvērtētu, vai konsultāciju pakalpojumu līgumos minētās funkcijas un uzdevumus nevar nodrošināt Parex bankas valdes locekļi, nepērkot konsultāciju pakalpojumus, vai panākt vienošanos par izmaksu samazinājumu, izvērtējot ieguvumus no konsultāciju pakalpojumu sniegšanas.

Valsts galvojums Parex bankas sindicētajiem kredītiem

Konstatējumi

291. Saskaņā ar normatīvo aktu²⁴² līdz 25.11.2008. galvojumus valsts vārdā varēja sniegt tikai studiju un studējošo kreditēšanas, Valsts investīciju programmas projektu un komercdarbības atbalsta programmu iestenošanai. No 26.11.2008. tika papildināta tiesību norma²⁴³, kas nosaka, ka Finanšu ministrs Ministru kabineta noteiktajā kārtībā ir tiesīgs lemt par galvojuma sniegšanu normatīvajā akta²⁴⁴ noteikto mērķu realizācijai (lai samazinātu vispārējos ekonomiskos riskus, izvairītos no sociālekonomiskas krizes vai mazinātu tās ietekmi un nodrošinātu finanšu līdzekļu pieejamību ārkartas situācijas gadījumā), nepiemērojot atsevišķus normatīvajā akta²⁴⁵ noteiktus nosacījumus. Saskaņā ar normatīvo aktu²⁴⁶ šīs tiesības finanšu ministrs drīkst izmantot, ja:

²⁴² Likuma par budžetu un finanšu vadību 37.panta piektā daļa.

²⁴³ Likuma par budžetu un finanšu vadību 37.panta seštā daļa.

²⁴⁴ Likuma par budžetu un finanšu vadību 8.panta pirmā daļa.

²⁴⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 37.panta otrā, trešā, ceturtā un piektā daļa.

²⁴⁶ Likuma par budžetu un finanšu vadību 37.panta seštā daļa.

- 291.1.paredzamo galvojumu kopējais apjoms saimnieciskā gada laikā nepārsniedz 10 procentus no gadskārtējā valsts budžeta likumā noteiktā iekšzemes kopprodukta apjoma saimnieciskajā gadā;
- 291.2.Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisija vienas darba dienas laikā no attiecīgās finanšu ministra sniegtās informācijas saņemšanas brīža nav iebildusi pret galvojuma sniegšanu.
292. Revīzijā konstatēts, ka 2008.gadā nav sniegti valsts galvojumi, lai samazinātu vispārējos ekonomiskos riskus, izvairītos no sociālekonomiskas krīzes vai mazinātu tās ietekmi un nodrošinātu finanšu līdzekļu pieejamību ārkārtas situācijas gadījumā, tomēr jau 10.11.2008. leguldījuma līgumā²⁴⁷ Latvijas Republika apņemas izsniegt galvojumus Parex bankas sindicēto kredītu pārfinansēšanai:
- 292.1. sindicētais kredīts EUR 275 miljonu apmērā ar atmaksas termiņu 19.02.2009., kas izdots saskaņā ar 21.02.2008. sindicētā kredīta līgumu;
- 292.2. sindicētais kredīts EUR 500 miljonu apmērā ar atmaksas termiņu 29.06.2009., kas izdots saskaņā ar 29.06.2007. sindicētā kredīta līgumu.
293. Revīzijā konstatēts, ka neviens no normatīvajiem aktiem vai citiem dokumentiem nav precizēts, kādi pasākumi uzskatāmi par vispārējo ekonomisko risku mazinošiem vai sociālekonomiskas krīzes ietekmes mazinošiem. Nav noteikts arī, pēc kādiem kritērijiem tiek vērtēts, vai valsts galvojuma sniegšana konkrētajā situācijā samazinās vispārējos ekonomiskos riskus, sekmēs izvairīšanos no sociālekonomiskas krīzes vai mazinās tās ietekmi un nodrošinās finanšu līdzekļu pieejamību ārkārtas situācijas gadījumā.
294. Revīzijā konstatēts, ka 2009.gadā valsts finanšu ministra personā ir sniegusi divus galvojumus:
- 294.1. Ministru kabinets 17.02.2009.sēdes protokolā²⁴⁸ atbalstīta galvojuma sniegšana par akciju sabiedrības „Parex banka” sindicēto kredītu pagarināt maksājuma daļu:
- 294.1.1. EUR 350 milj. - sindicētajam kreditam EUR 500 milj.apmērā ar sākotnējo atmaksas termiņu 29.06.2009.;
- 294.1.2. EUR 192,5 milj. - sindicētajam kreditam EUR 275 milj.apmērā ar sākotnējo atmaksas termiņu 18.02.2009.;
- 294.2. Ministru kabineta 10.03.2009.sēdes protokolā²⁴⁹ noteikts finanšu ministram pēc saskaņošanas ar Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisiju izsniegt valsts galvojumu akciju sabiedrības „Parex banka” sindicēto kredītu devējiem;
- 294.3. 18.03.2009. pieņemts Finanšu ministrijas lēmums Nr.1 Par valsts galvojumu akciju sabiedrības „Parex banka” sindicēto kredītu devējiem;
- 294.4. 18.03.2009. finanšu ministrs noslēdzis galvojuma līgumus²⁵⁰ ar Parex bankas sindicēto kredītu devējiem, savukārt ar Parex banku noslēdzis galvojuma apkalpošanas un uzraudzības līgumus²⁵¹, kā arī komercķīlas līgumus²⁵².

²⁴⁷ 10.11.2008. leguldījuma līguma 5.2.punkts.

²⁴⁸ MK 17.02.2009.sēdes protokols 63. §.

²⁴⁹ MK 10.03.2009.sēdes protokols 68. §.

²⁵⁰ 18.03.2009. Guarantee and Indemnity relating to the €275,000,000 Credit Agreement dated 21 February 2008 un 18.03.2009. Guarantee and Indemnity relating to the €500,000,000 Credit Agreement dated 29 June 2007.

²⁵¹ 18.03.2009. Galvojuma apkalpošanas un uzraudzības līgums Nr.G/A/F09/70 un 18.03.2009. Galvojuma apkalpošanas un uzraudzības līgums Nr.G/A/F09/73 starp Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

²⁵² 18.03.2009. Komercķīlas līgums Nr.K/G.F09/71 un 18.03.2009. Komercķīlas līgums Nr.K/G.F09/74 starp Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

295. Normatīvais akts²⁵³ nosaka, ka galvojumus drīkst sniegt par bankas esošajiem aizņēmumiem, ja banka ievēro normatīvajos aktos noteiktās kapitāla pietiekamības un likviditātes prasības. Normatīvais akts²⁵⁴ nosaka, ka finanšu ministrs informāciju par bankas kapitāla pietiekamību un likviditātes rādītāju pieprasī FTKK, bet neviens no normatīvajiem aktiem nav noteikts, uz kādu datumu ir jāaprēķina šis rādītājs.
296. Revīzijā konstatēts, ka galvojuma piešķiršanai bankas kapitāla pietiekamības rādītājs tika aprēķināts uz 31.01.2009., savukārt bankas likviditātes rādītājs tika aprēķināts uz 09.03.2009.
297. Saskaņā ar FTKK sniegtu informāciju²⁵⁵ Parex bankas kapitāla pietiekamības rādītājs uz 31.01.2009. bija 3,83 %, lai gan normatīvajā aktā²⁵⁶ noteiktā kapitāla pietiekamības minimālā prasība ir 8 %. Turklāt FTKK sagatavotajā novērtējumā²⁵⁷ minēts, ka, nemot vērā Bankas operatīvos datus, kapitāla pietiekamības rādītājs varētu būt 2,72 %. Savukārt bankas likviditāties rādītājs uz 09.03.2009. bija 22,12 %, lai gan tiesību akta²⁵⁸ noteiktā likviditāties rādītāja minimālā prasība ir 30 %.
298. Revīzijā konstatēts, ka 18.03.2009. finanšu ministrs ar Parex banku ir noslēdzis komercķīļas līgumu²⁵⁹, ar kuru Parex banka par labu Finanšu ministrijai ieķīlājusi prasījuma tiesības (443 kredītus par kopējo summu Ls 296 145 767 apmērā) un komercķīļas līgumu²⁶⁰, ar kuru Parex banka par labu Finanšu ministrijai ieķīlājusi prasījuma tiesības (111 kredītus par kopējo summu Ls 164 003 345).
299. Galvojuma apkalpošanas un uzraudzības līgumu²⁶¹ nosacījumi paredz, ka Parex banka savas saistības, kas izriet no līgumiem, nodrošina ar komercķīļu par labu Finanšu ministrijai. Saskaņā ar līgumu²⁶² nosacījumiem komercķīļas priekšmets ir vienīgi tās Parex bankai uz īpašuma tiesību pamata piederošās prasījuma tiesības, kuru uzskaņojums dots līgumu pielikumos.
300. Saskaņā ar līgumu²⁶³ nosacījumiem, parakstot komercķīļas līgumu, komercķīļas devējs apliecinā, ka:
- 300.1. komercķīļas priekšmets atrodas komercķīļas devēja īpašumā un valdījumā;
  - 300.2. komercķīļas priekšmets nav uzdāvināts, pārdots un nekādā citā veidā atsavināts;
  - 300.3. komercķīļas priekšmets nav apķīlāts, aizdots, patapināts vai nodots glabāšanā;
  - 300.4. nepastāv strīdi par komercķīļas priekšmeta piederību;
  - 300.5. nepastāv ierobežojumi vai aizliegumi komercķīļas priekšmeta ieķīlāšanai, lietošanai, atsavināšanai vai piedziņas vēšanai uz to;

²⁵³ MK 03.02.2009. noteikumu Nr.111 „Kārtība, kādā sniedz un uzrauga galvojumus par banku aizņēmumiem” 2.punkts.

²⁵⁴ MK 03.02.2009. noteikumu Nr.111 „Kārtība, kādā sniedz un uzrauga galvojumus par banku aizņēmumiem” 6.punkts.

²⁵⁵ FTKK 12.03.2009.vēstule finanšu ministram Par AS „Parex banka” finansiālo stāvokli.

²⁵⁶ Kredītiestāžu likuma 35.panta pirmā daļas 1.punkts.

²⁵⁷ FTKK 12.03.2009.vēstule finanšu ministram Par AS „Parex banka” finansiālo stāvokli.

²⁵⁸ FTKK 23.12.2005. noteikumu Nr.166 „Likviditātes prasību izpildes noteikumi” 3.2.apakšpunkts.

²⁵⁹ 18.03.2009. Komercķīļas līgums Nr.K/G.F09/71 starp Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

²⁶⁰ 18.03.2009. Komercķīļas līgums Nr.K/G.F09/74 starp Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

²⁶¹ 18.03.2009. Galvojuma apkalpošanas un uzraudzības līgums Nr.G/A/F09/70 un 18.03.2009. Galvojuma apkalpošanas un uzraudzības līgums Nr.G/A/F09/73 starp Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

²⁶² 18.03.2009. Komercķīļas līgums Nr.K/G.F09/71 un 18.03.2009. Komercķīļas līgums Nr.K/G.F09/74 Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

²⁶³ 18.03.2009. Komercķīļas līgums Nr.K/G.F09/71 un 18.03.2009. Komercķīļas līgums Nr.K/G.F09/74 starp Finanšu ministriju un a/s Parex banka.

- 300.6. komercķīlas priekšmets ir brīvs no trešo personu prasījumiem un tam nav uzliks arests.
301. Revīzijā konstatēts, ka Finanšu ministrija nav veikusi pārbaudes ar mērķi pārliecināties par to, ka komercķīlas devēja apliecinājumi attiecībā uz komercķīlas priekšmetu ir patiesi un ka komercķīlas līgumos norādītā komercķīlas priekšmeta vērtība atbilst tā reālajai vērtībai.
302. Revīzijā konstatēts, ka nevienā no līgumiem nav noteiktas prasības komercķīlas priekšmetam – nav noteikts, kādus kredītus Parex banka drīkst ieķilāt. Piemēram, līgumos nav noteikts, ka Parex banka nedrīkst ieķilāt zemstandarta, šaubīgos vai zaudētos kredītus.
303. Sākot ar 24.08.2008. Parex banka reizi nedēļā iesniedz Valsts kasei rakstisku bankas vadības apstiprinājumu, ka neatmaksāto kredītu pamatsummu kopsummas attiecības pret galveno prasījumu aprēķināšanā izmantotie komercķīlas priekšmeti atbilst klasifikācijai „standarta” vai „uzraugāms”.

Secinājumi

304. Tā kā jau 10.11.2008. Ieguldījuma līgumā²⁶⁴ Latvijas Republika finanšu ministra personā apņemas izsniegt galvojumus Parex bankas sindicēto kredītu pārfinansēšanai, nav ievērotas normatīvā akta²⁶⁵ prasības, kas nosaka, ka galvojumus valsts vārdā var sniegt tikai studiju un studējošo kreditēšanas, Valsts investīciju programmas projektu un komercdarbības atbalsta programmu īstenošanai.
305. Tā kā nevienā no normatīvajiem aktiem vai citiem dokumentiem nav precīzēts, kādi pasākumi uzsākatāmi par vispārējo ekonomisko risku mazinošiem vai sociālekonomiskas krīzes ietekmes mazinošiem un nav noteikts, pēc kādiem kritērijiem tiek vērtēts, vai valsts galvojuma sniegšana konkrētajā situācijā samazinās vispārējos ekonomiskos riskus, sekmēs izvairīšanos no sociālekonomiskas krīzes vai mazinās tās ietekmi un nodrošinās finanšu līdzekļu pieejamību ārkārtas situācijas gadījumā, likuma norma²⁶⁶ nav viennozīmīgi skaidri piemērojama.
306. Tā kā Parex bankas likviditātes un kapitāla pietiekamības rādītāji neatbilda normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, galvojumi tika sniegti, neievērojot normatīvā akta²⁶⁷ prasības, kas nosaka, ka galvojumus drīkst sniegt par bankas esošajiem aizņēumiem, ja banka ievēro normatīvajos aktos noteiktās kapitāla pietiekamības un likviditātes prasības.
307. Tā kā nevienā no līgumiem nav definētas ieķilājamo kredītu kvalitātes prasības un Finanšu ministrija nav veikusi pārbaudes ar mērķi pārliecināties par to, ka komercķīlas devēja apliecinājumi attiecībā uz komercķīlas priekšmetu ir patiesi un ka komercķīlas līgumos norādītā komercķīlas priekšmeta vērtība atbilst tā reālajai vērtībai, pastāv risks, ka Parex banka par labu valstij ir ieķilājusi zemstandarta, šaubīgos vai zaudētos kredītus un gadījumā, ja Parex banka nespēs pildīt savas saistības pret sindicēto kredītu aizdevējiem, valsts kā galvotājs no komercķīlas realizācijas nevarēs pilnībā atgūt savus ieguldījumus.

²⁶⁴ 10.11.2008. Ieguldījuma līguma 5.2.apakšpunts.

²⁶⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 37.panta pieteikta daja (redakcija līdz 25.11.2008).

²⁶⁶ Likuma par budžetu un finanšu vadību 37.panta septā daja.

²⁶⁷ MK 03.02.2009. noteikumu Nr.111 „Kārtība, kādā sniedz un uzrauga galvojumus par banku aizņēumiem” 2.punkts.

2008.gadā likumības revīzijās konstatētie tiesību normu pārkāpumi un to pārbaude

Konstatējumi

308. Valsts kontrole 2008.gadā ir veikusi 32 likumības revīzijas, par 11 likumības revīzijās konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem Valsts kontrole ziņoja Ģenerālprokuratūrai.
309. Valsts kontrole Ģenerālprokuratūru informēja par valsts un pašvaldības finanšu līdzekļu un mantas izšķēršanu, par pārkāpumiem grāmatvedībā, nodokļu un finanšu jomā, par iepirkumu regulējošo normatīvo aktu neievērošanu, par interešu konflikta situācijām un par ciemtiem dažāda rakstura pārkāpumiem. Valsts kontroles konstatētie tiesību normu pārkāpumi kvalificēti gan kā valsts un pašvaldības finanšu līdzekļu un mantas izšķēršana, gan kā valsts amatpersonu nolaidīga amata pienākumu pildīšana, gan kā valsts amatpersonu pilnvaru pārsniegšana, gan kā nelietderīga rīcība ar valsts un pašvaldību budžetu līdzekļiem.
310. Valsts kontrole sadarbojas ar Ģenerālprokuratūru un citām tiesībaizsardzības iestādēm un nodrošina nepieciešamo dokumentu un informācijas sniegšanu, kā arī seko revīzijas materiālu izskatīšanas virzībai un izskatīšanas procesā pieņemtajiem lēmumiem.
311. Valsts kontroles veiktajās likumības revīzijās valsts institūcijas konstatētie tiesību normu pārkāpumi:

- 311.1. *Likumības revīzijā Nr.5.I-2-28/2007 „Publisko iepirkumu likuma prasību un valsts līdzekļu efektīvas izmantošanas principa ievērošana autoceļu atjaunošanai un Satiksmes ministrijas darbības nodrošināšanai” konstatēts:*

Satiksmes ministrija 11.12.2006. uzdeva²⁶⁸ Sabiedrībai ar ierobežotu atbildību „Fests.lv” (vien.reģ.nr. 40003654829) (turpmāk tekstā – SIA „Fests.lv”) noorganizētu izbraukuma lekcijas skolās par Eiropas Savienības struktūrfondu nozīmīgumu un pieejamību, veicinot sabiedrības informētību Eiropas Savienības finansējuma apguvē. Līgumā noteikts, ka par pasākumu sagatavošanu un realizāciju Satiksmes ministrija maksā izpildītājam Ls 3870,40. Darbu pieņemšanas-nodošanas aktā norādīts, ka SIA „Fests.lv” nodrošinājusi lekciju par Eiropas Savienības struktūrfondu apguvi nolasīšanu astoņās mācību iestādēs. Visu mācību iestāžu direktori vēstulēs Valsts kontrolei nolieda, ka SIA „Fests.lv” vipu vaditajās mācību iestādēs būtu organizējusi lekcijas skolēniem, kas liecina par krāpšanu valsts budžeta līdzekļu izlietošanā.

No Ministru kabineta piešķirtajiem Ls 200 000 Satiksmes ministrija Ls 149 825 ir izlietojusi tādu pasākumu finansēšanai, kas neatbilst tiesību aktā²⁶⁹ noteiktajam valsts budžeta līdzekļu piešķiruma mērķim.

Izlases veidā, pārbaudot lēmumu par iepirkuma līgumu slēgšanu pieremšanas praksi, konstatēts, ka lēmumus par finansējuma palielināšanu vai iepirkuma procedūras pārtraukšanu pieņem Satiksmes ministrijas amatpersona²⁷⁰, kurai nebija pilnvarojums pieņemt lēmumus par finansējuma palielināšanu konkrētiem būvobjektiem. Minētā amatpersona četros gadījumos pieņēma lēmumu palielināt

²⁶⁸ Satiksmes ministrijas 11.12.2006. Uzpēmuma līguma Nr.SM2006/149 1.punkts.

²⁶⁹ MK 12.02.2007. rīkojums nr.82 „Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta apakšprogrammas „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”.

²⁷⁰ Satiksmes ministrijas Autostatiksmes departamenta 24.04.2007. vēstule Nr.13-07/516 „Par grozījumiem Tiltu periodiski uzturēšanas programmu”. Satiksmes ministrijas Autostatiksmes departamenta 12.06.2007. vēstule Nr.13-07/742 „Par autoceļu horizontālo apzīmējumu uzskāšanas konkursu rezultātiem”. Satiksmes ministrijas Autostatiksmes departamenta 15.06.2007. vēstule Nr.13-07/756 „Par grozījumiem Satiksmes drošības panugstīšanas programmas finansējumā”.

finansējumu konkrētiem projektiem kopā par Ls 2 765 590 un vienā gadījumā uzdeva pārtraukt iepirkumu un rikot atkārtotu iepirkumu.

Par Valsts kontroles konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem darījumā ar SIA „Fests.lv” uzsākts kriminālprocess Nr.16870000708 un Satiksmes ministrijas Darības nodrošināšanas nodajas vadītāji celta apsūdzība par nolaidīgu dienesta pienākumu pildīšanu. Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas spriedumu amatpersona atzīta par vainīgu noziedzīgos nodarījumos saskaņā ar Krimināllikuma 319.panta pirmo daļu un 327.panta pirmo daļu. Amatpersona sodīta ar naudas sodu 9 minimālo algu apmērā (Ls 1620).

Saistībā ar citiem pārkāpumiem Prokuratūras likuma 20.panta kārtībā iesniegti prokurora iesniegumi turpmāku pārkāpumu nepieļaušanai.

- 311.2. *Likumības revīzijā Nr.5.1-2-6/2008 „Labklājības ministrijas padotības iestāžu darbība, nodrošinot valsts budžeta izdevumu atgūšanu par ceļu satiksmes negadījumā cietušās personas sociālo un profesionālo rehabilitāciju, tehnisko palīglīdzekļu izsniegšanu un pensiju un pabalstu izmaksu” konstatēts:*

Lai gan valsts budžetā ir jāatlīdzina valsts budžeta līdzekļi²⁷¹, kas izlietoti ceļu satiksmes negadījumā cietušo personu pensijām un pabalstiem, sociālai vai profesionālai rehabilitācijai un tehnisko palīglīdzekļu iegādei, valstī izveidotā sistēma iepriekš minēto izmaksu atgūšanai no apdrošinātāja vai Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja ir nepilnīga un nenodrošina savlaicīgu valsts budžeta līdzekļu atgūšanu.

Labklājības ministrija kā vadošā valsts pārvaldes iestāde sociālās aizsardzības jomā nav veikusi darbības, lai:

- 311.2.1. izvērtētu izveidotās sistēmas valsts budžeta līdzekļu izdevumu atgūšanai no apdrošinātāja vai Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja darbības efektivitāti;

- 311.2.2. izvērtētu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – VSAA), valsts aģentūras „Tehnisko palīglīdzekļu centrs” (turpmāk – TPC), Sociālās integrācijas valsts aģentūras (turpmāk – SIVA) un Sociālo pakalpojumu pārvaldes (turpmāk – SPP) darbību ārējo normatīvo aktu izpildes nodrošināšanā;

- 311.2.3. izvērtētu un novērstu normatīvo aktu nepilnības;

- 311.2.4. nodrošinātu patiesu un skaidru priekšstatu par atgūstamo valsts budžeta līdzekļu apjomu iestādē, jo nav izstrādājusi vienotu grāmatvedības politiku atgūstamo līdzekļu uzskaitei.

- 311.2.5. Laika posmā no 01.01.2007. līdz 30.04.2008. Labklājības ministrijas padotības iestādes – VSAA, TPC, SIVA un SPP nav veikušas pietiekamas un efektīvas darbības, lai atgūtu no apdrošinātāja vai Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja valsts budžeta līdzekļus Ls 2 661 393 apmērā, kas radušies, nodrošinot ceļu satiksmes negadījumā cietušās personas rehabilitāciju, tehniskos palīglīdzekļus un pensiju un pabalstu izmaksu.

Pārbaudes rezultātā Valsts policijā pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Valsts kontrole vēršas prokuratūrā ar lūgumu veikt atkārtotu pārbaudi saistībā ar minētajiem pārkāpumiem. Finanšu un ekonomisko noziegumu

²⁷¹ Ministru kabineta 31.01.2006. noteikumu Nr.92 „Noteikumi par valsts budžeta un pašvaldību budžetu izdevumu atlīdzināšanas apmēru un kārtību, nodrošinot ārstēšanu, rehabilitāciju, tehniskos palīglīdzekļus un pensiju un pabalstu izmaksas” 5. – 8.punkts.

Izmeklēšanas prokuratūra, izskatot Valsts kontroles revīzijas materiālus nolēma atzinīti spēkā Valsts policijas lēmumu par atteikšanos ierosināt kriminālprocesu un norādīju, ka nav konstatēts pamats personu saukšanai pie administratīvās un disciplinārās atbildības.

311.3. Likumības revīzijā par slēgtas likumības revīzijas Nr.5.1-2-2/2007 „Valsts institūciju darbība nodrošinot preču un citu priekšmetu pārvietošanu Latvijas – Krievijas robežkontroles punktos” ieteikumu ieviešanu konstatēts:

Revīzijas ietvaros, salīdzinot Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas muitas iestāžu iesniegto informāciju par Latvijas – Krievijas robežu šķērsojušajām kravām, kā arī izvērtējot no Autopārvadātāju asociācijas „Latvijas auto” (vien.reģ.nr.40008005491) sagemtās TIR karnešu kopijas, konstatēts, ka dati par 9 TIR karnetēm (0,05 % no 2008.gada maijā noformētajām TIR karnetēm) atšķiras. Krievijas Federācijas muitas iestāde uzrāda, ka šīs kravas ir šķērsojušas Latvijas – Krievijas robežu, bet Latvijas Republikas muitas iestādes rīcībā datu par šīm kravām nav.

Salīdzinot Latvijas Republikas muitas iestādes Muitas transportlīdzekļu un/vai preču atgriešanas žurnālā reģistra ierakstus par atgrieztajām kravām (TIR karnešu numurus) ar muitas informācijas sistēmas datiem par visām 2008.gada maijā Latvijas – Krievijas robežu šķērsojošajām kravām, žurnālā tika konstatēti 30 ieraksti (11% no visiem ierakstiem žurnālā par 2008.gada maiju), par kuriem muitas informācijas sistēmās nav informācijas, ka šādas kravas ar attiecīgajiem pavaddokumentiem, tai skaitā TIR karnetēm, vispār jebkad būtu šķērsojušas robežu. Revīzijā konstatēts, ka, saskaņā ar TIR karnetes numura piešķiršanas IT algoritmu minētie 30 TIR karnetes numuri nav iespējami.

Valsts iepēmumu dienesta Muitas kriminālpārvaldes pārbaudes rezultātā pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Valsts kontrole vērsās prokuratūrā ar lūgumu atcelt lēmumu par atteikumu uzsākt kriminālprocesu. Muitas lietu prokuratūra Valsts kontroles iesniegumu atzinusi par pamatotu un likumīgu, kā rezultātā Valsts iepēmumu dienesta Muitas kriminālpārvaldei uzdots veikt papildu pārbaudi.

312. Valsts kontroles veiktajās likumības revīzijās pašvaldību institūcijās konstatētie tiesību normu pārkāpumi:

312.1. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-36/2007 „Rīgas rajona Baložu pilsētas pašvaldības zemes īpašumu ieguldīšanas komercsabiedrībās atbilstība normatīvo aktu prasībām” konstatēts:

Baložu pilsētas pašvaldības rīcība, lemjot par 26 pašvaldības nekustamo īpašumu (zemes) 106,3 ha platībā ieguldīšanu 11 privāto kapitālsabiedrību pamatkapitālā (līdz 30.06.2007. kapitālsabiedrību pamatkapitālos ieguldīti 24 zemes īpašumi 101,1 ha platībā ar kopējo vērtību Ls 839 390), neatbilst normatīvajā aktā²⁷² noteiktajam, ka pašvaldības īpašums izmantojams attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju vajadzību apmierināšanai.

Baložu pilsētas pašvaldība, pieņemot lēmumus par 26 nekustamo īpašumu ieguldīšanu komercsabiedrību pamatkapitālā, nav ievērojusi normatīvo aktu²⁷³ prasības, ka pirms pārvaldes lēmumu pieņemšanas jāveic to tiesiskuma un lietderības pārbaude, pieņemot lēmumus par divu nekustamo īpašumu

²⁷² Likuma „Par pašvaldībām” 77.panta otrā daļa.

²⁷³ Likums „Par pašvaldībām” 21.panta otrā daļa, Valsts pārvaldes iekārtas likuma VIII nodaļa (izņemot 20.11.2002.lēmums Nr.23).

ieguldīšanu komercsabiedrību pamatkapitālā nav ievērojusi normatīvo aktu²⁷⁴ prasības par to, ka ieguldījums jānovērtē tā parastajā vērtībā un ka pašvaldības manta jāatsavina par iespējami augstāku cenu.

Baložu pilsētas pašvaldības priekšsēdētājs, apsaimniekojot nekustamo īpašumu ieguldīšanas rezultātā iegūtās kapitāla dajas:

312.1.1. nav ievērojis normatīvā akta²⁷⁵ prasības par to, ka lēmumu par kapitāla daļu pārdošanu pieņem pašvaldības dome un ka pirms kapitāla daļu pārdošanas likumā noteiktajā kārtībā jāveic to novērtēšana;

312.1.2. nav ievērojis normatīvā aktu²⁷⁶, ka lēmumu par nekustamā īpašuma pirmpirkuma tiesību izmantošanu var pieņemt tikai pašvaldības dome.

Valsts kontroles revīzijas materiāli saistībā ar konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem pievienoti kriminālprocesam.

312.2. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-8/2007 „Rīgas pilsētas attīstības fonda darbības atbilstība normatīvo aktu prasībām” konstatēts:

Rīgas dome, nosakot Rīgas pilsētas attīstības fondu (turpmāk tekstā - Fonds) kā speciālā budžeta līdzekļus, nav ievērojusi likumā²⁷⁷ noteikto, ka speciālais budžets ir budžeta daļa, kuru veido ar likumu īpašiem mērķiem ieziņmēti ieņēmumu avoti. Fondu veidojošie ieņēmumu avoti 2006.gadā nav noteikti likumā paredzētajā kārtībā un Fondā ieskaitītajiem līdzekļiem – vienreizējai maksai pilsētas infrastruktūras attīstībai un nomas maksai - nav likumīga pamata.

Rīgas dome nav ievērojusi likumu²⁷⁸, kas nosaka, ka, ja pašvaldības domes pieņemtajos saistošajos noteikumos ir iekļautas normas, kas paredz obligātus maksājumus, kuri atbilst terminam „pašvaldības nodeva”, bet kuri nav paredzēti likumā „Par nodokļiem un nodevām”, šādu normu piemērošana nav pieļaujama tikmēr, kamēr nav stājušies spēkā atbilstoši grozījumi šajā likumā. Tādā veidā Rīgas dome 2006.gadā nelikumīgi ir iekasējusi vienreizējo maksu Ls 1 009 758,22 apmērā.

Prokurors apstiprināja Valsts kontroles konstatētos faktus un norādīja, ka Rīgas domes attiecīgie tiesību akti ir nelikumīgi un apturami saskaņā ar likumu „Par pašvaldībām”. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai nosūtīts prokurora iesniegums un uzdots veikt normatīvajos aktos paredzētās darbības, lai izņemtu jautājumu par Rīgas domes izdoto tiesību aktu darbības apturēšanu. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija 17.08.2008. apturēja minēto tiesību aktu darbību.

312.3. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-64/2007 „Limbažu pilsētas pašvaldības rīcības, iznomājot pašvaldības nekustamos īpašumus, likumība un lietderība” konstatēts:

Pašvaldība, pieņemot lēmumus par atsevišķu zemesgabalu un par gruntsgabala nodošanu nomā ar apbūves tiesībām un lēmumus par to pašu zemesgabalu nodošanu privatizācijai, kuri ir pretrunā normatīvajā akta²⁷⁹ noteiktajiem ierobežojumiem, ir veikusi prettiesisku pašvaldības īpašuma nodošanu īpašumā privātpersonām par

²⁷⁴ Komerclikuma 154.panta otrā daļa, likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izskēršanas novēršanu” 3.pants.

²⁷⁵ Likuma „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām” 118.panta otrā daļa , 120.pants.

²⁷⁶ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 18.punkts.

²⁷⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 8.panta pirmā daļa.

²⁷⁸ Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 2.panta ceturtā daļa.

²⁷⁹ Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likuma 22.panta otrā daļa.

pazīmīnātu cenu, kā arī nav ievērojusi normatīvajā aktā²⁸⁰ noteikto, ka pašvaldība nevar nodot privatizācijai zemes gabalu, par kuru nav privatizācijas ierosinājums.

Pašvaldības prettiesisku lēmumu rezultātā privatizēti astoņi neapbūvēti zemesgabali ar kopējo platību 50784 m² par cenu, kas ir vismaz par Ls 37 622, jeb par 35 % mazāka nekā iespējamā minimālā cena, privatizējot tos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Savukārt, zemesgabals Jūras ielā 71 21184 m² platībā prettiesisku lēmumu rezultātā privatizēts par cenu Ls 2167 (0,10 Ls/m²), kas ir 17 līdz 100 reizes mazāka par salīdzināmu zemesgabalu pārdošanas cenu.

Limbažu pilsētas pašvaldība nav ievērojusi normatīvajā aktā²⁸¹ noteikto, ka tikai dome, ja nav aizliegts vai noteikts ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem, var noteikt maksu par pašvaldības nedzīvojamā fonda īri (nomu).

Limbažu pilsētas pašvaldība, pildot ar nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanu saistītās funkcijas, pārbaudāmajā laika posmā nav nodrošinājusi normatīvajā aktā noteikto²⁸², nav nosūtījusi maksāšanas pazīpojumu par nekustamā īpašuma nodokļu apmēru kārtējam taksācijas gadam par iznomāto zemi sakņu dārziem un zem garžām.

Par Valsts kontroles konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem uzsākts kriminālprocess un noteikta prokurora pārbaude, kuras rezultātā Limbažu pilsētas domei iesniegti prokurora iesniegumi par pārkāpumu novēršanu.

312.4. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-4/2008 „Zilupes novada pašvaldības rīcības ar nekustamajiem īpašumiem atbilstība normatīvo aktu prasībām” konstatēts:

pretēji normatīvajā aktā²⁸³ noteiktajiem mērķiem, kādiem pašvaldībai piešķir zemi pastāvīgā lietošanā, pieņemot lēmumu²⁸⁴ par brīvo, valstij piekrītošo zemes gabalu, 156,33 ha platībā, piešķiršanu pašvaldībai ar mērķi tos realizēt novada iedzīvotājiem, pašvaldība ir ierobežojusi personu, kurais saņemus atteikumu par zemes piešķiršanu pastāvīgā lietošanā, likumā²⁸⁵ noteiktās tiesības saņemt zemi pastāvīgā lietošanā.

Pašvaldība nav nodrošinājusi normatīvajā aktā²⁸⁶ noteiktās personu tiesības saņemt īpašumā līdzvērtīgu zemi, ja mantojamu zemi vai tās daju dabā nevar atdot, nepiedāvajot līdzvērtīgu lauku apvidus zemes gabalu, gadījumā, kad zemes mantinieks to ir pieprasījis.

Zilupes novada pašvaldība pretēji likumā²⁸⁷ noteiktajam, ka pašvaldībām aizliegts valsts vai pašvaldību mantu nodot citām personām bezatlīdzības lietošanā, ir nodevusi vairākus zemes gabalus, ar kopējo platību 8,2859 ha, bezatlīdzības lietošanā.

Pašvaldība nav izpildījusi likumā²⁸⁸ noteikto pienākumu - iekasēt nodokļus un nodevas, revidējamā laika periodā nepieņemot lēmumus par noteiktajā laikā

²⁸⁰ Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likuma 6.panta devītā daļa.

²⁸¹ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmā daļas 14.punkts.b.apakšpunkts.

²⁸² Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 6.panta pirmā daļa.

²⁸³ Likuma “Par zemes lietošanu un zemes ierīcību” 18.panta otrā daļa, 10.panta 1.-9.punkti (redakcija līdz 01.01.2007.).

²⁸⁴ Zilupes novada domes 25.02.2004. lēmums “Par valsts brīvo zemuļu Zilupes novadā pārvešanu uz pašvaldības zemi pašvaldībai realizācijai” (Sēdes protokols Nr.2, 3§).

²⁸⁵ Likuma „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību” 17.panta pirmā daļa (redakcija līdz 01.01.2007.).

²⁸⁶ Likuma „Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 6.panta astotā daļa.

²⁸⁷ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 5.panta pirmā daļa.

²⁸⁸ Likuma „Par pašvaldībām” 14.panta otrs daļas 4.punkts.

nenomaksātā nekustamā īpašuma nodokļa un nokavējuma naudas piedziņu bezstrīda kārtībā Ls 5178 apmērā, atbilstoši likumam „Par nodokļiem un nodevām”.

Zilupes novada pašvaldības priekšsēdētājs līgumā²⁸⁹, nosakot nomas maksu par iznomājamo pašvaldības zemes gabalu (kadastra Nr.68170020201), bez attiecīga domes lēmuma, kurā būtu noteikta minētā zemes gabala nomas maksa, ir pārkāpis savas pilnvaras, jo saskaņā ar normatīvo aktu²⁹⁰ tikai dome var noteikt, ja tas nav aizliegts vai noteikts ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem, maksu par pašvaldības zemes iznomāšanu.

Par Valsts kontroles konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem uzsākts kriminālprocess.

312.5. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-2/2008 „Rīcības ar pašvaldības nekustamajiem īpašumiem atbilstība normatīvo aktu prasībām Jūrmalas pilsētas pašvaldībā” konstatēts:

pretēji likumā²⁹¹ noteiktajam 2004. un 2005.gadā Jūrmalas pilsētas domes priekšsēdētājs noslēdza tris nomas līgumus par zemesgabaliem Slokas iela 115; 19.liņja (1650m²); 19.liņja (248m²), nosakot nomas maksu neatbilstoši domes lēmumos noteiktajai, kā rezultātā katru gadu šo līgumu darbības laikā pašvaldības neiegūtie ieņēmumi ir Ls 6730,44.

Pretēji normatīvajā aktā²⁹² noteiktajam, ka pašvaldības manta nododama lietošanā citai personai par iespējamī augstāku cenu, Jūrmalas pilsētas dome bez ekonomiska pamatojuma nolēma²⁹³ pārskaitī noslēgto apbūvētu zemesgabalu nomas līgumu nomas maksu, nosakot to 1,5% apmērā no Valsts zemes dienesta noteiktās zemesgabala vērtības privatizācijas vajadzībām, tādējādi izlases veidā pārbauditos astoņos nomas līgumos iespējamā nomas maksa gadā samazināta par 89%.

Nepemot vērā normatīvajā aktā²⁹⁴ noteikto, ka pašvaldības manta atsavināma un nododama īpašumā vai lietošanā citai personai par iespējamī augstāko cenu, Jūrmalas pilsētas pašvaldība vairākos gadījumos nav izmantojusi zemesgabalu nomas līgumos pielīgtās iznomātās tiesības koriģēt nomas maksu, ja gada inflācijas likme pārsniedz 10% vai mainās zemesgabalu kadastrālā vērtība:

312.5.1. 2008.gadā spēkā esošo iznomāto zemesgabalu nomas maksa nav palielināta, lai gan Centrālās statistikas pārvaldes aprēķinātā 2007.gada inflācijas koeficients likme bija 14%;

312.5.2. 2008.gadā atbilstoši Valsts zemes dienesta noteiktajai kadastrālajai vērtībai²⁹⁵ nav koriģēta nomas maksa divdesmit septiņiem neapbūvētiem zemesgabaliem, kā rezultātā nomas maksas ieņēmumi gadā būs par Ls 186 400 mazāki.

Jūrmalas pilsētas pašvaldības rīcība, organizējot pašvaldības zemesgabalu iznomāšanu, nenodrošina korupcijas risku novēršanu:

²⁸⁹ 03.01.2005. Zemes nomas līgums starp Zilupes novada domi un A/S „Preses apvienība” (vienotais reģistrācijas numurs 40003010617).

²⁹⁰ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 14.punkta, a.apakšpunkts.

²⁹¹ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 14.panta a) apakšpunkts.

²⁹² Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 3.panta 1.punkts.

²⁹³ Jūrmalas pilsētas domes 24.04.2008. lēmuma Nr.343 „Par pašvaldībai piederošo vai piekrītošo apbūvēto zemesgabalu nomas maksas noteikšanu”.

²⁹⁴ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 3.panta 1.punkts.

²⁹⁵ Valsts zemes dienesta 21.08.2008. vēstule Nr.2-05/2118 „Par Jūrmalas pilsētas pašvaldības zemes vienību vēsturiskajām kadastrālajām vērtībām” Valsts kontrolei.

- 312.5.3. pretēji normatīvajā aktā²⁹⁶ noteiktajam netiek sagatavota informācija par pašvaldības iznomājamiem neapbūvētiem zemesgabaliem, kas izliekama redzamā vietā pašvaldības domes ēkā;
- 312.5.4. iznomājamo zemesgabalu nomas maksas apmēra noteikšana nav caurskatāma, jo netiek reglamentēta un dokumentēta procentu likmes no Valsts zemes dienesta noteiktās zemesgabala vērtības privatizācijas vajadzībām vai zemes kadastrālās vērtības, kuru izmanto nomas maksas apmēra aprēķinā, noteikšana;
- 312.5.5. pretēji normatīvajā aktā²⁹⁷ noteiktajam labas pārvaldības principam, kas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, nav noteikta nomas ligumos pielīgto tiesību koriģēt nomas maksu izmantošanas kārtība.

Jūrmalas pilsētas pašvaldībā pretēji normatīvā aktā²⁹⁸ prasībām netiek nodrošināta iekšējā kontrole par nomas maksas administrēšanu, kā rezultātā:

- 312.5.6. 2008.gadā, koriģējot līgumā²⁹⁹ noteikto zemes nomas maksu diviem zemesgabaliem (Asaru prospekts 21; Asaru prospekts 23/25), nav piemērota citos gadījumos pielietotā nomas maksas aprēķināšanas metode - līguma slēgšanas brīdi piemēroto procentuālo attiecību pret zemes kadastrālo vērtību attiecinot pret jauno zemes kadastrālo vērtību;
- 312.5.7. divos gadījumos vairāk kā 9 mēnešus pēc zemesgabala nomas līguma noslēgšanas nebija nosūtīti rēķini un netika iekāseta nomas maksi;
- 312.5.8. divdesmit divos gadījumos nomniekiem, kas 2008.gadā divus ceturkšpus savlaicīgi nemaksā nomas maksu, netiek nosūtīti brīdinājumi par nomas līgumu darbības pārtraukšanu.

Par Valsts kontroles konstatētājiem tiesību normu pārkāpumiem Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs veic pārbaudi.

- 312.6. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-61-3/2007 „Dabas resursu nodokļa administrēšanas atbilstība normatīvo aktu prasībām Garkalnes novada pašvaldībā” konstatēts:

Pašvaldība, veicot no dabas resursu nodokļa iepēmumiem dabas resursu nodokļa maksājumus, SIA „Garkalnes Komunālserviss” (vien.reģ.Nr.40003708356) rēķinos iekļautās prezentācijas, katlu māju remonta un inventāra iegādes, Pašvaldības iestādes Dienas centrs uzturēšanas izmaksas, kā arī sniegto pakalpojuma rēķiniem pievienojot PVN maksājumu dubultā apmērā par Ls 2972,03, nav ievērojusi normatīvajā aktā³⁰⁰ noteikto, ka šie līdzekļi izlietojami ar vides aizsardzību saistītu mērķu finansēšanai.

Pašvaldības izdevumus attaisnojošie dokumenti par Garkalnes novada teritorijas labiekārtošanu un uzturēšanu Ls 92 908,78 apmērā, kuri apmaksāti no dabas resursu nodokļa iepēmumiem 2007.gadā, nesniedz skaidru un patiesu priekšstātu par realizēto mērķi, līdz ar to revidenti nevar izteikt viedokli par to, vai visi šie līdzekļi ir izlietoti ar vides aizsardzību saistītu pasākumu ištenošanai.

Pašvaldība izdarot ierakstus grāmatvedības reģistros par summu Ls 92 908,78, pamatojoties uz dokumentiem, kuros nav norādīts precīzs saimnieciskā darījuma

²⁹⁶ Ministru kabineta 30.10.2007. noteikumu Nr.735 „Noteikumi par valsts vai pašvaldības zemes nomu” 15.punkts (spēkā no 09.11.2007.).

²⁹⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piektā daļa.

²⁹⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 17.panta otrās daļas 6.punkts.

²⁹⁹ 25.02.2005. Zemes nomas līgums Nr.1.1-16.3/196 starp Jūrmalas pilsētas domi un SIA „LODESZARS” (vien.reģ.nr.40003679998).

³⁰⁰ Dabas resursu nodokļa likuma 29.panta pirmā daļa.

apraksts, pamatojums, mēritāji, vieta, nav ievērojusi normatīvā akta³⁰¹ prasības, kas nosaka, ka grāmatvedības reģistros nedrīkst izdarīt ierakstus, kuri nav pamatoti ar attaisnojuma dokumentu.

Valsts policijas pārbaudes rezultātā pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Valsts kontrole ar iesniegumu vērsās Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūrā. Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūra, izskatot Valsts kontroles revīzijas materiālus, nolēma atstāt spēkā Valsts policijas lēmumu par atteikšanos ierosināt kriminālprocesu.

313. Valsts kontroles veiktajās likumības revīzijās valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībās konstatētie tiesību normu pārkāpumi:

313.1. likumības revīzijā Nr.5.1-2-20/2007 „Tiesu vienotās informatīvās sistēmas izveidošana, darbība un uzturēšana” konstatēts:

Aģentūra nenodrošina, ka Tiesiskās informācijas datu bāzes lietošanā tiek ievērotas normatīvā akta³⁰², kas nosaka, ka ierobežotas pieejamības informāciju pieprasī rakstveidā, un to pieprasot persona pamato savu pieprasījumu un norāda mērķi, kādam tā tiks izmantota, nosacījumu izpilde.

Publiskojot personu datus pilnā apjomā tiesu nolēmumos Aģentūras un Lursoft IT kopīgi izveidotajā datu bāzē, nav ievērotas normatīvā akta prasības³⁰³, kas nosaka, ka personas datus, kuri attiecas uz noziedzīgiem nodarījumiem, sodāmību krimināllietās un administratīvo pārkāpumu lietās, kā arī uz tiesas nolēmumiem vai tiesas lietas materiāliem, drīkst apstrādāt tikai likumā noteiktās personas un likumā noteiktajos gadījumos, jo ne Aģentūra un ne Lursoft IT nav likumā noteiktās personas, kuras varētu apstrādāt personas datus.

Korupcijas novēšanas un apkarošanas birojs, veicot pārbaudi par Valsts kontroles konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem, nekonstatēja, ka Tieslietu ministrijas amatpersonas būtu pārkāpušas normatīvo aktu prasības Tiesu vienotās informatīvās sistēmas izveidošanā, darbībā un uzturēšanā, kuru rezultātā būtu radīti zaudējumi valsts budžetam.

- 313.2. Likumības revīzijā Nr.5.1-2-18-1/2007 „Pašvaldības sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca” pastāvošās atalgojuma sistēmas atbilstību normatīvo aktu prasībām” konstatēts:

Pašvaldības sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca” vadītāja, pamatojoties uz pašas izdotiem rīkojumiem 2006.gadā saņēmusi naudas balvu Ls 160 apmērā, neievērojot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 11.panta pirmās daļas prasības, kas nosaka, ka valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt ligumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radinieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti.

Korupcijas novēšanas un apkarošanas biroja pārbaudes rezultātā Valsts kontroles konstatētie tiesību normu pārkāpumi Pašvaldības sabiedrībā ar ierobežotu atbildību „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca” ir apstiprināti, taču slimnīcas vadītāju never saukt pie atbildības, jo ir iestājies Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktais noilgums. Pārbaudes rezultātā konstatēts slimnīcas vadītājas interešu konflikts saistībā ar naudas balvas piešķiršanu laulātajam. Par minēto interešu konfliktu

³⁰¹ Likuma "Par grāmatvedību" 7.pants.

³⁰² Informācijas atklātības likuma 11.panta ceturtā daļa.

³⁰³ Fizisko personu datu aizsardzības likuma 12.pants.

slimnīcas vadītāja ir saukta pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.²⁹ un 166.³⁰ panta un sodoša ar naudas sodu.

314. Atbilstoši normatīvajam aktam³⁰⁴, ja amatpersona, pildot amata pienākumus, ar nodomu vai aiz rupjas neuzmanības ir radījusi mantiskus zaudējumus publiskai personai, tā prasa, lai amatpersona atlīdzina zaudējumus normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.
315. Saskaņā ar normatīvo aktu³⁰⁵ budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par šajā likumā noteiktās kārtības un prasību ievērošanu, izpildi un kontroli, kā arī par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.
316. Normatīvajā aktā³⁰⁶ noteikts, ka pašvaldībām, valsts un pašvaldību iestādēm, valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrībām, kā arī kapitālsabiedrībām, kurās valsts vai pašvaldības daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopsummā pārsniedz 50 procentus, jārīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, tas ir: 1) rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu, 2) manta atsavināma un nododama īpašumā vai lietošanā citai personai par iespējami augstāku cenu, 3) manta iegūstama īpašumā vai lietošanā par iespējami zemāku cenu.
317. Atbilstoši normatīvajam aktam³⁰⁷ personas, kuras pārkāpušas šā likuma 2.—12.panta noteikumus, saucamas pie likumā noteiktās atbildības. Ja minētos noteikumus pārkāpusi koleģiāla institūcija, saucot pie atbildības šīs institūcijas locekļus, nem vērā attiecīgā likuma noteikumus par koleģiālas institūcijas locekļu atbildību.

Secinājums

318. Normatīvajā akta³⁰⁸ vispārīgi noteikts iestādes vadītāja pienākums rīkoties ar budžeta līdzekļiem ekonomiski un efektīvi atbilstoši paredzētajam mērķim un nav noteiktas sankcijas par rīcību, kas neatbilst minētajam prasībām. Savukārt normatīvajā akta³⁰⁹ ir noteikts, kā jārīkojas ar finanšu līdzekļiem un mantu, lai rīcība būtu lietderīga.
319. Normatīvajos aktos³¹⁰ nav noteikti kritēriji, kāda rīcība ir atzīstama par neekonomisku, neefektīvu un nelietderīgu.
320. Līdz ar to Valsts kontroles konstatējumi par nelietderīgu, neefektīvu un neekonomisku rīcību ar budžeta līdzekļiem un mantu netiek pietiekami izvērtēti, kā arī netiek novērsta nelietderīgas un neefektīvas rīcības atkātošanās un atbildīgās amatpersonas netiek sauktas pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.

Piemēram, pārbaudot likumības revīziju³¹¹ konstatēto, prokurors norādīja, ka ministrija, organizējot konferenču pasākumus nelietderīgi izlietoja budžeta līdzekļus, jo slēdzot pakalpojumu līgumus, nesamērīgi daudz finanšu līdzekļu izlietots viesu izvietošanas, ēdināšanas, autotransporta, telpu noformēšanas un ziedu pakalpojumiem, proti, uz telpu noformēšanu un ziedu kompozīcijām iztērēts Ls 9273,71, par pildspalvu, mapju, programmu un suvenīru iegādi nomaksāti Ls 9065,56. Prokurors norāda, ka, neskatoties uz, ka tika iztērēti nesamērīgi daudz naudas līdzekļu konferenču rīkošanai, Satiksmes ministrija naudas līdzekļus iztērēja saskaņā ar pievienotājām tāmēm un līgumos

³⁰⁴ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 90.pants.

³⁰⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

³⁰⁶ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdešanas novēršanu” 3.pants.

³⁰⁷ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdešanas novēršanu” 15.pants.

³⁰⁸ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

³⁰⁹ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdešanas novēršanu” 3.pants.

³¹⁰ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa un Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdešanas novēršanu” 3.pants.

³¹¹ Valsts kontroles likumības revīzija Nr.5.1-2-28/2007 „Publisko iepirkumu likuma prasību un valsts līdzekļu efektīvas izmantošanas principa ievērošana autoceļu atjaunošanai un Satiksmes ministrijas darbības nodrošināšanai”.

paredzētajiem mērķiem. Prokurora pārbaudē secināts, ka nav pamata Satiksmes ministrijas amatpersonu saukšanai pie administratīvās vai civiltiesiskās atbildības.

Ieteikums

321. Lai nodrošinātu lietderīgu, ekonomisku un efektīvu rīcību ar valsts un pašvaldību budžetu līdzekļiem un mantu, Finanšu ministrijai izvērtēt iespēju sagatavot normatīvā akta projektu, kurā būtu noteikti kritēriji, kad rīcība ar valsts un pašvaldību budžeta līdzekļiem un mantu ir attīstama par nelietderīgu, neefektīvu un neekonomisku, kā arī izvērtēt nepieciešamību normatīvajā akta³¹² noteikt sankcijas par neefektīvu un neekonomisku rīcību ar budžeta līdzekļiem.

Izdevumi atalgojumiem

Gada nogalē noteikto ierobežojumu neievērošana

Konstatējumi

322. Saskaņā ar normatīvo aktu³¹³ valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros.
323. Normatīvais akts³¹⁴ nosaka, ka budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlētošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.
324. Saskaņā ar normatīvo aktu³¹⁵ prēmijas, tai skaitā naudas balvas, uzskaita kodā 1140 „Piemaksas un prēmijas”, atsevišķi kodā 1148 izdalot prēmijas un naudas balvas.
325. Nemot vērā ekonomisko situāciju valstī, lai sasniegū maksimālu budžeta līdzekļu ekonomiju, 2008.gada novembrī un decembrī valsts iestādēm tika noteikti ierobežojumi darbinieku prēmēšanai un materiālai stimulēšanai:
- 325.1. saskaņā ar Ministru prezidenta 31.10.2008. rezolūciju³¹⁶, kas adresēta visiem ministriem un valsts sekretāriem, bija noteikts ar 01.11.2008. pārtraukt prēmiju izmaksu ministriju ierēdjiem, darbiniekiem un amatpersonām, kā arī dot rīkojumu padotības iestāžu vadītājiem pārtraukt prēmiju izmaksu ierēdjiem, darbiniekiem un amatpersonām līdz īpašam Ministru kabineta lēmumam par prēmiju izmaksu ministrijās un padotības iestādēs. Ministru prezidenta rezolūcijā noteiktais aizliegums attiecas gan uz normatīvajā akta³¹⁷ paredzēto materiālo stimulēšanu, gan uz prēmēšanu³¹⁸;
- 325.2. saskaņā ar Ministru kabineta 08.11.2008. protokollēmumu³¹⁹ Ministru kabineta locekļiem bija atlauts lemt par prēmiju izmaksu ministrijās un citās viņu padotībā esošajās valsts pārvaldes iestādēs, pamatojoties uz ierēdņa, darbinieka un amatpersonas sasniegtajiem darba rezultātiem un uzdevumu kvalitatīvu izpildi iestādes mērķu sasniegšanā;

³¹² Likums par budžetu un finanšu vadību

³¹³ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa.

³¹⁴ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

³¹⁵ MK 27.12.2005. noteikumu Nr.1031 „Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām” pielikums „Budžetu izdevumu klasifikācija atbilstoši ekonomiskajām kategorijām” (redakcijā līdz 31.12.2008.).

³¹⁶ Ministru prezidenta I.Godmaņa 31.10.2008. rezolūcija Nr.111-1/334.

³¹⁷ MK 20.12.2005. noteikumu Nr.995 "Noteikumi par tiesības pārvaldes iestāžu ierēdņu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdžu pabalstiem un kompensāciju" 25. un 26.punkts.

³¹⁸ Ministru prezidenta 26.03.2009. vēstule Nr.45/SAN-788 „Par skaidrojumu sniegšanu”.

³¹⁹ MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums „Par Valsts robežsardzes vēstuli” SAN-3815-IP (protokols Nr.79, 3.č.).

- 325.3. Ministru kabineta 25.11.2008. sēdes protokollēmumā³²⁰ bija noteikts ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm un to padotības iestādēm neveikt un Valsts kasei nepieņemt izpildei maksājumus izdevumu kodā 1148 „Prēmijas un naudas balvas”, ja Ministru kabinets nav lēmis savādāk.
326. Valsts kontroles ieskatā dāvanu karte ir labums naudas izteiksmē, jo tās vērtība ir nauda. Sapermot dāvanu karti, būtībā tiek saņemta nauda apmaiņai pret precēm un pakalpojumiem.
327. Veicot revīzijas par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada finanšu pārskatu sagatavošanas pareizību, Valsts kontrole konstatējusi, ka astoņas ministrijas un/vai to padotībā esošās iestādes un divas centrālās valsts iestādes nav ievērojušas ar tiesību aktiem³²¹ 2008.gada novembrī un decembrijā noteiktos ierobežojumus prēmiju un materiālās stimulēšanas izmaksai un darbiniekiem izmaksātas prēmijas un materiālā stimulēšana kopsummā par Ls 1 051 133:
- 327.1. Aizsardzības ministrijas padotībā esošajā Aizsardzības īpašumu valsts aģentūrā:
- 327.1.1. nodarbinātajiem ierēdņiem un darbiniekiem materiālās stimulēšanas veidā atbilstoši viņu kārtējam darbības un tās rezultātu novērtējumam tika izmaksāti Ls 106 783;
- 327.1.2. visiem nodarbinātajiem ierēdņiem un darbiniekiem tika izmaksātas naudas balvas 100% apmērā no tiem noteiktās mēnešalgas par kopējo summu Ls 237 865;
- 327.1.3. pēc 27.11.2008., izmaksājot materiālo stimulēšanu par kopējo summu Ls 14 138 un naudas balvas par kopējo summu Ls 237 865, izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1149 „Piemaksas par vadības ligumiem un pārējās piemaksas”;
- 327.2. Finanšu ministrijas padotībā esošajā Valsts ienēmuma dienesta Latgales reģionālajā iestādē tika noteikts piešķirt prēmijas par kopējo summu Ls 1 063.
- 327.3. Iekšlietu ministrijas padotībā esošajās iestādēs:
- 327.3.1. Valsta robežsardzē tika izmaksātas prēmijas par kopējo summu Ls 100 258;
- 327.3.2. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieks izdevis rīkojumus par prēmiju piešķiršanu trīs darbiniekiem par papildu veiktajiem pienākumiem un īpašu ieguldījumu nozīmīgu pasākumu īstenošanā par kopējo summu Ls 1 074;
- 327.4. Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātā³²² un tā padotībā esošajā iestādē:
- 327.4.1. Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātā tika izmaksātas prēmijas ierēdņiem un darbiniekiem par darbinieku darbības un tās rezultātu novērtējumu par kopējo summu Ls 49 893;
- 327.4.2. Elektronisko iepirkumu valsts aģentūrā³²³ tika izmaksātas prēmijas darbinieku materiālai stimulēšanai par kopēju summu Ls 7 015;

³²⁰ MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembrā un decembra mēnešiem” TA – 3620 (protokols Nr.83, 62. §) 1.9.apakšpunkt.

³²¹ Ministru prezidenta I.Godmapa 31.10.2008. rezolūcija Nr.111-1/334; MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums „Par Valsts robežsardzes vēstuli” SAN-3815-IP (protokols Nr.79, 3. §); MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembrā un decembra mēnešiem” TA – 3620 (protokols Nr.83, 62. §) 1.9.apakšpunkt.

³²² Reorganizēta saskaņā ar MK 01.04.2009. rīkojumu Nr.220 „Par Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta reorganizāciju”, pievienojot to Reģionālās atlīstības un pašvaldību lietu ministrijai.

- 327.5. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā amatpersonas un darbinieki tika apbalvoti ar dāvanu kartēm par kopējo summu Ls 20 560;
- 327.6. Kultūras ministrijā un tās padotībā esošajā iestādē:
- 327.6.1. Kultūras ministrijas centrālais aparāts veicis maksājumus juriskai personai par dāvanu karšu iegādi par kopējo summu Ls 19 200. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 2390 „Pārējās preces”;
- 327.6.2. valsts aģentūrā „Kultūras informācijas sistēmas” darbiniekiem tika piešķirts dāvanu kartes par kopējo summu Ls 3 360. Izdevumi par dāvanu karšu iegādi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 2239 „Pārējie iestādes administratīvie izdevumi un ar iestādes darbības nodrošināšanu saistītie pakalpojumi”;
- 327.7. Labklājības ministrijas padotībā esošajā iestādēs:
- 327.7.1. Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā darbiniekiem un ierēdjiem tika izmaksātas prēmijas kopsummā par Ls 7 460 un vienai darbiniecei - naudas balvu Ls 200 apmērā;
- 327.7.2. Bērnu sociālās aprūpes centrā „Teika” darbinieci tika izmaksāta naudas balvu Ls 60 apmērā. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1228 „Darba devēja sociāla rakstura pabalsti un kompensācijas, no kā neaprēķina ienākuma nodokli, un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas”;
- 327.8. Veselības ministrijas padotībā esošajās iestādēs:
- 327.8.1. Valsts asinsdonoru centrā tika izmaksāta materiālā stimulēšana par kopējo summu Ls 209 124. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1149 „Piemaksas par vadības līgumiem un pārējās piemaksas”;
- 327.8.2. valsts aģentūrā „Latvijas Infektoloģijas centrs” tika izmaksāta materiālā stimulēšana par kopējo summu Ls 153 515. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1119 „Pārējo darbinieku mēneša amatalga”;
- 327.8.3. Zāļu valsts aģentūrā 2008.gada decembrī tika izmaksāta materiālā stimulēšana par kopējo summu Ls 5 495;
- 327.9. Valsts kancelejā un tās padotībā esošajā iestādē:
- 327.9.1. Valsts kancelejā atbilstoši kārtējam darbības un tās rezultātu novērtējumam divi darbinieki tika materiāli stimulēti kopsummā par Ls 1 020;
- 327.9.2. Valsts administrācijas skolā atbilstoši kārtējam darbības un tās rezultātu novērtējumam iestādēs vadītājs tika materiāli stimulēts par Ls 1 770 un 12 darbinieki tika materiāli stimulēti par kopējo summu Ls 9 720;
- 327.9.3. valsts aģentūrā „Eiropas Savienības informācijas aģentūra”³²³ tika izmaksāta materiālā stimulēšana par kopējo summu Ls 1 475. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodos 1114 „Civildienesta ierēdu mēneša amatalga” un 1119 „Pārējo darbinieku mēneša amatalga”;
- 327.10. Zemkopības ministrijas padotībā esošajās iestādēs:

³²³ Reorganizēta saskaņā ar MK 10.11.2008. rīkojumu Nr.689 „Par Elektronisko iepirkumu valsts aģentūras reorganizāciju”, pievienojot JU MEPLS.

³²⁴ Reorganizēta saskaņā ar MK 13.11.2008. rīkojumu Nr.698 „Par valsts aģentūras "Eiropas Savienības informācijas aģentūra" reorganizāciju”, pievienojot to Valsts kancelejai.

- 327.10.1. Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centrā tika izmaksātas prēmijas un naudas balvas par kopējo summu Ls 15 008. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1114 „Civildienesta ierēdņu mēneša amatalga” un 1119 „Pārējo darbinieku mēneša amatalga”;
- 327.10.2. Valsts meža dienesta Sēlijas vīrsmežniecībā tika izmaksāta prēmija Ls 1 200. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1114 „Civildienesta ierēdņu mēneša amatalga”;
- 327.10.3. Valsts augu aizsardzības dienestā tika izmaksātas prēmijas par kopējo summu Ls 89 095. Izdevumi tika uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1114 „Civildienesta ierēdņu mēneša amatalga” un 1119 „Pārējo darbinieku mēneša amatalga”;
- 327.10.4. K.Ulmāja piemījas muzejā „Pikšas” tika izmaksātas prēmijas par kopējo summu Ls 715;
- 327.11. Satiksmes ministrijas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Civilās aviācijas aģentūra” darbiniekiem tika piešķirtas dāvanu kartes par kopējo summu Ls 8 205.

Secinājumi

328. Tā kā 2008.gada novembrī un decembrī astopas ministrijas un/vai to padotībā esošās iestādes un divas centrālās valsts iestādes, neievērojot tiesību aktu³²⁵ noteikumus, darbiniekiem izmaksājušas prēmijas, materiālo stimulēšanu un piešķirušas dāvanu kartes kopsummā par Ls 1 051 133:
- 328.1. valsts pārvalde nav darbojusies atbilstoši likumam un tiesībām, pretēji normatīvajam aktam³²⁶;
- 328.2. budžeta līdzekļi nav izlietoti efektīvi un ekonomiski atbilstoši paredzētajiem mērķiem, pretēji normatīvajam aktam³²⁷;
- 328.3. nav pilnībā sasniegti tiesību aktu izdošanas mērķi³²⁸ un 2008.gada novembrī un decembrī nav sasniegta maksimāla valsts budžeta līdzekļu ekonomija.
329. Tā kā 2008.gada novembrī un decembrī piecās ministrijās un/vai to padotībā esošajās iestādēs un Valsts kancelejas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Eiropas Savienības informācijas aģentūra” izdevumu par prēmiju, materiālās stimulēšanu izmaksu un dāvanu karšu iegādi nav uzskaitīti ekonomiskās klasifikācijas kodā 1148 „Prēmijas un naudas balvas”, secināmās, ka valsts iestādes apzināti sagrozījušas grāmatvedības informāciju, lai darbiniekiem izmaksātu prēmijas, materiālo stimulēšanu un piešķirtu dāvanu kartes.

Ārējos un/vai iekšējos normatīvajos aktos neparedzētie piešķirtie materiālie labumi

Konstatējumi

330. Saskaņā ar normatīvo aktu³²⁹ Finanšu ministrija izstrādā un īsteno politiku valsts sektorā strādājošo darba samaksas jomā.

³²⁵ Ministru prezidenta I.Godmaga 31.10.2008. rezolūcija Nr.111-1/334; MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums „Par Valsts robežsardzes vēstuli” SAN-3815-IP (protokols Nr.79, 3.š); MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA- 3620 (protokols Nr.83, 62. š) 1.9.apakšpunkts.

³²⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa.

³²⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

³²⁸ Ministru prezidenta I.Godmaga 31.10.2008. rezolūcija Nr.111-1/334; MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums „Par Valsts robežsardzes vēstuli” SAN-3815-IP (protokols Nr.79, 3. š); MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA- 3620 (protokols Nr.83, 62. š) 1.9.apakšpunkts.

³²⁹ MK 29.04.2003. noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums” 5.1.apakšpunkts.

331. Normatīvais akts³³⁰ nosaka, ka:

331.1. valsts pārvaldes principi un citi šā likuma noteikumi attiecīnāmi arī uz iestādēm, kuras nav padotas Ministru kabinetam, ciktāl citu likumu speciālajās tiesību normās nav noteikts citādi;

331.2. valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām.

332. Normatīvais akts³³¹ nosaka, ka budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par budžeta līdzekļu efektivu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.

333. Saskaņā ar normatīvo aktu³³² ar valsts finanšu līdzekļiem jārīkojas atbilstoši normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā.

334. Ievērojot normatīvajos aktos³³³ noteikto deleģējumu, Ministru kabinets ir izdevis normatīvos aktus³³⁴, kas nosaka tiešas pārvaldes iestāžu ierēdņu, darbinieku un amatpersonu darba samaksas (mēnešalga (mēneša darba alga), piemaksas un pārņemjās) sistēmu, kā arī tiesu darbinieku darba samaksu (mēneša darba alga, piemaksas un pārņemjās).

335. Normatīvajā aktā³³⁵ ir noteikta tiesnešu darba samaksa un sociālās garantijas.

336. Veicot revīzijas par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada finanšu pārskatu sagatavošanas pareizību, Valsts kontrole konstatējusi, ka tiešas pārvaldes iestāžu darbiniekiem piešķirti materiālie labumi, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos³³⁶ un/ vai iekšējos normatīvajos aktos un Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesnešiem un darbiniekiem piešķirti materiālie labumi, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos.³³⁷ Materiālie labumi, kas nav noteikti ārējos normatīvajos aktos, piešķirti pamatojoties uz iekšējo normatīvo aktu noteikumiem vai ar darbiniekiem noslēgto kopīgumu noteikumiem.

337. Valsts kontrole konstatējusi, ka 2008.gadā materiālie labumi, kas nav paredzēti ārējos un/ vai iekšējos normatīvajos aktos, piešķirti desmit ministrijās un/ vai to padotībā esošajās iestādēs un divās centrālajās valsts iestādēs. Šādos materiālajos labumos ministrijās un centrālajās valsts iestādēs 2008.gadā kopsummā izmaksāti vismaz Ls 1 728 301:

337.1. Aizsardzības ministrijā materiālie labumi kopsummā izmaksāti vismaz Ls 289 874 apmērā;

337.2. Latvijas Republikas Augstākajā tiesā – Ls 93 402;

337.3. Bērnu un ģimenes lietu ministrijā – Ls 4 780;

337.4. Ekonomikas ministrijā – Ls 30 426;

³³⁰ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 3.panta trešā daja un 10.panta pirmā daja.

³³¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daja.

³³² Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķēršanas novēršanu” 2.panta pirmā daja.

³³³ Darba likuma 62.panta piektā daja; likuma “Par tiesu varu” 106.pants.

³³⁴ MK 20.12.2005. noteikumi Nr.995 “Noteikumi par tiešas pārvaldes iestāžu ierēdņu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdņu pabalstiem un kompensāciju”; MK 23.11.2004. noteikumi Nr.960 “Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi”.

³³⁵ Likuma “Par tiesu varu” 20. un 22.nodaja.

³³⁶ MK 20.12.2005. noteikumi Nr.995 “Noteikumi par tiešas pārvaldes iestāžu ierēdņu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdņu pabalstiem un kompensāciju”; MK 23.11.2004. noteikumi Nr.960 “Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi”.

³³⁷ Darba likums; likums „Par tiesu varu”; MK 23.11.2004. noteikumi Nr.960 “Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi”.

- 337.5. Finanšu ministrijā – Ls 9 877;
- 337.6. Izglītības un zinātnes ministrijā – Ls 3 530;
- 337.7. Kultūras ministrijā – Ls 54 801;
- 337.8. Labklājības ministrijā – Ls 323 705;
- 337.9. Ministru kabinetā – Ls 2 040;
- 337.10. Satiksmes ministrijā – Ls 8 205;
- 337.11. Tieslietu ministrijā – Ls 754 956;
- 337.12. Veselības ministrijā – Ls 152 705.
338. Ministrijās un centrālajās valsts iestādēs darbiniekiem kopā piešķirti vismaz 11 veida materiālie labumi, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos:
- 338.1. atvajinājuma pabalsta darbiniekam;
  - 338.2. pabalsts bērnu piedzīmšanas gadījumā;
  - 338.3. pabalsts beidzot augstskolu;
  - 338.4. mācību izdevumu kompensācija;
  - 338.5. pabalsts dodoties laulībā;
  - 338.6. u.c.
339. Informācija par ministrijām un centrālajām valsts iestādēm, kuras revīzijas apjomā iekļautajiem darbiniekiem piešķirušas materiālos labumus, kas nav paredzēti ārējos un/ vai iekšējos normatīvajos aktos, piešķirto materiālo labumu veidiem un piešķirto materiālo labumu kopsumāmā apkopota 5.pielikumā.
340. Veicot revīzijas par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada finanšu pārskatu sagatavošanas pareizību, Valsts kontrole konstatējusi gadījumus, kad tiešas pārvaldes iestāžu darbiniekiem izmaksāti materiālie labumi, kas nav paredzēti normatīvajos aktos un ar darbiniekiem noslēgtajos koplīgumos. Šādi gadījumi konstatēti Bērnu un ģimenes lietu ministrijas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra”³³⁸, Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošajā Rīgas valsts tehnikumā, Kultūras ministrijas centrālajā aparātā, Kultūras ministrijas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Kultūras informācijas sistēmas” un Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, Labklājības ministrijas padotībā esošajā bērnu sociālās aprūpes centrā „Pļavnieki” un bērnu sociālās aprūpes centrā „Teika”, Satiksmes ministrijas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Civilās aviācijas aģentūra”, Tieslietu ministrijas padotībā esošajā Tiesu administrācijā, Veselības ministrijas padotībā esošajā Katastrofu medicīnās centrā.

Secinājumi

341. Tā kā atbilstoši normatīvajam aktam³³⁹ valsts pārvalde un iestādes, kuras nav padotas Ministru kabinetam, ir pakļautas likumam un tiesībām, Ministrijas un centrālās valsts iestādes nepamatoti iekšējos normatīvajos aktos un ar darbiniekiem noslēgtajos koplīgumos paredzējušas materiālos labumus, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos.³⁴⁰

³³⁸ Saskaņā ar MK 06.05.2009. rīkojumu Nr.281 „Par Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrijā” 2.3.3. apakšpunktu no 06.05.2009. Izglītības un zinātnes ministrijai jāpārpēm valsts aģentūras „Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra” padotības īstenošanu.

³³⁹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa un 3.panta trešā daļa.

³⁴⁰ Darba likums; likums „Par ticus varu”; MK 23.11.2004. noteikumi Nr.960 „Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi”; MK 20.12.2005. noteikumi Nr.995 „Noteikumi par tiešas pārvaldes iestāžu ierēdžu,

342. Tā kā ministrijas un centrālās valsts iestādes 2008.gadā darbiniekiem piešķirušas materiālos labumus, kas nav paredzēti ārējos un/ vai iekšējos normatīvajos aktos, Ls 1 728 301 apmērā, pastāv risks, ka valsts budžeta līdzekļi Ls 1 728 301 apmērā nav izlietoti efektīvi un ekonomiski, pretēji normatīvajam aktam.³⁴¹
343. Tā kā desmit ministrijās un/ vai to padotībā esošajā iestādēs un divās centrālajās valsts iestādēs 2008.gadā kopā piešķirti 11 veida materiālie labumi, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos³⁴², valsts sektorā strādājošo atalgojuma sistēma 2008.gadā nav bijusi caurskatāma, pilnīga un vienlīdzīga.
344. Tā kā konstatēti gadījumi, kad ministrijas un/ vai to padotībā esošās iestādes darbiniekiem piešķirušas materiālos labumus, kas nav paredzēti normatīvajos aktos un darbiniekiem noslēgtajos koplīgumos, nav ievērots normatīvais akts³⁴³, saskaņā ar kuru ar valsts finanšu līdzekļiem jārikojas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Ieteikumi

345. Lai nodrošinātu caurskatāmu un vienlīdzīgu valsts sektorā strādājošo atalgojuma sistēmu, Finanšu ministrijai izvērtēt iespēju izstrādāt normatīvo aktu projektus, nosakot, ka darba devējam iekšējos normatīvajos aktos, darba koplīgumos, darba līgumos ir aizliegts paredzēt citu atlidzību, kas nav noteikta vienotajā atlīdzības likumā.

Uzņēmuma līgumi

Konstatējumi

346. Normatīvais akts³⁴⁴ nosaka, ka Finanšu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde finanšu nozarē, kas ietver valsts sektora darba samaksas politikas koordinācijas un izmantošanas politikas apakšnozares.
347. Normatīvais akts³⁴⁵ nosaka, ka budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.
348. Veicot finanšu revīzijas par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2008.gada finanšu pārskatu sagatavošanas pareizību un pārbaudot revīzijas apjomā iekļauto darbinieku atalgojumu, Valsts kontrole konstatējusi:
- 348.1. Labklājības ministrijas padotībā esošajā Sociālās integrācijas valsts aģentūrā ar darbiniekiem tika noslēgti 336 uzņēmuma līgumi. Uzņēmuma līgumi tika noslēgti arī par tādu uzdevumu izpildi, kas tikai precīzē darbinieku amata aprakstos noteiktos pienākumus;
- 348.2. Vides ministrijas padotībā esošajā Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūrā ar 33 štata darbiniekiem tika noslēgti 218 uzņēmuma līgumi, vidēji ar vienu darbinieku noslēgti 6,6 uzņēmuma līgumu. Ar štata darbiniekiem noslēgtajos uzņēmuma līgumos noteiktie uzdevumi pārklājas ar darbinieku amata aprakstos noteiktajiem pienākumiem;

---

darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdu pabalstiem un kompensāciju".

³⁴¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

³⁴² Darba likums; likums „Par tiesu varu”; MK 23.11.2004. noteikumi Nr.960 ”Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi”; MK 20.12.2005. noteikumi Nr.995 ”Noteikumi par tiesās pārvaldes iestāžu ierēdu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakāpēm, kā arī ierēdu pabalstiem un kompensāciju”.

³⁴³ Likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdešanas novēršanu” 2.panta pirmā daļa.

³⁴⁴ MK 29.04.2003. noteikumu Nr.239 „Finanšu ministrijas nolikums” 1.punkts.

³⁴⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

- 348.3. Satiksmes ministrijā ar 55 darbiniekiem tika noslēgti 119 uzņēmuma līgumi, vidēji ar vienu darbinieku noslēgti divi uzņēmuma līgumi;
- 348.4. Veselības ministrijas padotībā esošajā Valsts asinsdonoru centrā 2008.gadā tika noslēgti 74 uzņēmuma līgumi ar 29 darbiniekiem, vidēji ar vienu darbinieku noslēgti 2,6 uzņēmuma līgumi;
- 348.5. Kultūras ministrijas padotībā esošajās iestādēs:
- 348.5.1. valsts aģentūrā „Kultūras informācijas sistēmas” ar sešiem darbiniekiem tika noslēgti uzņēmuma līgumi. Uzņēmuma līgumi slēgti par tāda uzdevuma veikšanu, kas ir viens no valsts aģentūras „Kultūras informācijas sistēmas” tiešajiem uzdevumiem, un darbinieku amata aprakstos noteiktie pienākumi pārklājas ar uzņēmuma līgumu uzdevumiem;
- 348.6. Latvijas Nacionālajā bibliotēkā ar 29 darbiniekiem tika noslēgti uzņēmuma līgumi. Uzņēmuma līgumu uzdevumi pilnībā vai daļēji pārklājas ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas funkcijām un darbinieku amata aprakstos noteiktajiem pienākumiem;
- 348.7. valsts aģentūrā „Tautas mākslas centrs”³⁴⁶ ar 21 darbinieku tika noslēgti uzņēmuma līgumi. Darbinieku amata aprakstos noteiktie pienākumi pārklājas ar uzņēmuma līgumos noteiktajiem uzdevumiem;
- 348.8. Ārietiņu ministrijā ar darbiniekiem tika noslēgti 44 uzņēmuma līgumi. Septiņos gadījumos pastāv risks, ka pārklājas darbinieka amata pienākumi ar uzņēmuma līguma priekšmetu;
- 348.9. Izglītības un zinātnes ministrijas Centrālajā aparātā tika noslēgti pieci uzņēmuma līgumi ar četriem darbiniekiem. Izglītības un zinātnes ministrijas Centrālajā aparātā, slēdzot uzņēmuma līgumus, netiek izvērtēts, vai paredzamais līguma priekšnets/uzdevums jau nav paredzēts un iekļauts kādas esošas struktūrvienības tiesību aktā un darbinieka vai ierēđņa amata aprakstā, par kuru veikšanu saņem darba samaksu;
- 348.10. Nacionālā radio un televīzijas padomē ar diviem Nacionālās radio un televīzijas padomes loceklēm un septiņiem darbiniekiem tika noslēgti uzņēmuma līgumi par tāda pakalpojuma izpildi, kas ir Nacionālās radio un televīzijas padomes pamatuzdevums;
- 348.11. veicot Valsts kancelejas noslēgto uzņēmuma līgumu pārbaudi, konstatēts, ka vienā gadījumā uzņēmuma līgums tika noslēgts ar Valsts kancelejas ierēđni par pienākumu veikšanu, kas noteikti ierēđņa amata aprakstā;
- 348.12. kopā septiņās ministrijās un/ vai to padotībā esošajā iestādēs un divās centrālajās valsts iestādēs ar darbiniekiem 2008.gadā tika noslēgti 825 uzņēmuma līgumi un ar vienu darbinieku vidēji noslēgti pat līdz septiņiem uzņēmuma līgumiem, secināms, ka:
- 349.1. pastāv risks, ka darbinieku noteiktie amata pienākumi neatbilst pilnai darba slodzei;
- 349.2. noteiktu valsts sektorā nodarbināto atalgojuma daļu veido atlīdzības par uzņēmuma līgumu izpildi.

Secinājumi

349. Tā kā septiņās ministrijās un/ vai to padotībā esošajās iestādēs un divās centrālajās valsts iestādēs ar darbiniekiem 2008.gadā tika noslēgti 825 uzņēmuma līgumi un ar vienu darbinieku vidēji noslēgti pat līdz septiņiem uzņēmuma līgumiem, secināms, ka:
- 349.1. pastāv risks, ka darbinieku noteiktie amata pienākumi neatbilst pilnai darba slodzei;
- 349.2. noteiktu valsts sektorā nodarbināto atalgojuma daļu veido atlīdzības par uzņēmuma līgumu izpildi.

³⁴⁶ Saskaņā ar MK 02.12.2008. noteikumi Nr.1001 “Nemateriālā kultūras mantojuma valsts aģentūras nolikums” no 01.01.2009. reorganizēta par valsts aģentūru “Nemateriālā kultūras mantojuma valsts aģentūra”.

350. Tā kā trīs ministrijas un divās centrālajās valsts iestādēs ar darbiniekiem noslēgto uzņēmuma līgumu uzdevumi pārkļājas ar darbinieku amata aprakstos noteiktajiem pienākumiem un/ vai iestādes uzdevumiem un funkcijām, secināms, ka ar darbiniekiem, lai viji veiktu savos amata aprakstos noteiktos pienākumus, papildus tiek slēgti uzņēmuma līgumi, tādejādi:

- 350.1. valsts sektora nodarbinātības sistēma vērtējama kā nepilnīga un necaurskatāma, un norāda uz darbinieku neracionālas darba organizācijas risku, kā arī slēptas papildu darba samaksas un neatbilstoši noteiktas atlīdzības risku;
- 350.2. pastāv risks, ka, slēdzot uzņēmuma līgumus ar darbiniekiem, budžeta līdzekļi netiek izlietoti efektīvi un ekonomiski, pretēji normatīvajam aktam.³⁴⁷

Ieteikumi

351. Lai nodrošinātu caurskatāmu valsts sektora nodarbinātības sistēmu, Finanšu ministrijai izstrādāt normatīvo aktu grozījumu projektus, nosakot, ka valsts un pašvaldību institūcijas nodarbinātie par viņu tiešo pienākumu izpildi papildu atlīdzībai, ko nosaka saskaņā ar vienoto atlīdzības likumu, nevar saņemt atlīdzību, slēdzot citu veidu atlīdzības līgumus.

Atalgojuma noteikšana

Konstatējumi

352. Saskaņā ar normatīvo aktu³⁴⁸ valsts un pašvaldību institūcijas, kurām pieejamo finansējumu atlīdzības izmaksai nosaka saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2009.gadam", šāmazina amatpersonu (darbinieku) atlīdzības izmaksai finansējuma apjomu par 15 procentiem no kopējā institūcijai 2009.gadā šīm pašam mērķim noteiktā vai plānotā finansējuma apjoma.

353. Revīzijās konstatēts, ka:

353.1. Ārlietu ministrijā no 01.11.2008. tika palielināta mēnešalga darbiniekiem par summām, kas līdz 01.11.2008. ik mēnesi tika maksātas par papildus pienākumu veikšanu un piemaksu par paaugstinātu intensitāti;

353.2. Nacionālajā radio un televīzijas padomē ar 01.11.2008. atalgojums tika palielināts, līdz tam noteiktos papildpienākumus iekļaujot amata aprakstos un pamatalgu palielinot par piemaksas summu, kas tika noteikta par papildpienākumu veikšanu. Revīzijas laikā nebija iespējams gūt pārliecību par piemaksu piešķiršanas pamatošību;

353.3. Iekšlietu ministrijas padotībā esošajās iestādēs:

353.3.1. Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes amatpersonām un darbiniekiem ar 01.01.2009. atalgojums tika samazināts vidēji par 10%, izņemot atalgojumus, kas ir zemāki par Ls 360. Ar 06.01.2009. Pilsonības migrācijas lietu pārvaldes priekšnieks palielināja mēnešalgu trijiem priekšnieka vietniekiem vidēji katram par Ls 236 jeb 17%, salīdzinot ar noteikto mēnešalgu uz 01.01.2009.;

353.3.2. Valsts policijas Transporta pārvaldē ar 01.10.2008. ieviestas divas jaunas štata vietas un no Valsts policijas centrālā aparāta ar finansēšanas plāna grozījumiem saņemts papildu finansējums atlīdzības izmaksai Ls 5 632.

³⁴⁷ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

³⁴⁸ Likuma „Par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzību 2009.gadā” 4.panta pirmā daļa (redakcija līdz 28.06.2009.).

Jauni darbinieki līdz gada beigām šajās štata vietās netika pieņemti. Papildu piešķirtie līdzekļi, kā arī līdzekļu ekonomija izlietota esošo amatālgū palielināšanai ar 01.11.2008. vidēji par 5,4%. No 01.01.2009. štata vienību skaita Valsts policijas Transporta pārvaldē tika samazināts par septiņām vienībām un darbiniekiem samazināts atalgojums vidēji par 5%, atgriezoties pie algu likmes, kāda bija noteikta pirms algu palielinājuma ar 01.11.2008.;

- 353.4. Kultūras ministrijas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Kultūras informācijas sistēmas” 16.10.2008. veiktas izmaiņas štatu sarakstā. No 10 izlasē iekļautajiem darbiniekiem astoņiem darbiniekiem palielinātas darba algas mēnesī par Ls 50 līdz Ls 156;
- 353.5. Veselības ministrijas padotībā esošajā Katastrofas medicīnas centrā, salīdzinot darbinieku mēnešalgas no 01.03.2009. attiecībā pret algām līdz 01.12.2008., konstatēts, ka faktiski atalgojums nav samazināts, bet vidēji par 7% palielināts.

Secinājumi

354. Tā kā ar normatīvo aktu³⁴⁹ valsts iestādēm ar 01.01.2009. tika noteikts samazināt amatpersonu (darbinieku) atlīdzības izmaksai finansējuma apjomu par 15 procentiem no kopējā institūcijai 2009.gadā šim pašam mērķim noteiktā vai plānotā finansējuma apjoma, pastāv risks, ka, veicot izdevumu samazināšanu un samazinot valsts iestāžu darbinieku amatālgas, valsts iestāžu darbinieki starp dažādām valstis iestādēm nav nostādīti vienlīdzīgā stāvoklī, jo:
- 354.1. Ārlietu ministrijā no 01.11.2008. tika palielināta mēnešalga darbiniekiem par summām, kas līdz 01.11.2008. ik mēnesi tika maksātas par papildus pienākumu veikšanu un piemaksu par paaugstinātu intensitāti;
- 354.2. Nacionālajā radio un televīzijas padomē ar 01.11.2008. atalgojums tika palielināts par piemaksu summu, par kuru pamatošība nebija iespējams gūt pārliecību;
- 354.3. Iekšlietu ministrijas padotībā esošajās iestādēs:
- 354.3.1. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ar 06.01.2009. trijiem priekšnieku vietniekiem vidēji tika palielināta mēnešalga;
- 354.3.2. Valsts policijas Transporta pārvaldē no 01.01.2009. tika likvidētas 01.10.2008. ieviestās štata vietas, kuras nebija aizpildītas;
- 354.4. Kultūras ministrijas padotībā esošajā valsts aģentūrā „Kultūras informācijas sistēmas” ar 16.10.2008. darbiniekiem palielināts atalgojums, kura palielināšanas pamatošība nav caurskatāma;
- 354.5. Veselības ministrijas padotībā esošajā Katastrofas medicīnas centrā, salīdzinot darbinieku mēnešalgas no 01.03.2009. attiecībā pret algām līdz 01.12.2008., konstatēts, ka faktiski atalgojums nav samazināts, bet vidēji par 7% palielināts.

Pašvaldību sektorā strādājošo atalgojuma sistēma

Konstatējumi

355. Atbilstoši normatīvajam aktam³⁵⁰ tikai dome (padome) var noteikt atlīdzību par deputāta pienākumu pildīšanu, kā arī domes (padomes) priekšsēdētāja, viņa vietnieka, vietējās pašvaldības administrācijas darbinieku un pašvaldības iestāžu vadītāju algu likmes.

³⁴⁹ Likuma „Par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzību 2009.gadā” 4.panta pirmā daja (redakcija līdz 28.06.2009.).

³⁵⁰ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās dajas 12. un 13.punkts.

356. Rīgas pilsētas pašvaldības izdevumi atlīdzībai veido 53% no kopējiem 31 izlasē iekļautās pašvaldības izdevumiem atlīdzībai jeb Ls 216 851 105.
357. Rīgas pilsētas pašvaldības nolikumā³⁵¹ ir noteikts, ka pašvaldības iestādēm un centrālajai administrācijai ir vienota sistēma personāla uzskaites, darba samaksas, finanšu vadības un uzskaites jomā, kuras metodisko vadību nodrošina Rīgas domes Finanšu departaments.
358. Rīgas domes nolikums³⁵² nosaka Rīgas pilsētas pašvaldības iestāžu, īpaša statusa institūciju, centrālās administrācijas un Rīgas domes priekšsēdētāja biroja pastāvīgi nodarbinātajiem darbiniekiem vienotu kārtību darba samaksas noteikšanā.
359. Atbilstoši normatīvajam aktam³⁵³ Rīgas pilsētas pašvaldības struktūrvienībām ir tiesības izdot darba samaksu regulējošos iekšējos normatīvos aktus, darba koplīgumu, amatu un algu sarakstus, saskaņojot tos ar Rīgas domes Finanšu departamentu.
360. Revīzijā konstatēts, ka Rīgas dome pašvaldības iestādēm normatīvajā aktā³⁵⁴ ir noteikusi vienotus pāremiju piešķiršanas kritērijus, taču šie kritēriji ir vispārīgi un plaši piemērojami. Nolikumā noteiktās darbinieku pāremēšanas un materiālās stimulēšanas iespējas nav tieši saistītas ar darbinieku ieguldīto darbu un sasniegtaiem rezultātiem, bet no iestādei piešķirta budžeta apjoma.
361. Rīgas pilsētas pašvaldības iestāžu vadītājiem mēnešalgas noteiktas atbilstoši Rīgas domes nolikumam³⁵⁵, bet iestāžu darbiniekim mēnešalgas noteiktas ar iestāžu vadītāju rīkojumiem un apstiprinātājiem šatu sarakstiem Rīgas pilsētas budžetā apstiprinātā darba samaksas fonda ietvaros.
362. Revīzijas apjomā iekļautajās Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs mēnešalgas īpatsvars no kopējās atalgojuma summas vidēji ir no 56% līdz 82%. Pārējo atalgojuma daļu veido piemaksas, pāremijas un darba devēja piešķirtie papildu labumi.
363. Revīzijā konstatēts, ka noteiktās mēneša amatalgas Rīgas pilsētas pašvaldības struktūrvienību darbiniekiem vienādos vai līdzīgos amatos būtiski atšķiras:
- 363.1. struktūrvienības vadītājam no Ls 1 705 līdz Ls 1 971;
  - 363.2. struktūrvienības vadītāja vietniekam no Ls 1 159 līdz Ls 1 918;
  - 363.3. finanšu pārvaldes priekšniekam no Ls 1 300 līdz Ls 1 514;
  - 363.4. nodalju vadītājiem no Ls 687 līdz Ls 1 265;
  - 363.5. juristam no Ls 573 līdz Ls 649;
  - 363.6. vecākajam grāmatvedim jeb galvenajam ekonomistam no Ls 564 līdz Ls 687.
364. Revīzijā konstatēts, ka revīzijas apjomā iekļautajās Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs darba kārtības noteikumos un koplīgumos noteikti atšķirīgi piemaksu noteikšanas kritēriji par darbinieku aizvietošanu un papildu darbu veikšanu:

³⁵¹ Rīgas domes 27.09.2005. saistošo noteikumu Nr.17 „Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums” 21.punkts.

³⁵² Rīgas domes 23.01.2007. nolikuma Nr.62 „Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums”.

³⁵³ Rīgas domes 23.01.2007. nolikuma Nr.62 „Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums” 28.punkts.

³⁵⁴ Rīgas domes 23.01.2007. nolikuma Nr.62 „Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums” IV un V nodala.

³⁵⁵ Rīgas domes 23.01.2007. nolikuma Nr.62 „Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums” II daļa un 1., 2. un 3. pielikums.

- 364.1. Rīgas domes Pašvaldības iepēmumu pārvaldē un Rīgas domes Rīgas centra rajona izpilddirekcijā piemaksas veido ne mazāk kā 25% no aizvietojamā darbinieka algas, ja periods pārsniedz piecas dienas³⁵⁶,
- 364.2. Rīgas domes Labklājības departamentā piemaksas veido ne mazāk kā 25% no aizvietojamā darbinieka algas sākot ar pirmo dienu³⁵⁷,
- 364.3. Rīgas domes Ipašuma departamentā piemaksa veido līdz 40% no aizvietojamā darbinieka mēneša darba algas vai vakantā mēneša darba algas, ja aizvietošanas laiks vai vakantā amata pienākumu pildīšanas laiks ir ilgāks par piecām dienām, un 25% apmērā, ja aizvietošanas laiks ir līdz piecām dienām. Veicot papildu darbu līdztekus noligtajam pamatdarbam, piemaksa tiek piešķirta līdz 40% no darbinieka mēneša darba algas³⁵⁸.
365. Valsts kontrole konstatējusi, ka revīzijas apjomā iekļautajās Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs saskaņā ar koplīgumiem ir noteikti atšķirīgi pabalsta piešķiršanas kritēriji un apmēri. Darbiniekim tiek piešķirti šādi pabalsti:
- 365.1. aiziejot ikgadējā atvajinājumā, tiek piešķirts atvajinājuma pabalsts;
  - 365.2. pabalsts vecākiem, kuru bērni 1.septembrī uzsāk skolas gaitas;
  - 365.3. pabalsts briju un kontaktlēcu iegādei;
  - 365.4. pabalsts laulību gadījumā;
  - 365.5. pabalsts bērna piedzīmšanas gadījumā;
  - 365.6. pabalsts darbinieka laulātā, tēva, mātes un bērna nāves gadījumā.
366. Revīzijā konstatēts, ka revīzijas apjomā iekļautajās Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs darbiniekim ir piešķirtas dāvanu kartes vai dāvanas darbinieku nozīmīgās dzīves jubilejās. Saskaņā ar koplīgumiem ir noteikti atšķirīgi dāvanu kartes vai dāvanas apmēri un piešķiršanas nosacījumi:
- 366.1. Rīgas domes Pašvaldības iepēmumu pārvaldē darbiniekam, sasniedzot 30, 40, 50, 60 vai 70 gadus, tiek piešķirta dāvana mēnešalgas apmērā;
  - 366.2. Rīgas domes Rīgas centra rajona izpilddirekcijā darbiniekam, sasniedzot 50, 60, 65 vai 70 gadus, dāvanas apmērs nav noteikts;
  - 366.3. Rīgas domes Labklājības departamentā darbiniekam apājās un pusapājās jubilejās tiek piešķirta dāvana Ls 40 apmērā;
  - 366.4. Rīgas domes Ipašuma departamentā darbiniekam, sasniedzot 30, 40, 50, 60 vai 70 gadus, tiek piešķirta dāvana Ls 200 apmērā.

Secinājumi

367. Tā kā pašvaldības sektorā strādājošo atalgojuma sistēmu var noteikt tikai dome (padome) un nav noteikti vienoti principi domju (padomju) pašvaldību sektorā strādājošo atalgojuma noteikšanai un papildus materiālo labumu piešķiršanai, pastāv risks, ka domes (padomes) pašvaldību sektorā strādājošo atalgojuma sistēmas būtiski atšķiras.
368. Rīgas pilsētas pašvaldības atalgojuma sistēma 2008.gadā vērtējama kā nepilnīga, jo:

³⁵⁶ Rīgas domes Finanšu departamenta 22.12.2004. Koplīguma 5.3.punkts un Rīgas domes Rīgas Centra rajona izpilddirekcijas 29.10.2007. Darba koplīguma Nr.ICR-07-79-1f 3.2.punkts.

³⁵⁷ Rīgas domes Labklājības departamenta 18.04.2008. Darba koplīguma 5.3.punkts.

³⁵⁸ Rīgas domes Ipašuma departamenta 31.10.2006. Darba koplīguma 4.5.punkts, Rīgas domes Ipašuma departamenta 29.05.2008. instrukcijas Nr.DI-08-7-ins "Piemaksu piešķiršanas kārtība Rīgas domes Ipašuma departamentā" 7.1. un 7.2. punkts, Rīgas domes Ipašuma departamenta 10.10.2007. instrukcijas Nr.DI-07-14-ins "Piemaksu piešķiršanas kārtība Rīgas domes Ipašuma departamentā" 5.1. un 5.2. punkts.

- 368.1. lai arī Rīgas pilsētas pašvaldībā ir izstrādāta vienota kārtība darba samaksas noteikšanā, tomēr nav izveidota vienota atalgojuma sistēma, jo izstrādātā kārtība darba samaksas noteikšanā ir vispārīga un pieļauj Rīgas pilsētas pašvaldības struktūrvienībām izdot katrai savus darba samaksu regulējošos iekšējos normatīvos aktus;
- 368.2. Rīgas domes nolikumā³⁵⁹ nav noteikta vienota piemaksu noteikšanas un piešķiršanas sistēma, kā rezultātā katrai pašvaldības iestādei ir atšķirīgi darba kārtības noteikumi un koplīguma nosacījumi, kuras tās ievēro, nosakot piemaksas saviem darbiniekiem, kā rezultātā netiek ievērots vienlīdzības princips;
- 368.3. Rīgas dome pašvaldības iestādēm nav noteikusi vienotus prēmiju piešķiršanas kritērijus, darbinieku prēmēšanas un materiālās stimulēšanas iespējas nav tieši atkarīgas no darbinieku ieguldītā darba un sasniegtaijiem rezultātiem, bet no iestādei piešķirtā budžeta apjoma, kā rezultātā Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs izstrādāta un ieviesta atšķirīga prēmēšanas un materiālās stimulēšanas prakse, kas neatbilst Rīgas pilsētas pašvaldības nolikumā³⁶⁰ noteiktajam;
- 368.4. Rīgas pilsētas pašvaldības iestādēs koplīgumos noteikušas atšķirīgus pabalstus, dāvanu karšu un dāvanu piešķiršanas apmērus un kritērijus.
369. Revīzijas apjomā iekļautajās Rīgas domes iestādēs mēnešalgas īpatsvars no kopējās atalgojuma summas ir vidēji no 56% līdz 82%, kas norāda, ka noteiktais atalgojuma apmērs tiek būtiski palielināts, piešķirot piemaksas, prēmijas un citas sociālās garantijas.
370. Nēmot vērā to, ka nav caurskatāma prēmiju piešķiršanas pamatošība un apmēra noteikšana un prēmijas tiek piešķirtas, neizvērtējot darbinieka konkrētajā prēmēšanas periodā nostrādāto laiku, tad pastāv risks, ka Rīgas pilsētas pašvaldība budžeta līdzekļus nav izmantojusi efektīvi un ekonomiski.

Ieteikums

371. Finanšu ministrijai izvērtēt iespēju izstrādāt normatīvo aktu projektus, nosakot pašvaldību sektorā strādājošo atalgojuma sistēmu, tādejādi nodrošinot vienlīdzīgu un caurskatāmu pašvaldību sektorā strādājošo atalgojuma sistēmu.

Revīzijas konstatēto tiesību normu pārkāpumu pārbaude

Konstatējumi

372. Saskaņā ar normatīvo aktu³⁶¹ Valsts kontrole ziņo tiesībaizsardzības iestādēm par revīzijā konstatētajiem tiesību normu pārkāpumiem. Valsts kontrole informēja Latvijas Republikas prokuratūras Ģenerālprokuratūru par konstatētajiem tiesību aktu pārkāpumiem atlīdzības jomā. Ģenerālprokuratūra materiālus:
- 372.1. par Satiksmes ministrijas padotības iestādē, Finanšu ministrijā un tās padotības iestādēs, Kultūras ministrijā un tās padotības iestādēs, Zemkopības ministrijā un tās padotības iestādēs, Aizsardzības ministrijā un tās padotības iestādēs, Iekšlietu ministrijas padotības iestādē, Veselības ministrijā un tās padotības iestādēs, Tieslietu ministrijā un tās padotības iestādē, Izglītības un zinātnes ministrijas padotības iestādē, Ekonomikas ministrijas padotības iestādē, Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrijas padotības iestādē konstatēto nosūtīja pārbaudes veikšanai attiecīgajām ministrijām un lūdza informēt

³⁵⁹ Rīgas domes 23.01.2007. nolikums Nr.62 „Rīgas pilsētas pašvaldības darbinieku darba samaksas nolikums” IV un V nodaļa.

³⁶⁰ Rīgas domes 27.09.2005. saistošo noteikumu Nr.17 „Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums” 21.punkts.
³⁶¹ Valsts kontroles likuma 3.panta 4.punkts.

Generālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamentu par veikto pārbaužu rezultātiem.

- 372.2. Par Labklājības ministrijas padotības iestādēs konstatēto nosūtīja Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Valsts policijai un saistībā ar minētajā revīzijā konstatēto ir uzsākti seši kriminālprocesi.
- 372.3. Par Ipašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariātā un Elektronisko iepirkumu valsts aģentūrā konstatēto nosūtīja izvērtēšanai Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai, kas ir Ipašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta funkciju, tiesību, saistību, mantas, finanšu līdzekļu, lietvedības un arhīva pārņēmēja, kā arī lūdza informēt Generālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamentu par veikto pārbaužu rezultātiem.
- 372.4. Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, Valsts kancelejā, Valsts aģentūrā „Eiropas Savienības informācijas aģentūra” konstatēto nosūtīja Ministru prezidentam jautājuma lemnīcā par atbildīgo amatpersonu atbildību saistībā ar revīzijā konstatētajiem faktiem, kā arī lūdza informēt Generālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamentu par veikto pārbaužu rezultātiem.
- 372.5. Par Augstākajā tiesā un Latvijas Republikas Satversmes tiesā konstatēto izskata Generālprokuratūrā.

373. Valsts kontrole sapemta Ministru prezidenta vēstule³⁶², ar kuru nosūtīta no Aizsardzības ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Tieslietu ministrijas un Veselības ministrijas sapemtā informācija par Valsts kontroles revīzijas ziņojumā konstatētajiem pārkāpumiem saistībā ar prēmiju, naudas balvu, dāvanu un materiālās stimulēšanas izmaksu 2008.gada novembrī un decembrī. Ministrijas informē:

- 373.1. par *Gada nogalē noteikto ierobežojumu atlīdzības sapemšanā neievērošanu*:

373.1.1. Zemkopības ministrija informē³⁶³, ka Zemkopības ministrijas Valsts meža dienesta ģenerāldirektora vietniem administratīvajos jautājumos piemērots disciplinārsods - mēnešalgas samazināšana uz trīs mēnešiem, ieturot 20% no mēnešalgas;

373.1.2. Zemkopības ministrijas Valsts augu aizsardzības dienesta direktoram piemērots disciplinārsods - rājiens;

373.1.3. Zemkopības ministrijas Valsts aģentūras „K.Ulmāpa piemiņas muzejs „Pikšas”” direktoram piemērots disciplinārsods - rājiens;

373.1.4. Veselības ministrija³⁶⁴ norāda, ka ir nepieciešams Valsts kancelejas skaidrojums par Ministru kabineta protokollēmumu juridisko spēku un piemērojamību attiecībā uz pārvaldes amatpersonām, kuras nav Ministru kabineta vai Ministru prezidenta tiešā pakļautībā, kā par Ministru kabineta 2008.gada 25.novembra sēdes protokollēmuma³⁶⁵ saturu;

373.1.5. Satiksmes ministrija saistībā ar Ministru prezidenta 31.10.2008. rezolūcijas³⁶⁶ neievērošanu norāda³⁶⁷, ka Satiksmes ministrijas Valsts

³⁶² Ministru prezidenta 30.07.2009. vēstule Nr.45/SAN-1842.

³⁶³ Zemkopības ministrijas 10.07.2009. vēstule Nr.7-1/2876.

³⁶⁴ Veselības ministrijas 04.06. 2009. vēstule Nr.5-01-12/2376 „Par informācijas sniegšanu par Valsts kontroles revīzijas ziņojumā konstatēto un veiktajiem pasākumiem”.

³⁶⁵ MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA- 3620 (protokols Nr.83, 62.š) 1.9.apakšpunkt.

³⁶⁶ Ministru prezidenta I.Godmaņa 31.10.2008. rezolūcija Nr.111-1/334.

aģentūra „Civilās aviācijas aģentūra” uzskatīja, ka ierobežojumi neattiecas uz vispārējiem valsts budžeta izdevumu ierobežojumiem, bet gan konkrēti aizliedza veikt pērnīju izmaksu līdz turpmākajam Ministru kabineta lēmumam (Valsts aģentūras „Civilās aviācijas aģentūra” direktora 25.11.2008. rīkojumu Nr.56-p/a darbiniekiem tika piešķirtas dāvanu karteres Ls 8205 apmērā).

373.1.6. Kultūras ministrija³⁶⁸ norāda, ka Ministru prezidenta 31.10.2008. rezolūcija³⁶⁹ paredz konkrētu izmaksu - pērnīju, naudas balvu, dāvanu un materiālās stimulēšanas izmaksu aizliegumu, savukārt Ministru kabineta sēdes protokollēmumus (protokols Nr.79.3, §) regulē tikai jautājumus, kas saistīti ar pērnīju noteikšanu. „Pretēji Valsts kontroles minētajam, Ministru prezidenta rezolūcija un Ministru kabineta sēdes protokollēmums neparedz regulēt citus darba devēja piešķirtos labumus, tajā skaitā dāvanu karteres. Šāda veida labumu piešķiršana ir tikusi ilgstoši valsts pārvadē praktizēta un uzskaitīta par normatīvajiem aktiem atbilstošu. Nevar piekrist Valsts kontroles apgalvojumam, ka, sapemot dāvanu karti, būtībā tiek sapemta nauda, jo dāvanu karte nodrošina tās apmaiņu pret precēm un pakalpojumiem, bet nenodrošina dāvanu karteres apmaiņu pret naudu, kā arī minēto karti nevar izmantot kā likumīgu maksāšanas līdzekli.”

373.1.7. Iekšlietu ministrija³⁷⁰ norāda, ka Valsts robežsardzes priekšnieka rīcībā, neievērojot Ministru kabineta 08.11.2008. sēdes protokollēmumu „Par Valsts robežsardzes vēstuli” SAN-3815-IP un pieļaujot Valsts robežsardzē pērnīju kopsummā Ls 100 258 izmaksu, iespējams, saskatāmas disciplinārpārkāpuma pazīmes. Disciplinārieta nav ierosināma, jo Valsts robežsardzes priekšnieks ar Iekšlietu ministrijas 03.04.2009. rīkojumu Nr.703 „Personāla” ar 06.04.2009. ir atvaiņināts no dienesta Valsts robežsardzē. Vēstulē norādīts, ka Ministru kabineta 08.11.2008. sēdes protokols Valsts robežsardzē sapemts tikai 12.11.2008.

373.1.8. Aizsardzības ministrija³⁷¹ norāda, ka AIVA vadītājs nav ievērojis Aizsardzības ministrijas valsts sekretāra rīkojumu, Ministru kabineta protokollēmumus un nav rīkojies atbilstoši normatīvajiem aktiem, jo 2008.gada novembrī un decembrī, neievērojot noteikto aizliegumu, AIVA ierēdjiem un darbiniekiem izmaksāta materiālā stimulēšana un naudas balvas par kopējo summu Ls 344 648. Ar aizsardzības ministra 27.05.2009. pavēli Nr.2-kd AIVA direktoram piemērots disciplinārsods- mēnešalgas samazināšana uz vienu gadu, ieturot 20% no mēnešalgas. Disciplinārieta ar aizsardzības ministra 25.05.2009. pavēli Nr.1-kd ierosināta arī pret AIVA direktora vietniķu, kurš AIVA direktora pārējošas darba nespējas laikā pildīja AIVA direktora pienākumus.

373.2. Par Materiālo labumu piešķiršanu, kas nav noteikti ārējos un/ vai iekšējos normatīvajos aktos:

³⁶⁷ Satiksmes ministrijas 24.07.2009. vēstule Nr.03-07165.

³⁶⁸ Kultūras ministrijas 26.05.2009. vēstule Nr.02.5-7/1524 “Par Valsts kontroles revīzijas ziņojumu”.

³⁶⁹ Ministru prezidenta I.Godmaga 31.10.2008. rezolūcija Nr.111-1/334.

³⁷⁰ Iekšlietu ministrijas 05.06.2009. vēstule Nr.55/2205 “Par Valsts kontroles revīzijas ziņojumā konstatētajiem pārkāpumiem saistībā ar pērnīju izmaksu 2008.gada novembrī”.

³⁷¹ Aizsardzības ministrijas 03.06.2009. vēstule Nr.MV-N/2016 “Par Valsts kontroles revīzijas ziņojumā konstatētajiem pārkāpumiem”.

- 373.2.1. Veselības ministrija³⁷² to, ka padotības iestāde darbiniekiem piešķirusi materiālos labumus, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos, bet ir noteikti darba koplīgumā, pamatojoties uz Tieslietu ministrijas un Valsts kontroles atšķirīgo vērtējumu, nevērtēja kā pārkāpumu, bet norādīja, ka ir jāmeklē risinājums vienotu prasību ieviešanai Veselības ministrijas sistēmas iestādēm, lai koplīgumu ietvaros netiku piešķirti finansiāli labumi.
- 373.2.2. Tieslietu ministrija norāda³⁷³, ka, neskatoties uz Darba likuma 62.panta piektajā daļā Ministru kabinetam doto deleģējumu noteikt no valsts budžeta finansējamo institūciju darbinieku darba samaksas sistēmu, Ministru kabineta noteikumi Nr.995 un Ministru kabineta 2004.gada 23.novembra noteikumi Nr.960 „Prokuratūras un tiesu darbinieku darba samaksas noteikumi” nenoteic no tiešas pārvaldes iestāžu, tiesu vai prokuratūras darbinieku atvaiņojuma pabalstu izmaksu, bet gan tikai mēnešalgas, piemaksu un pārējumu izmaksu. Līdz ar to jautājuma par atvaiņojuma pabalsta no valsts budžeta finansējamo institūciju darbiniekiem izmaksāšanu lemšanā ir piemērojamas Darba likuma normas, tai skaitā Darba likuma 59.pants, kurā noteikts, ka jebkura veida atlīdzība saistībā ar darbu (šajā gadījumā-pabalsti un pārējijas) var tikt izmaksāta, pamatojoties uz normatīvajā aktā, darba koplīgumā vai darba līgumā noteikto. Turklat Tieslietu ministrija norāda, ka apņemas ieviest Valsts kontroles ieteikumu: „Tiesu administrācijai nodrošināt iekšējo normatīvo aktu atbilstību ārējiem normatīvajiem aktiem, lai nodrošinātu valsts budžeta līdzekļu tiesisku un ekonomisku izlietojumu”, tajā skaitā pilnveidot darba kārtības noteikumus atbilstoši ārējiem normatīvajiem aktiem.
- 373.2.3. Tieslietu ministrija³⁷⁴, kura ir vadošā iestāde tiesību politikas jomā, nepiekrit Valsts kontroles norādītajam, ka saskaņā ar normatīvo aktu³⁷⁵ iekšējiem normatīvajiem aktiem jāatbilst ārējiem normatīvajiem aktiem un, ja ārējais normatīvais akts³⁷⁶ nenosaka tiešas pārvaldes iestāžu darbinieku tiesības, piemēram, saņemt ikadējā atvaiņojuma pabalstus, tad ministrijai iekšējā normatīvajā akta³⁷⁷ nav tiesiska pamata darbiniekiem noteikt atvaiņojuma pabalstu. Ja ministrija darbiniekiem iekšējā normatīvajā aktā ir noteikusi materiālos labumus, kas nav paredzēti ārējos normatīvajos aktos, ministrija nav ievērojusi normatīvajā akta³⁷⁸ noteikto, ka valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām un nav nodrošinājusi tiesisku un ekonomisku finanšu līdzekļu izlietojumu.
- 373.2.4. Valsts kontrole, sniedzot atzinumu Finanšu ministrijai par likumprojektu „Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku)

³⁷² Veselības ministrijas 04.06.2009. vēstule Nr.5-01-12/2849 „Par informācijas sniegšanu par Valsts kontroles revīzijas ziņojumā konstatēto un veiktajiem pasākumiem”.

³⁷³ Tieslietu ministrijas 08.07.2009. vēstule Nr.1-10/2753 „Par Ministru prezidenta rezolūciju Nr.45/SAN-1842”. „Par Tieslietu ministrijas 15.06.2009. vēstule Nr.1-22/2480 „Par Valsts kontroles finanšu revīzijas Nr.5.1-2-25/208 Latvijas Republikas Prokuratūras Ķemerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokuroram.

³⁷⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72.pants.

³⁷⁶ Ministru kabineta 20.12.2005. noteikumi Nr.995 „Noteikumi par tiešas pārvaldes iestāžu ierēdu, darbinieku un amatpersonu un Centrālās vēlēšanu komisijas un Centrālās zemes komisijas darbinieku darba samaksas sistēmu un kvalifikācijas pakalpēm, kā arī ierēdu pabalstiem un kompensācijām”.

³⁷⁷ Tieslietu ministrijas darba kārtības noteikumu Nr.1-2.1/30 (apstiprināti 06.11.2007.) 77.punkts.

³⁷⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa.

atlīdzības sistēmu³⁷⁹, lai izslēgtu tiesību normu dažādas interpretācijas iespējas un nodrošinātu likumprojektā 1.pantā nostiprināto likuma mērķi – noteikt vienotus nosacījumus valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanā, izteica iebildumu, norādot, ka likumprojektu nepieciešams papildināt ar noteikumu, ka iekšējos normatīvajos aktos, darba koplīgumos, darba līgumos ir aizliegts paredzēt citu atlīdzību, kas nav noteikta šajā likumā (likumprojekta 3.panta trešā daļa). Valsts kontroles iebildumu Finanšu ministrija³⁸⁰ ir pēmusi vērā un likumprojekts ir attiecīgi precīzs.

374. Normatīvajā aktā³⁸¹ noteikts, ka finanšu ministrs atbild par valsts budžeta izpildes procesa organizāciju un vadību, kā arī uzrauga Valsts kases darbību atbilstoši šā likuma prasībām.

Secinājumi

375. Ministrijās un to padotības iestādēs nav nodrošināta vienota pieeja tiesību aktu piemērošanā atlīdzības jomā, kā arī to nepareizas piemērošanas rezultātā radīto tiesisko seku izvērtēšanā.

376. Iekšējos normatīvajos aktos, kā arī citos tiesību akto – darba koplīgumos un darba līgumos noteiktais nevar būt pretrunā ar valsts pārvaldes darbību reglamentējošiem ārējiem normatīvajiem aktiem. Tajos nevar paredzēt materiālos labumus, kurus valsts budžeta finansēto institūciju nodarbinātajiem neparedz ārējie normatīvie akti:

376.1. Ministru kabinets, pamatojoties uz normatīvajā akta³⁸² noteikto deleģējumu, ir izdevis Ministru kabinetu noteikumus Nr.995, kuros noteicis darba samaksas sistēmu un atlīdzību, kas izmaksājama Ministru kabineta padotībā esošo iestāžu darbiniekiem. Līdz ar to nav pamata pieņemumam, ka Ministru kabineta noteikumos Nr.995 nav aptverta visa darba samaksas sistēma Ministru kabineta padotībā esošo iestāžu darbiniekiem;

376.2. paplašinot Ministru kabineta noteikumos Nr.995 noteikto regulējumu, netiek ievērots normatīvajā akta³⁸³ noteiktais, zūd minētās normas mērkis, jēga un likumdevēja griba, jo likumdevējs ir paredzējis, ka darba samaksas sistēmas noteikšana valsts budžeta finansētās institūcijās ir Ministru kabineta kompetence. Ministru kabinets nav noteicis, ka iestādēm ir tiesības noteikt darba samaksu, kas nav paredzēta Ministru kabineta noteikumos Nr.995;

376.3. saskaņā ar normatīvo aktu³⁸⁴ iestādes vadītājs iekšējos normatīvos akto izdod uz normatīvā akta pamata vai pēc savas iniciatīvas savas kompetences jautājumos. Darba samaksas sistēmas noteikšana atbilstoši Darba likuma 62.panta pieteikajai daļai ir Ministru kabineta kompetence;

376.4. atbilstoši normatīvajam aktam³⁸⁵ iekšējam normatīvajam aktam jāatbilst ārējiem normatīvajiem aktiem, vispārējiem tiesību principiem (to skaitā valsts pārvaldes principiem un administratīvā procesa principiem) un starptautisko tiesību normām, kā arī iekšējiem normatīvajiem aktiem, kurus izdevusi augstākā iestāde vai amatpersona.

³⁷⁹ Valsts kontroles 21.05.2009. vēstule Nr.3.-5.1-1/1115.

³⁸⁰ Izziņa par atzinumos sniegtajiem iebildumiem likumprojektam „Par vienotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības sistēmu“; Valsts kontroles iebildumi: [3].

³⁸¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta otrā daļa.

³⁸² Darba likuma 62.panta pieteikā daļa.

³⁸³ Darba likuma 62.panta pieteikā daļa.

³⁸⁴ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72.panta pirmā daļa.

³⁸⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 72.panta trešā daļa.

Ieteikums

377. Finanšu ministrijai izvērtēt Valsts kontroles revīzijās konstatētos tiesību aktu pārkāpumus atlīdzības jomā un nodrošināt, ka Finanšu ministrijas izstrādātie tiesību aktu projekti ir viennozīmīgi piemērojami, kā arī projektos tiktu noteikts kontroles mehānisms to ievērošanai.

Vidēja prioritāte

Budžeta iepēmumi

Konstatējumi

378. Valsts kācē kārtē valsts budžeta finanšu uzskaiti un Finanšu ministrija sagatavo Saimnieciskā gada pārskatu atbilstoši normatīvajiem aktiem³⁸⁶.
379. Revīzijā konstatēts, ka valsts pamatbudžeta kontā 2008.gadā ienākušie nodokļu un nodevu iepēmumi ir uzskaitīti pēc naudas plūsmas principa un atspoguļoti Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu daļā atbilstoši normatīvajā aktā³⁸⁷ noteiktajam.
380. Normatīvajos aktos³⁸⁸ noteiktā Saimnieciskā gada pārskata struktūra neparedz informācijas par valsts un pašvaldību nodokļu un nodevu aprēķinātajiem iepēmumiem, kā arī nesajērēto nodokļu summu, kas izveidojušās nodokļu maksātājiem likumos noteikto nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, uzrādišanu Saimnieciskā gada pārskata.
381. Valsts kontroles revīzijas³⁸⁹ rezultātā Finanšu ministrija appēmās līdz 01.07.2009. izvērtēt iespēju veikt valsts budžeta iepēmumu, tai skaitā nodokļu iepēmumu uzskaiti uzkrājuma principam, kā to nosaka Starptautiskais publiskā sektora grāmatvedības standarts³⁹⁰ „Iepēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)“.
382. Saskaņā ar Finanšu ministrijas sniegtu informāciju³⁹¹ ieteikums ir izvērtēts un ieteikuma ieviešana ir uzsākta.
383. Valsts kontroles revīzijas³⁹² rezultātā Finanšu ministrija appēmās līdz 31.12.2008. izvērtēt iespēju normatīvajos aktos noteikt nodevu administrēšanas rezultātu, tai skaitā par piemērotajiem atvieglojumiem, atbrīvojumiem un pārmaksāto summu atmaksām, uzskaiti un atspoguļošanu pārskatos, kā arī šīs informācijas atspoguļošanu kārtējā Saimnieciskā gada pārskatā.
384. Saskaņā ar Finanšu ministrijas sniegtu informāciju³⁹³ ieteikuma ieviešana ir uzsākta un tiek izstrādāts Valsts un pašvaldību nodevu administrēšanas procesa likumprojekts un grozījumi citos tiesību aktos, kas noteiks nodevu veidus un reglamentēs nodevu

³⁸⁶ Likuma par budžetu un finanšu vadību 29.panta pirmā daļa un MK 26.05.2008. noteikumi Nr.362 „Noteikumi par saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtību”.

³⁸⁷ MK 26.05.2008. noteikumi Nr.362 „Noteikumi par saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtību”.

³⁸⁸ Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.panta un MK 26.05.2008. noteikumi Nr.362 „Noteikumi par saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtību”.

³⁸⁹ Valsts kontroles 03.09.2007. revīzijas ziņojums Nr.5.1-2-65/2006 „Par 2006.gada saimnieciskā gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem iepēmumu daļu”.

³⁹⁰ IFAC's International Public Sector Accounting Standards Board Issues Standard on Reporting Revenue From Non-Exchange transactions, 14.12.2006. www.ifac.org pārejas noteikumu 116., 117. un 124.punkts, (standarts ir spēkā gadskārtējiem finanšu pārskatiem, sākot no vai pēc 2008.gada 30.jūnija).

³⁹¹ Finanšu ministrijas 30.07.2009. vēstule Nr.15-2-03/424.

³⁹² Valsts kontroles 03.09.2007. revīzijas ziņojums Nr.5.1-2-65/2006 „Par 2006.gada saimnieciskā gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem iepēmumu daļu”.

³⁹³ Finanšu ministrijas 31.03.2009. vēstule Nr.15-2-03/228.

noteikšanas kārtību, to administrēšanas, uzskaites un atspoguļošanas Saimnieciskā gada pārskatā kārtību.

385. Normatīvais akts³⁹⁴ nosaka Saimnieciskā gada pārskatā sniegt zīpas par nodokļu parādu struktūras izmaiņām pārskata gadā, tai skaitā piedzenamos aktuālos parādus un termiņu pagarinājumus pa nodokļu veidiem, kā arī zīpas par nodokļu parādu struktūru pārskata gada 31.decembrī un lielākajiem parādniekiem budžetā, kuru aktuālo parādu kopsummas pārskata gada 31.decembrī pārsniedz 300 tūkst. latu. Saimnieciskā gada pārskatā informāciju par nodokļu parādiem, to struktūru un lielākajiem parādniekiem budžetā tika norādīta, atbilstoši normatīvajam aktam³⁹⁵.
386. Valsts iepēmumu dienesta datu bāzēs tiek uzskaitīta informācija par nodokļu maksātāju īesniegtajiem nodokļu aprēķiniem, sapemtajiem maksājumiem, nodokļu parādiem, kā arī nesapemtajām nodokļu summām, kas izveidojušās nodokļu maksātājiem likumos noteikto nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā.
387. Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu daļas revīzijas laikā netika gūta pārliecība, ka Valsts iepēmumu dienests normatīvajā aktā³⁹⁶ noteiktajā kartībā ir dzēsis nodokļu parādus visiem nodokļu maksātājiem, kuri ar tiesas lēmumu atzīti par bankrotējušiem 2008. un iepriekšējos gados saskaņā ar likumu „Par uzpēmumu un uzpēmējsabiedrību maksātnespēju”³⁹⁷.
388. 2008.pārskata gada beigās 111 no 192 nodokļu maksātājiem, kuri ar tiesas lēmumu tika atzīti par bankrotējušiem jau 2007.gadā, vēl joprojām nebija dzēsti nodokļu parādi Ls 5 796 114. Vismaz 170 nodokļu maksātājiem, kuri ar tiesas lēmumu tika atzīti par bankrotējušiem 2008.gadā, uz pārskata gada beigām netika dzēsti nodokļu parādi Ls 15 033 881. Nedzēsto parādu kopsumma 2007. un 2008.gadā bankrotējušiem uzpēmumiem uz 2008.pārskata gada beigām bija vismaz Ls 20 829 994.
389. Finanšu ministrija 1995.gada decembrij noslēdza līgumus ar Rīgas, Ventspils un Liepājas Domi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu iekāšanas īpašu kārtību, dodot šim pašvaldībām tiesības patstāvīgi iekāset no to teritorijā reģistrētajiem darba devējiem to iedzīvotāju ienākuma nodokļa daju, kas ieturēts no pašvaldībā dzīvojošiem darba pēmējiem.
390. Tā kā Rīgas Dome, salīdzinot ar parējām divām pašvaldībām, administrē lielāko iedzīvotāju ienākuma nodokļa daju, līdz ar to Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu daļas revīzijas laikā detalizēti tika pārbaudīta Valsts iepēmumu dienesta un Rīgas Domes sadarbība iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanā.
391. Saskaņā ar normatīvo aktu³⁹⁸ Rīgas administratīvajā teritorijā esošajiem darba devējiem jāpārskaita iedzīvotāju ienākuma nodoklis par Rīga dzīvojošajiem darba pēmējiem tieši Rīgas pašvaldības budžeta kontā, bet iedzīvotāju ienākuma nodoklis, ko maksā par darba pēmējiem, kas dzīvo ārpus Rīgas administratīvās teritorijas, jāieskaита Valsts kases sadales kontā. 2008.gadā Rīgas Dome tieši pašvaldības budžetā iekāseja Ls 406 014 900.
392. Normatīvie akti³⁹⁹ nosaka, ka 2008.gadā pašvaldībai katru dienu no pašvaldības budžetā tieši iekāstajiem nodokļa iepēmumiem 20% jāieskaita Valsts kases sadales kontā. Saskaņā ar Rīgas Domes sniegtu informāciju 2008.gadā iedzīvotāju ienākuma nodoklis

³⁹⁴ Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.pants un MK 26.05.2008. noteikumu Nr.362 „Noteikumi par saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtību” 21¹ punkts (redakcija spēkā no 28.06.2009.).

³⁹⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 31.pants un MK 26.05.2008. noteikumu Nr.362 „Noteikumi par saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtību” 21¹ punkts (redakcija spēkā no 28.06.2009.).

³⁹⁶ Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 25.panta pirmās daļas 1.punkts.

³⁹⁷ Likums „Par uzpēmumu un uzpēmējsabiedrību maksātnespēju” (spēkā līdz 01.01.2008.).

³⁹⁸ Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 26.pants.

³⁹⁹ Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 26.panta otrā daja un likums „Par valsts budžetu 2009.gadam”.

sadales kontā pārskaitīts Ls 80 037 624, bet pēc Valsts kases datiem 2008.gadā iedzīvotāju ienākuma nodoklis no Rīgas Domes iemaksāts Ls 80 173 902, kas ir par Ls 136 278 vairāk.

393. Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu dajas revīzijas laikā, veicot izlasē iekļauto darījumu pārbaudi, tika konstatēts, ka Rīgas Dome ir sapēmusi pašvaldības budžetā iedzīvotāju ienākuma nodokli ne tikai no Rīgas pašvaldību administratīvajā teritorijā dzīvojošiem darba pēmējiem, bet arī no citās pašvaldībās dzīvojošajiem nodoklu maksātājiem. 2008.gadā Rīgas Domes pašvaldības budžetā iedzīvotāju ienākuma nodoklis kļūdaini tika iemaksāti Ls 975 400 par 3 267 nodokļu maksātājiem, kuriem dzīvesvietas kods norādīts ārpus Rīgas administratīvās teritorijas vai kods nav norādīts. Saskaņā ar Rīgas Domes iesniegtajiem datiem attiecībā uz šiem nodokļu maksātājiem tika atmaksāti (stornēti) Ls 383 629, bet ar atlikušo summu Ls 591 771 nekādas darbības netika veiktas.
394. Pamatojoties uz normatīvo aktu⁴⁰⁰ pašvaldībām, ar kurām Finanšu ministrija noslēdza līgumu par iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu iekāšanas īpašu kārtību, un saskaņā ar divpusējā sadarbības līguma⁴⁰¹ par informācijas apmaiņu noteikto kārtību un termiņiem, Valsts iepēmumu dienests tiešsaistes režīmā ar Valsts iepēmumu dienesta datu bāzu palīdzību nodod informāciju par nodokļu aprēķiniem, maksājumiem un parādiem.
395. Sakarā ar datu nesavlaicīgu sapemšanu Rīgas Domes informācijas sistēmās pieejamā informācija būtiski atšķiras no Valsts iepēmumu dienesta datu bāzēs esošās informācijas. Piemēram, Rīgas Dome 2008.gadā pieprasīja Valsts iepēmumu dienestam par pašvaldības administratīvajā teritorijā dzīvojošo nodokļu maksātāju Valsts kases sadales kontā kļūdaini iemaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli Ls 9 159 488, taču Valsts iepēmumu dienests no sadales konta atmaksāja Ls 9 538 525, kas ir par Ls 379 037 vairāk. Kā viens no datu atšķirības iemesliem minams, ka Rīgas Domes iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanas sistēmā ir pieejami Valsts iepēmumu dienesta dati ar divu mēnešu nobīdi.
396. Atbilstoši pašvaldību, kurām ar Finanšu ministriju ir noslēgti līgumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu iekāšanas īpašu kārtību, sniegtajai informācijai⁴⁰² par iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanas izmaksām, konstatēts, ka pašvaldības identificējamās izmaksas iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanai ir Ls 261 259. Lielāko daļu (85%) veido iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanā iesaistīta personāla izmaksas.
397. Saskaņā ar normatīvo aktu⁴⁰³ Valsts kase no sadales kontā ieskaitītās iedzīvotāju ienākuma nodokļa summas katru nedēļu pārskaita katras pašvaldības budžetā tādā apmērā, kas atbilst attiecīgās pašvaldības nodokļa iepēmumu īpatsvara koeficientam kopējos, caur sadales kontu sadalāmajos nodokļa iepēmumos. Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu dajas revīzijas laikā konstatēts, ka Valsts kase iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kontā ienākošo maksājumu sadali uz pašvaldību kontiem veic katru dienu. Valsts kases Vienotajā budžeta informācijas sistēmā ir iestrādāta automātiskā

⁴⁰⁰ MK 14.11.2000. noteikumu Nr.390 „Kārtība, kādā Valsts iepēmumu dienests sniedz pašvaldībām informāciju par iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksājumiem” 6. punkts.

⁴⁰¹ Rīgas Domes un Finanšu ministrijas 14.12.1995. līgums Nr.181 „Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksāšanas un uzskaites kārtību Rīgā”.

⁴⁰² Rīgas Domes finanšu departamenta 03.04.2009. vēstule Nr. DF-09-62-nd/01-6, Liepājas pilsētas Domes 02.04.2009. vēstule Nr. 190493/1.-21./187682 un Ventspils pilsētas Domes 03.04.2009. vēstule Nr. I-58/930.

⁴⁰³ MK 29.06.2004. noteikumu Nr.573 „Kārtība, kādā iedzīvotāju ienākuma nodokli, nodokļa pamatparāda palielinājumu un ar nodokli saistīto nokavējuma naudu un soda naudu ieskaita budžetā” 14.punkts.

kontrole, ka sistēma rēķina atbilstoši normatīvajā aktā⁴⁰⁴ noteiktajiem koeficientiem konkrētajai pašvaldībai pienākušos summu.

398. Saskaņā ar normatīvajiem aktiem⁴⁰⁵, ja nepiepildās iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu prognoze, Valsts kase veic iedzīvotāju ienākuma nodokļa kompensēšanu sadales kontā no valsts pamatbudžeta Finanšu ministrijas programmas 42.00.00 „Valsts budžeta aizdevumi un to atmaksāšana”, atverot šim mērķim paredzētu kontu un veicot pārskaitījumu uz iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kontu pašvaldībām. Valsts kase atbilstoši Ministru kabineta lēmumam⁴⁰⁶ pašvaldībām kompensēto iedzīvotāju ienākuma nodokli atspoguļo kā aizdevumu pašvaldībām Saimnieciskā gada pārskata 34.1.pielikumā „Valsts pamatbudžeta iepēmumi un izdevumi pa programmām un apakšprogrammām 2008.gadā” pie Finanšu ministrijas 42.programmas un papildus informācijā pie gada pārskata „Operatīvais gada pārskats „Valsts budžeta aizdevumi un aizdevumu atmaksas 2008.gadā”” . 23.11.2000. no normatīvā akta⁴⁰⁷ tika izslēgta tiesību norma, kas paredzēja aizdevumus pašvaldībām, bet joprojām normatīvā akta⁴⁰⁸ pirmā nodaļa definē terminu „aizdevums” kā pašvaldībām un citām juridiskajām personām nodoti budžeta līdzekļi, ar kuriem šīm personām ir tiesības rīkoties un kurus ir pienākums atdot. Saskaņā ar normatīvo aktu⁴⁰⁹ piešķirtā kompensācija nevar tikt uzskaīta par aizdevumu.
399. Atbilstoši Finanšu ministrijas informatīvajā ziņojumā⁴¹⁰ Ministru kabinetam par valsts budžeta izpildi 2008.gada 9 mēnesos sniegtajai informācijai 2008.gada pēdējos mēnesos bija vērojama ekonomiskās attīstības tempu strauja lejupslīde un iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu plāna neizpilde, kā rezultātā Ministru kabinets pieņem lēmumu⁴¹¹ par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem, lai nodrošinātu valsts budžeta izdevumu racionālu un taupīgu izlietošanu. 2008.gadā tika plānots iekāsēt iedzīvotāju ienākuma nodokli Ls 474 713 924, bet faktiski tika iekāsēts Ls 468 190 482. Līdz ar to, saskaņā par normatīvajos aktos⁴¹² noteikto, Valsts kase bija jākompensē pašvaldībam iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu prognozes neizpilde. Finanšu ministrija nerisināja grozījumus normatīvajā aktā⁴¹³ un nenoteica zemāku iedzīvotāju ienākuma nodokļa prognozi, līdz ar to 27.11.2008. un 19.12.2008. iedzīvotāju ienākuma nodokļa sadales kontā pašvaldībām no valsts pamatbudžeta iedzīvotāju ienākuma nodokļa kompensēšanai tika ieskaīti kopā Ls 19 131 996.
400. 2008.gada decembrī no decembra pēdējās dienās saņemtajām iedzīvotāju ienākuma nodokļa iemaksām pašvaldības atmaksāja pamatbudžetā Ls 12 608 524. 31.12.2008.

⁴⁰⁴ MK 29.06.2004. noteikumu Nr.573 „Kārtība, kādā iedzīvotāju ienākuma nodokli, nodokļa pamatparāda palielinājumu un ar nodokli saistīto nokavējuma naudu un soda naudu ieskaīta budžetā” 14.punkts.

⁴⁰⁵ Likuma „Par valsts budžetu 2008.gadam” 20.pants, likuma „Par pašvaldību finanšu izlīdzināšanu” 7.panta trešā daļa un MK 28.09.1998. noteikumi Nr. 360 „Kārtība, kādā saimnieciskajā gadā tiek kompensēta iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu prognozes neizpilde”.

⁴⁰⁶ MK 25.11.2008. sēdes protokollēmums „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA-3620 (protokols Nr.83, 62.§).

⁴⁰⁷ Likums par budžetu un finanšu vadību.

⁴⁰⁸ Likums par budžetu un finanšu vadību.

⁴⁰⁹ Likuma „Par pašvaldību finanšu izlīdzināšanu” 7.panta trešā daļa un Ministru kabineta 28.09.1998. noteikumi Nr. 360 „Kārtība, kādā saimnieciskajā gadā tiek kompensēta iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu prognozes neizpilde”.

⁴¹⁰ Finanšu ministrijas 2008.gada oktobra informatīvais ziņojums par valsts budžeta izpildi 2008.gada 9 mēnešos. (Izskaits MK 11.11.2008. sēdē).

⁴¹¹ MK 25.11.2008. sēdes protokollēmums „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA-3620 (protokols Nr.83, 62.§).

⁴¹² Likuma „Par pašvaldību finanšu izlīdzināšanu” 7.panta trešā daļa un MK 28.09.1998. noteikumi Nr. 360 „Kārtība, kādā saimnieciskajā gadā tiek kompensēta iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu prognozes neizpilde”.

⁴¹³ Likuma „Par valsts budžetu 2008.gadam” 20.pants.

faktiski no pamatbudžeta pašvaldību budžetā iedzīvotāju ienākuma nodoklis tika kompensēts Ls 6 523 442 apmērā.

401. Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu dajas revīzijā, izlases veidā pārbaudot nodokļu aprēķinus izvēlētajās Valsts iepēmumu dienesta struktūrvienībās, konstatēts, ka Valsts iepēmumu dienestā nav nodrošināta kontrole pār iepēmumiem Ls 8 608 258 apmērā, kā rezultātā nav nodrošināta nodokļu iepēmumu iekasēšana budžetā vismaz Ls 2 398 475.
402. Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu dajas revīzijā konstatēts, ka Finanšu ministrija un Valsts iepēmumu dienests nenodrošina kontroli pār vairāku tiesību aktu ievērošanu, lai nodrošinātu pilnīgu nodokļu un citu maksājumu iepēmumu administrēšanu un to atspoguļošanu Saimnieciskā gada pārskatā:
  - 402.1. akcīzes nodokļa administrēšanā netiek nodrošināta kontrole pār akcīzes nodokļa Ls 2 721 276 samaksu budžetā par termiņā neiesniegtajiem administratīvajiem pavaddokumentiem akcīzes precēm, kuras pārvieto atliktā nodokļa maksāšanas režīmā;
  - 402.2. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu administrēšanā nav nodrošināta uzraudzība, lai kontrolētu, cik valsts kapitāla dajas ir kapitālsabiedrībās un vai valstij piekritīgie maksājumi ir ieskaņoti valsts budžetā noteiktajā apmērā, līdz ar to kapitālsabiedrības, kuras 2007.gadā strādāja ar peļņu, nav samaksājušas normatīvajos aktos⁴¹⁴ noteikto valstij piekritīgo peļņas daju Ls 2 295 036 un ministrijas kā kapitāla daļu turētājas nav ievērojušas normatīvo aktu⁴¹⁵ prasības.

Secinājumi

403. Tā kā Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu dajā netiek atspoguļoti valsts un pašvaldību nodokļu un nodevu aprēķinātie iepēmumi, kā arī nesamērtās summas, kas izveidojušas nodokļu maksātājiem likumos noteikto nodokļu atvieglojumu piemērošanas rezultātā, tad Saimnieciskā gada pārskata iepēmumu daja sniedz nepilnīgu informāciju, kas turpmāk neatbilst Starptautisko publiskā sektora grāmatvedības standarta⁴¹⁶, „Iepēmumi no darījumiem bez apmaiņas (nodokļi un transferti)” prasībām.
404. Tā kā normatīvie akti nenosaka, kādā kārtībā ir jāuzskaita nodevu iepēmumi, kā arī kura iestāde vai institūcija atbild par nodevu atspoguļošanu Saimnieciskā gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem iepēmumu dajā, pastāv risks, ka netiek nodrošināta pilnīga nodevu iepēmumu iekasēšana, uzskaitē un kontrole.
405. Izveidotā nodokļu parādu uzskaites, dzēšanas un atspoguļošanas sistēma nenodrošina skaidras un patiesas informācijas par nodokļu parādu stāvokli uzrādišanu Saimnieciskā gada pārskatā, jo pārskatā nav iekļauta būtiska informācija, ka pārskata gadā netika dzēsti nodokļu parādi bankrotējušiem uzņēmumiem kopsummā vismaz Ls 20 829 994.
406. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšana, nosakot īpašu iedzīvotāju ienākuma nodokļa iepēmumu iekasēšanas kārtību atsevišķas pašvaldībās, ir neefektīva un necaurskatāma, jo Rīgas, Ventspils un Liepājas Dome, veicot iedzīvotāju ienākuma nodokļa administrēšanas procedūru, faktiski dublē Valsts iepēmumu dienesta funkcijas,

⁴¹⁴ Likuma par budžetu un finanšu vadību 5.panta otrā daja un MK 30.11.2004. noteikumi Nr.996 „Kārtība, kādā izmantošanu”.

⁴¹⁵ Likuma par budžetu un finanšu vadību 5.panta otrā daja un MK 30.11.2004. noteikumi Nr.996 „Kārtība, kādā izmantošanu”.

⁴¹⁶ IFAC's International Public Sector Accounting Standards Board Issues Standard on Reporting Revenue From Non-Exchange transactions, 14.12.2006, www.ifac.org pārejas noteikumu 116., 117. un 124. punkts, (standarts ir spēkā gadskārtējiem finanšu pārskatiem sākot no vai pēc 30.06.2008.).

kā rezultātā nelietderīgi tiek izlietoti pašvaldību līdzekļi Ls 261 259, neskaitot Valsts ieņēmumu dienesta administrēšanas izmaksas.

407. Lai gan atbilstoši Finanšu ministrijas informatīvajā ziņojumā⁴¹⁷ Ministru kabinetam par valsts budžeta izpildi 2008.gada 9 mēnešos sniegtajai informācijai 2008.gada pēdējos mēnešos bija vērojama ekonomiskās attīstības tempu strauja lejupslide un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu neizpilde un Ministru kabinets pieņēma lēmumu⁴¹⁸ par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem, lai nodrošinātu valsts budžeta izdevumu racionālu un taupīgu izlietošanu, Finanšu ministrija nerosināja grozījumus normatīvajā akta⁴¹⁹, lai noteiktu zemāku iedzīvotāju ienākuma nodokļa prognozi. Rezultātā no valsts pamatbudžeta pašvaldības saņēma Ls 6 523 442 vairāk, līdz ar to ieteikmējot finansēšanas nepieciešamību 2008.gadā un radot izdevumus 2009.gadā.
408. Tā kā Valsts ieņēmumu dienesta iekšējās kontroles sistēmas nepilnību dēļ netiek nodrošināta kontrole pār ieņēmumiem Ls 8 608 258 apmērā un netiek nodrošināta valsts budžetam piekritīgo nodokļu un citu valsts noteikto maksājumu ieņēmumu iekšēšana pilnā apmērā, valsts budžetam ir nodarīti zaudējumi vismaz Ls 2 398 475.

Pašvaldību komandējumu izdevumi

Konstatējumi

409. Atbilstoši normatīvā akta prasībām⁴²⁰ par komandējumu uzskatāms ar institūcijas vadītāja rakstisku rīkojumu apstiprināts darbinieka brauciens uz noteiktu laiku uz citu apdzīvotu vietu Latvijas Republikā vai, ja darbinieka pastāvīgā darba vieta ir ārvalstī, – ārvalstī, vai uz ārvalstīm, kā arī no ārvalstīm uz Latvijas Republiku, lai pildītu darba (dienesta) uzdevumus, papildinātu zināšanas un paaugstinātu kvalifikāciju (mācību komandējums).
410. Atbilstoši normatīvajam aktam⁴²¹ noteikts, ka darbinieks ir fiziska persona, kas uz darba līguma pamata par nolīgto darba samaksu veic noteiktu darbu darba devēja vadībā.
411. Revīzijā konstatēts, ka 20 no 31 izlās iekļautās pašvaldības (Aizkraukles, Krāslavas, Līvānu, Ropažu, Salaspils, Siguldas novada, Daugavpils, Dobeles, Gulbenes, Kuldīgas, Liepājas, Olaines, Rēzeknes, Saulkrastu, Tukuma, Ventspils pilsētas, Daugavpils, Dobeles, Madonas rajona un Dricānu pagasta pašvaldība), īstenojot likumā noteiktās pastāvīgās funkcijas izglītības jomā un brīvpārtīgās iniciatīvas, tajā skaitā, atbalstot sportistus un māksliniekus, EKK 2120 „Ārvalstu komandējumi un dienesta braucieni” ir iekļāvušas ārvalstu braucienu izmaksas Ls 324 981 apmērā par personām, kas nav darba tiesiskajās attiecībās ar pašvaldību. Iepriekš minētajās izmaksās ir iekļautas dienas naudas, uzturēšanās un ceļa izdevumi, kā arī dalības maksas.

Secinājums

412. Tā kā 20 pašvaldības apmaksājušas ārvalstu braucienus Ls 324 981 apmērā par personām, kuras nav darba tiesiskajās attiecībās ar pašvaldību, nav ievērotas normatīvā

⁴¹⁷ Finanšu ministrijas 2008.gada oktobra informatīvais ziņojums par valsts budžeta izpildi 2008.gada 9 mēnešos. (Izskaņa MK 11.11.2008. sēdē).

⁴¹⁸ MK 25.11.2008. sēdes protokolēmums „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA-3620 (protokols Nr.83, 62. §)

⁴¹⁹ Likums „Par valsts budžetu 2008.gadam”.

⁴²⁰ MK 28.05.2002. noteikumu Nr.219 „Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem un darbinieku braucieniem saistītie izdevumi” 2.punkts.

⁴²¹ Darba likuma 3.pants.

akta⁴²² prasības, kas nosaka, ka tikai darbiniekiem tiek atlīdzināti komandējuma izdevumi un maksāta dienas nauda.

Debitori

Konstatējumi

413. Normatīvais akts⁴²³ nosaka, ka budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.
414. Tiesību akts⁴²⁴ nosaka, ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm, veicot valsts budžeta izdevumus, nekavējoši ievērot šādu nosacījumu – slēdzot līgumus par pakalpojumu saņemšanu vai preču piegādi, kuriem izpildes termiņš ir 2009.gads, 2008.gadā neparedzēt avansa maksājumu veikšanu.
415. Revīzijas laikā konstatēts, ka vairākas ministrijas nav ievērojušas tiesību aktu⁴²⁵ un 2008.gada novembrī un decembrī veikušas avansa maksājumus par pakalpojumu saņemšanu vai preču piegādi, kuriem izpildes termiņš ir 2009.gads, par kopējo summu Ls 12 225 489 apmērā:
- 415.1. Ārlietu ministrija veikusi avansa maksājumus Ls 27 989 apmērā;
  - 415.2. Finanšu ministrijas padotībā esošā iestāde Valsts ieņēmumu dienests veicis avansa maksājumus Ls 2 873 643 apmērā;
  - 415.3. Prezidenta kanceleja veikusi avansa maksājumus Ls 31 831 apmērā;
  - 415.4. Veselības ministrijas padotībā esošā iestāde Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūra veikusi avansa maksājumus Ls 9 285 585 apmērā;
  - 415.5. Zemkopības ministrija un tās padotībā esošā iestāde Lauku atbalsta dienests veikusi avansa maksājumus Ls 6 468 apmērā.
416. Likums⁴²⁶ nosaka, ka budžets tiek plānots saimnieciskajam gadam, kurš sākas 1.janvārī un beidzas 31.decembrī, un budžeta finansētu institūciju vadītāji ir atbildīgi par budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem.
417. Atbilstoši likumam⁴²⁷ ar iedzīvotāju ienākuma nodokli tiek aplikts iekšzemes nodokļa maksātāja taksācijas perioda (kalendārā gada) apliekamo ienākumu apjoms. Algas nodoklis iemaksājams budžetā reizi mēnesī, kad bankā tiek saņemta nauda iedzīvotāju ienākumu izmaksai.
418. Likums⁴²⁸ nosaka, ka darba devēja un darba pēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis.
419. Likumi⁴²⁹ neparedz avansa maksājumu veikšanu par iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām.

⁴²² MK 28.05.2002. noteikumi Nr.219 „Kārtība, kādā atlīdzināmi ar komandējumiem un darbinieku braucieniem saistītie izdevumi” 2. punkts.

⁴²³ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

⁴²⁴ MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA-3620 (protokols Nr.83, 62. §) 1.1.apakšpunkt.

⁴²⁵ MK 25.11.2008. sēdes protokollēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA-3620 (protokols Nr.83, 62. §) 1.1.apakšpunkt.

⁴²⁶ Likuma par budžetu un finanšu vadību 4.pants un 46.panta pirmā daļa.

⁴²⁷ Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli 3.panta pirmā daļa un 17.panta piektā daļa.

⁴²⁸ Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu”14.panta pirmā daļa.

⁴²⁹ Likums „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likums „Par valsts sociālo apdrošināšanu”.

420. Revīzijā konstatēts, ka vairākas ministrijas 2008.gada decembrī veikušas avansa maksājumus par 2009.gada janvāra mēnesi par nodokļiem vai arī ir veikušas nodokļu pārmaksas par kopējo summu Ls 1 989 451:
- 420.1. Bērnu un ģimenes lietu ministrija 2008.gada decembrī ir veikusi avansa maksājumus par 2009.gada janvāra mēnesi par iedzīvotāju ienākuma nodokli un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām Ls 76 612 apmērā un padotības iestāde Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija 2008.gada decembrī veica darba samaksu par 2009.gada janvāra mēnesi Ls 6 375 apmērā;
  - 420.2. Iekšlietu ministrijas padotības iestādei Valsts policijai izveidojusies pārmaksa Ls 1 809 828 apmērā par iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, savukārt Iekšlietu īpašumu valsts aģentūra 2008.gada decembrī veikusi avansa maksājumus par 2009.gada janvāra mēnesi par iedzīvotāju ienākuma nodokli un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām Ls 43 411 apmērā;
  - 420.3. Ministru kabineta padotības iestādei Valsts administrācijas skolai izveidojusies pārmaksa Ls 53 225 apmērā par iedzīvotāju ienākuma nodokli un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām.

Secinājumi

421. Veicot avansa maksājumu 2008.gada novembrī un decembrī par pakalpojumu saņemšanu vai preču piegādi, kuriem izpildes termiņš ir 2009.gads, par kopējo summu Ls 12 225 489 apmērā, ministrijas nav nodrošinājušas tiesību aktā⁴³⁰ noteikto ierobežojumu ievērošanu, kā rezultātā nav efektīvi un ekonomiski izlietojušas valsts budžeta līdzekļus, kā to nosaka normatīvais akts⁴³¹.
422. Veicot avansa maksājumus 2008.gada decembrī par 2009.gada janvāri un pārmaksas par iedzīvotāju ienākuma nodokli un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām, kā arī maksājot avansa maksājumus 2008.gada decembrī par 2009.gada janvāra mēneša darba samaksu par kopējo summu Ls 1 989 451 apmērā, ministrijas nav nodrošinājušas normatīvā akta prasības⁴³².

Ieteikums

423. Finanšu ministrijai veikt pasākumus, lai izvērtētu Valsts kontroles revīzijās konstatēto un nepieļauto nelietderīgu un neefektīvu rīcību ar valsts budžeta līdzekļiem un mantu.

Valsts kontroliere

I. Sudraba

⁴³⁰ MK 25.11.2008. sēdes protokolēmuma „Par valsts budžeta izdevumu samazināšanu 2008.gada novembra un decembra mēnešiem” TA-3620 (protokols Nr.83, 62. §) 1.1.apakšpunktts.

⁴³¹ Likuma par budžetu un finanšu vadību 46.panta pirmā daļa.

⁴³² Likums „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” un likums „Par valsts sociālo apdrošināšanu”.

Valsts kases noguldījumi Parex bankā 10.11.2008.-31.12.2008.

Nr. p.k.	Rikojuma datums	Rikojuma Nr.	Noguldījuma termiņš	Noguldījuma summa	Vaļot a	Ekvivalent latos*	% likme	Piezīmes
1.	10.11.2008	1223	10.11.2008.-06.11.2009.	199 999 924,63	LVL	199 999 924,63	20,27	Resursi no vērtspapīru emisijas Terminoguldījums un līdz 19.11.2008 uzkratītie procenti (%) ar noguldījumi EUR pēc LB noteiktā intervences tārs apakšējās robežas (1 EUR = 0,6958 LVL)
	19.11.2008.	1255	19.11.2008.-06.11.2009.	288 895 407,09	EUR	203 036 847,68	15,969	
	08.12.2008.	1315	08.12.2008.-06.11.2009.	291 330 241,66	EUR	204 748 059,16	5,867	
2.	12.11.2008.	1225	12.11.2008.-19.11.2008.	100 000 000,00	LVL	100 000 000,00	15,42	Līdz ar 19.11.2008. veikta noguldījuma pagarināšanas negūtīšanai līdz 08.12.2008 uzkratītie procenti, samazinātā % likme.
	19.11.2008.	1254	19.11.2008.-26.11.2008.	100 000 000,00	LVL	100 000 000,00	15,60	
	26.11.2008.	1266	26.11.2008.-03.12.2008.	100 000 000,00	LVL	100 000 000,00	24,59	
	03.12.2008.	1284	03.12.2008.-05.12.2008.	100 000 000,00	LVL	100 000 000,00	22,44	
	05.12.2008.	1303	05.12.2008.-08.12.2008.	100 000 000,00	LVL	100 000 000,00	20,96	
	08.12.2008.	1313	08.12.2008.-08.01.2009.	100 000 000,00	LVL	100 000 000,00	12,078	
	14.11.2008.	1240	17.11.2008.-24.11.2008.	9 000 000,00	EUR	6 325 236,00	13,67	
	24.11.2008.	1264	24.11.2008.-01.12.2008.	9 000 000,00	EUR	6 325 236,00	15,95	
	01.12.2008.	1277	01.12.2008.-03.12.2008.	9 000 000,00	EUR	6 325 236,00	14,72	
	03.12.2008.	1284	03.12.2008.-05.12.2008.	9 000 000,00	EUR	6 325 236,00	15,66	
3.	05.12.2008.	1303	05.12.2008.-08.12.2008.	9 000 000,00	EUR	6 325 236,00	15,65	Terminoguldījums pagarināts līdz 08.12.2008.
	08.12.2008.	1313	08.12.2008.-08.01.2008.	9 000 000,00	EUR	6 325 236,00	5,433	
	19.11.2008.	1253	19.11.2008.-26.11.2008.	45 000 000,00	LVL	45 000 000,00	15,60	
	26.11.2008.	1266	26.11.2008.-03.12.2008.	64 673 756,83	EUR	45 452 975,00	14,92	
4.	03.12.2008	1284	03.12.2008.-05.12.2008.	64 673 756,83	EUR	45 452 975,00	15,66	19.11.2008. veiktais noguldījums atzīstās ar noguldījumu EUR pēc LB noteiktā intervences kursa apakšējās robežas (1 EUR = 0,6958 LVL).
	05.12.2008.	1303	05.12.2008.-08.12.2008.	64 673 756,83	EUR	45 452 975,00	15,65	
	08.12.2008.	1313	08.12.2008.-15.12.2008.	64 673 756,83	EUR	45 452 975,00	4,966	

Nr. p.k.	Rikojuma datums	Rikojuma Nr.	Nogādījuma termiņš	Nogādījuma summa	Valut a	Ekvivalents latos*	% likme	Piezīmes
	15.12.2008.	1339	15.12.2008.-22.12.2008.	64 673 756.83	EUR	45 452 975.00	4.563	Termiņnoguldījums pagarināts līdz 22.12.2008.
19.12.2008.	1351		22.12.2008.-29.12.2008.	64 673 756.83	EUR	45 452 975.00	4.478	Termiņnoguldījums pagarināts līdz 29.12.2008.
23.12.2008.	1356		29.12.2008.-06.01.2009.	64 673 756.83	EUR	45 452 975.00	4.436	Termiņnoguldījums pagarināts līdz 06.01.2009.
5.01.2009.	1364		08.12.2008.-06.01.2009.	50 000 000.00	LVL	50 000 000.00	12.078	-
6.01.2009.	1372		12.12.2008.-12.01.2009.	20 000 000.00	EUR	14 056 080.00	5.16	-
7.01.2009.	1375		15.12.2008.-15.01.2009.	30 000 000.00	EUR	21 084 120.00	5.118	-
8.01.2009.	1386		17.12.2008.-16.01.2009.	43 386 275.94	EUR	30 492 048.28	5.482	Resursi no vērtspapīru emisijas
9.01.2009.	1390		23.12.2008.-23.01.2009.	287 074 548.00	EUR	201 757 140.63	5.405	Resursi no vērtspapīru emisijas

EUR = 0,702804 LVL

I. Sudraba

I.Sudraba

Rezīžes Nr.51-2-477/2008 ziņojuma projektam
2. pielikums

Rezīžes Nr.51-2-477/2008 ziņojās Valsts kontrolei, naudas plūsmu* no noguldītāju kontiem dienā (skats L)

Rezīžes Nr.	Rezīžes datums	Rezīžes vieta	Nerēzīženti	Rezīženti privatpersonas	Rezīženti valsts	Rezīženti pārvaldības urzīženumi	Rezīženti valsts urzīženumi	Rezīženti pārvaldību urzīženumi	Rezīženti pārvele
1.	20.08.2008.	-39 820 535	-21 246 530	-4 764 397	-6 048 873	-6 652 128	-1 693 257	-5 209 037	-21 322 924 ASV banku līdzīgi
2.	22.08.2008.	-134 965 131	-123 132 615	-20 455 398	-9 883 697	-9 645 773	-4 580 689	-10 002 513	-38 468 901
3.	24.08.2008.	-152 289 935	-135 021 388	-23 057 363	-26 310 090	-11 107 945	-6 205 253	-10 210 859	-54 627 416 Ieliknes veikala izmaksas nozīmīgākajiem
4.	04.09.2008.	-794 673 645	-175 589 754	-27 940 356	-30 103 502	-18 086 575	-12 153 824	-14 907 892	-62 311 157 FKTK atlikumi bankai iekšējās pirms pasaugs reģistrā likumīgiem kapitāla
5.	07.09.2008.	-352 984 893	-225 327 270	-31 247 047	-31 142 739	-21 793 203	-12 309 641	-15 702 016	-65 811 256 FKTK nosīta bankai zīojumu par pārbaudei konstatētajiem trikumiem un nepilnībām.
6.	20.09.2008.	-279 404 020	-232 167 408	-38 792 082	-31 142 139	-22 637 616	-12 309 641	-15 702 016	-65 811 256 Izviedrīgas valdības garantējumiem
7.	22.09.2008.	-255 000 873	-232 167 408	-46 239 274	-31 317 575	-23 229 864	-12 929 003	-15 702 016	-69 396 052 LPDG sēde, Parex bankas viedība līdz 211 milj.jatu depozīti
8.	24.10.2008.	-257 407 697	-232 167 408	-54 189 691	-31 643 512	-23 689 635	-13 063 900	-15 927 162	-78 140 710
9.	28.10.2008.	-319 403 943	-247 740 847	-61 700 702	-31 643 512	-24 022 971	-13 240 966	-16 448 842	-87 777 494 LPDG sēde
10.	29.10.2008.	-333 570 759	-258 370 568	-64 743 875	-31 643 517	-24 190 329	-13 240 966	-17 276 259	-88 786 716
11.	30.10.2008.	-367 114 539	-284 103 957	-73 010 409	-33 203 489	-24 190 329	-16 564 393	-17 279 050	-90 598 798
12.	31.10.2008.	-372 795 993	-287 927 609	-74 548 115	-33 203 810	-24 190 329	-16 634 245	-17 279 050	-91 063 677 LPDG sēde, FKTK nosīka ierobežojamus bankai,
13.	03.11.2008.	-379 505 940	-292 385 355	-77 053 391	-33 761 524	-24 190 329	-16 634 758	-17 531 002	-92 451 336 MK sēde par pilnvarojumu finanšu ministram
14.	04.11.2008.	-388 671 152	-305 782 768	-77 053 391	-33 761 524	-25 650 255	-16 634 758	-17 936 089	-92 451 336 MK sēde par atbalstā sniegšanu bankai
15.	05.11.2008.	-436 763 482	-335 833 591	-88 060 156	-33 761 524	-27 277 800	-16 634 738	-19 309 163	-96 936 172 Samaksame pie Ministru

Nr.p.k.	Datums	Kops	Nrežidenti priatpersonas	Režidenti valsts pasyvaldības	Režidenti valsts uzņēmumi	Režidenti pasyvaldības uzņēmumi	Režidenti uzņēmumi
1.	01.11.2008.	-455 678 263	-335 833 591	-121 906 629	-33 879 959	-30 673 910	-23 451 393
2.	01.11.2008.	-455 959 734	-336 132 242	-131 468 680	-33 879 974	-30 673 910	-23 451 393
3.	01.11.2008.	-455 959 654	-372 309 753	+150 005 945	-33 879 974	-30 673 910	-24 007 898
4.	02.11.2008.	-811 716 963	-429 369 145	-164 970 018	-33 879 974	-32 694 795	-24 432 541
5.	02.11.2008.	-866 720 044	-454 838 208	-172 384 231	-33 915 133	-33 745 837	-25 717 075
6.	02.11.2008.	-923 087 080	-487 307 561	-184 314 783	-33 915 527	-33 745 837	-27 102 157
7.	02.11.2008.	-923 087 080	-487 307 561	-190 366 885	-33 915 527	-34 455 338	-28 274 979
8.	02.11.2008.	-1 002 539 096	-538 558 196	-205 636 195	-43 326 115	-37 829 277	-32 635 088
9.	01.12.2008.	-1 003 483 810	-539 024 151	-206 932 735	-44 185 732	-37 844 571	-32 635 088
10.	05.12.2008.	-1 081 290 502	-580 465 612	-222 183 045	-44 815 344	-41 651 713	-34 002 988
11.	28.11.2008.						
12.	20.11.2008.						
13.	20.11.2008.						
14.	01.12.2008.						
15.	05.12.2008.						

Nr.p.k.	Datums	Kops	Nerezidenti privātpersonas	Rezidenti valsts	Rezidenti pašvaldības uzņēmumi	Rezidenti valsts uzņēmumi	Rezidenti pašvaldību uzņēmumi	Rēķindi parējējā	Rēķindi parējējā
26.	08.12.2008	-1 134 497 064	-588 693 123	-227 180 472	-44 815 371	-47 643 686	-34 002 988	-28 413 873	-175 928 494
27.	11.12.2008	-1 171 327 804	-607 956 779	-235 509 443	-45 235 335	-49 486 340	-38 024 319	-31 712 469	-15 591 006 496
28.	12.12.2008	-1 186 520 146	-617 680 863	-238 579 035	-45 235 335	-50 300 120	-38 766 399	-31 966 518	-178 349 233
29.	15.12.2008	-1 210 908 127	-626 153 987	-244 685 895	-45 235 750	-50 670 269	-38 766 399	-31 966 518	-178 522 669
30.	17.12.2008	-1 256 437 342	-648 811 839	-249 946 517	-45 784 560	-52 266 202	-40 195 421	-32 250 245	-179 227 593
31.	23.12.2008	-1 505 090 077	-674 348 343	-256 946 113	-45 784 594	-70 732 580	-41 704 142	-32 996 118	-183 510 422
									43 386 275 946
									287 074 548

* apdzīvīti veidoti daži no īresīgākajiem noguldījumiem

Valsts kontrole

I.Sudraba

Revīzijas Nr.5.1-2-47/2008 ziņojuma projektam
3.pielikums

**Parex bankas kapitāla pietiekamības, likviditātes rādītāji un noguldījumu
noplūde pēc FKTK materiāliem**

Nr.p.k.	Datums	Kapitāla pietiekamība (tūkst.Ls)	Bankas likviditātes rādītāji (%)	Noguldījumu noplūde no 30.09.2008. pēc FKTK materiāliem
1.	30.06.2008.	10.03	-	-
2.	30.09.2008.	10.05	37.68	-
3.	24.10.2008.	8.07	34.45	97 800 000
4.	28.10.2008.	7.89	32.15	-
5.	29.10.2008.	-	33.41	-
6.	30.10.2008.	-	34.07	-
7.	31.10.2008.	6.55	31.74	140 000 000
8.	05.11.2008.	-	31.12	197 000 000
9.	01.12.2008.*	6.47	32.27	492 000 000
10.	05.12.2008.*	-	30.17	597 000 000
11.	11.12.2008.*	5.95	30.02	649 000 000
12.	31.12.2008.*	3.11	54.97	750 000 000
13.	31.01.2009.*	3.83	41.20	750 000 000

*Valsts kase veikusi termiņnoguldījumu Parex Bankā

Valsts kontroliere

I.Sudraba

Noguldījumu sadalījums procentos

Nr.v.k.	Datums	Kopā	Nerezidenti	Rezidenti privātpersonas	Rezidenti valsts	Rezidenti pašvadītās	Rezidenti valsts uzņēmumi	Rezidenti priekšķīlē uzņēmumi	Rezidenti priekšķīlē uzņēmumi
1.	15.09.2008.	100,00	61,11	23,26	-1,36	2,57	2,64	0,68	0,57
2.	30.09.2008.	100,00	59,68	23,98	1,44	0,42	2,95	0,56	0,57
3.	22.10.2008.	100,00	59,72	24,60	0,42	2,69	2,98	0,59	0,57
4.	24.10.2008.	100,00	60,78	24,06	0,41	2,65	3,03	0,60	0,59
5.	28.10.2008.	100,00	61,00	24,07	0,45	2,69	3,08	0,61	0,59
6.	29.10.2008.	100,00	61,00	24,09	0,51	2,70	3,14	0,57	0,57
7.	30.10.2008.	100,00	60,58	24,08	0,43	3,17	3,01	0,58	0,56
8.	31.10.2008.	100,00	60,55	24,07	0,43	3,18	3,02	0,59	0,56
9.	03.11.2008.	100,00	61,33	23,47	0,39	3,24	3,04	0,60	0,57
10.	04.11.2008.	100,00	60,89	23,62	0,41	3,17	3,06	0,58	0,57
11.	05.11.2008.	100,00	60,84	23,64	0,44	3,16	3,16	0,51	0,50
12.	07.11.2008.	100,00	62,28	23,23	0,43	2,96	2,74	0,47	0,47
13.	20.11.2008.	100,00	50,61	18,02	19,91	2,77	2,40	0,43	0,43
14.	01.12.2008.	100,00	50,40	17,79	20,29	2,72	2,41	0,43	0,43
15.	05.12.2008.	100,00	50,66	17,41	21,10	2,59	2,70	0,63	0,57
16.	11.12.2008.	100,00	49,11	16,65	24,17	2,16	2,57	0,88	0,49
17.	31.12.2008.	100,00	41,34	13,91	36,33	0,77	2,45	0,85	0,46

Valsts kontrole

I.Sudraba

Valsts iestādēs 2008.gadā bijuši labumi: Revīzijas Nr.5.1-2-47.

Revīzijas Nr.5.I-247/2003 ziņojums par 5.pielikums

Nr.p. k.	Iestāde 3.	Pieskaitītais labums		Ekonomikas ministrija	Finanšu ministrija	39 471
		Valsts aģentūra "Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra"***	Bērnu un ģimenes lietu ministrija			
3.	Pabalīsts bērnu Piedzīmēšanas gādījuma Pabalīsts bērnu Izdevumu kompensācija Pabalīsts bērzu audzēkotā augstskolai Cēla (tārsporta) izdevumu Pabalīsts dotočes jaunībai Dzīvānu kartei; Naudības balvai	4 680	100	-	-	4 771
4.	Ekonomikas ministrija	-	-	12 726	-	12 726
4.1.	Centralais aparāts	-	-	-	-	-
4.2.	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	-	-	-	-	17 700
5.	Centralais finanšu ministrija	-	-	-	-	-
5.1.	Centralais aparāts	5 637	-	-	-	9 871
5.2.	Valsts aģentūra "Centrālā finanšu un Igaunu aģentūra"	850	2 850	-	-	5 63
5.3.	Valsts kase	540	-	-	-	370
6.	Izglītības un zinātnes ministrija	-	-	-	-	-
6.1.	Rīgas valsts tehnikums	2 854	-	676	-	546
						3 530
						3 530

Piešķirtais labums

Pielikums

Nr.-p. k.	Iestāde	Atvālinījuma pabeieties darbiniekam	Pabeieties pētījumiem par dzīvojotiem	Mācību izdevumu kompenzācija	Pabealties beidzot augstskolu	Pabealties dodoties laužiba	Ceļa (transporta) izdevumu kompenzācija	Automašīnu novērošanu līdzīgumā	neatkarīgū spēkā iet jaudītākā attiecībās; pabeilities pētījumiem par dzīvojotiem	Pabeilities, pētījumiem par dzīvojotiem	Prābalijs, pētījumiem par dzīvojotiem	Davanku karte; Naudas balviņa	1 520	1 693	-	-	1 520	Prābalijs, kas nav pārdezelta ar nomālvegos atkarībā; pabeilities saņem spēkā iet jaudītākā attiecībās; pabeilities	lemaķas privātāja pensijas fondu
12.3.	Sabiedrības veselības āģentūra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.4.	asinsdonoru centrus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.5.	Katastrofu medības centrs	37 219	3 630	500	3 880	1 972	1 280	-	-	-	-	-	-	1 415	-	-	-	-	
12.6.	Tuberkulozes un plašu slimības valsts āģentūra	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
12.7.	Zāļu valsts āģentūra	-	-	1 300	1 500	-	-	681	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

* Revizijas apjomu iekļautajiem darbiniekiem.

** Materiālis labums iestādei nav izmaksāts.
*** Saskaņā ar MK 06.05.2009., rīkojumu Nr.281 „Par Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministriju” 2.3.3., apakšpunktu no 06.05.2009. Izglītības un zinātnes ministrijai

jāpārņem valsts āģentūras ”Jaunatnes starptautisko programmu āģentūra” pādoņotās iestenīšanu.

**** Reorganizēta saskaņā ar MK 29.05.2009. rīkojumu Nr.354 „Par valsts āģentūras ”Jaunie ”Tris brāļi”“ reorganizāciju”, pievienojot to Kultūras ministrijai.

Valsts kontroliere

I.Sudraba